

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

EX·LIBRIS

HAREKET İBLİSİ

STEFAN GRABINSKI

EX-LIBRIS

HAREKET İBLİSİ

STEFAN GRABINSKI

Lehçe'den Çeviren: O. Fırat Baş

Exlibris - 03

Hareket İblisi

Stefan Grabinski

ISBN: 978-605-4054-31-2

I. Baskı: İstanbul, Şubat 2010

Lehçe'den çeviren: O. Fırat Baş

Dizi editörleri: Cem Mumcu, Selçuk Aylar

Yayına hazırlayan: Selçuk Aylar, Işıl Karahanoğlu Zaimoğlu

Kapak ve grafik tasarım: Ebru Demetgül

Grafik uygulama: Berna Kuleyin Tolga

Film, baskı ve cilt: Matbaa Çözümleri San. ve Dış Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu Sok. Fatih San. Sit. No: 12/102 Topkapı,
Zeytinburnu, İstanbul Tel: (0212) 674 39 80, Faks: (0212) 565 00 61

Bu kitabın yayın hakları Okuyan Us'a aittir. Her hakkı saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

© Okuyan Us Yayın Eğitim Danışmanlık Tıbbi Malzeme ve

Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti

Alemdar Mah. Salkımsöğüt Sok. Keskinler İş Merkezi No: 8/311 Cağaloğlu,
İstanbul **Tel/Faks:** (0212) 519 93 87

okuyanus@okuyanus.com.tr

www.okuyanus.com.tr

**MOTTO: MOTUS EST ENİM SPIRITUS QUID AM IMMANENS
MUNDI
(TRACTATUS DE MOTU SINE LOCO
ET ANNO)***

* Motto: Hareket, dünyaya içkin bir
ruhtur. (Hareket Üzerine İnceleme.
Yayın yeri ve tarihi yok).

KOMPARTIMANDA

Tren düşünce hızıyla kat ediyordu alanı.

Artık akşamüstü alacalığına batmakta olan tarlalar, göz alabildiğince boş ve ekili araziler, vagonların pencereleri altında, sanki bir yelpazenin kıvrımları gibi aralıksız toplanarak gerilerde bir yerlere kayıp giden geniş daireler yapıyorlardı. Gergin telefon telleri yukarı çıkıyor, sonra aşağıya iniyor ve bir süre aynı düzeyde uzayıp gidiyorlardı: İnatçı, gülünç, kaskatı çizgiler...

Gociemba, vagonun penceresinden bakmaktaydı. Parıldayan raya takılıp kalmış gözleri, rayların göstermelik hareketiyle kendinden geçiyordu; pencerenin çerçevesine dayalı elleri sanki geçtiği yolları geriye itmesinde trene yardım ediyor gibiydi. Kalbi hızlı hızlı atıyordu; trenin gidiş temposunu hızlandırmak, boğuk boğuk çatırdayan tekerleklerin hızını ikiye katlamak istercesine...

Lokomotifin hızıyla coşmuş bir kuş, günlük bağlarından kurtulmuş özgürce uçmaktaydı; vagonların uzayan duvarı boyunca cevvalce kayıp gidiyor ve yolda sevinçli bir uçuşla pencere camlarına vurduktan sonra, lokomotifi geçiyordu. Ey o engin, o mor uzaklıklar, sislerle gizlenmiş ötelerdeki dünya!..

Gociemba, hareketin fanatığıydı. Genelde sessiz ve cesaretsiz olan bu hayalperest adam, vagona adımını atar atmaz, asla tanınmayacak şekilde değişiyordu. O çaresiz hali kayboluyor, ürkekliği yok oluyor, endişeli bir düşünce sisinin örttüğü gözleri enerji ve güç pırıltıları kazanıyordu; habire 'ayakta uyuyan' bu sünepe adam birdenbire, sonuna kadar dirayetli ve kendine güvenen, hayat dolu bir adama dönüşüyordu. Hele bir de sinyal borusunun dinç yankısı duyulup, vagonların kara silsilesi uzak hedeflere doğru yola çıkmaya görsün, sınırsız bir sevinç, ruhunun en ücra köşelerine, yazın sıcacık günlerindeki güneş gibi canlandırıcı, sıcacık akımlar yayarak

tüm benliğine nüfuz ediyordu.

Son sürat giden trenin özünde bir şey vardı; Gociemba'nın zayıf sinirlerini galvanize eden, geçici yaşama enerjisini yapay da olsa güçlü bir şekilde yükselten bir şey. Özel bir ortam, kendine özgü yasaları, güç dağılımı, kendine ait garip, bazen de tehlikeli bir ruhu olan, sadece kendi türünde hareketli bir çevre yaratan bir şey. Lokomotifin hareketi sadece fiziksel bir etki yapmakla kalmıyor, makinenin hızı aynı zamanda psikolojik anlamda da nabzını hızlandırıyor, iradesini elektrikliyor, özgürleştiriyordu; 'demiryolu asabiyeti', bu rafine, hassas adamda kısmen olumlu, pozitif ya da anlık bir unsura dönüşüyor gibiydi. Artan heyecanı, 'mutluluk' verici şartlar geçtikten sonra daha da derin bir banallik durumu içine girebilsin diye, Gociemba'nın genelde zayıf olan yaşam iradesini, bütün bir yol boyunca sahte bir dorukta tutmaktaydı; hareket halindeki tren ona, bir müptelanın damarlarına enjekte edilmiş morfin gibi etki ediyordu.

Bir kompartımanın dört duvarı arasında bulunduğunda, Gociemba hemen canlanıveriyordu; 'sabit toprak' üzerinde insanlardan kaçan biriyken, burada yaban kabağını üzerinden sıyrıp atıyor ve hatta bazen konuşmaya hevesi olmayan kişilere kendisi askıntı oluyordu. Pek konuşmayan ve günlük yaşantıda zor biri olan bu adam, yol arkadaşlarını, ustaca ve esprili şekilde alelacele bir düzene soktuğu anekdotlara boğan, birinci sınıf bir *causeur*'a* dönüşüveriyordu. Önemli yeteneklerine karşın, becerikli sıradanlıkların her konuda önüne geçtiği bu yaşam beceriksizi, durup dururken güçlü, katılımcı ve keskin zekâlı biri oluveriyordu. 'Sinirleriyle ve baştan aşağıya bütün varlığıyla bir ödle' olan bu adam, umulmadık şekilde bulaşmaya hazır, hatta tehlikeli de olabilen bir kavgacıya dönüşüyordu.

Yolculuk sırasında, çoğu kez bıçkın ve tavizsiz duruşu sayesinde zaferle çıktığı, ilginç maceraları olması da bundandı. Bu kavgalarından birinin, onu aşağılamak niyetindeki bir tanığı, bir yerlerden iyi tanış olduğu biri, onur meselelerini sadece trende ve tam hareket halindeyken halletmesini tavsiye etmişti.

"Monşer," demişti, "patlayacaksan, hep vagon koridorlarında patla; aslanlar gibi dövüşürsün. Allah inandırсын!"

Ancak yaşam becerisinin yapay yolla yükseltilmesinin, sonradan sağlığına korkunç yansımaları oluyordu: Neredeyse her yolculuğunun bedelini hastalanarak ödüyordu; bir anlık psikofizyolojik canlanmanın

* Konuşmacı, hatip

ardından daha da sert bir reaksiyon geliyordu. Buna rağmen Gociemba, trenle yolculuk etmeyi alışılmadık ölçüde seviyor ve çoğu zaman, sadece hareketle afyonlanabilmek için, uyduruk yolculuk amaçları buluyordu.

Dün akşam B. kentinde eksprese binerken de, niçin yola koyulduğunu tam olarak bilmiyordu; hatta şimdi, trenin birkaç saat sonra kendisini fırlatıp atacağı F. kentinde bu akşam ne yapacağını düşünmüyordu bile. Önemi yoktu. Bu, onu ne diye ilgilendirsindi ki? İşte sıcacık *coupé*'de rahat rahat oturuyor, camdan uçarcasına akıp giden manzaraya bakıyor ve yol alıyordu; saatte 100 km hızla bastırmış gidiyordu.

Bu arada dışarıya tamamen karanlık çökmüştü. Tavandaki armudun içinde görünmez bir elin yakmış olduğu elektrik, içeriyi göz alıcı bir ışıkla aydınlatmaktaydı. Gociemba perdeyi çekti, pencereye sırtını döndü ve kompartımanın içine baktı. Alacakaranlığa batan manzarayı izlemekle meşgulken, istasyonlardan birinde vagona iki kişinin bindiğini ve karşısındaki boş yere oturduklarını o ana kadar fark etmemişti.

Şimdi, ampulün sarı ışığında, tam *vis-a-*

* Yüz yüze, karşı karşıya

*vis** oturdukları yol arkadaşlarını fark etti.

Büyük olasılıkla yeni evli bir çiftti bunlar.

Koyu sarı saçları ve kısa kesilmiş bıyıklarıyla, uzun boylu ve zayıf erkek, otuz küsur yaşlarında gözüküyordu. Kuvvetle çizilmiş kaşlarının altından, iyi bir insanın açık renk, neşeli gözleri bakıyordu.

Kadın da sarıındı, ama daha açık; ufak tefekti ya, her şeyi yerli yerinde. Gür, sık, başının ardında iki kalın saç örgüsü halinde gösterişe kaçmadan kıvrılmış saçları, ufak, genç ve güzel yüzünü çevreliyordu. Mütevazı bir deri kemerle bağlanmış gri kısa eteği, kalçalarının baştan çıkarıcı hatlarını ve diri genç kız göğüslerini vurgulamaktaydı.

Her ikisine de yolların tozu pası bulaşmıştı; belki bir geziden dönüyorlardı. Bir albeni yansıyordu onlardan; gençliğin ve sağlığın çekiciliği -dağların dinçleştiren esintisi- yorgun turistlerin dağ zirvelerinden beraberlerinde getirdikleri o özel hava. Hararetli bir konuşmaya dalmışlardı. Gociemba'nın dikkatini çeken ilk sözcükler, zirvede rahat edemedikleri bir dağ evine ilişkin olduğuna göre, birbirlerine, beraberce geçirdikleri tatilden izlenimler anlatıyorlar olsa gerekti.

“Yanımıza yün battaniyeyi almamamız kötü oldu, hani o kırmızı çizgili olan, biliyorsun değil mi?” diye konuşuyordu hanımefendi. “Biraz serindi.”

“Utanmalısın Nuna,” diye paylamıştı onu, gülümseyen arkadaşı. “Böyle zayıflıklar itiraf edilmez. Benim sigaralık sende miydi?”

Nuna, elini seyahat çantasının içine daldırıp istenen şeyi çıkardı.

“Evet, ama galiba boş.”

“Bakayım!”

Açtı. Yüzünde sıkı bir tiryakinin hayal kırıklığı belirdi.

“Maalesef.”

Bu arada hakiki sarışının bakışlarını yakalamayı birkaç kez başarmış olan Gociemba, bu fırsattan yararlanıp ağzına kadar dolu sigaralığını uzattı.

“Ben ikram etsem?”

Beriki, bu nezakete karşı saygılarını sunarak bir tane sigara çekti kutudan.

“Yüzlerce kez teşekkür. Sağlam cephane ha! Malın iyisi. Beyefendi hem nazik hem de benden daha tedbirliler. Bir daha yola çıkarken daha tedarikli olacağım.”

Ön tanışma mutlu sonla geçilmişti; gelişigüzel bir sohbet, sığ, geniş bir yatakta akıyordu.

Rastaviski’ler, kısmen yayan kısmen de bisikletle yaptıkları sekiz günlük bir geziden sonra dağlardan dönmekteydiler. Vadide iki kez yağmura yakalanmışlar, bir de çukurluk bir yerde çıkışı bulamadan yollarını kaybetmişlerdi. Buna rağmen, son tahlilde, zorlukları zaferle aşmışlardı ve gezileri de fevkalâde geçmişti. Mühendis beyin denetim işleri olmasaydı, Doğu Beskid dağ silsilesinde bir hafta daha eğlenebilirlerdi; hemen yakınlarda, sadece kısa bir süre soluklanmak için ara verdiği, yoğun bir iş temposu bekliyordu Rastaviski’yi. Ama şikâyetsiz dönüyordu, çünkü mesleğini seviyordu.

Gociemba, kendi sözlerine karşılık mühendisin yaptığı bu açıklamaları bölük pörçük dinliyordu; onu daha ziyade, Nuna Hanım’ın fiziksel çekiciliği meşgul etmekteydi.

Güzel olarak adlandınamazdı; sadece acayip hoş ve delicesine çekiciydi. Bu yumuşacık, birazcık da etine dolgun endamdan, bir sağlık ve tazelik büyüğü vuruyordu insanın yüzüne; yaban otları ve kekik kokan bedeninin cazibesi akla huzursuzluk veriyordu.

Kocaman, mavi gözlerine baktığı ilk andan itibaren, ona doğru karşı konulamaz bir çekim hissetmişti. En ilginç de, onun ideal kadın ülküsüne uymuyor oluşuydu; güçlü yapılı esmerleri severdi hep, boylu poslu, Yunan büstü gibi kadınları, ki Nuna Hanım tamamen bu tipin zıttı kadınlardandı.

Aslında Gociemba, genelde böyle kolayca yanıp tutuşmazdı; cinsellik açısından daha ziyade soğuk, ölçülü bir kişiydi.

Gelgelelim, mühendisin karısıyla bakışlarının bir kerecik kesişivermesi, içinde gizlenen arzu ateşini körüklemeye yetmişti.

Ona alev alev gözlerle bakışı; her hareketini, pozisyonundaki her bir değişikliği yanıp tutuşarak izleyişi bundandı.

Bir şey sezmiş miydi acaba? Bir kez, ipek kirpiklerinin ardından gizliden gizliye fırlatılmış utangaç bir bakışını yakalamış, vişne gibi kıpkızıl, tatlı dudaklarında, onun için bir gülümseme, gizli bir meyil ve okşanan kadın gururuyla dolu bir gülümse gördüğünü sanmıştı.

Bu, onu isteklendirdi. Daha cesur olmaya başladı. Sohbet boyunca ağırdan ağıra pencereden uzaklaştı ve fark ettirmeden kadının dizleri hizasına kadar kayıp geldi. Onları hemen kendi dizlerinin yanında hissediyor, gri yün elbiseden yayılıp gelen hoş bir sıcaklık duyuyordu.

Bir an, virajda vagon biraz yana yatar gibi olunca, dizleri buluştu. Bu dokunuşun tatlılığını birkaç saniye içine çekti; daha da kuvvetli bastırdı, sarıldı ve işte o zaman anlatılmaz bir mutlulukla aynı şekilde karşılık aldığını hissetti. Bir rastlantı olabilir miydi bu?

Gociemba acayip keyiflenmişti. Adeta cebinden çıkartır gibi şakalar yağdırıyordu; yakıcı, ancak nazik bir biçimde sunulan şakaları ardı ardına salmış gidiyordu. Mühendisin karısı, düzgün, cam gibi, birazcık yırtıcı dişlerini bir inci bütünlüğü içinde açığa çıkartan gümüşü bir gülüşün çağlanlarıyla an be an patlamaktaydı; sallanan, neşe titremesiyle titreşen kalçalarının hareketleri, yumuşak, kedi hareketleri gibi, neredeyse yırtıcı hareketlerdi.

Gociemba'nın yanakları pembeleşiyor; gözlerinde bir ateş ve esriklik yanıp yanıp sönüyordu. Karşısındakine, ihtirasının dayanılmaz çekiciliği vuruyor ve onu zorla büyüğü çemberi içine alıyordu.

Rastaviski, ikilinin neşesini paylaşmaktaydı. Özel bir körlük, bu muhabbetin iki şekilde okunabilecek anlamını görmesini engelleyen kalın bir perde çekmişti önüne; karısının hareketlerine göz yumarak bakan garip bir hoşgörüsü vardı. Bugüne kadar Nuna'nın hoppalığından şüphe edecek bir durum hiç olmamıştı da, o yüzden mi kayıtsız şartsız itimat ediyordu? Belki de daha tanımıyordu, basitlik yüzeyi altındaki gizli cinsellik şeytanını; bu âna kadar hissetmemiş miydi saklı sapkınlığı ve sahteliği? Ölümcül bir büyü, bu üç insanın üzerinde iktidarını kurmuştu ve onları önüne katıp, kudurganlığın

ve bir daha unutamamazlığın çıkmaz yoluna sürüyordu; Nuna'nın kasılır gibi hareketlerinden, hayranının kanlanmış gözlerinden bakıyordu; kocanın dudaklarında bir buruk mimik olarak kasılıp kalıyordu.

“Ha, ha, ha!” Gülüyordu Gociemba.

“Hi, hi, hi!” Eşlik ediyordu ona kadın.

“He, he, he!” Eşlik ediyordu mühendis.

Ve tren hâlâ soluksuz yol almaktaydı; tepelere çıkıyor, vadilere kayıp iniyor, makinenin göğsüyle yarıp geçiyordu mesafeleri. Raylar takırdıyor, tekerler tıkırdıyor, kilitler şakırdıyordu.

Gece saat bir gibi Nuna, baş ağrısından yakınmaya başladı; lambanın göz alıcı ışığı onu rahatsız ediyordu. Emrine âmâde Gociemba, karartmayı indirdi. O andan itibaren loş ışıktaki yol aldılar.

Sohbet havası ağırdan ağıra dağılıyordu; dudaklardan daha seyrek, mühendisin karısının esnemesiyle yarıda kalan sözler dökülüyordu; belli ki hanımın uykusu gelmişti. Kafasını geriye yatırmış ve kocasının omzuna dayamıştı; ama karşıdaki koltuğa gelişigüzel uzattığı bacakları, komşusuyla bağıni kesmiş değildi; böyle yarı karanlık bir atmosferde elbette daha bir özgürdüler: Gociemba, bu bacakların tatlı ağırlıklarıyla baldırına yaptığı zayıf baskıyı sürekli hissediyordu.

Yolculukla tükenmiş Rastaviski de kafasını öne düşürmüş ve koltuk başları arasına gömölüp uyuklamaya başlamıştı. Kısa süre içinde kompartımanda, düzenli, sakın nefes alıp verişini işitilir olmuştu. Bir sessizlik hüküm sürüyordu...

Gociemba uyumuyordu. Erotik olarak kışkırtılmış, ateşte demir gibi alev alev, sadece gözlerini kapatmıştı ve uyuklarmış gibi yapıyordu. Kanın sıcak akımları geçiyordu vücudundan, nabızı atıyordu; keyifli bir tembellik organlarının elastikiyetini bozuyor, şehvetin verdiği bitkinlik beynini ele geçiriyordu.

Elini belli belirsiz Nuna'nın bacağına koydu ve parmaklarıyla, etinin diriliğini hissetti. Tatlı bir baş dönmesi, gözünün önüne bir sis perdesi çekmişti; elini daha da yukarıya kaydırarak, onun ipeksi vücudunu, dokunuşuna kana kana içirterek...

Kadının kalçaları birden bir zevk titremesiyle dalgalandı; elini uzatıp saçlarına daldırdı Gociemba'nın. Sessiz okşayışlar bir an sürdü...

Başını kaldırdığında kadının iri, arzulu gözlerinin nemli bakışıyla karşılaştı. Bir parmak hareketiyle kompartımanın iki kat daha loş diğer

yarısını gösteriyordu. Anladı. Yerinden ayrıldı, uyuyan mühendise rağmen dikkatle kayıp geçti ve parmaklarının üzerinde *coupé*'nin diğer tarafına yürüdü. Orada, kalın bir loşlukla ve göğsüne gelen bölme duvarıyla gizlenmiş, oturup heyecanla beklemeye başladı.

Ama bütün dikkatine rağmen engel olamadığı hışırtı, Rastaviski'yi uyandırmıştı. Adam, gözlerini ovuşturdu ve etrafına bakındı. Nuna, anında vagonun köşesine çekilip gizlenmiş, uyukluyormuş gibi yapıyordu; tam karşısındaki yer boştu.

Mühendis uzun uzun esnedi ve doğruldu.

“Sessiz ol Mieçek!” diye uyardı onu kadın, uykulu bir memnuniyetsizlik haliyle. “Geç oldu.”

“Affedersin. Şu... satir nerede?”

“Ne satiri?”

“Rüyamda bir satir gördüm, yüzü aynen karşımızda oturan beyin yüzüydü.”

“İstasyonların birinde inmiş olmalı. Bak şimdi boş yer de var. Rahat rahat uzan da uyu. Çok yorgunum.”

“İyi fikir.”

Ağzını iyice açarak esnedi, muşamba minderlerin üzerine uzandı ve kafasının altına trençkotunu koydu.

Sessizlik.

Bu kısa sahnede Gociemba, nefesini tutup bölmenin arkasına çömelmiş ve tehlikenin geçmesini beklemişti. Olduğu yerden, o karanlık köşeden, sadece mühendisin, koltuğun kenarından hareketsiz taşan, düve derisinden bir çift ayakkabısını görüyordu, karşı koltukta ise Nuna'nın karanlıktaki silüetini. Bayan Rastaviski yerinden kıpırdamamıştı, kocasının uyandığında bulduğu pozisyondaydı hâlâ. Ama açık gözleri loşlukta yırtıcılıkla, vahşilik ve meydan okuyuşla ışıldamaktaydı. Yolun bir çeyreği böyle geçti.

Bundan sonra, tren takırtısının fonu üzerinde, mühendisin ağzından keskin horlama tonları gelmeye başladı. Rastaviski adamakıllı dalmıştı. Kadın, bir kedinin çevikliğiyle minderlerden kopup kendini Gociemba'nın kollarında buluverdi. Arzulu dudaklarını sessiz ama kuvvetli bir öpüşle birleştirdiler ve uzun, tutkulu bir şekilde sarmaş dolaş oldular. Kan yürümesinin bolluğunu yaşayan diri göğüsleri, ona alev alev bir sarılışla yapışıyorlardı. Ve bedeninin ıtırli istridyelerini sundu ona...

Gociemba ona sahip oluyordu. Yıkan, acıtan bir yangının alevinden bir

kıvılcım alır gibi alıyordu onu; deliliklerin şehvetinde, steplerin özgür, hür kardeşi olan bir kasırgayı alır gibi alıyordu. Uykudaki arzular, kızıl bir haykırıyla patlamış ve kendilerine vurulmuş gemleri parçalamışlardı, ilk anda korkunun kuralları içine alınan, ihtiyatlılık dizginiyle bastırılan zevk, nihayet bentleri aşmış ve muzaffer bir şekilde, erguvan bir dalgayla kıyılara taşmıştı.

Nuna, tutkunun spazmlarında kıvranıyor, aşkın ve sınırsız bir acının kasılmalarında yuvarlanıyordu. Dağ nehirlerinin suyuyla yıkanmış, yaylaların ve otlakların rüzgârıyla bronzlaşmış vücudu, yaban otlarının ağır, keskin, baş döndürücü kokusunu yayıyordu. Genç, yanak kısımlarında dar kalçaları, bir gülün utangaç yaprakları gibi açılıyor ve aşk ödülünü içlerine çekiyor, emiyorlardı. Sarıya çalan saç örgüleri, sıkılıp utanan tokalarından kurtulup yumuşak bir hat halinde omuzlarına inmiş ve erkeği saçtan bir kubbeyle çevrelemişti. Soluk alışları göğsünü sarsıyor, yanan dudaklarından sözler, büyümlü sözler dağılıyordu her yana...

İşte o an Gociemba kafasının arkasında yakıcı bir acı duydu ve neredeyse bununla aynı anda, Nuna'nın acı haykırışını işitti. Yarı baygın halde arkasını döndü ve döner dönmez de yanağına sağlam bir tokat yedi. Kan beynine sıçramış, öfkeyle ağzı çarpılmıştı. Şimşek hızıyla hemen arkasından gelen darbeyi savuşturdu ve sıkılmış yumruğuyla rakibinin alnının orta yerini inletti: Rastaviski sersemlemiş ama yere düşmemişti. Yarı karanlıkta acımasız bir mücadele başladı.

Mühendis iri yarı ve güçlü bir adamdı, buna rağmen zafer tacı hemen Gociemba'dan yana meyletmışti. Görünürde değersiz ve zayıf olan bu insanda, asabi, kural tanımaz bir güç doğmuştu; kötü, şeytani bir güç, cılız omuzlarını kaldırıyor, yumruklar savuruyor, karşı hamleleri boşa çıkartıyordu. Vahşi, kan çanağı gözler, düşmanın hareketlerini yırtıcı hayvan gibi izliyor, aklından geçenleri tahmin ediyor, niyetini kestirip önünü alıyordu.

Trenin uğultusu, ayakların patırtısı ya da körük gibi çalışan göğüslerin hızlı hızlı solumasıyla bölünen sessiz bir gecenin içinde mücadele ediyorlardı; sessizlik içinde, trenin kirisine sarılmış bir dişi için dövüşen iki yaşlı kurt gibi boğuşuyorlardı.

Yer darlığından, kavga sadece koltuklar arasındaki dar mı dar bir alanda, sırayla kompartımanın bir o yanına, bir bu yanına geçerek sınırlanıyordu. Rakipler, yavaş yavaş tükenmekteydiler; bitkin alınlardan iri ter damlaları akıyor, yumruk sallamaktan yorgun düşmüş eller gittikçe daha ağır kalkıyordu. Gociemba bir kere kayıp yere düşmüş ve bir kere de isabetli bir

ittirmeyle minderlere çakılmış, ama saniyesinde kendini toparlamıştı. Gücünün son kırıntısını toplayarak diziyile rakibini itti ve kudurmuş bir savuruşla onu vagonun ters köşesine fırlatıp attı. Mühendis, sarhoş gibi sendeledi ve vücudunun ağırlığıyla kapıyı yıktı. Daha doğrulmaya kalmadan, Gociemba onu sahanlığa itmişti bile. Boğuşmanın son sahnesi burada oynandı; ama artık kısacık ve amansız bir sahne.

Mühendis, karşısındakinin delice saldırılarını zorlukla savuşturuyor, kendini pek iyi savunamıyordu. Alnından, dudaklarından, burnundan kan sızıyor, gözlerini dolduruyordu.

Gociemba, birden ona olanca gücüyle bindirdi. Rastaviski sarsıldı, sallandı ve tekerleklerin altına yuvarlandı. Bu öküz gibi adamın hırıltılı çığlığı, rayların inlemelerini susturdu, trenin takırtılarını bastırdı...

Galip, bir nefes aldı. Yorgun ciğerlerine serin gece havasını çekti, alnındaki teri sildi ve buruş buruş olmuş giysilerini düzeltti.

Tırısı kalkmış giden lokomotifin esintisi saçlarını dalgalandırıyor ve kanının ateşini soğutuyordu. Sigaralığını çıkarıp bir sigara yaktı. Kendisini dinçleşmiş, bir şekilde keyfi yerine gelmiş hissediyordu.

Kavga sırasında çarpılıp örtülen kapıyı sakın sakın açtı ve emin adımlarla *coupé*'ye döndü. İçeri girdiğinde, sıcacık, yılan gibi kıvrım kıvrım bir çif kol sardı onu. Gözlerinde bir soru yanıyordu:

“Nerede? Nerede kocam?”

“Artık hiç dönmeyecek,” diye yanıtladı umursamazlıkla.

Kadın, bütün varlığıyla sarıldı ona.

“İnsanlardan sen korursun beni. Sevdiceğim!”

Sıkıca sarıldı kadına ve göğsüne bastırdı.

“Bana ne olduğunu bilmiyorum,” diye fısıldadı kadın, başı göğsüne dayalıyken. “Böyle tatlı bir baş dönmesi hissediyorum. Büyük bir günah işledik, ama senin yanındayken korkmuyorum, güçlü erkeğim benim. Zavallı Mieček!.. Onun için hiç üzülmemem korkunç bir şey, biliyor musun? Yani bir felaket! Ne de olsa kocamdı benim!”

Aniden ondan uzaklaştı, ama aşk ateşiyle sarhoş gözlerine baktıktan sonra her şeyi unuttu. Birlikte gelecek planları yapmaya başladılar. Gociemba, varlıklı ve bağımsız -onu bağlayan hiçbir meslek yoktu- bir adamdı, ülkeyi ilelebet terk edip gidebilirlerdi, işte, demiryolu hatlarının kesiştiği en yakın istasyonda inecek ve güneye gideceklerdi. Bağlantı mükemmel olacaktı; Trieste ekspresi sabaha karşı hareket ediyordu; hemen bir bilet alacaktı ve on

iki saat sonra limanda olacaktı, oradan da bir gemi, onları güneşin mucizevi parıltısının mayıs ağaçlarını altına boyadığı, denizin koyu mavi göğüsleriyle sarı kumları yıkadığı, tanrıların ak ormanının tapınakların başını defne tacla taçlandığı portakallar ülkesine götürecekti.

Sakin bir ses tonuyla anlatıyordu, erkeksi amaçlarından emin, insanların yargılarına karşı umursamaz. Garip şekilde yoğunlaşmış bir enerjiyle, kadının, kollarında kırılmakta olan figürünü taşıyordu; tüm dünyayla boğuşmaya hazır.

Sözlerinin cazibesine dalıp gitmiş Nuna, bir garip masalı, biricik, altından bir öyküyü, incilerle ve bisus iplikleriyle örülmüş bir hikâyeyi düşlemeye bırakmıştı kendini...

Lokomotifin tiz ıslığı, istasyonu haber verdi. Gociemba irkildi.

“Zamanı geldi. Hadi toparlanıp inelim.”

Ayağa kalktı kadın, yolculuk için yanına aldığı rüzgârlığı çekti raftan. Kadının giyinmesine yardım etti.

Camlardan istasyon lambalarının çizgileri düşüyordu. Gociemba, bir kez daha upuzun bir ürperişle titredi.

Tren durdu. Kompartımandan çıktılar ve perona indiler. Bir insan kalabalığı, ses ve ışık cümbüşü onları sarıp sarmaladı ve içine çekti.

Omuzuna yaslanarak yürüyen Nuna, birdenbire ona kadar kadar ağır gelmeye başlamıştı. Bir göz açıp kapayıncaya dek, ruhunun karanlık köşelerinden bir yerlerden bir yılgı, delice bir yılgı, dört ayak üzerinde sürünüp çıkmış ve saçlarını dimdik etmişti. Sıtmaya tutulmuşçasına sıkılı dudakları, tehlike çanları çalıyordu. İğrenç, dehşet bir korku, keskin dişlerini göstermişti...

Şimdi sadece bir katil ve alçak bir ödlele olmuştu.

Kalabalığın en yoğun olduğu yerde, Nuna'nın sıkı sıkıya tutuşundan kurtardı kolunu, hissettirmeden uzaklaştı ondan ve bir karanlık koridordan garın dışına çıktı. Bilmediği bir kentin köşe bucağında delice bir kaçış başladı...

EBEDİ YOLCU

Humoresk

Elinde küçücük bir valiz, ufak tefek, sinirli, üzerine eski püskü bir şeyler almış bir adam, Vehimiç İstasyonu'nun giriş holünü dolduran kalabalığın arasına ite kaka girmişti. Anlaşılan çok acelesi vardı, çünkü köylü kalabalığını sert hareketlerle yarıp geçiyor ve kafalar denizi üzerinde krallık süren saatin kadranına arada bir bakarak, insan bedenlerinin girdabına tıpkı bir dalgıç gibi dalıyordu.

Öğleden sonra dörde çeyrek vardı; tren on dakika sonra K. istikametinde hareket edecekti. Bilet alabilmek ve trende bir yer bulmak için vakit o vakitti.

Sonunda, insanüstü çabalardan sonra, Sn. Agapit Klučka, kuyrukta durup sıranın sabırla kendisine gelmesini bekleyeceği kasa bölgesine girebilmişti. Lakin, dakikada anca bir adım atılarak ağır ağır ilerlemek, onu epey bir sabırsızlandırmış olmalıydı ki, komşuları bu talihsiz yol arkadaşlarında, hac yolculuğunun hızını arttırmak yönünde görünür bir eğilimin ayırına vardılar. Sonunda soluksuz kalmış, pancar gibi kıpkırmızı kesilmiş, yüzünde ter damlalarıyla Agapit, arzuladığı gişeye gelebilmişti. Ama o anda alışılmadık bir şey oldu. Klučka Bey, bilet isteyeceği yerde cüzdanını açtı, araştıran gözlerle içine bir baktı ve burnundan anlaşılmaz bir şeyler homurdana homurdana, gişenin öteki 'çıkış' geçişinden geçerek uzaklaştı.

Agapit Bey'in gişe penceresine yaptığı yolculuk sırasında nasırına bayağı bir sağlam bastığı yolculardan biri, bütün bu esrarengiz manevrayı hiç de azımsanmayacak bir öfkeyle gözlemlemiş ve çıkışta onu haşlamayı ihmal etmemişti.

"Araya giriyorsun, manyak gibi öne ittiriyorsun, gören de der ki Allah bilir ne acelesi var... Sonra gişeden bilet almadan ayrılıyorsun. Deli misin, divane misin?! Yoksa beyimiz yanına para almadan mı çıktılar yola?"

Ama Agapit Bey, artık bunları duymuyordu. Sembolik olarak bir bilet ‘ele geçirdikten’ sonra, sinirli adımlarla bekleme salonundan geçip perona yönelmişti. Burada artık bir yığın yolcu, trenin gelişini beklemekteydi. Klučka Bey, huzursuz hareketlerle birkaç kez peronda gidip geldi ve açık sigaralığını kapıcıya uzatırken sordu:

“Rötarlı mı geliyor?”

“Sadece bir çeyrek saat,” diye açıkladı demiryolcu, sigaralığın bir gözünden bir sigara çekerken gülümseyerek. “İki dakika sonra burada olur. Beyefendimiz bugün, değişiklik olsun diye Küstrin’e giderek mi başlıyor turuna?” diye sordu, şakacı şakacı göz kırpıp.

Klučka Bey nedense şaşırmıştı, kıpkırmızı kesildi ve topuğunun üzerinde döndükten sonra rahvan adım ikinci hattın dışına koştu. Kapıcı, yakın bir tanışı olmalı ki, misafirin ardından sadece hoşgörüyü başını sallamakla yetindi, salla gitsin anlamında bir el hareketi yaptı ve bekleme salonunun girişindeki mutat yerini alıp sigarasını zevkle tütürmeye başladı.

Bunlar olurken tren gelmişti. * Koşuşturma
Yolculardan oluşan dalga, vagonlara doğru hızla kayarken, uyumlu bir ritimle ileri geri hareket ediyordu. Tipik bir *bousculade** başlamıştı; yük denkleminin üzerine devrilmeler, kalabalık, izdiham, bağırış çağırış.

Agapit Bey, şerbetli bir oyuncunun vahşi enerjisiyle, saldıranların ilk safları arasına daldı; dalarken de, elinde kocaman iki balyayla kompartımana yetişmeye çalışan yaşını başını almış bir ihtiyar kadını devirmiş, bebek taşıyan bir dadıyı düşürmüş ve nihayet bir beyzadenin de gözünü morartıp geçmişti. Kırıp geçirdiklerinin yağdırdığı lanet ve beddua sağanağıyla hevesi kırılmayan Klučka Bey, II. sınıf *coupé*'sine giden basamaklara zaferle adım atmış ve çevik bir sıçramayla da kendini uzun, dar koridorda buluvermişti. Alnındaki teri sildi, zafer kazanmış komutan edasıyla gülümsedi ve aşağıda yumak olmuş yolcu yığınlarına pis pis baktı. Ama ‘bulunan’ yerin zevkinin sürüldüğü beş dakikadan sonra, hareket düdüğünün ıslık gibi sesini işitti, yüzü aniden değişti: Agapit Bey huzursuzlanmıştı. Ve son sinyal sesi işitilmeden önce, valizini raftan kapıldığı gibi, hayret içindeki yolculardan gizlenerek, yıldırım hızıyla süzülüp geçti ve garın ters yönünde depolara bakan arka kapıdan indi. O anda da tren hareket etmişti. Koyu yeşil ya da siyah vagon pencereleri, kompartımanlarının birinden bir serserinin başını çıkartarak, aşağıda çaresiz duran adamı fark edip alayla ona bir nanik çektiği

vagon gövdeleri, Agapit Bey'in kafası üzerinde, gittikçe artan bir tempoda akıp akıp gidiyorlardı. Nihayet son vagon da kurşun gibi geçti ve yoldaşlarının zincirini geniş sırtıyla kapayarak boş araziye hızla dalıp gitti. Klučka Bey, valizi çaresizlikle elinden bırakmış, sanki teslimiyetin ve hüznün kanlı canlı bir anıtı gibi, kaybolmakta olan trenin ardından bir an acılı bir bakışla bakmıştı; sonra, görevlilerin alaycı bakışlarının çapraz ateşinde, gerisin geri bekleme salonuna seğırtti.

Burada bekleyen yolcu safları seyrelmişti; büyük çoğunluk trenle gitmiş; kalanlar, yan hattan güneye, dağlar istikametine giden lokomotifin yoluna bakıyorlardı. Daha epey bir vakit vardı: Tren ancak akşam altıda hareket ediyordu.

Klučka Bey, salonun bir köşesinde kendine oturacak rahat bir yer buldu, karşısındaki masaya koyduğu valizin ardına gizlendi ve cebinden küçük bir tomar çıkardıktan sonra, mütevazı ikindi öğününü yemeye koyuldu. Bu tenha, artık salonun şurasında burasında belli belirsiz izler bırakan alacakaranlıktaki köşede rahatı yerindeydi. Tembel tembel uzattı ayaklarını, kanepenin pelüş kaplı koluna dayandı ve kendisini olanca keyfiyle, bekleme salonu ve gar atmosferiyle 'demlenmeye' bıraktı.

Mahkeme mümeyyizi olan Agapit Klučka Bey, demiryolunun ve yolculuğun tutkulu bir taraftarıydı. Demiryolu ortamı ona uyuşturucu madde gibi etki ediyor, bütün benliğini en derinine kadar sarsıyordu. Dumanın, lokomotiflerin kokusu, lamba gazının geniz yakıcı isı, sigara dumanının o kendine has boğucu havası ve istasyon koridorlarını kaplayan ısı kokuları onda bir baş dönmesi yaratır, bilincini ve düşüncelerinin netliğini bulandırır. Sağlığı elvermiş olsaydı, ülkenin bir ucundan diğerine habire gidip durmak için kondüktör olurdu. Tren yolu işçilerinin o kesintisiz sinirliliklerini, trenden 'yere', 'yerden' de trene atlayıp duruşlarını, asla bitmeyen, ta mezara kadar süren o soluksuz yolculuklarını korkunç kıskanırdı. Heyhat, kaderi onu bir yeşil masaya çivilemiş ve sıkıntının ipiyle, tozlu dosyalara ve kâğıtlara bağlamıştı. Bir mahkeme kâtibi...

Cüzdanının derinliklerine bir kez daha göz gezdirdi ve acı bir gülümseyişle yeniden cebine soktu.

"30 zloti," diye fısıldadı iç geçirerek, "ve bugün de daha ayın beşi. Para denen şu lanet olmasaydı, bugün gecedен evvel Küstrin'de, o bahtiyar insanlarla birlikte olabilirdim."

Hayal gücü onu seslerin şamatasına, sinyallerin karmaşasına ve çanların titreyişlerine batıra çıkara, bir fırlatışta, Küstrin Garı'nın gürültülü kalabağı

içine taşıyıp götürmüştü. Kapalı göz kapaklarının altından yavaş yavaş iki büyük, sessiz gözyaşı yuvarlanıp aktı ve kızıla çalan bıyıklarına döküldü...

Birden kendine geldi. Çabucak sildi gözlerini, bıyığını burdu ve kanapedeki oturuşunu düzelterek bekleme salonunda göz gezdirmeye koyuldu. Çevrede garların tipik, bekleyişle kendini salmış, tekrarların tekdüzeliğiyle soluklaşmış sıkıntısı hüküm sürüyordu. Salonun sessizliğini bozuyorsa eğer, zaman zaman bir veremlinin öksürüğü, sıkkın bir 'misafirin' yerlerde sürüklediği ağır adımlarının sesi ya da pencerenin öte yanında anne babalarına bir şeyler soran 'uslu' çocukların fısıltısı bozuyordu. Bazı anlar pencere camları ardından, bir görevlinin silüeti görünüp kayboluyor, hareket memurunun şapkasındaki kırmızı nokta bir an parıldayıp sönüyordu. Uzaklardan bir yerlerden, histerik çığlığı garın arkasından geçen bir lokomotifin...

Agapit B., bakışlarını sol tarafındaki en yakın komşusunun, bir saatten beri aynı pozisyonda şekerleme yapmakta olan, hilat giyinmiş ihtiyar Yahudi'nin üzerinde ortaladı.

"Yol uzağa mı?" diye başlattı sohbeti. Gördüğü rüyadan çıkartılıp alınmış Yahudi, isteksizce, uykulu gözlerle baktı.

"Raybrot'a," dedi, uzun, kıvılsakalını sıvazlayarak esnerken.

"Güneye yani, dağlık yörelere. Ben de o istikamete gidiyorum. Harika bir yoldur! Hep uçurum, ormanlar, tepeler. Lakin yolculuk esnasında çok dikkatli olmak gerek," diye ekledi, coşkulu tondan uyarıcı bir ses tonuna geçerek.

"Niye ki?" diye sordu huzursuzlanan İbrani.

"O taraflar biraz tekinsiz. Ormanlar, dağlar, yarlar tamam da...

Arada bir eşkiyalar da peyda oluyormuş."

"Vay vay!" diye sızlandı Eski Ahitçi.

"Öyle pek sık değil, yine de tedbirli olmanın ziyanı yok," diye sakinleştirdi onu Klučka. En iyisi ortadaki vagonlardan birinde gitmek ve vagonun içinde değil de koridorda oturmak.

"O niye?"

"Yani bir şey olacak olursa kaçması kolay; yol kısa. Pat, pencereden tarlaya, sonra da tabana kuvvet."

Agapit Bey korkunç canlanmış ve coşkuyla parlayan gözlerle, o bölgede yolculuk edenler için tehdit oluşturabilecek mümkün tehlikeleri yol arkadaşının gözleri önünde canlandırmaya girişmişti. Klučka, 'ikaz anı'

denebilecek bir yerden ‘geçmekteydi’, diğer ifadeyle ve söylemeyi sevdiği şekilde: ‘ikazlar işaretinde duruyordu’. Aslında bekleme salonunda hep sahnelediği bu intermezzo, K. kentine yaptığı ‘sembolik seyahatten’ döndüğünden beri ilk oluyordu. Agapit Bey’in ruhunun bu felaket tellalı halinin kurbanları, genelde en yakınındaki, hasbelkader yanibaşına oturmuş bir erkek ya da kadın yol arkadaşı olurdu. Klučka, telkinin kendisine esir eden gücüyle, neredeyse bir resim gibi renklendirip canlandırdığı binlerce mümkün yahut gayrimümkün tehlike uydurmaya uğraşırdı. Çoğu kez görülmedik neticeler elde ettiği olurdu; böyle bir konuşmanın ardından ürkmüş zatı muhteremlerden çoğunun, yolculuğunu ‘daha sakın zamanlara’ erteleyip seyahatten vazgeçtiği ya da eğer illa da gidilmesi gerekiyorsa, mütediyyin bir iç çekişle, üzerinde ‘Allah yolunuzu açık etsin’ yazılı demiryolu kumbarasının deliğine yüklü sadakalar ittirdiği olmuştu kaç kez.

Klučka’yı ‘ikazlar safhasına’ götüren saikler, oldukça karışıktı ve açık değildi. Kuşkusuz bunda, pek de gönül rızasıyla itiraf etmeyeceği, kalbinin derinlerinde gizlenmiş bir arzu, yolcular dediği ‘mesut bahtiyar’ insanlardan, gerçekten yolculuk edebildikleri için intikam alma arzusu da bir rol oynuyordu; ne ki bununla birlikte, işin içine başka bir duygu da girerek bütün bu manevi karışıklığa özel bir renk kazandırıyor. Yani Agapit Bey, kurbanlarının gözleri önünde mümkün bir tehlike durumunun resimlerini canlandırırken, demiryolunun fon olduğu bir ortamda onlarla beraber yoğun yaşantılar tadıyor ve böylece yolculuğun fazladan bir ikamesini de kazanmış oluyordu. ‘İkaz anı’, özlemlerden ve de seyahat izlenimlerinden oluşan, ki zaten en önemlisi de bunlardı, kompleks bir yapı içine böyle giriyordu işte...

İstasyon saati tiz sesiyle çınlayarak vurdu altıyı. Salonda bir hareketlenme başladı. Köşelerden mahmur yüzler sarkıp bakınıyor ve şöyle bir kendilerini sarsıp mahmurluklarını attıktan sonra, perona çıkan camlı kapıya yönelerek telaşla yüklerini kapıyorlardı. Agapit Bey başladığı cümleyi yarıda bıraktı, üstünü başını topladı ve esnek adımlarla çıkışa doğru yaklaştı. Kapıcı, sabırsız misafirlerin baskısı karşısında çekilerek, peronun içlerine doğru gerilemişti. Kalabalık, beraberinde artık sinirlenmiş Klučka’yı da alıp sürükleyerek dışarı akın etti. Agapit Bey, itiş kakış kapıdan geçerken, görevlinin alaycı bakışlarıyla karşılaştı, ama sanki dalgınmış da fark etmiyormuş gibi yaptı.

“Hadi geçmiş olsun!” diye düşündü, bir beyefendiyi sollayıp geçerken. Bu arada tren, istasyonun önüne cesurca yanaşmıştı ve iki yanına uzun, beyaz duman kabarcıkları saçıyordu.

Bu sefer kalabalık az olduğundan, Agapit Bey, I. sınıf kompartımında seçkin bir yeri kolaylıkla ‘elde etti’ ve kırmızı muşamba kaplı mindere yayıldı. Karşıdan F. kentinden gelecek ekspresin geçmesi beklendiği için, tren Vehimiç’te normalden daha uzun süre durmuştu ve bu sayede kendisini rahat bir yarım saat, dağlara doğru ‘sembolik yolculuk’ hayallerine bırakabildi. Ama beklenen ekspres ne yazık ki geçip gidince ve duman bulutları arasında gözden kaybolunca, Agapit Bey fark ettirmeden valizini raftan aldı ve gizli gizli çıkış merdivenlerine doğru seyirtti. Bir dakika sonra veda düdüğü ortalığa yayıldığında, kimseye fark ettirmeden merdivenlerden aşağıya sıvıştı ve kendisini yine gerisin geri bekleme salonunda buldu. Yolda, artık gözlerinin ta içine iyiden iyiye ısrarla bakan kapıcı Vavjısın Bey’e yine bir sigara rüşveti vermek zorunda kalmıştı. Zavallıcık, ‘zirzopluklarını’ görmemiş gibi yapsınlar diye, istasyon personeline genelde belirli zaman aralıklarıyla bir şeyler vermek zorunda kalıyordu. Garda da herkes tarafından ya ‘ebedi yolcu’ ya da bu kadar onur verici olmayan ‘zararsız deli’ lakabıyla biliniyordu.

Bu arada tren gitmiş ve ikinci intermezzo başlamıştı. Bekleme salonu tümünden boşalmıştı. D. istikametine giden en yakın yolcu treni ancak akşam saat onda gelecekti; insanlar gara yetişmek için telaş etmiyorlardı.

İstasyona akşamüstü sıkıntısı ve dalgınlığı çöreklenmişti; grilikler, boş banklarda örümcek ağlarıyla hüküm sürüyor, girinti ve çıkıntılara yayılıyorlardı. Salon tavanının altında birkaç sinek, tekdüzellikle vızıldayarak geziniyor ve büyük, ipliklerle süslü bir örümceğin etrafında garip bir inatla dönüp dönüp duruyorlardı. Pencereden, makasların ilk ateşleri alana yayılıyor, elektrik toplarının ışık selleri çevreyi istila ediyordu. Kapalı salonun loşluğunda, mahkeme kâtibinin sanki kamburu çıkmış, ezik, iyice yere çakılmış, yalnız silüeti uzayıp gidiyordu...

Kluçka peron lambasının ışığında, artık iyice eskimiş, her yanı yırtık pırtık hareket planını inceliyor, bilet fiyatlarını hesaphıyor, kurmaca ‘aktarmalar’ arıyordu. Sonunda yüzü al al. Paskalya yakınlarında iki haftalık tatil ve bayram ikramiyesi aldıktan sonra gerçekten’ yapacağı yolun, dünya yüzündeki nihai rotasını belirlemişti.

Hesaplamayı bitirir ve ufacak, noksansız, ‘karınca duası gibi’ elyazısıyla düzenlediği notlarına bir kez daha göz gezdirirken, salon birdenbire aydınlandı; tavanın altında beş elektrik fişeği çaktı, duvarlardan birkaç açık sarı ışık fışkırdı: Bekleme salonu akşam atmosferine bürünüyordu.

Arka kapı kolu aşağıya doğru inmiş ve salona birkaç yolcu girmişti. Hava

artık geri dönülmez olarak değişmişti. Her şey. sanki gündüzmüş gibi apaydınlık olmuştu.

Agapit Bey, yaşı belirsiz bir kadının yanında, sobanın gölgesindeki o her zamanki gözlem yerini aldı. Dudak kıvrımlarındaki tike ve ani hareketlerine bakılırsa, anlaşılan bu zat telaşlıydı. Kadının bu hali, Klučka'ya nedense aniden çok dokundu ve bu rahatsız komşusunu sakinleştirmeye karar verdi.

“Hanımefendiciğim,” yüzüne neredeyse meleksi bir tatlılık takınıp hanımdan tarafa eğilmişti, “yolculuk havasına kendinizi biraz fazla kaptırmış gibisiniz, yoksa yanılıyor muyum?”

Aniden böyle şaşırtılan kadın, ona sanki garip garip bakmıştı.

“Doğrusu,” diye ipeksi bir sesle açıkladı Agapit Bey, “doğrusu, saygıdeğer hanımefendi, adına demiryolu sıtması denen bir şeyden mustaripsiniz. Ah hanımefendi, bilirim bu ıstırapı, hem ne bilirim... Bendeniz de, bu hususta görmüş geçirmiş biri gibi olmama rağmen, bugün hâlâ demiryolu ortamına bir şekilde hakim olamam. Bana hâlâ hep aynı güçle etki eder.”

Kadın, lütufkâr bir şekilde bakıyordu.

“Hakikaten biraz heyecanlı gibiyim; lâkin beni bekleyen yolculuktan sebep değil de, daha ziyade gideceğim yere vardığımda başımın çaresine nasıl bakacağım tereddütünden. Gitmeye mecbur kaldığım yeri hiç mi hiç bilmiyorum, kime başvuracağımı, nerede geceleyeceğimi bilmiyorum. Kısacası sıkıntım, menzilime vardıktan sonraki o ilk ve üzücü anlarla ilgili.”

Agapit Bey, keyifle ellerini ovuşturdu: Hanımefendi, akşamın ufkunda olayların sıralaması gereği ortaya çıkan ‘bilgilendirme-açıklama ânına’ geçişini mükemmel bir şekilde kolaylaştırmıştı. Ceketinin yan cebinden korkunç yüklü bir kâğıt ve not tomarı çıkarttı, bunları önündeki masaya yayarken, içten bir gülümsemeyle komşusuna döndü:

“Allah’tan size bayağı teferruatlı bilgilerle hizmet edebilirim. Hanımefendinin nereye gitmekte olduğunu sorabilir miyim acaba?”

“Dağagzı’na.”

“Âlâ. Şimdi oraya dair daha çok şey öğreneceğiz. Sondaki istasyon listesine bir göz atalım... Dağagzı... Evet, işte burada! S-D hattı, sayfa 30. Fevkalâde!.. Trenlerin hareket saati: Yolcu treni gece 04.30, öğleden önce 11.20 ve akşam 22.03. K. treni II. sınıf bileti, 10. 40. Şimdi de yerin teferruatına geçelim: Dağagzı. Deniz seviyesinden yüksekliği: 210 m., üçüncü sınıf büyüklükte bir kent, nüfusu 20.000; ilçe mahkemesi var, sonra

muhtarlık, ilçe ilköğretim okulu, bir lise...”

Kadın, açıklamalarını sabırsız bir el hareketiyle bölmüştü.

“Oteller, beyefendiciğim, hiç otel var mı?”

“Bir dakika... Bir dakika... Var! İki han, ‘Görünmezlik Şapkası’ civarında bir lokanta ve ‘Imperial’ Otel. İşte bu bize göre! Evet, ‘Imperial’ Otel, hemen garın civarından sağa iki dakikalık yol. 3. kattan itibaren büyük, aydınlık odalar. Birinci sınıf hizmet, talebe göre ısınma, elektrik, asansör, aşağıda hamam Sakin, ağır aksak bir yürüyüşle 3 dakika. Sonra öğle yemeği, akşam yemeği, mükemmel ev yemekleri. *Mein Liebchen, was...?*”

* “Sevgilim benim, ne...”

Bu noktada Agapit, bilgilendirme tutkusunda biraz fazla ileri gittiğinin ayırdına varıp dilini tuttu.

Hanımın yüzü aydınlanmıştı:

“Teşekkür ederim beyefendi, kalpten teşekkür ederim. Acaba bu istasyonun bilgilendirme memuru musunuz?” diye sormuştu kadın, çantasından cüzdanını çıkartırken.

Ne diyeceğini şaşırdı Klučka.

“Yo, hanımefendiciğim. Lütfen beni bilgilendirme bürosu memuru sanmayınız. Ben sadece böyle amatörce, tamamen yardım etmek gayesiyle...”

Şimdi utanma sırası kadındaydı.

“Ay, çok affedersiniz, öyleyse bir kez daha çok teşekkür ediyorum.”

Elini uzattı kadın, o da bu eli şövalyece bir tavırla öptü.

“Agapit Klučka, adliye ‘memuru’” diye tanıttı kendisini, şapkasını eğerek.

Keyiften uçuyordu sanki; bilgilendirme safhası bugün beklentilerinin de üzerinde bir başarıyla geçilmişti. Yirmi iki sularında kapıcı, salona gür bir sesle “Hareket!” diye bağırınca, ‘ebedi yolcu’ yine yirmi küsur yaşındaki bir gencin ikiye katlanmış enerjisiyle bütün o sembolik dönüşümleri gerçekleştirdi. Bekleme salonuna yeniden dönüşünden sonra üçüncü intermezzo çok cazip olacakmış gibi görünmese de, yüksek hararet düşmemişti ve Bay Agapit’in ruhu ikinci fazın tatlı anısıyla dalgalanıyordu.

Yine de, bugünkü ‘turu’ için öngördüğü mutlu son gerçekleşmedi. Zira, iki saat sonra, yani gece saat yirmi dörtten sonra Klučka, elinde valiziyle, görülmedik bir kalabalık içinde III. sınıf kompartımana sızmaya çalışırken,

birden birinin onu yakasından kuvvetle yakaladığını ve merdiven basamağından zorla çekip aldığını hissetti. Öfkeyle etrafına bakındıktan sonra, hatlar arasındaki fenerin ışığında, kondüktörün öfkeli suratını gördü ve seslerin karmaşası arasında kendisine söylenildiği anlaşılan şu tevcih-i kelâmı işitti:

“Lanet olsun, çek arabayı beyim buradan! Bir sıkışık ki, iğne atsan yere düşmez, bütün bunlara rağmen bu meczup, tren hareket edince diğer taraftan ineyim diye, insanları sağa sola itip kakarak deli gibi merdiven tırmanıyor. Seni ilk görüşüm değil kuşum, çoktandır gözüm üzerindeydi! Hadi, uza bakalım buradan, yoksa jandarmayı çağıracağım! Bugün delilerin salakça arzularını yerine getirmeye vakit yok!”

Sarhoş gibi olmuş, iliklerine kadar ürkmüş Kluçka, beklenmedik bir şekilde yolcuların parantezi dışında kalan alana baktı ve bir sarhoş gibi sendeleyerek, peron direklerinin oralarda bir yere uzaklaşıp gitti.

“Hakettin bunu,” diye fısıldıyordu sıkılı dişlerinin arasından. “I. ya da II. sınıf yerine ne diye III. sınıfa girmeye çalıştın ki? Hep dedim sana bunu, kompartıman ikinci sınıfsa, hizmetliler de öyledir. Bir beyefendinin beyefendi olduğu konçlarından anlaşılır.”

Yaptığı bu değerlendirmeye birazcık sakinleşmiş olarak, üstünün başının buruşukluğunu düzeltti ve çaktırmadan perondan bekleme salonuna geçti, oradan da giriş holüne ve sonra caddeye. Bugünlük ‘yeterdi’ yolculuk, son olay bugünkü turunu bitirme hevesini kırıp yolculuğunu bir saat kısaltmıştı...

Geceyarısını geçmişti çoktan. Şehir uyuyordu. Yol kenarı hanlarının ışıkları sönmüştü, birahane ve restoranların sesleri kesilmişti. Uzaktaki dönemecin orada, kuru bir fener gecenin loşluğunu aydınlatıyordu yer yer, bir yeraltı ininden soluk bir parıltının kaldırımları yalayıp geçtiği oluyordu. Rüya sessizliğini, acelesi olan bir yayanın adımları ya da zincirlerinden salıverilmiş köpeklerin uzak ulumaları bozuyordu bazen...

Ebedi yolcu, nehir kıyısında, ıssız kör sokaklar arasında, yukarılarda bir yerlere tırmanan, büklüm büklüm, dar bir yolu, elinde valiziyle ağır ağır yürümekteydi. Kafası kurşun gibi ağırdı; ayakları, kaskatı, sanki tahta koltuk değnekleriymişçesine adımlıyorlardı yeri. Şafak atmazdan evvel birkaç saat uyuyabilmek için evine dönüyordu, çünkü ertesi gün yine büro, saat üçten sonra ise bugün olduğu, dün olduğu, artık hatırlanamaz zamanlardan bu yana olduğu gibi ‘sembolik yolculuğu’ bekliyordu onu.

YANLIŞ ALARM

Ezilmiş vagonların altından kurbanların geri kalanı çıkartıldı: İki tane ağır yaralı adam ve tamponların demirden kucaklayışıyla ölümüne ezilmiş bir kadın. Şehir ambulansından birkaç kişi, kanlı bedenlerini hastanenin tahtirevanlarına serip, geçici pansuman için bekleme salonu yönüne taşıymıştı. Oradan artık inlemeler, acının kulakları tırmalayan haykırıışları ulaşmaktaydı, bazen spazm halinde bir ağıt uzayıp geliyordu. İlk makasın oradan bakıldığında, açık pencerelerden cerrahın ve yere serilmiş sedyeler arasında mekik dokuyan asistanların beyaz önlükleri seçilebiliyordu. Hasat bol ve kanlıydı: Tam elli kişi...

Bitomski, gözlerini perondan çevirdi ve arkadaşı, istasyon şefi Rudavski'nin idaresinde, parçalanmış trenin kalıntılarını raylardan çekip almaya çalışan görevlilerin ve ekiplerin çabasına dikkatlice bakmayı sürdürdü.

Kazanın sonuçları görülmedik derecede korkunçtu; on beş vagonluk 'takımdan' topu topu ikisi hasarsız çıkmış, geri kalanlar neredeyse tamamen kullanılamaz hale gelmişti. Marşandizin arkasından ilk sırada giren lokomotifle tender, marşandizin son vagonuna kadar, sanki yerlerine şıp diye giren çekmeceler gibi girmiş ve birden korkunç bir sıkışıklıkta birbirlerine yapışıp öylece kalmışlardı. Camlan kırılmış, ara bağlantıları kopmuş, tekerleksiz orta vagonlardan birkaçı birbirlerinin içine geçmişler ve sanki delirmiş binicilerin eliyle aniden tırısı kaldırılıp sonra birden oldukları yere çakılmış safkan atlar gibi yukarı dikelmışlerdi. Bir vagonu tamamen ezmişlerdi, geriye bir tek paramparça olmuş duvarların, lime lime doğranmış bölmelerin, kıvrıla kıvrıla birer boruya dönmüş sahanlıkların karman çorman kütlesi kalmıştı; bu ağaç ve demir kırığı içinde ise, oradan buradan kesik borular, bazı kopuk, gülünç şekilde ezilmiş saclar sarkıyor, paslı kazıklar, direkler, üzerlerinde kan pıhtısı lekeleriyle menteşelerinden kopmuş kapılar,

kompartımanlardan dışarı dökülmüş sıralar, kanapeler, üzerlerini insan vücutlarından parçaların yapışıp kapladığı koltuklar kapkara bir tehdit halinde kat kat yükseliyordu göğes...

Biejava'nın neredeyse tüm personeli, demiryolunu düzgün hale getirme işinde çalıştırılıyordu. Dökümhaneden yardım lokomotifi getirilmiş ve uğursuz hatta sokulmuştu; kazazededen kalan kırpıntıları peşi sıra sürüklüyordu gayretle. Vagonların deray edip yana yattığı ve toprak set üzerine devrildiği yerde, kurtarma çalışmaları daha zahmetli ve daha uzun vadeliydi; vinç ve kazmaların yardımıyla onları hendeğin eğiminden aşağıya doğru itmekten ve böylece yolun üzerindeki engeli, alandan şimdilik çıkarmaktan başka bir yol kalmamıştı. Başka bir yerde, etrafa saçılan demir parçalarını, darmadağın vagon duvarı kaplamalarını, raylar üzerinde aylaklık eden ivin zıvırı toplayıp vagonlara yükleyerek, gayretle çalışıyordu kürekler. An geçmiyordu ki açılan zincirlerin şakırtısı, 'hazır' düdüklerinin ısıkları ve alet edavat yüküyle harekete geçen lokomotifin ürkütücü yanıtı duyulmasın.

Bitomski, sırtını kuyu vincine vermiş, dişlerinin arasında bir sigara, kederli düşüncelere dalıp gitmiş halde izliyordu görevlilerin hareketlerini. Arada bir, tütün dumanını daha bir kuvvetle çekip içine, elini kuyu direğinden ayırıyor ve yanında duran arkadaşına çaprazdan bakarak anlamlı anlamlı kafa sallıyordu.

Ne ki, kurtarma çalışmalarıyla meşgul Rudavski, arkadaşının bu hareketlerini fark etmiyor gibiydi; bunun üzerine Bitomski, yarı hüznölü, yarı alaycı şekilde gülümsüyor ve ilk pozisyonuna dönüp sigarasını tüttürmeye devam ediyordu. Yalnız bir kere, talihsiz yolculardan birinin yüksek sesli inlemesi bekleme salonundan onlara eriştiğinde, Biejava istasyon müdürü, huzursuz huzursuz titredi ve istemeden, Trençinli arkadaşından yana baktı.

"Uyarmıştım," dedi beriki bu bakışa karşılık, esrarlı bir şekilde Rudavski'nin kulağına eğilip. "Kaç kez uyarmıştım kaza olacak diye, ama sen, arkadaşım, o zaman gülmüşün bana. Şimdi vurdumduymazlığınızın neticelerine katlanıyorsunuz. Trençinli yaşlı tilkinin sözlerini hafife almamak icap ederdi."

"Hadi ordan," diye lafını kesti sabırsızlıkla Rudavski. "Saçma sapan şeyler söylüyorsun arkadaşım. Tamamen rastlantı, o kadar! Sizin bu deli saçması ikazlarınıza inanmıyorum."

"Sizin açınızdan bu daha kötü, çünkü inadin ilacı yoktur. Yani yanlış alarmlar teorisine inanmıyor musunuz?"

“Bi’ gıdım bile,” diye homurdandı. “Hatalı alarmların, tabii, olduğu vâki ve hem de epey sık, ancak bu sadece, o anda görev yapmakta olan görevlilerin haddinden fazla hassas olmalarının bir neticesi; yani bir nevi meslekî mübalağa ve yaprak kırırdasa kulak kesilen bir büyük gayretkeşlik türünde bir şey. Hepsi bu. Anlıyor musunuz beni?” Üstüne basa basa tekrarladı: “Hepsi bu.”

Bitomski anında karşı çıktı.

“Hah!” diye iç geçirdi hüznle, “sizi bu kötü hadiseden korumak istemiştım, lâkin görünen o ki, kader başka yazılmış. Alnına yazılardan kimse kaçamaz.”

Biejava’nın müdürü, bu kaderci uyarıya artık bir cevap vermedi; zira ustalardan biri, bundan sonraki talimatlarını sormak için yanına yaklaşmıştı ve bütün dikkati ona yönelmişti.

Akşam altıyı geçiyordu saat. Bitomski, elini alnına doğru kaldırdı ve bir an, ufuk çizgisinden yuvarlandıktan sonra şimdi kızıl bir kalkan halinde istasyonun üstünde asılıp kalmış, yumuşak eylül güneşine baktı. Dönmenin zamanıydı; sabaha karşı, görevlerini yardımcısına bırakarak ayrıldığı Trençin İstasyonu yeterince başsız kalmıştı. Onu Biejava’ya getiren ve şimdi yan hatta yolunu gözleyen lokomotif, belli ki uzun süre durmaktan ötürü sabırsızlanmaktaydı ve dumandan daireler üfürerek, dolu kazanlarıyla homurdanarak gitmeye çağırıyordu kendisini.

Bitomski, tren kazası yüzünden morali bozulmuş, ekibin işe yaramazlığından ötürü üzgün olan arkadaşıyla vedalaşmadan perona çıktı ve makiniste hareket işareti verdi. Kısa bir ıslık duyuldu ve lokomotif hareket etti.

Müdür, kömür kazanı yanındaki demirden bir sıraya oturdu ve sessizce piposunu yaktı. Keyfi yoktu ve Biejavalı arkadaşına çok öfkeliydi. Daha dün akşam, Vışkovo hareket memurluğuna asılsız yere alarm verilip, sözde gerçekleşecek bir kazaya karşı uyarıldığını öğrendikten sonra, bu konuda artık ne düşünmesi gerektiğini biliyordu.

Telgraf istasyona perşembe sabahı gelmiş, birkaç saat içinde bütün önleyici tedbirler alındıktan sonra, haberin tümünden yanlış ve asılsız olduğu ortaya çıkmıştı; aslında tehlikenin gölgesi dahi yoktu ve gereksiz yere huzuru kaçırılan Vışkovo müdürü, ‘yok yere çıkartılan gürültü patırtılara’ ana avrat dümdüz gidiyordu. Ancak Bitomski, bu ‘kavgaya’ birazcık başka bir açıdan bakmaktaydı. Eğer alarmın bir aslı olsaydı ve alınan tedbirler de tamamen

yerinde olsaydı, bunun üstünde bile durmaz ve tehlikenin zamanında savuşturulmasından ötürü sevinebilirdi. Ancak, adına ‘yanlış alarm’ denilen bir şeyin işe karışmasıyla birlikte, bu alarmların nereden geldiğine ve kimi hedeflediklerine kulak kabartıp, baştan ayağa dikkat kesilmişti.

Trençin İstasyonu müdürünün bunları kuşkucu gözlerle takip ediyor olması, yeni bir şey değildi. Perşembe günü saat yedi civarında bu nahoş haberi aldığı da, durumu hemencecik kavramıştı, işte, Vişkovo İstasyonu’ndan arkadaşı, lüzumsuz yere huzurunu kaçırdıklarından, birkaç saat boyunca anlaşılması kolay bir gerilimde kaldığından, yani diğer bir ifadeyle Biejava’nın sağındaki üçüncü istasyon olan Vişkuv yerine, yanlışlıkla Vişkovo’ya alarm gönderilmiş olduğundan yakınıyordu telefonda... Bu ne demektir? Bu, Biejava için bir uyarıydı! Birkaç saat önce Vişkovo İstasyonu’nun uyarıldığı kaza, orada en geç yarın, belki de bugün meydana gelecekti. Kaçınılmaz bir şeydi bu, gün gibi ortadaydı! Ne ilkti ne son. Bitomski, bu ‘çalımları’ iyi bilirdi. Rudavski’yi hemen uyarmak gerekiyordu!

Akşam 19.50 sularında, yani haberi alışının 50. dakikasında, Biejava’ya bir telgraf çekip, Vişkovo için verilen alarm mesajını harfi harfine tekrar etmişti. Durumu gerekli bilgilerin ‘ışığı’ altında ortaya koyduktan sonra, Allah’ın adını vererek, tetikte olması ve eğer ikinci hattı, bir durağa çekilmiş ‘takım’ işgal ediyorsa, bunu çekirip hattı boşaltması için yalvarmıştı arkadaşına. Rudavski, verdiği bu ‘iyi akıl’ için alaycı alaycı teşekkür etmiş ve başka birisinin (aslında tümüyle asılsız yere) uyarıldığı bir tehlikeye karşı tedbir alacak kadar da delirmediğini söylemişti.

Bitomski umutsuz bir durumdaydı. Konuyu açıklamış, yeminler vermiş, hatta tehdit bile etmiş, ama hiçbirisi işe yaramamıştı. Rudavski, kendisini ‘hurafelerden’ kurtarmış bir insanın uyanık inadında ayak diremiş ve Trençinli arkadaşına iyi geceler ve tatlı rüyalar dilemişti.

Konuşmanın amaçsızlığıyla isteği kaçan Bitomski, telefonun ahizesini yerine bırakmış ve kafasını bu kötü önsezi hırpalarken, sinirli adımlarla peronda yürüyüp durmuştu. Gece gözünü kırpmadı, sabaha karşı ise yerinde duramayarak, Trençin İstasyonu’nun gözetimini yardımcısının üzerine yıktıktan sonra, vagonlarından ayrılmış bir lokomotifle atlayarak, rüzgâr gibi Biejava’ya basıp gitti. Oraya öğleden önce on bir sularında vardı ve şimdilik her şeyin yolunda olduğunu görünce, derin bir oh çekti.

Rudavski, onu samimiyetle, ama gizlemediği bir alaycılıkla karşılamıştı. İkinci hattın ‘temizlenmesi’ konusunu ıstirmek dahi istemiyordu. Orada şimdi,

istasyonda uzun süreli bir istirahata çekilmiş olan Budissin marşandizi durmaktaydı. Bitomski, durumun tehlikesini boş yere anlatıyor, trenin depoların önündeki kapanmış hatta sorunsuz bir şekilde çekilebileceğini boşuna açıklayıp duruyordu. Rudavski, kendi bildiğinden gıdım şaşmıyordu, ‘Trençinli bir delinin fantazileri’ karşısında geri çekilmeye niyeti yoktu hiç...

Karşılıklı tartışmalar ve atışmalarla birkaç saat geçmişti. Bu arada N.’den bir yolcu treni kazasız belasız istasyonu geçip gitmiş; T.’den gelen hiçbir zarar ziyan olmaksızın yıldırım hızıyla geçmiş; S.’den gelen marşandiz de ağır, rahvan bir seyirle yoluna devam etmişti.

Rudavski, her tren geçişinde ellerini sıvazlıyor ve üzgün arkadaşından yana alaycı alaycı bakıyordu.

Öğleden sonra saat 17.10’da, Orava istikametinden gelen ekspres, ikinci hattaki marşandize zincirlerinden boşalmış bir devin azgınlığıyla bindirdi. Bekçi, ölümcül bir hatayla makası dolu hatta çevirince, kudurmuş treni mahvoluşun ve ölümün yoluna sokmuştu...

Bitomski, kederli bir zafer kazandı...

Ufuk çizgisinin karanlıklar içinde bulanıklaşan bir noktasına gözlerini hareketsiz dikmiş, keyif kaçırın düşünceler kurmayı sürdürüyordu...

Rudavski’nin hiçbir şeyle yenilemez inadı, onu hem şaşırtıyor hem de kızdırıyordu; kehanetin gerçekleşmesinden sonra dahi doğruluğunu kabul etmek istemeyerek, felaketi talihsiz bir hadise olarak açıklamıştı.

“İnatçı ve laf anlamaz keçi!” diye homurdandı dişlerinin arasından, öfkesini açık ederek.

Böyle bir kehanet nasıl hafife alınabilirdi ki? Adına yanlış alarmlar denilen şeyin psikolojisini nicedir incelemiş ve demirden yolların en azından bu alanı için, bu alarmların ‘asıl’ anlamlarını araştırmış yaşlı bir demiryolu kurdunun içten öğüdüne, nasıl alayla omuz silkilip geçilebilirdi?..

Tren kazalarının etüdüne başlamasının üzerinden yirmi yıl geçmişti. Kıvrak olduğu kadar sorgulayıcı aklı, hareketin doğurduğu bu felaketlerin seyrini, doğuştan getirdiği bir tutkuyla izlemiş, sebeplerine girmiş, verdikleri mesajları incelemişti.

Nihayet, insanların hislerinde yanılabileceğim, görevin uzun sürmesi neticesinde ortaya çıkan fiziksel yorgunluğu, yine aynı şekilde yönetmeliğin ve alet edavatın kusurlarını hesaba kattıktan sonra, geri kalanın hepsinin, bir kazaya yol açmış olan hiçbir neden ve niçin kategorisine sokulmaya elvermeyen, asla açıklanamayan o ‘şey’ olduğu sonucuna varmıştı.

Bu noktada işin içine, adına rastlantı, kör talih, öngörülemez şartlar vb. denilen *termes vagues*'ler* girmekteydi. Dürüstlikle görev

yaptığı, adanmışlıkla dolu on yılın ardından Bitomski, tren kazaları konusunda, ne olduğu tam bilinmeyen ve aslında ölçüye vurulabilir değerlerin kapsama alanından çıkan, esrarengiz bir faktörün varlığını kabule mecburmuş hissediyordu kendini. Neredeyse her kazada, adına 'nedenler' denilen yüzeyin altında, derinlerde, demiryolu yaşamının girintilerinde pusu kuran bir kötü tanrının gizlendiğine kuşku yoktu; alacakaranlıklara zincirlenmiş, ânını kollayan, uygun an geldiğinde haince bir saldırıya hazır bir tanrı...

İşte o zaman, bu yanlış alarlara daha çok dikkat etmeye başlamıştı.

Kuşku çekici ilk kaza 1880'de meydana gelmişti, yani on bir yıl kadar önce. Iglitsa civarlarında meydana gelen, yüzü aşkın kişinin öldüğü, zamanında bayağı ses getirmiş o kazanın öncesinde olmuştu. Kaza, gazetelerde bayağı yankı bulmuştu; birkaç memur mahkemeye verilmiş, makiniste ve bekçilerden birine işten el çektirilmişti; nihayetinde de 'nedenleri' araştırılmış ve 'niçinleri' aydınlatılmıştı.

Ancak nasılsa hiç kimse, görünürde ikinci planda kalan ama karakteristik bir ayrıntıya çevirmemişti dikkatini. O da şuydu: Bu uğursuz olayın birkaç saat öncesinde, Iglitsa'nın sağındaki üçüncü istasyon olan Zbonşm'a yanlış bir alarm verilmişti. Zbonşın'da kazaya karşı alınan ek tedbirler, Iglitsa yakınlarında meydana gelecek kazaya hiçbir suretle engel olmamıştı.

Benzer bir vaka daha, dört ay sonra, dağ eteğine kurulu Dvojam'daki istasyonda meydana gelmişti. Ve burada da kazanın öncesinde alarm verilmiş, ama ne yazık ki gerçek kazanın meydana geleceği yerin sağına düşen üçüncü istasyon uyarılmıştı.

Benzer alarmlar tekrarladığında, peşleri sıra da öngörülen kazalar başka başka yerlerde gerçekleştiğinde, Bitomski, garip rastlantıları kabule ne kadar hazırsa, bu olaya dair tamamen değişik bir bakış açısını da o kadar geç kazanmıştı.

Hareket memurlarından hiçbiri, kendi istasyonlarının yakınlarında meydana gelen bu talihsiz olay ile sıradan sağa ya da sola doğru üçüncü istasyonu uyaran alarmlar arasında en ufak bir ilişkinin olabileceğini dahi tahmin etmezken, bir tek Bitomski, göz boyamak ve dikkati başka yere çekmek için yapılan kurnaz manevranın altında bir 'bit yeniği' arıyordu.

O günden itibaren ne vakit bir kaza haberi duysa, kaza öncesi olaylar hakkında hareket memurlarından titizlikle istihbarat toplamaya girişirdi. Her nasılsa, kısa ya da uzun bir soruşturmanın ardından, bir üçüncü istasyona yapılmış sahte alarmin izini bulurdu hep. En azından kendi sorumluluk bölgesinde yaptığı anketler, böyle sonuçlar vermekteydi. Demiryolu ağının, güneyden ve doğudan net şekilde çizilmiş olan, ülkenin geri kalanına ise sadece tekil hatlarla bağlı bu kısmı, kontrolünü ve bakımını kolaylaştıran müstakil ve kendi içine kapalı bir bütünlük oluşturmuyordu.

Bıtomski, başka bölgelerde de bu alarm meselesinin aynı şekilde olup olmadığını bilmiyor ve tanımadığı insanlarla anlaşabilmenin güçlüğü ve bölgesinin uzaklığı nedeniyle bunu araştırmayı denemiyordu. Oralarda da aynı şeyle karşılaşılabilir, ama tümüyle başka türlü de olabilirdi.

“Şeytan her yerde tetiktedir,” diye anlatırdı, asistanına içini döktüğü zamanlarda, “ve türlü insana türlü oyunlar eder; birini çimdikler, berikini tokatlar, bir üçüncüyü çelmeler. Nihayetinde hepsi aynı kapıya çıkar. Bir şeyin, kötü ve sinsice bir şeyin bize pusu kurduğu ve sadece bir fırsatını kolladığıdır hakikat. Daha insan doğrulmadan, şöyle bir bakınmadan, pat diye gelir talihsizlik...”

Demiryolu yaşantısında o şeytani ‘şeyin’ var olduğunun izini bir şekilde bulup çıkarttıktan sonra, ona karşı bir ölüm kalım mücadelesine girişti. Rakibinin öyle sıradan bir rakip olmadığını sezdiğinden, gerektiği şekilde hazırlanmalıydı. Bugün artık onun nasıl ‘yakalanacağını’, hangi yönden yaklaşıp önüne geçileceğini biliyordu; gözlem yaptığı yılların ardından darbelerini savuşturmayı öğrenmişti.

Böyle olmuştu, çünkü son on bir yılda meydana gelen kaza noktalarını, bölgesinin demiryolu haritası üzerinde sıraladığında, sanki hepsinin de, adına parabol denilen, uç kısmı da garip bir rastlantıyla Trençin’e, yani beş yıldan bu yana idaresindeki istasyona denk gelen bir geometrik eğri üzerinde olduklarını fark etmişti. Bu uğursuz noktalardan her birinin, $y^2 = 2 - px$ denkleminde uygulanan koordinatları, itiraza yer bırakmayacak şekilde denkleştiriyordu onu.

Zahmetli hesaplar ve ölçümlerin ardından, alarm verilen noktaların da, benzer şekilde, gerçekte aynı eğrinin göstergeleri olduğu ortaya çıkmıştı; her iki çizgi de, birleşik üçgenler gibi biri diğerinin üzerine düşerek tam anlamıyla örtüşüyordu: Kaza parabolü ve sahte alarmlar parabolü, çizilmelerine yarıyan noktaların konum ve iç büyüklükleri açısından tamamen farklı olmalarına karşın, karşılıklı olarak birbirlerinin içine geçiyor

ve tek bir parabole benziyorlardı.

Bitomski, 1880'den o ana kadar, iki kümeye dağılmış böyle on beş nokta saymıştı: yedi noktadan oluşan bir grup, doğu yönünden bir yerlerden, sonsuz büyüklükte bir boşluktan gelip güneybatıya; sekizli olan ise doğudan kuzeybatıya uzanıyordu. Yani her ikisi de acımasız bir hareketle Trençin'e doğru ilerlemekteydiler.

Çizgi henüz kapanmasa ve son kaza noktaları arasında birkaç on millik devâsâ bir aralık olsa da, Bitomski bu arayı doldurmakta tereddüt etmedi ve dal vermiş olan her iki çizgiyi, kızıl bir bağlantı teliyle, batıya doğru uzayıp giden tam bir eğriye tamamladı. Ona göre parabolik çizginin ilerleme yönü o denli açıktı ki, bundan sonraki ilk alarmların, hemen peşleri sıra da sağlamalarının, yani kazaların izleyeceği yönü yemin vererek gösterebilirdi.

Artık tereddüt etmeyecek ve şüphe duymayacak kadar çok veriye sahipti, çok fazla sayıda gösterge vardı elinde. Uğursuz parabolün iki kolu, üst artı ve alt eksi, amansızca, tam bir geometrik tutarlılıkla, bir doruğa doğru yönelmekteydi, ki bu da Trençin İstasyonu'ndan başkası olamazdı...

Ayrıntılarını onca eksiksiz öngörmüş olduğu son Biejava kazası, bu inancını pekiştirmişti. Artık hiçbir kuşkuyla yer yoktu: Parabolün her iki ayağı birbirlerine ölümcül bir inatla yaklaşmaktaydılar. Şef, kısıkaçlarının geri dönülmez şekilde kapandığını biliyordu. Bir süre sonra, belki de az bir süre sonra, kardeş ellerini birbirlerine uzatacaklardı... Hem de onun istasyonunda...

Bitomski, o ânı bir oyuncunun sabırsızlığıyla bekliyordu: Düşmanın sahasına girmek için yanıp tutuşuyor, buna karşılık aynı zamanda, düğümün çözüleceği o ânı ne vakit düşünse, ne olduğu belirsiz bir korkuyla titriyordu. Zira Trençin'e ne rol biçildiğini, istasyonunda bir alarm komedisi mi yoksa bir kaza trajedisi mi oynanacağını şimdilik bilmiyordu. Yani, ya Trençin'den sağa ya da sola doğru üçüncü istasyondaki aldatıcı ikazlar zamanında alınacak ve akabinde talihsiz olayın önüne geçilecekti ya da Trençin'e gereksiz yere alarm verilmesi halinde, tehlikenin gerçekten yönelmiş olduğu arkadaşını zamanında uyaracaktı.

Bu yüzden de Biejava'dan döndükten sonra parabol etütlerine ve mesafe hesaplarına tutkuyla girişti.

Eğrinin her iki uç menzilinın artık ulaşmış olduğu son noktalar, güneyde Biejava ve kuzeyde Mogilanı istasyonlarıydı. Bu yerler arasında hâlâ birkaç on millik bir demiryolu hattı uzanmakta olup, bunun hemen hemen tam

ortasında, sol sırada Gançarı'dan, karşı tarafta ise Poleşie durağından sonraki üçüncü istasyon olarak Trençin bulunuyordu. Gançan ve Mogilanı arasında parabolün yatay ekseninin üzerinde, Poleşie ile Biejava arasında ise bu eksenin altında kalan irili ufaklı birkaç durak daha vardı. Saldırı bu noktalardan birine yapılacağına göre, bütün bu bölgeden gözleri ayırmamak gerekiyordu.

Trençin müdürü, o andan itibaren huzur nedir bilmedi. Gafil avlanacağı korkusuyla, uzak ya da yakın duraklardaki arkadaşlarıyla her gün ya telgrafla ya da telefonla görüşüyordu. O bölge istasyon şeflerinin, Trençin'den, hareket memurluğundan sahte bir alarm alıp almadıklarını tuhaf bir ısrarla sorup duran telgraflar almadıkları gün neredeyse yok gibiydi. Başlarda sakın sakın ve 'hayır' şeklinde veciz bir sözle yanıt veriyorlardı, ne ki zaman geçtikçe her gün tekrarlanıp duran, üstelik hep de aynı konuda tekrarlanıp duran bu ahret sorusu sıkıcı olmuştu; kabak tadı, daha beteri delilik tadı veriyordu, ya gözünün içine baka baka dalga geçiyor ya da hiç yanıt vermiyorlardı.

Bu türden bir davranış, Bitomski için sürpriz değildi. Değil mi ki daha önceden ve Biejava kazasının öncesinde de ilgilileri zamanında uyarmaya çabalamış, yine de kimseler ona inanmamıştı! Sadece bir kez, Radlovski denen biri, Dağ Geçidi istasyon şefi, uyarısını dikkate alıp istasyonunda gerekli güvenlik tedbirlerini uygulamaya sokmuş ve bir kazayı savuşturmuştu.

Arkadaşlarının inatçı tutumu karşısında Bitomski, onları yazgılarına terk etmeye karar verdi.

"Ha..." diye homurdanıyordu hevesi kaçık şekilde, "günah benden gitti. İstedığınızı yapın. Niyetim iyiydi."

Buna karşılık Trençin'in sağındaki ve solundaki üç istasyonun şefleri, Poleşie'den şef yardımcısı S. Kaçmarski ve Gançarı müdürü W. Veborski ile kesintisiz bağlantısını daha da büyük bir şevkle sürdürüyordu. Trençin'e diğerlerinden daha yakın olduklarından, bunların düşüncelerini daha kolay etkileyebiliyor ve onları kendi çizgisine çekebiliyordu. Telefonla ya da telgrafla yapılan sık görüşmeler sırasında ya da tatil günlerindeki dost ziyaretlerinde, adına sahte alarmlar denilen meseleye dair görüşlerine tamamen ikna etmeyi başarmıştı onları. Son zamanlarda meydana gelen Biejava kazasının ürkütücü örneği, bu iki kişiyi kuvvetle etkileyip, onları Trençinli yaşlı meslektaşlarının elinde itaatkâr birer alete dönüştürmüştü. Burada söz konusu olan şeyin, görevlendirildikleri istasyonun güvenliği ve de

kendi canları olduğunu nihayet anlamışlardı. Bu yüzden de soluk almadan ve ender görülen bir sabırsızlıkla Bitomski'ye günde bir, bazen birkaç kere, Polešie ve Gançarı'da her şeyin örnek şekilde yolunda ve sültilman olduğu yanıtını veriyorlardı...

Bir, iki, üç ay böyle geçti, sonra bir yıl, iki yıl; alarmlardan, kazalardan 'ne bir ses ne bir nefes': Kazalar, Bitomski'nin bölgesini sanki bilerek es geçiyorlardı.

"Şeytan saklandı," diye açıklıyordu yardımcısına bu durumu Trençinli, ürkek bir kuş gibi tetikte.

"Ya da işin kokusunu aldığımızı anlayınca," diye cevaplıyordu yardımcısı Zadurski, müdürünün teorisinin iflah olmaz müridi, "bizden korktu."

Ama Bitomski inanmıyor ve hiçbir suretle 'dizginleri elden bırakmıyordu.' Kısa bir süre sonra, tamamen haklı olduğu görülecekti.

Bir kış akşamı, yılbaşından birkaç gün kadar önce, öğleden sonra beş sularında, doğuda, Trençin'den daha büyük bir kavşak istasyonu olan Krotoşin'den, saat 17.15'te beklenen 25 no'lu yolcu treninin iki saat rötâr yaptığııı bildiren bir telgraf alındı. Bitomski, telgraf alındı onayı verdi ve piposunu yakarken, yanında duran Zadurski'den yana baktı:

"Şu lanet rötârlar gene başlıyor. Mutlaka bir yerlerde yolu kar kapamıştır."

"Kesinkes," diye yanıt verdi yardımcısı, "dünkü gazeteler Stenjiski ilçesinde acayip kar yağacağını yazıyordu."

"Ya, ya..." diyerek başını salladı müdür, donmuş pencere camlarından raylara bakarken.

Tam bu sırada, masanın diğer ucundaki cihaz ses vermeye başlamıştı. Zadurski, yüzünü ekşitti ve bloktan çıkan kâğıt şeridini isteksiz isteksiz okumaya başladı.

"Hım..." diye fısıldadı, sesinde bir endişe tonlamasıyla, "buncadır beklediğimiz şey, hemen önümüzde olabilir mi?"

Bitomski fırlayıp ayağa kalkmıştı.

"Ne diyorsun sen arkadaşım?! Alarm mı veriyorlar?! Kim?! Ne alarmı?! Nereden? Gösterin!"

"Podviye müdüriyetinden," diye yanıtladı Zadurski, birden garip biçimde sakinleşmişti, "anlaşılan 25 numaranın iki saatlik rötârından hiç haberleri yok."

Müdür, neredeyse kabaca bir hareketle onu telgraftan uzaklaştırdı ve

şeridin başına kendisi eğildi. Gelen telgrafta şunlar yazılıydı:

‘25 numarayı istisnai olarak yan hatta sokun! Ana hat, 25 numarayla Trençin’de, 17.30’da karşılaşması gereken hızlandırılmış ekspres için boş bırakılsın. 25 numara erken gelirse, hızlı ekspres gelene kadar yan hatta bekletilsin! İstisnai bir durumdur! Dikkat!’

Bitomski özel bir gülümsemeyle başını masadan kaldırdı ve saatine baktı. 17.15’ti.

“O karşılaşma on beş dakika sonra burada mı olacaktı acaba!” diye sesinde bir ironiyle sordu yardımcısına.

“Galiba öyleymiş müdürüm. Ancak telgrafımız, on beş dakika önce Krotoşin’den aldığımız habere göre, en azından bizim için asılsız. 25 no’lu yolcu treni iki saat rötarlı ve saat 21.15’ten önce burada olmaz.”

“Tabii ki. Gereksiz yere huzurumuzu kaçırıyorlar. Yeri gelmişken, böyle bir zamanda ne akla hizmet özel tren yolluyorlarsa?”

“Mutlaka yine bir siyasi seyahat ya da yukarılardan, beylerden birinin rahatı için ‘salon vagondur.’”

“Hıı, olabilir. Ne olursa olsun, karşımızda tipik bir yanlış alarm var.”

“Öyleyse, Krotoşin’den geliş hattını yan hatta bağlamamı istemiyor musunuz?”

“Ne diye isteyecekmişim ki? Podviye’deki beylerin keyiflerine uygun şekilde onu 25 numara için boşaltmak ve böylecene de saygıdeğer misafirin gelişi için ana hattı ‘temizlemek’ üzre mi? Aklımın ucundan geçmez.”

“Ama ne zararı var müdürüm?” diye teklifi cesaretsizce destekledi Zadurski. “Makasın basitçe bir tarafa çevrilmesi, hepsi bu.”

Bitomski, yardımcısına sitemle baktı.

“Sen de mi Brütüs? Siz de mi o inanamayanların safında yer alıyorsunuz? Bu aptal telgrafı biraz önce ‘asılsız’ bulan siz değil miydiniz yoksa? Tehlikede değiliz!”

“Tabii, tabii,” diye tekrarladı, kıpkırmızı kesilmiş yardımcısı. “Müdürüm haklılar tabii, ben zaten öyle her ihtimale karşı... Ufacıcık, önemsiz bir şey diye... Makası çevirivermek...”

“Hayır, sevgili dostum, hayır! Tam da burada önemsiz bir şey değil artık bu; söz konusu olan şey ilkedir, anlıyor musunuz? Birbirlerinin tam karşısında yer alan iki taraftan alınan iki telgrafı yan yana koyduğumuzda, Trençin’e asılsız yere alarm verildiği, diğer bir deyişle bunun sahte alarm olduğunu sonucuna vardık. Peki, bundan ne sonuç çıkar?”

“Trençin’in sağına ya da soluna düşen üçüncü istasyonda kaza tehlikesi olduğu ortaya çıkar,” diye ezberinden okuyuverdi yardımcısı, dersine iyi çalışmış bir öğrenci gibi.

“Mükemmel. Öyleyse işe koyulalım! Gançarı ve Poleşie istasyonlarını derhal uyarmak gerekiyor. Kaçmarski’yi ben alıyorum; sen de arkadaşım, Podviye İstasyonu’ndan gelen telgraf onun istasyonundan geçmek zorunda olduğuna göre, aslında davetsiz misafirin gelişini herhalde çoktan duymuş olan Veborski’yle telgraf bağlantısı kuracaksın. Lütfen, benim telefonda söyleyeceklerimi aynı anda telgrafa geç.”

Zadurski, bir eli Mors cihazının üzerinde, masasının yanında sessiz sessiz dikiliyordu.

“Alo!” diye çınladı müdürün sesi bir an sonra. “Burası Trençin, Bıtomski konuşuyor. Az önce sahte bir alarm aldık. Dolayısıyla, tedbirleri iki katına çıkarmanızı tavsiye ediyorum. Ana hattı her ihtimale karşı boşaltın! Podviye istikametinden bir özel ekspresin gelmesi beklenebilir!!!”

Burada lafını kesti ve yardımcısına döndü.

“Tamamdır. Bu söylediklerim, Gançarı’ya yeter. Lütfen kapatın aleti.”

Zadurski, itaatle cihazdan uzaklaştı.

“Alo!” Bıtomski, Poleşie istikametine ikazını bitiriyordu. “Eğer 25 no Tu rötarlı, istasyonunuza kazaran daha evvel gelecek olursa, onu her ihtimale karşı ikinci hatta sokun. Önemli bir tehlikeyle karşı karşıyasınız. Zamanında uyarıyorum. Tetikte olun meslektaşım!!!”

Ahizeyi yerine astı ve halinden memnun bir şekilde arkadaşına göz attı.

“Evet, Zadurski Beyciğim. Hücum başladı, roller dağıtıldı. Kim kimi halledecek görürüz. Ben sana gösteririm sahte alarmı!” derken, sıkılı yumruğunu, göze görünmez bir düşmana tehditkâr şekilde göstermişti.

İstasyon saatine bir daha göz attı.

“17.25...” diye okudu düşünceli düşünceli. “Karşılaşmaları için sadece beş dakikamız kalıyor. Ha, ha, ha! Herhalde serseri sürülerinin karşılaşmaları için!..”

Geliş sinyalleri çalmaya başlamıştı.

Zadurski, hareket amirliğinden çıktı. Müdürü, arkasından acıyarak kafa salladı.

“Artık neyi kontrol edecekse...”

Yardımcısı biraz sonra, görünür bir şekilde sakinleşmiş olarak geri dönmüştü.

“Podviye’den geliyor,” diye açıkladı, sesinde bir rahatlamaıyla. “Birkaç dakika sonra burada olur olağanüstü misafirimiz.”

“Gereksiz yere fırlayıp çıktın perona arkadaşım,” diye yanıt vermişti ekşi bir sesle Bitomski. “Soldan gelmeyecekti de hangi yönden gelecekti? Bir kere, şu an Krotoşin’den hiç tren beklemiyoruz, rötar yapan 25 numaralı çapulcular treni de buraya anca yedi buçukta gelir. Karşılaşmasına sağ salım karşılaşılır ya, artık başka istasyonda.”

Ekspresin çığırtkan ısığı uzaklardan uçup gelmişti.

“Zat-ı şahanelerini karşılamak için birimizin çıkması lazım,” diye alay etti müdür. “Belki bu vazifeyi benim yerime siz yaparsınız. Rica ediyorum, aha bu da müdür şapkası.”

Zadurski çıktı. Bitomski, yarı yarıya donmuş pencereden hareketlerini izliyordu; resmî kaputuna sarınmış, ana hattın önünde görev yerinde nasıl dikildiğini, kafasını gelmekte olan trenden yana çevirip görevlilerden birine el kol hareketleri yaparak bir şeyler söyleyişini...

İşte o ara, Poleşie tarafındaki sağ kanattan bir blok görevlisi tam gaz koşup yanına gelmiş ve umutsuzluğunu gösterir hareketler içinde bir şeyler bağırıp çağırmaya başlamıştı; aynı anda her yandan tiz düdük sesleri yayıldı ortalığa...

Bitomski’nin kanı buz kesmişti.

“Bu da ne demek oluyor?!” sorusu dökülüverdi ağzından.

Bunun bir an sonrasında ise bürosundan fırlayıp çıktı ve korkunçlukta üstüne olmayan bir manzarayı oradan görebilmek için, peron önündeki boşlukta dikildi. İstasyona ana hattın karşılıklı olarak gelen iki tren, Podviye’den gelen ekspresle Krotoşin istikametinden gelen 25 no’lu yolcu treni, tam gaz birbirlerine doğru gelmekteydiler; onları şimdilik birbirlerinden ayıran mesafe en fazla altmış metreydi. Çarpışma, yazgı kadar kaçınılmazdı.

Makinistler, yaklaşmakta olan şeyi ancak şu an fark edip, dörtnala giden lokomotiflerini fren marifetiyle durdurabilmek için umutsuz bir çaba gösteriyorlardı... Saflar!..

Birdenbire bir tuhaf atalet sarıverdi tüm istasyon personelini; betleri benizleri atmış, gülünç derecede çaresiz halde, doludizgin gelen lokomotiflere bilinçsizce diktikleri gözleriyle, öylece dikiliyorlardı. Yardımcı Zadurski, kâğıt gibi bembeyaz bir suratla, sadece eliyle alnını ovuşturuyor ve tuhaf tuhaf gülümsüyordu. Artık kimse yardım dahi düşünmüyordu: Korkunç an, akılları felce uğratmış, iradeleri oldukları yere çivilemişti. Sakinlikte eşi

benzeri görülmedik bu gözlemcilerden korkunç bir çaresizlik yayılıyordu...

Bitomski son anda, lokomotifler arasındaki dar, artık topu topu birkaç metrelik aralığa baktı ve sonra setin öte yanına, bir düğün alayının, karla kaplı yolda dolu dizgin giden iki kızağına kayd ı gözleri. Gülümsedi, yağmurluğunun cebinden bir şeyler bulup çıkardı ve alına yaptırdı!.. Çarpmanın gümbürtüsü, o anda artık ezilmekte olan trenlerin cehennemi gıcirtısına karışmıştı...

SAĞIR BOŞLUK

(Demiryolu Balladı)

Orşova ile Biliç arasında alan düzenlemesi yapıldı. Bu, Şiirsu kıyısındaki bataklıkların toprakla örtülmesi ve ‘Düzlükçük’ denilen yerde düzleme yapılması sayesinde mümkün olabildi. Bunun sonucunda hat epey bir kısalmış oldu; çünkü tren, büyük, kuzeye doğru iyice kıvrık kavisteki çamurlu alanı geçmek yerine, şimdi onun kirişi üzerinden gidip bir ok gibi dümdüz hedefine yöneliyordu.

Kısa yolun, her boyutuyla arzu edilen bir şey olduğu görülmüştü. Demiryolu trafiği epey bir tempo kazanmış, o güne değin bataklık kokuları nedeniyle sıtma yayan çevre de çok geçmeden gür yeşilliklerle kaplanmış, kuru, sağlıklı bir ova niteliğine bürünmüştü.

Şimdilerde ‘sağır’ diye anılan bu daire biçimindeki eski alan kapatıldı ve izole edildi. İdare, rayların sökülmesi ve demiryoluna ait binaların yıkılmasına ancak bir süre daha geçtikten sonra girişmeyi planlıyordu. Acele edecek bir şey yok; mâlum, yıkmak kolay, yapmak zordur...

Bu arada, eski hattın resmen kapatılmasından sonraki yıl, garip ve beklenmedik bir şey oldu.

Günlerden bir gün, emektar bir demiryolu malülü ve emekli kondüktör olan Şimon Vavera adında biri, Orşova’daki ilgili bölümün müdürüne başvurup, trafikten çıkartılan ‘sağır boşluğun’ gözetimine verilmesini talep etti. Müdür, bunun tümüyle gereksiz olduğunu, çünkü kuşak hattı hemen ilerideki aylarda sökeceklerini, bu şartlarda ‘bekçi’ görevinin, eğer komik değilse, en azından hayali bir iş olacağını söylediğinde, Vavera, eski tren yolu hattını, karşılığında hiçbir şey beklemeden koruyup kollayacağını açıklamıştı.

“Müdürüm rica ederim,” diye açıklıyordu hararetle, “çünkü bu zor

zamanlarda insanlar raylara bile tamah ediyorlar. Müdürüm, demiryoluna çok yazık olur, çok yazık. Lütfen kendiniz bir hesap edin: Onca güzelim dövülmüş demir! Hat orada 12 km'yi geçiyordu! Para yapacak çok şey var. Bense köpek gibi kollarım müdürüm. Ben de eğer eski kondüktör Vavera'ysam, bırakmam bir metre bile koparsınlar! Ne bir sent ne de bir kırık kuruş isterim. Müdürüm elime sıkıştırırsa bile, hiçbir şey almayacağım. Ben sadece büyük meslek aşkımdan ve şeref için 'sağır boşluğa' bekçi olayım istiyorum.”

Müdür geri adım atmıştı.

“Ee, madem bu şart ve de madem karşılıksız, zamanı gelinceye kadar koru o hattı. Öyleyse -hafiften ironik bir gülümsemeyle omzuna vurup ekledi-bugünden itibaren sizi 'sağır boşluğa' bekçi atıyorum.”

Vavera, gözlerinde yaşlarla müdürünün elini sıktı ve bürodan, ömründe hiç olmadığı kadar mutlu bir insan olarak çıktı.

Hemen ertesi gün 'görevi' teslim aldı. Yanına Orşova'dan birkaç külüstür eşya, ufak tefek mobilya, bir çarşaf, birazcık kitap ve mutfak kap kaçağı alıp, bu birkaç parça ev eşyasını el arabasına yükledikten sonra, artık yeni yuvası olacak olan, demiryolu hattından çıkarılmış arazinin eski bekçisinin kulübesine taşındı. Pek büyük bir bina değildi bu, bütün bir senelik bakımsızlıkla aşırı derecede haraptı ama garip şekilde güzel bir çevrenin içindeydi.

Demiryolunun birkaç metre üzerinde, bir çukur çıkıntısı içine sıkışmış, kırmızı arduvazdan yapılmış çatıcığlı altındaki bu ev, uzaktan bakıldığında masaldaki büyümlü kulübeyi hatırlatıyordu. Dağ geçitinin zirvesinde hilal şeklinde boy atmış bir ufak köknar ormanı, onu koruyucu kollarıyla sarıyor ve kuzey rüzgârlarından koruyordu. Günebakanların altın başları kırık camlarına kaçamak bakışlar fırlatıyor, geniş yapraklı dulavrat otu çaktırmadan içeri süzülüyordu; kırlangıç yavruları, ezik büzük yağmur oluklarında harikulade şekilde uzanmış yatıyorlardı. Evin önündeki, yabani otların baştan aşağı kapladığı bahçede bir yalnız kavak, sessizce teslim oluyordu rüzgârların iradesine...

Vavera, evin girişinde yeni yuvasının her yanını sevgi dolu bir bakışla süzdü ve tez elden temizliğe ve tamirata girişti.

Bunlar çok gerekliydi, çünkü önceki görevli, karakolu ta bir sene önce, sahanın kapatılmasından sonra bırakıp gitmişti ve kaderine terk edilen kulübe, kötü havaların ve insanların açgözlülüklerinin elinden epey bir

çekmişti. Vavera, yine de moralini bozmadı ve şimşek gibi işe atıldı.

Kırık pençeleri halletti ya da çalınmışların yerine yenilerini yaptı, çatıdaki deliği yamadı, menteşelerinden çıkmış kapıyı tamir etti. Bu mutlaka yapılması gereken onaranlardan sonra sıra yeni işlere, neredeyse köküne kadar kazınmış zeminin yeniden yapılmasına ve bahçe çitindeki eksiklerin tamamlanmasına gelmişti. Bu işler birkaç gününü aldı, çünkü her şeyi tek başına yapmak zorundaydı; ama keyfini bozmadı, hatta çalışırken bir züppe gibi neşeli neşeli ıslık çalıp durdu. Haftanın sonlarına doğru, işler bitmek üzereyken, bir sahipsiz köpek peyda oluverdi yanında ve evin arkasındaki odunluğun yakınındaki boş kulübeye yerleşti. Vavera, bir hayvanın ortaya çıkmasının hayra alâmet olduğunu düşünüp, seve seve köpeği edindi onu.

Vavera, yeni görev yerindeki ilk pazarını dualar ederek ve düşünceler içinde geçirdi. Öğleden sonra, çimenlikteki evin yakınlarındaki yarı yamacını tırmandıktan sonra, gözlerini göğün mayıs maviliğine dikti ve ancak Orşova'dan gelen akşam çanlarının sesinin uyandıracağı uzun hayallere dalıp gitti...

Ertesi gün sabahtan itibaren, kendisine verilen alanın teftişinden başlayarak asıl işine girişti.

Kuşak hat epey uzundu, çünkü 12 km'yi aşıyordu ve neredeyse en başından sonuna kadar, duvarları demiryolu şeridinin iki katı genişliğinde bir açıklık oluşturan, dar, derin bir çukurdan geçip gidiyordu. Bekçi kulübesi 'sağır boşluğun' neredeyse yarısında, eğim kavisinin kuzeye doğru en fazla bükülmüş olduğu yerde yükseliyordu.

Teftiş, Vavera'nın beş saati aşkın zamanını aldı, çünkü dizden aşağısı kopuk olan bacağı, yürüşünde ona bayağı engel çıkarıyordu. Ancak sonunda hattı hem bu tarafa hem de diğer tarafa tamamen incelemişti; sonuçtan memnun olarak, yemek için kulübesine döndü.

Sonuç olarak saha pek de kötü durumda değildi. Sadece tek bir yerde birkaç ray eksikti, ama bunun da bir biçimde üzerine ek yapılabilirdi.

"Bakmakla usta olursa kediler kasap olurdu," diye düşündü, ekmeğini bölüp bir pancar çorbası taklidine katık ederken, "insanlar eksik dişlerinin yerine diş taktırıyorsa, birkaç kilometrelik bir ray parçasını ben niye yerine takamayacak mıyım?"

Takdı da. Bir demiryolu setinden, taştan bir köprünün altında bir yerlerde artık pas tutmuş birkaç demir külçe bulmuştu; temizledi bunları, perçinleri yanından dövüp şekillendirdi, geri kalanlara uygun hale getirdi ve

demiryolundaki eksik kısmı aslıyla ayırt edilmeyecek şekilde yamadı. Eski makas dilinin ve kulübenin az ötesindeki, kırık gözüyle iki ‘istasyon’ fenerinin tamiri de aynı kolaylıkta oldu. Kısa süre içinde sürgü, eski güzel zamanlarında olduğu gibi işliyordu, geceleriye fenerler saat yediden itibaren hoş, ama birazcık zayıf bir ışıkla etrafı aydınlatıyorlardı.

Vavera eserinden gururluydu ve sevecen gözlerle ‘karakolunu’, tertemiz durumda tutulan tren yolu hattını ve parıldayan rayları dolaşıyordu. Alanının hiçbir eksiği yoktu. Başka yerlerde, faal hatlarda her ne varsa burada da vardı. İkili hat ve kulübenin üzerinde kısa bir tünel, hatta bir blok bile vardı, gerçek bir blok, blok deyince her ne anlaşıyorsa aynen öyle, nakil vinçleri olan bir blok. Bekçinin görev binasından birkaç metre ötedeki bu küçük binanın varlığı, aslında ‘durak’ düzeyinde bir istasyona yakışıyordu. Gerçekten de yıllar önce burada, bekçinin aynı zamanda istasyon şefliği yaptığı küçük bir istasyon vardı. Hatta kuşak hattın trafikten çıkarılmasından bir sene öncesine kadar, marşandizlerin kısa süre için burada durakladıkları da oluyordu. .

Bunu bilmek, Vavera’nın gözünde karakolunun önemini ve ona bağlı işlerinin kutsiyetini korkunç büyütmüştü. O andan itibaren kulübesine bir durak gibi bakmaya başlamış ve onu bu görevin gerektirdiği seviyede tutmak için her şeyi yapmaya karar vermişti, istasyon binasını ve içindeki gözü gibi baktığı teçhizatı en incesinden bir ihtimamla sarıp sarmalayışı da bundandı. Bu binanın varlığını kendisine ve diğerlerine karşı bir temele dayandırmak ve ona eski varoluş hakkını geri vermek isteyerek, blok önünde, şüphesiz daha önceden burada olan, ama sonradan gereksiz görülüp kaldırılan bir ray koluyla hattı büyüttü.

Bu son iş, gücünü ve teknik becerilerini aştığından, Biliç İstasyonu dökümhanesi demircilerinden birinin, Luşnia’nın yardımına başvurmuş ve aklını bir paket harika tütünle çeldikten sonra, ‘istasyonu’ eski görünümüne getirmeye ikna etmişti. Demirci, bekçinin talimatlarına uygun şekilde, hattan çıkan ray kolunu eski haline getiriyordu ve o andan itibaren en yakın dostu olmuştu.

İşlerinin olmadığı akşam saatlerinde, Luşnia bekçiye ziyarete geliyor ve blok önündeki fiçinin üzerine ya da istasyonun eşğine oturup pipo içerek, akşam duasına kadar çene çalışıyorlardı.

Uyuklayan çekirgelerin yankısı, bataklık kurbağalarının vıraklamaları eşliğindeki bu konuşmalar sırasında, karşılıklı iç dökmelere geçildi.

Şimon Vavera’nın hayatta hep ‘aha şu parmak misali’ yalnız bir adam

olmadığı, bir zamanlar genç ve güzel bir karısının ve keten bezi gibi açık renk, ipeksi saçları olan birkaç çocuğunun olduğu da yavaş yavaş açığa çıktı. Hey ki hey, geçip gitmişti saadet, bir daha dönmemesine geçip gitmişti! Karısının aklını, beylik taslayan zenginin biri çelmiş, çocuklarını ölüm almıştı elinden. O tarihten beri, boş, soğuk evinde seferden dönüşlerini bekleyen kimse olmamıştı... Sonra Vola kıyısındaki o karambol. Ayağını ve işini o zaman yitirmiş, malülen emekliliğe geçmek zorunda kalmıştı. Ama çalışma isteği vardı hâlâ, hem de ne istek!.. Ne fayda, başka türlü olamazdı. Bu lanet sakatlık!

Bir şeyler hep demiryoluna çekiyordu onu. Hiçbir şekilde ayrılamamıştı ondan. Maaşa bağlandıktan sonra birkaç yıl mal istasyonundaki depolarda hamal olarak çalışıp köprülerden fıçı ve balya yuvarlamıştı; sonrasında, ayağı söz dinlemeyi bırakınca, Çamdalı istasyonu dökümhanesinde tesviyeci yamağı olarak günlük ekmeğini kazanmıştı. Her zaman demiryolunun yanı başında, sevgili vagonların, makinelerin ve sahanın yanında olmuştu. Nerede kondüktörlük, nerede bu iş; hani gök nasıl uzaksa yerden, bu iş de öyle uzaktı kondüktörlüğe, ama yine de en azından demiryoluna sürtünebiliyordu ya insan.

Ee, kondüktörünki gibi olur muymuş hiç?! Boş araziye daldı mı gider insan, ötelere, dümdüz önüne, millerce gider, kulaç kulaç gider... Dünya onun için dönmektedir, uzaklara atılır, şehirler uçarcasına geçer, tarlalar geçer, yollar geçer... Beyler, kondüktör dediğiniz ilelebet gezgindir!..

Yıllar böyle geçiyor, zaman geri dönmeyen bir dalga halinde akıyordu... Yarım sene evvel Orşova ile Biliç arasındaki ‘sağır boşluğa’ dair bir şeyler işittikten sonra, dökümhaneyi bırakmış ve terk edilen demiryolu hattına göz kulak olabilmek için buralara taşınmıştı.

Ve işte şimdi bekçiydi, daha da fazlası bir durak şefiydi. İnsanlar, ‘sağır boşluğun’ bekçiliğini yaptığı, ‘rüzgârdan koruduğu’ için gülüyorlarmış ona. Varsın gülsünler, canları sağolsun. O da bilir işini. Yolun daha fazla parçalanmasına izin vermez ve düzeni korur. İşte yine demiryolunun hizmetindeydi ya, yıllar sonra baba evine dönen bir hayırsız oğul gibi dönmüştü ya ona. Kafasını sokacağı bir çatısı, bir istasyonu ve sahası var, demiryolunun malını mülkünü kolluyor, daha ne olsun?..

Luşnia bu iç dökmeleri, dudaklarında bir gülümsemeyle, ara sıra kafasıyla evetleyerek dinliyordu. Dostu bir anlığına sustuğunda ve demiryolunun ufuk çizgisine doğru bir yerlere dalıp gittinde, piposunu ağzından çıkardı ve sordu:

“Şimdi sen, Vavera, burada bekçi olmayı şey diye mi, nasıl denir, sankim

demiryolunu böyle çok özledin diye mi kabul etmiş oluyorsun, he mi?”

Vavera, gözlerini raylardan ayırdı:

“Sankim öyle, demirci kardeşim, sankim öyle.”

“Oy Şimon’um oy, bana sorarsan, esasen sen kendi kendini kandırıyon. Aslında buraya hiç lazım değilsin ki. Bir kere bura sağır alan ve buradan bir senedir tren geçmiyor. Bekçilik edecek şey yok ki. Raylardaki birazcık demire mi bekçiliğin? Kimin ne işine yarar? Aslında çalsalar ne olur? Demiryolları için yine büyük zarar olmaz. Seninki kendini, egleme, hepsi bu.”

Vavera’nın kalbine sanki bıçak sokulmuş gibi olmuştu. Suratı asıldı, dudaklarını büktü ve yerinden fırlayıp kalktı:

“Madem öyle, cehennem ol, bas git buradan! Duymadın mı, ha? Uza buradan diyorum, hazır ben canını yakmamışken! Madem diğerleri gibi akıllısın, var git onların yanına ve onlarla birlikte gül bana. Ben böyle yaşlı bir aptal olarak iyiyim! İlk gördüğüne kalbini ne diye açarsın ki? Al işte, aha ödülün. Hayvanın biri yüzüne tükürdü ve rezil rüsva etti ruhunu. Kaybol buradan, bak diyorum sana, yoksam beni unutmazsın!”

Luşnia ufaldı, kızardı, korkunç bozulmuştu. Kesik kesik, pişmanlık ve üzüntü dolu bir sesle yanlış anlaşıldığını anlatmaya ve özürler dilemeye başlamıştı.

“Yapma be babam, kızma, esip gürlleme böyle kötü kötü. Bak, demek istediğim başka şeydi. Nasıl diyeceğimi bilemedim. Sıradan bir adamım ben, bir demirci ustası. Sen başkasın, bir kondüktör; dünyayı görmüş geçirmiş, mürekkep yalamış adamsın. Bak, ben sadece, niçin bu yaşında çıkıp buraya geldiğini anlayamadıydım. Ama bak, şimdi biliyorum ya niçin olduğunu, sankim yüreğimde hissediyorum. Sen, başkalarından farklısın.”

Vavera, ona yandan yandan, biraz inanmıyormuş gibi baktı; ama gönlü alınmış gibi duruyordu:

“Eğer öyleyse, başka. Eğer aptal olduğunu ve anlamadığını kendin kabul ediyorsan, tek seferlik seni affedebilirim. Çünkü, bak dinle Luşnia,” diye ekledi, esrarengiz bir şekilde sesini kısarak, “beni buraya bağlayan ve burada tutan bir başka sebep daha var. Var ya, ben bunu en iyi şuramda, göğsümün derininde hissediyorum, ama adını koymayı daha bilmiyorum, onu sözcüklere dökmeyi beceremiyorum daha. Ama o var, o garip sebep, mutlaka var.”

Luşnia, meraktan büyümüş gözlerle bakıyordu dostuna:

“Aklında olan şey, hani o demiryolu özlemi değil mi şimdi?”

“Yo. O başka. İçimde beni özlemle birleştiren bir şey var, ama bensiz de var, kendisi için var.”

“Bu da neyin nesi Vavera?”

“Hop! Sırdır! ‘Sağır boşluğun’ sırrı.”

Her ikisi de aniden sarıveren belirsiz bir korkuyla, bakışlarını çukurun artık daha da karanlık darlığına dikip sustular. Ağustos akşamının dipsiz sessizliğinde birdenbire demiryolundan boğuk, yine de açık şekilde işitilen bazı hışırtılar ve hırıltılar geldi kulaklarına. Kısık sesli peltek peltek konuşmalar, korkulu fısıltılar gibi bir şeyler, çene çalmalar...

“Duyuyor musun Luşnia,” diyerek sessizliği böldü bekçi, “raylar çene çalıyor...”

“Genelde yazları akşamüstü soğuktan büzülürler ya, bundandır gıcırdamaları.”

“Raylar çene çalıyor,” diye tekrarladı Vavera, demircinin açıklamasına kulak asmadan. “Gündüzün sıcaklığından sonra akşamları sohbet ederler.”

“Raylar konuşuyor.” Bir yankı gibi tekrarladı Luşnia.

“Evet, evet,” dedi bekçi, garip biçimde hayallere dalıp gitmiş halde. “Biz insanlar gibi, hayvanlar yahut ağaçlar gibi onların da yaşadıklarını düşünmüyor musun?”

Soruya şaşırın demirci ona baktı.

“Yaşıyorlar Luşnia, yaşıyorlar, ne ki kendi yaşamlarını yaşıyorlar, diğer yaratıklardan daha değişik bir yaşamı yaşıyorlar.”

Bu artık kesinlikle demircinin hafsalasını aşıyordu. Saf saf, bir deliye bakar gibi baktı arkadaşına, sonra kafasını çevirdi ve keyfi kaçmış olduğundan, yana bir tükürük fırlatıp birazcık sağa kaydı.

“Demiryolunun yaşamadığını düşünüyorsun öyle mi?!” diye saldırdı, karşısındakinin pasif karşı çıkışıyla şevke gelen Vavera. “Bu çukur, binasıyla bu istasyon, bütün bu boşluk yaşamıyor, he mi?”

“Sağır boşluk,” diye yarım sesle araya girdi Luşnia.

“Sağır mı diyorsun? Sağır ve hepten sağır mı! Sağır olan sizsiniz, aptalsınız, Tanrı’nın sesini işitmek istemeyen, kalın kafalı insanlar!”

Demirci ürkmüştü:

“Ben artık hiçbir şey bilmiyorum,” diye kekeledi, yarı yarıya kendinden geçmiş halde bakarken arkadaşına. “Hiçbir şey anlamıyorum. Bak, Tanrı’ya inanırım ama.”

Bekçi gülümseyerek, aydınlanan yüzüyle ve esinli bir bakışla, artık akşamın alacakaranlığına iyiden iyiye batan boşluğu göstermişti eliyle.

“Bütün bunlar yaşar ve hatırlar.”

“Hatırlar mı?” diye sordu hemen Luşnia. “Hatırladığı ne ki?”

“Geçmiş olanı. Buralarda yıllar önce olmuş olanı. Biz insanlar geçmiş nasıl hatırlıyorsak, aynen öyle,” diye ekledi bir an sonra, sesinde derin bir hüznün.

“Yani şimdi senin bu boşluğun, ‘eskilerini’ hatırlıyor, öyle mi?”

“Evet Luşnia, evet, nihayet anladın beni. Eskilerini hatırlıyor.”

“Hani o eski, güzel zamanlar...”

“Evet, evet, burada hâlâ hareketin olduğu, trenlerin şimşek gibi geçtikleri, vagon tekerlerinin sessiz sessiz takırdadıktan, lokomotif ısıklıklarının enginleri yırtıp geçtiği zamanları.”

“Bunu mu hatırlıyor boşluğun?”

“Bunun düşünüyör görüyor benim şu boşluğum, aralıksız düşlüyor bunu, gündüz güneşte ve uzun, kara, kör gecelerde...”

“Ya sen Vavera, ya sen?”

“Ben de onunla, sanki ruh eşiymişim gibi.”

“İkiniz de mi bunu düşlüyor, hatırlıyorsunuz?”

“Büyük bir özlem içerisinde düşlüyor ve bekliyoruz.”

“Neyi? Neyin yoluna bakıyorsunuz burada?”

“Düşlediğimiz şeyin gerçekleşmesinin.”

“Boş yere bekliyorsunuz, geçmiş geri gelmez.”

“Kimbilir, eski dost, kimbilir? Onu dirilteyim diye buradayım.”

Fıçının üzerinden kalktı ve vedalaşmak üzere demirciye uzatırken elini, bir anlık sessizlikten sonra ekledi:

“Hatırlamanın hiçbir şey olmadığını, öyle sadece içi boş bir kelime olduğunu mu düşünüyorsun?”

Keskin bakışlarını aşağıya, çukurluk yerin dibine indirdi; toprak seti, rayları bakışlarıyla okşadı ve yarın eğiminde durdu:

“Buranın her yerinde bu hatıralar yaşıyor, insan gözüne görünmez olup, bu yarın duvarları arasında aylak aylak geziniyorlar, raylara vuruyor, uzaklarda sürtüyorlar, bütün bir sahada. Sadece bakmayı ve dinlemeyi bilmek gerek.”

“Geçmiş yılların hatıraları mı?”

“Hatıralar, silinmemiş izler. Çünkü bir düşün Luşnia, bir düşün hele, bütün bunların ardında hiçbir şey kalmaması olacak şey mi?”

“Nelerin ardında?”

“Sadece düşün! Bunca yıl, onlarca yıl bu boğazdan trenler geçti, onu tekerleklerin takırtısıyla, rayların gıcirtısıyla doldura doldura; bunca yıl bu yarın eğimleri, sanki topları atar gibi atıp durdular birbirlerine, uyandırdıktan yankıları. Gün be gün, gece be gece, bu ensiz, bu dar boğazda hava girdaptan doğup doğup öldüler, yamaçların ardında duman parçacıkları asılı kaldı, dumanlı isleri toprak sete sarıldı, tünelin kubbesi altına saklandı...”

“Ne demek istedin Vavera?”

“Sadece hatıraların ölmez demek istedim. İyi geceler Luşnia, iyi geceler!”

Ve o gece öyle ayrıldılar...

Bu arada yaz geçti, sonbahar başladı. Bekçi, sahayı sadakatle korumayı sürdürüyordu. Turna kuşu gibi tetikte, hattaki en ufak kusuru bile atlamıyordu. Bir yerlerde kazara zemin çökecek olsa, hemen oranın üstünü taze kırma taşla örtüyor ve yerle aynı seviyeye getiriyordu. Bir ekim gecesini, deli gibi yağın bir yağmur toprak sette epeyce bir gedik açarak demiryolunun altını oyduğunda, ertesi gün hasarı onarana kadar soluk almadan çalışmıştı. Kuşak hattın birkaç noktasında sallanan traversleri sabitledi, başka bir yerde kurtçukların yiyip bitirdikleri kereste traverslerin yenilerini koydu. Demiryolu üzerinde yabancı ot ve çimen olmasına dayanamıyordu; raylar arasında her nereye saldırmışlarsa acımasızca söküp alıyordu.

Bu yüzden de, yedi aylık ‘görev’ döneminin ardından, saha ve durağın görünümü örnek bir görünümdü. Ray şeritleri, tertemiz ve kum gibi ince çakıl taşları dökülü alanda uzayıp uzayıp gidiyordu ötelere; özenle yağlanmış blok manivelaları hafif bir çıtırtı sesiyle bir yandan bir yana dönüveriyorlardı; sürgü, dönüşlerini kolayca ve manevre eğitim gören cins bir at kadar düzgün yapıyordu. Vavera, günde iki ve geceleyin de bir kez, trenlerin görev yerlerinden geçişinde bekçilerin yapması gereken bir dizi iş ve hareketten oluşan, adına ‘tatbikat’ ve ‘manevra’ denilebilecek çalışmalar yapıyordu. Bekçi, esnek adımlarla, yaşlı bir demiryolu gazisinin adımlarıyla istasyonun önüne çıkıyor, sinyali, beyaz zemin üzerinde kırmızı ya da yeşil, geniş halkayı eline alıyor ve kulübeyle makas arasında sopa gibi dimdik dikiliyordu. Başka bir zaman sürgünün kolunu ya da bloktaki demir manivelaları çalıştırıyor ve hat üzerindeki rayların yönünü değiştiriyordu. Akşamları yeşil çabuk dönüş sinyalinin ve onun benzeri ya da beyaz renk

olanını; durağın önündeki, uzaktaki semafordaki, tünel civarındaki sinyalleri yakıyordu. Bazen ‘gece alarmıyla’ sinyal lambalarını değiştirdiği oluyor, o zaman bunlar yakuti renkleriyle ta uzaklardan bile uyarıyorlardı...

Bütün bunlara rağmen hüznüydü istasyon. Sözde bir hareket olmasına ve bekçinin düzgün çalışmasına rağmen, sahadan bir boşluk ve cansızlık rüzgârı esiyordu. Vavera bunu hesapsız ölçüde hissediyor olmalıydı, çünkü işi bir anlığına bıraktığında ve gözleriyle raylarda kaybolup gittiğinde, bakışlarında bir özlem ve bir derin dalgınlık görülüyordu. Bu yüzden de kısa bir ara verdikten sonra işe daha da sıkı sarılıyordu.

Aylar geçtikçe, onunla saha arasında, göze görünmez, ama yine de içten bir bağ oluşmuştu yavaştan yavaş. Zamanla Vavera, sanki sahanın insan görünümünde vücut bulmuş bilinci olmuştu. Kendi bölgesiyle yakınlaşırken, burada gizliden gizliye şekerleme yapan geçmişin izlerini neredeyse aralıksız solumuş, içine çekmiş ve sonra da, seven bir kalbin sıcacık kanı, nabız nabız atan canlılığı ve özlemiyle güçlendirip geri bırakmıştı.

“Bekle bacım,” diye fısıldardı çoğu kez dalgınlıkla, esrik gözlerini sahanın koyu mavi uzaklarına gömerken. “Biraz daha bekle güvercinim! Sonunda muradımıza ereceğiz, ereceğiz.”

Ve rayların üzerine uzanıp yatar, kulağını toprağa dayar ve dinlerdi; nefesini tutup dinlerdi. Bir an sonra sarı, buruş buruş yüzüne hayal kırıklığına uğramanın acı verici ifadesi yayılır, solmuş, sarkık dudaklarından bir hayal kırıklığı sözü dökülürdü.

“Daha değil... Daha erken...”

Bazen akşamları, gün batımının kızılığında, özlem dolu gözlerini uzakta kararmakta olan tünel ağzına diker ve bir şey beklerdi, bitimsizce beklerdi...

Bu arada şehirden kötü haberler gelmişti. Günlerden bir gün Luşnia, Orşova Hareket Amirliği’nin en geç bahara tüm tesisleri söküp sahayı boşaltacağına dair uğursuz bir haberle geldi. Vavera, bu habere çok üzüldü ve bayağı ağır hastalandı. Bir hafta sonra nihayet yataktan kalktı kalkmasına, ama korkunç değişmişti. Doğası gereği zaten pek konuşkan değildi, ama şimdi bütün bütün içine kapanmıştı ve kimselerle konuşmak istemiyordu. Hatta yanına sokulmayı Luşnia’ya bile yasak etmişti ve uzaklardan gelmekte olduğunu görünce, el işareti yapıp onu yolundan geri çeviriyordu. Mahzunlaşmıştı, suratı düşmüştü ve gözlerinde bir garip vahşi ışıltı vardı...

Nihayet bir gün, fırtınalı bir kasım akşamının alacakaranlığında, makas ‘manevraları’ sırasında birden irkildi.

“Bir şey mi duydum ne?!” Aletin sapını elinden bırakırken homurdandı.

Hemen parıldayıverdi gözleri, insanı aşan bir mutluluğun seli yüreğinden geçip gitti ve ta en dibine kadar tümünden sarstı onu. Sonbahar fırtınasının ulumasında, kar fırtınasının ıslığında ilk kez duymuştu...

Artık bu bir aldanış değildi, yo! Oradan gelmişti işte, oradan, tünelden, adı gibi emindi! Bu oydu işte, bu sefer mutlaka o... Aman aman! Bir daha! Biraz daha yakında... Ah o tatlı, o sevgili titreşim! Ah o kıymetli, ah o paha biçilmez takırtı, mucizevi, ritmik takırtı!..

“Ta, ta, ta!.. Ta, ta, ta!..”

Bu o! O! Artık hiç şüphe yok!

Ve buluşmaya koştu onunla. Rüzgâr başından şapkasını alıp savurmuş, parkasını omuzlarından aşağıya sıyırmış, tutkuyla, acımasızca sarsmıştı onu... Aldırmadı. Uçuşan saçlarıyla, kar beyazı saçlarıyla, coşkuyla öne uzattığı elleriyle, dünyanın en muhteşem müziğini dinlermişçesine dinliyordu garip yankıyı...

“Ta, ta, ta... Ta, ta, ta... Ta, ta, ta... Ta, ta, ta...”

Ama bir an sonra susmuştu ve yine sadece rüzgâr ıslığını çalıyordu öfkeli evleklerde, kurşuni gökte çınılıyordu çığlıkları kargaların...

Bekçi, başı öne düşmüş, döndü kulübesine... Ama o andan itibaren, o unutulmaz akşamdan itibaren, yüreğinde apaydınlık bir umut filizlenmişti ve gerçekleşmeye yaklaşıyordu. Çünkü her geçen gün daha da açık seçik işitiyordu, çünkü hep daha yakından, hep daha belirgin işitiyordu. Gerçekten de bir an sonra susmuştu, duyulmaz olmuştu bir yerlerde, dağılıp gitmişti rüzgârda; ama ertesi gün, alacakaranlıkta, günün geceyle çekiştiği o garip saatte geri dönmüştü, artık daha güçlü, daha yüksek bir sesle, neredeyse elle tutulacak gibi...

Ta ki vücut bulacağı an gelene kadar.

Bir aralık gecesinde, karla kaplı bir gecede, gözlemekten bitkin halde, kırılmış başını göğsüne iyice eğmişken bir sinyal çınladı...

Vavera irkildi ve uyandı:

“Bu da ne?!”

Bim-bam diye öttü sinyal yeniden. Bim-bam... Sinyalizatör çalıyordu. Bekçi, görevi aldığı tarihten bu yana ilk kez çekiçlerin vuruşunu işitiyordu...

Kıpkırmızı kesildi, titreyen ellerle şapkasını taktı, paltosunu omzuna attı ve el fenerini kaptıktan sonra kulübenin önüne fırladı.

Bim-bam diye çalıyordu direğin üzerinde.

“Geliyorum, hemen geliyorum,” diye mırıldandı, heyecandan ayakta güçlükle dururken.

Olanca gücüyle kendine hakim oldu, hazırda geçti ve ıııklı sinyali iyice yukarı kaldırıp bekledi.

“Ta, ta, ta... Ta, ta, ta...” diye inliyordu boılukta.

“Trak, trak, trak... Trak, trak, trak...” diye gürlüyordu raylar.

Bekçi, a  bakıılarını tünelin boğazına dikmiıti...

“Ta, ta, ta... Ta, ta, ta...”

Sonunda gördü. T nel a zının  ıkııında bir çift göz gördü, bir çift devâsâ, sapsarı reflektörün gözlerini; ve büyüdü, büyüdü, yakınlaıti...

Bekçinin kafasından ıimıek gibi bir d ı  nce geçti:

“Geçip gidecek mi yoksa duracak mı?”

O anda sert ıekilde frenlenen tekerleklerin ciyaklaması ortalı a yayıldı ve tren dura ın önünde durdu. Vavera titremiyor, yerinden kıpırdamıyordu. Bakıyordu...

Görevli vagonundan hareket ıefi indi ve bekçiye doğru yürüdü. Vagonların basamaklarından birkaç kondüktör, üniformalı bir kontrolör atlayıp indi ve ona doğru yaklaıti.

“İyi akıamlar Vavera!” diye selamladı onu ıef, elini dostça uzatıp. “ ok bekledin bizi değil mi eski dost? İıte nihayet bekledi ine kavuıtun.”

Vavera, uzatılan eli sıktı! Tatlı g zyaııları, mutluluk g zyaııları sözlerini bastırıyordu:

“Emirlerinize göre, ıefim, görevimin baıındayım.”

“İyi akıamlar arkadaıı!” diye selamladılar onu kondüktörler. “Selam sana, eski dost!”

 evresini sardılar. Biri elinden sinyali aldı ve el fenerini g  s ne tutturdu, bir diğeri kondüktör ‘anahtarını’ eline tutuıturdu.

“Evet, baylar,” diye çınladı ıefin g r sesi. “Yolcu yolunda gerek! Vavera, bizimle geliyorsun tabii, değil mi?”

“Buraya senin için geldik,” diye çınladı arkadaıılarının uyumlu korusu. “Herhalde bıktın artık bu bek ilikten değil mi?”

Vavera’nın g  s nde bir yer inliyordu tarifsiz mutluluktan. G zyaııalarının sisi ardından dura a bir kez baktı, kara g m lm ı  k  k evine, bahçedeki yalnız s   de; ve vagonlara doğru yürüdü:

“Sizinleyim arkadaıılar; ölsem de kalsam da sizinleyim!”

Ve yıllar öncesinde olduğu gibi, vagonun basamağına adımını attıktan sonra, el fenerini lokomotiften yana kaldırdı ve gür bir sesle haykırdı:

“Hareket!”

Tren, uzayıp giden bir ıslıkla hareket etti ve boşluğun derinlerine doğru yürüyüp gitti.

* * *

Ertesi gün, soğuk bir aralık sabahı, Luşnia bekçiyi kulübenin önünde, üniformaları içinde, bir eli yukarı kalkık ve donmuş parmakları arasında sönmüş bir feneri tutarken buldu.

“Vavera, nen var?” diye sordu, dudaklarında donmuş bir gülümseme olan dostunun yüzüne telaşla bakınırken. Ve omzuna dokundu. İşte o zaman bekçi, kaskatı bir kütük gibi ayaklarının dibine devrildi.

“Donmuş,” diye fısıldadı demirci, cesedi kollarına alırken. “Görev başında donarak ölmüş.”

Ve onu kulübedeki kanapenin üzerine yatırdı.

* * *

Sahadaki demiryolunun söküleceğine dair haberlerin zamansız olduğu görülmüştü; demiryolu hattı bir bahar ve yaz daha varlığını sürdürdü. Ama civarda, Vavera’nın ölümünden sonra kuşak hattın sanki canlandığı konuşuluyordu. Özellikle akşamüstleri yar, garip seslerin yankısıyla çınılıyordu. Bazı trenler düdük öttürüyor, son sürat dönen tekerler gıcırıyor, bitkin bir lokomotif sanki güç bela soluyordu. Boşluğun bir yerlerinden, rüzgârın kanatlarında, bazı sinyaller geliyordu; kesintisiz bir şikâyetle ortalığa yayılıyordu siren düdükları, göze görünmez trompetler kalk borusu çalışıyorlardı...

İnsanlar bu taraflara yollarının düşmemesine çalışarak, korkuyla etraftan dolaşıp geçiyorlardı. Hatta olağanüstü takırtıyla ürkmüş kuşlar bile garip çukurluğu bıraktı ve daha dost canlısı başka yerlere göçtü.

Ancak izleyen senenin sonbaharında raylar kaldırıldı ve bekçinin kulübesi yıkıldı, bütün sesler kesildi ve ‘sağır boşluk’ sonsuza kadar sustu.

UCUBE

Kıdemli kondüktör Beyazek Boron, sorumluluğuna verilmiş vagonları gezdikten sonra, sadece ona tahsis edilmiş köşeciğine, yani ‘kondüktöre mahsus mahale’ dönmüştü.

Bütün gün vagonlarda sürtmekten bitkin, sisle dolgun bir bahar vaktine istasyonun adını bağarmaktan sesi kısılmış, şimdi muşambayla kaplı dar, ufak bir sandalyede birazcık dinlenmek istiyordu; hakettiği bir ‘siesta’ gülümsüyordu ona. İşte bitmişti bugünkü tur, tren artık birbirlerine yakın mesafelerdeki sık istasyonlar bölgesine girmiş ve tırısı kalkıp sınır istasyonuna yönelmişti. Artık yolun sonuna kadar Boron, banktan fırlayıp kalkmayacak ve şu istasyonda olunduğunu, trenin beş dakikalığına, on dakikalığına ya da tam bir çeyrek saat mola verdiğini ya da aktarma yapma zamanının geldiğini gür bir sesle dünyaya duyurarak merdivenlerden birkaç dakikalığına inmeyecekti.

Göğsüne tutturulmuş feneri söndürdü ve yukarıda, başının üzerindeki rafa koydu, paltosunu çıkarttı ve askıya astı.

Yirmi dört saat aralıksız görev zamanını öyle bir doldurmuştu ki, ağzına neredeyse tek lokma koymamıştı. Organizma, hakkı olanı istiyordu. Boron, çantasından erzağını çıkarttı ve karnını doyurmaya başladı. Kondüktörün solgun gözleri, vagon camına hareketsiz takılıp kalmıştı ve pencerelerin dışındaki dünyaya bakıyordu. Vagonun sarsıntılarıyla titreyen camın her yanı aynı şekilde düz ve simsiyahtı; bu camdan hiçbir şey görmüyordu.

Pencere çerçevesinin monotonluğundan ayırdı gözlerini ve koridorun derinliklerine çevirdi. Bakışı kompartımanlara açılan kapının üzerinde gezindi, karşıdaki duvara sıçradı ve zemin yolluğunun sıkıcı şeridinde söndü.

‘Akşam yemeğini’ bitirmişti, piposunu yaktı. Aslına bakılırsa görevdeydi hâlâ, ama bu sahada, özellikle de artık menzilden hemen önce, kontrol memurundan çekinmiyordu.

Tütün iyiydi, yurtdışından kaçak; dairesel, ıtırılı kavisler halinde tütürüyordu. Kondüktörün dudaklarından yumuşacık şeritler çıkıyor ve yumaklara sarıldıktan sonra, sanki bilardo topları gibi vagon pasajında yuvarlanıyordu; sonra yine yoğun, kesif borucuklar savruluyor, mavi gövdeler tembel tembel uzayıp gidiyor ve tavanda bir duman güllesi halinde parçalanıyordu. Pipo içmenin ustasıydı Boron...

Kompartımanların içinden bir gülüş dalgası akıp geliyordu: Misafirlerin keyfi yerindeydi.

Kondüktör dişlerini öfkeyle sıktı, dudaklarından aşağılayıcı sözler döküldü:

“Satış temsilcileri! Ticaret tayfası!”

Esasen Boron, yolculara dayanamıyordu; onların ‘pratikliği’ sinirine dokunuyordu. Onun gözünde demiryolu, demiryolu içindi, yolcular için değil. Demiryolunun vazifesi, insanları ulaşım amacıyla bir yerden bir yere taşımak değil, bir hareket olmak ve boş alanları alt etmektir. Bu dünyalı pigmelerin değersiz çıkarları, üçkâğıtçıların sınaî girişimleri, tüccarların iğrenç pazarlıkları onu ne ilgilendirecekti ki? İstasyonlar inmek için değil, kat edilen mesafeyi ölçmek içindi; tren durakları mesafenin ölçü birimleriydi; bir çiçek dürbününde gibi arka arkaya değişiyorlarsa eğer, hareketin gelişmekte olduğunun bir kanıtıydı bu.

Kondüktör, perona ya da tersine trene açılan vagon kapılarındaki itiş kakış kalabalığa küçümseyerek bakar; soluk soluğa kalmış hanımları, bağırış çağırış içinde, acele etmekten ateşleri çıkmış, kafa göz yararcasına koşturan nazik beyleri, bazen de ‘yer kapmak’ ve aynı koyun sürüsünden bir başka arkadaşının önüne geçmek için kompartımanlara ite kaka girenleri hicveden bir yüz ifadesiyle gözlerdi.

“Sürü!” diye tükürür gibi konuştu dişlerinin arasından. “B. Bey’in ya da W. Hanım’ın F.’den Z’ye zamanında gitmesinin dünya için ne anlamı olduğunu bir tek Allah bilir artık!”

Ancak hakikat, Boron’un fikirleriyle çarpıcı bir kontrast oluşturmaktaydı. İnsanlar hâlâ hep istasyonlarda iniyor, biniyor, yine hep o aynı telaşla itişip kakışıyor, hep o aynı pratik amaçlarla hareket ediyorlardı. Ama kondüktör de bunun intikamını her fırsatta alıyordu.

En az üç, en fazla dört vagonu kapsayan ‘bölgesinde’ asla doluluk görülmez, çok kez arkadaşlarını canlarından bezdiren ve bir kondüktörün kara yazgısının ufkunda kara bir nokta olan o iğrenç güruhun izdihamı

olmazdı.

Diğer meslektaşları için gerçekleştirilemez olan bu ülküye erişmekte hangi yolları izleyip hangi araçları kullandığını kimseler bilmezdi. Yolcu sayısının en fazla olduğu bayram dönemlerinde, Boron'un vagonlarının içinin normal görüldüğü bir gerçektir; geçişler boş olur, koridorlarda katlanılabilir bir hava solunurdu. Kondüktör, koltuk sayısını aşan sayıda yolcuyu ve ayakta gidenleri kabul etmezdi. Görev başında kendine karşı katı ve müşkülpesent olan kondüktör, yolculara karşı da acımasız olmasını bilirdi. Yönetmelikleri, çoğu kez tavizsiz bir acımasızlıkla, harfiyen uygulardı. Kondüktörü kandırmaya çalışmalar, kurnazca katakulliler, el çabukluğuyla avucuna 'rüşvet' sıkıştırmalar para etmezdi; Boron satın alınamazdı. Bu nedenle birkaç kişi ondan şikâyetçi olmuştu; kendisine hakaret eden bir zatı tokatlamış, şikâyeti inceleyen makamlardan ceza almadan işin içinden sıyrılmıştı. Çoğu zaman, yolculuğun ortasında, sefil bir durakta, önemsiz bir istasyoncukta, bir tarlanın orta yerindeyiz demez, kaçak 'misafirin' treni terk etmesini nazikçe, ama kesin bir dille istediği olurdu.

Uzun yıllardır süren meslek yaşamında sadece iki kez, onun yolcu idealine birazcık karşılık düşen 'saygıdeğer' yolculara denk gelmişti.

Bu nadir örneklerden biri, adını bilmediği, birinci sınıf kompartımana yanında tek kuruş olmadan binmiş bir aylak adamdı. Boron biletini sorduğunda, dilenci kılıklı adam, bilete ihtiyacı olmadığını, çünkü belli bir amacı olmadan, kendisini öylesine enginliklere saldığını, zevk için, doğuştan getirdiği hareket gereksinimiyle seyahat ettiğini söylemişti. Kondüktör buna hak vermekle kalmamış, bütün bir seyahat boyunca misafirinin rahatını dikkatle kollamış ve de onun kompartımanına başka kimseleri sokmamıştı. Hatta erzağının yarısını onunla paylaşmış ve kafaya estiği gibi seyahat etmek üzerine arkadaşça çene çalarlarken, onunla bir de pipo tütürmüştü.

Buna benzer bir diğer yolcuya da birkaç yıl önce Viyana-Trieste seferi sırasında denk gelmişti. Şigon diye biri, galiba Polonya Dükalığı'ndan bir toprak sahibi. Bu sevimli, aslında mutlaka hali vakti yerinde adam da, birinci sınıf kompartımana biletsiz binmişti. Nereye gittiğini sorduğunda, aslında kendisinin de trene nerede bindiğini, nereye ve niçin gittiğini bilmediği yanıtını vermişti.

"O halde," diye uyarmıştı Boron, "en yakın istasyonda inseniz iyi olur."

"Aman ha, olmaz," diye karşılık vermişti alışılmadık yolcu. "Yapamam, Allah inandırсын yapamam. İleri gitmem lazım; bir şey beni ileri sürüyor. O şeyin hoşuna giden herhangi bir yere bir bilet kesin."

Bu cevap onu o derece büyülemişti ki, son istasyona kadar bedava gitmesine izin vermiş ve o andan itibaren bir kez bile adamın huzurunu kaçırmamıştı. Şigon herhalde deliden sayılıyordu, ama Boron'a göre, tuhaf bir adam olsa dahi, üslup sahibi bir tuhaf adamdı.

Ya işte, bu kocaman dünya üzerinde mükemmel yolcular da vardı daha, ama bir ayak takımı denizinde birkaç inci neydi ki? Kondüktör, çoğu kez hayatının bu iki harikulade hadisesine özlemle geri dönüp, nadir rastlanan anların hatıralarıyla gönlünü okşardı...

Başını geriye yatırdı ve koridorda havaya kat kat asılı, mavi boz duman şeritlerinin hareketini izledi. Borulara verilen sıcak buharın tıslaması, ağırdan ağıra rayların ritmik takırtısı üzerine çıkıyordu. Depolardaki suyun fokurtusunu işitti, kapların kıyısına yaptığı sıcacık basıncı hissetti: Vagonlar ısıtılıyordu, çünkü serindi gece.

Tepedeki lambaların ışıktan kirpikleri aniden kırıştı ve söndü. Ama uzun süre için değil; çünkü bir an sonra tutkulu regülatör, zayıflayan brülörleri güçlendirecek gazın taze bir dozunu otomatik olarak enjekte etmişti. Kondüktör, onun özel, ağır, biraz İtalyan dereotunu andıran kokusunu duydu.

Koku, pipo dumanından daha güçlüydü, içine çekince aklı karıştı...

Birden Boron, koridorun zemininde çıplak ayak sesleri işitirmiş gibi oldu.

Duh, duh, duh diye uğulduyordu çıplak tabanlar, duh, duh, duh...

Kondüktör, bunun ne anlama geldiğini biliyordu artık; trende bu adımları ilk işitişi değildi. Kafasını çıkardı ve vagonun boş perspektifine baktı. Orada, son tarafta, duvarın kesildiği ve birinci sınıf vagona açılan sofada, bir anlığına, hep olduğu gibi çıplak sırtını görmüştü onun; yay gibi gerili, kesif bir terle kaplı belkemiği bir anlığına parlayıvermişti.

Boron titremeye başladı: Ucube yine ortaya çıkmıştı trende.

Onu ilk kez yirmi yıl önce fark etmişti. Harapvıran ve Prens Koruluğu arasında, çok sayıda yaralı bir tarafa, kırkı aşkın kişinin öldüğü o korkunç tren kazasından bir saat önceydi. Kondüktör, o vakitler otuzundaydı ve sinirleri daha sağlamdı. Ayrıntıları tamamen hatırlıyordu, hatta talihsiz trenin numarasını bile. Sondaki vagonlardan sorumluydu ve belki de o yüzden kurtulmuştu. Yeni aldığı terfiyle gururlu, kazanın kurbanlarından biri olacak nişanlısını, zavallı Kaşienka'sını eve götürüyordu. Konuşurlarken nasıl da garip bir huzursuzluk hissettiğini hatırlıyordu: Bir şey onu zorla koridora çekiyordu. Buna karşı direnememiş, çıkmıştı. İşte o zaman, vagon holünün girişinde kaybolmakta olan bir çıplak dev görmüştü: Kurumla katranlanmış,

kömür kirine batmış terler akan bedeni boğucu bir koku yayıyordu. Üzerinde dereotu, is ve yağ kokusu vardı.

Boron, üzerine atlamış ve onu tutmak istemişti, ne var ki gözlerinin önünde dağılıp gitmişti bu fenomen. Sadece, çıplak ayakların yere vuran seslerini işitmişti bir süre: Duh, duh, duh... duh, duh, duh...

Bir saat sonra tren, Prens Koruluğu istikametinden gelen ekspresle çarpıştı.

O günden sonra ona iki kez daha göründü; her seferinde de kötü bir olayın habercisi olarak. Onu ikinci kez, trenin Rava civarlarında raydan çıkmasından birkaç dakika önce görmüştü. Ucube, vagon çatılarının üzerinde koşturuyor ve yaralı ateşçinin kafasından çekip aldığı şapkayla ona işaretler ediyordu. İlk seferkinden daha az korkutucu görünüyordu. Birkaç yaralı haricinde kaza da hafif atlatılmıştı; kimse ölmemişti.

Beş yıl önce, yolcu treniyle Bask'a giderken, Boron, karşı istikamet Verşansa'dan gelen marşandize rağmen geçmekte olan iki vagonun arasında görmüştü onu. Ucube, tamponların üzerindeki traverse oturmuş zincirlerle oynuyordu. Dikkatlerini çektiği demiryolu işçileri, bir meczup diyerek alaya almışlardı onu. Ancak en yakın gelecekte olacaklar, onu haklı çıkartmıştı; aynı gece marşandiz, yarısı yıkılmış bir köprüden geçerken uçurumu boylamıştı.

Ucube'nin öngörülerinde yanılğı payı yoktu; her ne zaman görünmüşse, hiç de yabana atılmayacak bir felaket tehlikesi oluşmuştu. Üç kere yaşadığı bu tecrübe, Boron'da bu inancı pekiştirmiş, bu felaket tellalı yaratıkla ilgili olarak, demiryolculara özgü derin bir inanç oluşturmuştu onda. Kondüktör ona karşı putperestçe bir meslekî saygı, tehlikeli ve kötü bir tanrı karşısındaki korkuya benzer bir korku besliyordu. Yaşadığı bu fenomeni özel bir kültle çevrelemiş, onun varlığına dair özgün bir fikir geliştirmişti.

Ucube, trenin organizmasında soluk alıp veriyordu, kendisini onun çok uzuvlu iskeletine eklemlemişti; göze görünmeden pistonlarda dövülüyor, lokomotif kazanında terliyor, vagonlarda geziniyordu. Boron, onun göze görünmeyen, ama daimi, sürekli varlığını etrafında hissediyordu. Ucube, trenin ruhunda uykudaydı; tehlike anlarında, kötü bir şeyler sezildiğinde ondan ayrılan, yoğunlaşıp bir bedene bürünen gizil gücüydü trenin.

Kondüktör, ona karşı çıkmanın nafiye, hatta gülünç bir şey olduğunu düşünüyordu; haber verdiği talihsizliğin önüne geçmek için girişilebilecek çabalar nafiye idi, gerçekten sonuç getirmez çabalardı. Ucube, kader

gibiydi...

Garip yaratığın trende yeniden görünmesi ve üstelik de menzile varılmasından kısa bir süre önce ortaya çıkışı, Boron'u kuvvetli bir heyecan durumu içine sokmuştu. Her an bir kaza olması beklenebilirdi.

Ayağa kalktı ve koridorda sinirli sinirli gezinmeye başladı. Kompartımanlardan birinden konuşma sesleri, kadın gülüşmeleri işitmişti. Yaklaştı ve birkaç saniyeliğine içeriye baktı. Neşelerini kaçırmıştı.

Biri, komşu *coupé*'nin sürgülü kapısını açtı ve kafasını dışarıya uzattı:

“Kondüktör Bey, istasyona çok var mı?”

“Yarım saat sonra menzilizdeyiz. Sonuna geliyoruz.”

Cevabın tonlamasında, soruyu soran kişiyi çarpan bir şeyler vardı. Gözleri uzun bir süre kondüktörün üzerinde kaldı. Boron, esrarlı esrarlı gülümsedi ve geçip gitti. Kafa yeniden içeriye girip kayboldu.

İkinci sınıf kompartımandan da bir adam çıktı dışarıya ve koridordaki pencereyi açtıktan sonra, boşluğu seyre koyuldu. Sert hareketleri sanki huzursuzluğunu açık eder gibiydi. Pencereyi yukarı kaldırdı ve ters tarafa, koridorun sonuna doğru uzaklaştı. Burada sigarasından birkaç nefes çekti ve yarım sigarasının kullanılmış ağızlığını attıktan sonra, vagon sahanlığına çıktı. Boron, onun koruma kirişi üzerine, gidiş yönünde eğilen silüetini pencereden görüyordu.

“Sahayı kontrol ediyor,” diye mırıldandı, yüzünde kurnaz bir gülümsemeyle. “Hiçbir şeyin yararı olmaz. Şeytan uyumaz.”

Bu arada asabi yolcu vagona geri dönmüştü.

“Gron ekspresiyle bizim tren karşılaştılar mı?” diye sormuştu, korumaya çalıştığı bir sükûnetle kondüktörü süzdükten sonra.

“Bu noktaya kadar henüz karşılaşmadık. Ama her an gelmesini bekliyoruz. Aslında belki de onu sınır istasyonunda geçeriz; rötar yapması muhtemeldir. Dediğiniz ekspres, yan hattın geçer.”

Tam bu sırada sağ taraftan sert bir takırtı işitildi. Pencerenin ardında, başak başak kıvılcım üfüren bir silüet hızla kaydı, onun peşisıra da, dörtgen oyuklarıyla ışıklandırılmış kara kutulardan bir zincir düşünce hızında geçti. Boron, artık uzaklaşmakta olan trenin ardından elini uzattı:

“İşte o.”

Huzursuz bey, bir oh çekerek sigaralığını çıkarttı ve kondüktöre uzattı:

“Yakalım Kondüktör Bey. Orijinal Moeris.”

“Çok sağolun. Ben sadece pipo içerim.”

“Yazık, tamam öyleyse...”

Yolcu bir sigara yaktı ve *coupé*’ye döndü. Kondüktör, gidenin arkasından alaycı alaycı gülüyordu.

“He, he, he! Bir şeyler sezdi! Yalnız pek çabuk sakinleşti. Dereyi görmeden paçayı sıvamayacaksın kardeşim.”

Ancak trenlerin birbirlerini kazasız belasız geçmiş olmaları onu biraz huzursuz ediyordu. Kaza olanaklarından biri eksilmişti.

Saat ona da artık üç çeyrek kalmıştı; on beş dakika sonra Gron’da duracaklardı, menzil sınırında. Yolda artık yıkılabilecek bir köprü de yoktu; karşı istikametten gelen ve çarpışılması mümkün tek tren, kazasız belasız geçilmişti. Bu durumda galiba ya bir raydan çıkma ya da istasyonda bir kazanın olması beklenmeliydi.

Her halükârda, buna madem ki o, yani kıdemli kondüktör Boron kefil olmuştu, öyleyse Ucube’nin teşhisi doğru çıkmalıydı.

Burada ne insanlar ne tren ve ne de küçük şahsiyetinin tamamı önemliydi; çıplak ayaklı hayaletin yanılmazlığıydı önemli olan. Boron, ondan kuşku duyan kondüktörlere karşı Ucube’nin otoritesini sürdürmeyi, ona inanmayanların gözünde prestijini korumayı ölçsüz önemsiyordu. Onun gizli ziyaretlerini birkaç kez anlatmış olduğu arkadaşları, tüm hikâyeyi bir sanrı, daha fenası içkiyi fazla kaçırma olarak açıklayıp mizahi bir açıdan ele almışlardı. Özellikle bu son varsayımları, hiç içki içmediği için, çok canını yakmıştı. Bazısı Boron’u hurafelere inanan bir meczup ve kaçık sayıyordu. O yüzden, işin içine onuru ve sağlıklı işleyen aklı da giriyordu. Ucube’nin fiyaskosunu göreceğine, kendi kafasını kendisi kırmayı yeğlerdi...

Ona on vardı. Piposunun ateşini tazeledi ve merdivenlerden vagonun zirvesine, her yanı camlı kulübeye çıktı. Oradan, ‘bir leylek yuvasının’ yüksekliğinden, gün batarken tüm boşluk sanki avucunun içinde gibiydi. Şimdi dünya kalın karanlıklara batmaktaydı. Vagonlar, sarı gözlerini toprak setin eğimlerinde gezdirirken, pencerelerinden ışık lekeleri dökülüyordu. Önünde, beş vagon uzağında lokomotif, kıvılcımların kanlı çavlanlarını dağıtıyordu dört yana, pembeli beyazlı bir dumanla soluyordu baca. Kapkara, yirmi boğumlu yılan, yanlarındaki pullarla parıldıyor, ağzından ateş üfürüyor, gözbebekleriyle yolunu aydınlatıyordu. Uzaklarda artık istasyonun kızıllığı seçilmekteydi.

Tren, sanki arzulanan durağın yakınlığını hissetmişçesine, olanca gücünü toplamış ve hızını ikiye katlamıştı. Serbest geçişe ayarlı mesafe göstergesinin

sinyali bir hayal gibi parıldıyordu artık; semaforların dostça uzatılmış kolları karşılıyordu. Raylar, yüzlerce hatla, kolla, demirden ağla keşişe keşişe çoğalmaya başlamıştı. Makas fenerleri sanki buluşmanın şerefine sağa sola düşüyorlardı ve istasyon vinçleri, kuyuları, yük manivelaları, sanki gecenin karanlığından boyunlarını uzatıyor gibiydiler.

İşte o an, tırısı kalkmış giden lokomotifin önünde kızıl bir ışık yanıverdi. Makine, tunç boğazından kesik bir ısıklık çıkardı, frenler cayırdadı ve delice bir karşı buhar çabasıyla frenlenen tren, hemen ikinci makasın önünde durdu.

Boron koşup aşağıya indi ve tıpkı onun gibi niye durduklarına bakmak için aşağı inmiş demiryolcu arkadaşlarının kalabalığına katıldı. Uyarı işaretini vermiş olan manevracı, durumu açıklamıştı. Sözde, girecekleri birinci hatta bir marşandiz bulunuyormuş. Yani makası değiştirmek ve treni diğer hata vermek gerekiyormuş. Genelde bu iş dışçeper binasından, manivelaların biriyle yapılır. Ancak bu kez manivela ile raylar arasındaki yeraltı bağlantısı arızalanmış; manevracının makas değişimini sahaya inip yapmak zorunda kalışı bu yüzdenmiş. Blokajdaki zincir bağlantısını indirmiş ve anahtar yardımıyla sürgüyü açmıştı. Şimdi makasa doğrudan erişebilecek ve rayları doğru hata yönlendirebilecekti.

Sakinleşen görevliler, geçiş serbest anonsunu beklemek üzere vagonlara döndü. Bir şey, Boron'u olduğu yere zincirlemişti. Bilinçsiz gözlerle bakıyordu kan kırmızısı sinyale, kaydırılan rayların gıcirtısını sarhoş gibi dinliyordu.

“Son anda fark ettiler! Handiyse son dakikada, istasyona 500 m. ha var ha yokken! Ucube yalan mı söyledi yani?”

Birden anlamıştı rolünün ne olduğunu. Hemen, kolu taktıktan sonra sürgüyü diğer yöne çeviren ve sinyal rengini yeşile çeviren manevra memuruna yaklaştı.

Bu adamı her ne pahasına olursa olsun makastan uzaklaştırmak ve görev yerini terk etmeye mecbur bırakmak gerekiyordu.

Bu arada arkadaşları hareket komutu veriyorlardı. Trenin sonundan ağızdan ağıza o komut geliyordu artık: Hareket!

“Bi’ saniye! Bekleyin bi’!” diye bağırdı Boron.

“Makasçı ustam,” diye seslendi yarım ağızla, resmî elbiseleri içinde gergin duran görevliye. “Orada, sizin binanın orada serserinin teki dolanıyor!”

Manevra memuru huzursuzlanmıştı. Bakışlarını kerpiç yapıdan yana

dikti.

“Acele edin,” diye kışkırttı Boron. “Oyna be yerinden adam! Manivelaları değiştirdi değiştirecek, aletleri bozdu bozacak!?”

“Hareket! Hareket!” diye cınlıyordu sabırsız sesleri kondüktörlerin.

“Bekleyin, lanet olasıcılar!” diye karşı çıktı Boron. Sesin gücüyle tutsak alınan makasçı, emrin özel gücüyle binaya doğru atılıp koştu.

Boron, bu andan yararlanıp sürgünün kolunu yakaladı ve rayları yeniden ilk hatla birleştirdi.

Manevra ustalıkla yapılmıştı: Çabucak ve sessizce. Kimseler fark etmemişti.

“Hareket!” diye bağırdı gölgeye çekilirken.

Tren, gecikmesini telafi edecek hızla yola koyuldu. Bir an sonra son vagon da, ardında uzun, kıpkızıl bir fener izi bırakarak, boşluğın alacakaranlığına kayıp gitmişti...

Az sonra, kafası karışmış makasçı bloktan koşup geldi ve sürgünün konumuna dikkatle baktı. Hoşuna gitmeyen bir şey vardı. Dödüğünü dudaklarına götördü ve üç kez acı acı sinyal verdi.

Çok geçti!

Çünkü istasyon istikametinden gelen korkunç bir gümbürtü sarstı havayı; boğuk, uğuldayan bir patlama, sonra zincir şakırtısı, kırılan tekerleklerin takırtısı, acımasızca ezilen vagonların cayırtısı ile bir yabani kaosta birleşen korkunç bir yaygara, patırtılar ve çığlıklar, ağıtlar ve ulumalar.

“Karambol!” diye mırıldanıyordu bembeyaz olmuş dudaklar. “Karambol!..”

MAKİNİST GROT

Birzana hareket memurluğundan Podvije şefliğine gönderilen telgraf:

“10 no’lu eksprese dikkat! Makinisti ya sarhoş ya aklını yitirmiş.”

Uzun boylu, kemikli, kızıl favorili memur, kâğıdı bir iki kez okudu, bloktan sarkan dar, beyaz şeridi koparıp aldı ve parmağında rulo yaptıktan sonra cebine soktu. İstasyon saatine kısa bir bakış, alarmı verilen trenin gelişine daha epey bir zaman olduğunu göstermişti. Dolayısıyla canı sıkkın sıkkın esnedi, gelişigüzel bir hareketle bir sigara yakıp yan odaya, sıkıldığı ve yiyecek daha iyi bir şeyler arandığı zamanların macera ideali olan sarı saçlı kasiyer Bayan Fela’nın odasına geçti.

İstasyon şefi, geleceği söylenen lokomotifi karşılamak için böyle ağırdan ağıra hazırlana dursun, şüpheli tren Bjana İstasyonu’ndan çıkıp epey bir yol almıştı.

Günün harika bir vaktiydi. Sımsıcacık haziran güneşi en tepe noktaya çıkmış ve altın sarısı ışık ekinleriyle yayılıyordu dünyaya. Elma ve kiraz ağaçlarıyla bezeli köyler ve mezralar bir yanıp bir sönüyorlar, çayırlikların ve kesilmiş ekinlerin yeşil bez parçaları üzerinde hızla geriye akıp gidiyorlardı. Tren, buharın olanca gücüyle yol almaktaydı; işte tam burada bir orman, çamların ve köknarların salınışıyla uğuldayan kolları içine alıvermişti onu; ağaçların kuşatmasından kurtulduğu yerde, mesut tarlalar salkım saçak selamlarıyla karşılamışlardı. Uzakta, ufuk çizgisinde, dağ sıralarının dumanlı şeridi mora çalıyordu...

Grot, lokomotifin bir kanadına dayanmış, hareketsiz bakışlarını ufak, oval pencereden, rayların kara kemeri arasına sıkışmış uzun, kara bir yol halinde uzayıp giden boşluğa çivilemişti. Tren, raylarda hafifçecik kayıp gidiyor, tekerleklerin demirden düzeneğini yırtıcılıkla döndüre döndüre adımıyor ve gayretle altına çekip alıyordu onları.

Makinist, asla doymamış halde, artık kazandığı ganimeti küçümseyerek

geride bırakan ve yeni yeni fetihlere doğru atılmayı sürdüren bu kesintisiz ele geçirişin zevkini, neredeyse fiziksel olarak hissediyordu. Grot, açık araziye alt etmeyi seviyordu!

Hattın uzayıp giden şeridine daldığı, hülyalar kurduğu, derin derin düşündüğü, sonunda ateşçiyi omzundan sarsıp ya basıncın çok yüksek olduğu ya da istasyona yaklaştıkları uyarısını yapmak zorunda kalacağı ana kadar, bu dünyayı unuttuğu olurdu. Grot, geçmişe dalıp gitmeyi seviyordu, hem de öyle böyle bir sevmek değil!

Hiçbir şeye âşık olmadığı kadar âşıktı mesleğine ve dünyada hiçbir şeylere değişmezdi onu. Nispeten epey geç olmuştu mesleğe girişi, çünkü otuzundaydı başladığında; buna karşın lokomotif kullanımında hemen öyle bir maharet göstermişti ki, kısa sürede kıdemli meslektaşlarını geride bırakmıştı.

Daha önce kimdi, neciydi bilinmiyordu. Israrlı somları ya şuydum buydum diye yanıtlayıp geçiştiriyor ya da inatla sessiz kalıyordu.

Arkadaşları ve amirleri, onu diğerlerinden ayrı tutarak çevresini görünür bir saygıyla kuşatmışlardı. İnsanlar arasında cimrice paylaştığı kısacık sözlerinde, herkeste rastlanılmayan, insanı saygı duymaya zorlayan bir zekâ vardı.

Ona ve geçmişine dair, çoğu birbiriyle çelişen türlü dedikodu dolanırdı ortalıkta, ancak bütün bunların en dibinde herkesin üzerinde hemfikir olduğu yargı, Kristof Grot'un hani heba olmuş denilen türden bir şahsiyet, hani düşmüş yıldız misali bir şey, daha yukarılarda gezinmesi gerekirken feleğin tokadıyla yere çakılmışlardan biri olduğuydu.

Kendisi, sanki bu halini bilmiyor gibiydi ve kendisine acınmıyordu. Görevini istekle yerine getiriyor ve izin peşinde koşmuyordu. Geçmişte olanları unutmuş muydu, daha önemli işler yapmak için yaratılmış biri olduğunu hiç mi hissetmiyordu, orası meçhul.

Grot'un geçmişinden sadece iki vaka tespit edilebilmişti: Bunlardan biri Fransa-Prusya seferberliğinde askerlik yaptığı, ikincisi ise çok sevdiği kardeşini o savaşta kaybettiği idi.

Meraklıların bütün çabasına karşın daha ayrıntılı bir bilgiyi kimse edinememişti. Sonunda 'Mühendis Grot'un özgeçmişinin bu ufacık demetiyle yetinilerek işin peşi bırakılmıştı. Evet, zaman içerisinde meslektaşları, az konuşan bu arkadaşlarına, belirli bir neden olmaksızın bu ismi takmışlardı. Aslına bakılırsa hiç de kötü bir niyetle takılmamış olan bu lakap, bir şekilde

makininin kişiliğiyle öyle bir bütünleşmişti ki, amirleri bile talimat ve yönetmeliklerde bu lakabın kullanılmasını hoşgörür olmuşlardı. İnsanlar, bu şekilde onun farklılığını vurgulamak istiyorlardı.

Lokomotif, darmadağın, ak pak duman yumaklarıyla an be an soluk alıp vererek ağır ağır işlemekteydi. Ateşçinin gayretli eliyle sürekli körüklenen buhar, üfleme borularından geçerek demirden devin iskeletine yayılıyor, sübabı itiyor, pistonlara yükleniyor, tekerleri sürüyüp götürüyordu. Uğul uğuldu raylar, dişliler gıcır gıcır, takırtılarla değiştirilip duran kumanda ve ileri geri kollan...

Grot bir anlığına düşlerinden uyandı ve manometreye baktı. Gösterge, bir kavis çizdikten sonra şimdi uğursuz on üç rakamına yaklaşıyordu.

“Salın buharı!”

Ateşçi, elini uzatıp vanayı sarstı; ortalığa kesintisiz, keskin bir ısılk yayıldı, aynı anda da makinenin yanından incecik, süt beyazı bir borucuk çıkıverdi.

Grot kollarını göğsünde kavuşturdu ve yeniden hayallere daldı.

“‘Mühendis Grot’, ha, ha! Amma da isabetli bir lakap! Ne isabetli olduğunu tahmin bile edemezler!..”

Makinist birdenbire, bir yerlerde, uzak, sisli bir ufukta, başkentin banliyösünde sessiz, mütevazı bir ev gördü. Aydınlık orta odada, üzerine yığın yığın planın, garip çizimlerin, teknik taslakların saçıldığı bir masa. Küçük kardeşi Oleş’in bunlardan biri üzerine eğilmiş açık sarı başı. Yanında o, Kristof duruyor ve bir düzlemi çevreleyen elips şeklindeki bir eğrinin safir rengi çizgisi üzerinde parmağını yürütüyor. Oleş, onaylıyor, bir şeyler düzeltiyor, bir şeyler açıklıyor... Bu onların atölyeleri; cesur düşüncenin, enginliklerde özgürce salınarak atmosferi delip geçecek, insan düşüncesini genişletecek ve onu bu dünyanın dışına, sonsuzluğa yükseltecek bir uçurtma misali havalanıp içinden çıktığı gizli mekânları... Eserlerini bitirmeye çok kalmamış, bir, iki, bilemedin üç ay. Tam o sırada savaş, askere alınma, uygun adım yürüyüş, çatışma ve... Ve ölüm. Sarışın bir başın kanlı bir göğüse düşüşü, masmavi gözlerin sonsuza kadar örtülüşü...

O âni, o bir tek âni, “kızıl kaleye” çarpışa çarpışa çıkış ânını, o uğursuz âni hatırlıyor. Oleş kahramanca fırlamıştı ön saflara, uzaktan birliğin ta en başında o görülüyordu. Kınından çekilmiş kılıcının ucu, renkli sancağın bir yanını okşuyordu, yiğit eli muzaffer bir şekilde kavramıştı artık mızrağı... O sıra tabyanın oradan bir şey parıldayıverdi, kale mazgallarından bir duman

bulutu püskürdü, cehennemi bir gümbürtüyle sallandı siperlikler... Oleş sarsıldı, elinden düşürdüğü kılıcının titreşen gökkuşağı altında sendeleyip yere yıkıldı: Tam cengâverce niyetlerin eşiğinde, tam bir askerce var oluş anında, tam da hedefe yürünülen bir anda...

Kristof bu ölümle hastalanmış, sahra hastanesinde aylarca sayıklayarak yatmıştı. Sonra, günlük yaşamına yarı yarıya hayattan kopuk olarak döndü. Eski fikirlerini, dünyayı sarsacak ideallerini, fetih planlarını fırlatıp attı bir kenara, sonra tutup makinist oldu. Uzlaştığını hissediyor, düşüncesinin gülünç olduğunu anlıyordu, ne ki artık gücü yoktu; azla yetinecekti. Çok geçmeden o ilk idealin yerini tümüyle bir yenisi aldı ve bir vakitler engin olan ufuklarını dar mı dar, kurşuni bir çerçeveye kapladı; yepyeni, ufacık ölçekli bir alan fethetti. Ama sadece ekspres trenler kullanmayı istemişti amirlerinden; hiç sıradan tren sürmedi. Böylece bir tempo kazanıp, kısmen de olsa lokomotifin yaklaşmıyordu. Genişliğe saçılmış hatlar üzerinde delice yol alırken bir esriklik yaşıyor, kısa süre içerisinde büyük büyük mesafeleri alt ederek kendinden geçiyordu.

Katlanamadığı tek şey, dönüş yoluydu; * Gidiş dönüş
adına *tour-retour** dedikleri tekrarları hiç çekemiyordu. Grot, sadece ileriye gitmeyi seviyor, tekrarın her türlü midesini bulandırıyor. Bu yüzden, kaçınılmaz olarak dönülmesi gereken çıkış noktasına, ne olursa olsun da bir tek aynı yol olmasın diye, hep başka bir çevre yoldan, yuvarlak ya da elips bir hat çizerek dönmeyi yeğlerdi; kendi içlerine dönen bu eğrilerin mükemmel olmadıklarını gayet de iyi seziyordu; nihayetinde akraba evliliklerinden olma bu yolların gayriahlâkî olduklarını hissediyor, ama ileri doğru hareketi sadece zevahirde kurtarıyor olsa da, hiç değilse bu sayede kendisini ileri doğru gittiği kuruntusuna kaptırabiliyordu.

Çünkü Grot'un ideali bir düz çizgi üzerinde, hiçbir yerlere sapmadan, bir yerlerden dolaşmadan deliler gibi ileri gitmekti; soluksuz, durup dinlenmeden, lokomotifin rüzgâr hızıyla, ötelerin çivit mavisine doğru çılginca bir gidiş, sonsuzluğa kanatlanmış bir koşuydu.

Grot, hiçbir varışa katlanamıyordu. Kardeşinin öldürülüşünden bu yana, arazlarını her türlü hedeften, her çeşit sondan, sınırdan korkmasında gösteren özel bir ruhsal sakatlık ortaya çıkmıştı. Gitmenin ebediyetini, menzillerin zorluğunu olanca gücüyle seviyor, bir yere ulaşmaktan nefret ediyordu; o son, o bitirici anda bir hayal kırıklığı ortaya çıkacağı, yıllar önce Oleş'te olduğu gibi, gerili bir tel kopup uçuruma yuvarlanacağı korkusuyla,

gerçekleşme anı karşısında titriyordu...

Makinistin istasyonlar ve duraklardan şiddetle korkması bundan ileri gelmekteydi. Geçtiği güzergâhlarda aslında bunlardan çok yoktu, ama sonuçta yine de vardı ve treni de arada bir durdurmak gerekiyordu.

İstasyon onun için nefret edilen bir sonun, yolculuğun tespit edilmiş hedeflerinin suni olarak gerçekleşmesinin sembolü, onu tiksinti ve endişenin ele geçirdiği o lanetli varış çizgisi olmuştu.

İdeal bir demiryolu hattı, içlerinden her biri çıkış noktası ile varış noktası arasında tamamen kapanmış birkaç bölüme ayrılıp parçalanıyordu. ‘Şuradan şuraya’ şeklinde, insanı hayal kırıklığına uğratan, dar, anlatılmaz derecede banal bir sınırlama ortaya çıkıyordu. Sanki mükemmel bir el hareketiyle fırlatılmış gergin bir şeridin üzerinde budala kavşaklar, inatçı bağlantılar ortaya çıkıyor ve ileri doğru hızla gidişi bozuyor, delişmenliğin şanını lekeliyordu.

Şimdilik bunun bir çaresi de görünmüyordu: Trenler, doğaları gereği, arada bir de olsa iğrenç istasyonlara uğramak zorundaydılar.

Ufukta artık istasyon binalarının hatları görünmeye başlamasın, duvarların kırmızı ya da sarı yansımaları belirmesin, kelimelerle anlatılmaz bir korku ve tiksinti basıyordu hemen içini; manivelaya doğru kalkmış eli iradesine rağmen geri çekiliyor ve istasyonu geçip gitmemek için tüm iradesini kullanmak zorunda kalıyordu.

Sonunda, içindeki isyan artık hiç görülmedik bir dereceye çıktığında, işe yarar bir fikir oluştu kafasında: Varış noktasının sınır çizgileriyle oynayarak bu konuda tam bir serbestlik uygulamaya karar verdi. Bu fikir sayesinde istasyon, netliğinden epeyce bir kaybederek genel bir şeye, öyle hafiften çiziktirilmiş ve çok elastik bir şeye dönüşüyordu. Bu sınır kaydırmaları hareketlere tam bir serbesti getiriyor, onları zalimce bir frenin tasmaına bağlamıyordu. Durma noktaları bir akarsu niteliği aldıktan sonra, istasyon, ismi belirsiz, başına buyruk, artık hesaba katılması o denli de gerekmeyen, handiyse kurgusal bir terime dönüşmüştü; tek kelimeyle, bunca geniş bir anlamda anlaşılan istasyon, makinistin onu gönlünden geçtiği şekilde yorumlamasına teslim olmuştu; hâlâ iğrenç olsa da, şimdi o kadar tehlikeli değildi.

Burada iş, treni hiçbir zaman yönetmeliğin aşağı yukarı öngördüğü yerde durdurmamak, ama hep o noktanın biraz arkasına ya da önüne taşmaktı.

Grot ilk başlarda, memurlarda şüphe uyandırmamak için temkinli

davranıyordu; hedeften uzaklaşmaları önceleri öyle küçüktü ki dikkat çekmiyordu. Ancak makinist, içindeki serbestlik duygusunu daha da güçlendirmek isteyerek buna bir çeşitlilik getirdi: Treni bir seferinde çok önce, ötekinde çok geç durduruyordu; duruşları bir geri, bir ileri şeklinde değişiyordu.

Ancak zaman geçtikçe bu temkinlilik onu sinirlendirmeye başlamıştı; özgürlük sanki göreceymiş, göz boyamaymış, kendi kendini kandırma türünde bir şeymiş gibi görünüyordu; istasyon şeflerinin şaşkınlıkla allak bullak olmamış yüzlerine yayılan huzur, içinde bir direniş ve isyan ruhu uyandırarak onu kışkırtıyordu. Grot küstahlaşmıştı: Hedef sapmaları her geçen gün daha da kuvvetli oluyordu; ölçeği artıyor, güçleniyordu.

İşte daha dün Smakfuv garı hareket memuru, o saçları kır, sanki ihtiyar bir tilki gibi gözleri ha bire kırpılıp duran o zatı muhterem, istasyondan epey bir önce durdurduğu trene şaşkınlıkla gözlerini ağırta ağırta bakmıştı. Hatta Grot, sanki eliyle onun tarafını göstererek bir şeyler homurdandığını da işitmişti. Ama bu bir şekilde ucuz atlatılmıştı.

Makinist, ellerini ovuşturuyor ve seviniyordu.

“Farkına vardılar ya!”

Bu sabah Vrotiç’ten hareket ederken, bahsin değerini iki katına çıkarmaya karar verdi.

“Merak ediyorum,” diye düşünmüştü hareket musluğunu indirirken, “acaba ne yapılır da bu beylerin öfkesi artar? Görmek için mesafeyi daha da büyütmeğe gerekli.”

Bu fikir bir şekilde sonuç getirmedi. O günkü bütün seferleri kesintisiz bir kavga halinde geçti.

İlki Zaşum’da, geçeceği güzergâhın ilk büyük durağında başladı. Bıyık altından pis pis gülererek, treni istasyona varmadan bir kilometre önce durdurdu. Lokomotifin penceresinin pervazına dayanıp piposunu yaktı ve ağır ağır tüttürerek, makinistin bu işi niye yaptığını bir türlü anlayamayan kondüktörlerle tren şefinin şaşkın yüz ifadelerini dikkatle izlemeye koyuldu. Ne olup bittiğini anlayamayan birkaç yolcu kafalarını pencerelerden çıkartmış, herhalde yolun üzerinde bir engelle rastgelindi zannıyla sağa sola bakınıyorlardı. Sonunda trenin yanına koşup gelen bir istasyon memuru bunun nedenini sordu:

“Ne diye perona girmiyorsunuz? Size herhangi bir engel ikazı yapılmadı, her şey yolunda.”

Grot büyük, kesif bir duman üfürdü ve piposunu ağzından çıkarmadan, dişlerinin arasından tıslayarak:

“Hım... Öyle mi?” dedi. “Ama sanki bana makas yanlış ayarlanmış gibi geldi. Zaten şu kadarcık yolu artık gitmeye de değmez. Eh, biraz da benim ihtiyarın nefesi kesildi.”

Bunu söylerken kazanın göbeğine göbeğine vurmuştu.

“Bakın zaten yolcular da inmeye başladılar, bakın bakın, işte biri indi, ikincisi de, işte şurada da bütün bir aile inmiş.”

Gerçekten de öyleydi: Beklemeye sabırları kalmamış yolcular vagonları terk etmeye başlamışlar, denklerin ve yüklerin altında ezilip bükülerek istasyona yayan gidiyorlardı. Grot, yanından geçip gidişlerini ironik bir bakışla izliyor ve taktiğini değiştirmeyi hiç mi hiç düşünmüyordu.

Memur hafiften yüzünü buruşturdu ve işin peşini bırakıp uzaklaşırken uyardı:

“Bir dahaki sefere daha dikkatli bakın bari!”

Makinist, bu uyarıyı küçümseyici bir susuşla savuşturdu. Birkaç dakika sonra istasyondan geçip, treni yine uzak yollara uçurdu.

En yakın istasyon olan Bjana’da da hemen hemen aynı şey tekrarlandı, ama bir farkla; Grot’un canı bu sefer istasyonu geçtikten bir kilometre sonra durmayı çekmişti. Makinist burada da kendi bildiğini okudu ve perona geri gitmedi. Ancak, yola devam etmek üzere harekete geçmeden önce, tren şefinin istasyon şefiyle birkaç dakika hararetle fısıldaştığı gözünden kaçmamıştı; Grot, gözlerinin ve hareketlerinin ifadesinden kendisi hakkında konuştuklarını anladı, ama sanki bunu fark etmemiş gibi yaptı. Yalnız kırmızı şapkalı memurun eliyle başını gösterip yaptığı mânidar hareket, deli işareti, onu bayağı bir eğlendirmişti. Kısa süre sonra yine tam gaz giderken, aynı anda Bjana’dan Podvije istasyonu yetkililerine, onun hakkında bir uyarı telgrafının çekildiğini tahmin etmiyordu.

Artık şehirden uzaktı. Akşamüzeri göğünden kiliselerin altın gibi paklayan haçları, deniz kıyısında damlardan kıvrım kıvrım dumanlar akıp geçiyordu artık, kulelerin süngüleri göğe saplanıyordu. Ötelerde ray ağları kesişmekte, makaslar ormanı kararmaktaydı artık, gepgeniş, cam gibi uzayıp giden bir menzil görünüyordu önünde.

Grot, dümen milini sıkı sıkıya kavradı, manivelayı ayarladı, freni döndürdü; lokomotif sanki inleme gibi, sanki ıslık gibi acı dolu bir şikâyet sesi verdi, kaburgalarından devâsâ bir buhar şelalesi üfürüp olduğu yere

çöktü: Tren, istasyona gelmeden, en az bir buçuk kilometre kadar önce durmuştu.

Grot, elini vanalardan çekip durumu incelemeye koyuldu. Beklentileri hayal kırıklığı yaratmamıştı. Daha önceden uyarılmış istasyon şefi, daha düşük rütbeli bir arkadaşını elçi olarak göndermişti.

Genç adamın sert, dalgın sayılacak bir yüz ifadesi vardı. Şöyle bir gerindi, üniformasını sert hareketlerle düzeltti ve tören şatafatıyla sahanlığa çıktı.

“İstasyona girin!”

Grot, ses çıkarmadan hareket milini döndürdü, pistonları harekete geçirdi; tren hareket etti.

Ulaştığı bu zaferle gururlu istasyon şefi yardımcısı, omzunun birini Napolyon edasıyla öne alarak çaprazlamasına durup, sırtı küçümseyici bir şekilde makiniste ve kazana dönük vaziyette, bir sigara yaktı.

Ne ki, sadece görünürde bir başarıydı onunkisi. Değil mi ki tren peronda durmak yerine bir uğultuyla istasyonu geçivermiş ve epey bir öteye gittikten sonra bütün buharını koyverip ancak orada mola vermişti.

Memur ilk başta bunu anlamadı, ancak sağına bakıp da istasyon binasını gördüğünde, tehditkâr bir ifadeyle makiniste doğru atıldı.

“Delirdiniz mi? Tarlanın orta yerinde tren durdurulur mu?! Ya aklınızı kaçırmışsınız ya da bugün epey bir içmişsiniz! Hadi, lütfen hemen geri!”

Grot’un kılı bile kıpırdamadı, yerinden oynamadı. O zaman memur, onu sert hareketlerle kazandan uzaklaştırıp yerine geçti, buharı geri verdi, çok geçmeden tren soluya soluya perona yanaştı.

Grot hiç karışmıyordu. Garip bir atalet onu hareketsiz bırakmış, elini kolunu bağlamıştı. Lokomotifin etrafını sarmış işçilerin, görevli ve memurların yüzüne aptal aptal bakıyordu; onu tutup sahanlıktan indirmelerine hiç karşı çıkmadı, peşi sıra gelmesini söyleyen istasyon şefinin ardından sanki robotmuşçasına yürüyüp gitti.

Birkaç dakika sonra artık istasyon bürosunda, üzerinde aletlerin telaşlı sıçrayışlarla takırdayıp durduğu, telgraf bloklarından uzun kâğıt şeritlerin sarktığı, zillerin çınladığı yeşil örtülü bir masanın önündeydi.

İstasyon müdürü onu sorguya almıştı. Yanında oturan zabıt kâtibi, kuş tüyü kalemi mürekkebe banmış ve huşu içinde, amirinin ağzından dökülecek sorulara kulak kesilmiş bekliyordu:

Sonunda soruldu sorular.

“Soyadınız?”

“Kristof Grot.”

“Yaş?”

“32.”

“Vrotiç’ten ne zaman hareket ettiniz?”

“Bugün sabaha karşı 4.54’te.”

“Treni teslim almadan önce lokomotifi kontrol etmiş miydiniz?”

“Ettim.”

“Lokomotifin seri numarasını hatırlıyor musunuz?”

Bu noktada Grot’un suratında garip bir gülümseme belirip kayboldu.

“Hatırlıyorum. Serisi: Sıfır, Numarası: Sonsuzluk.”

Memur, zapta geçmekte olan arkadaşına mânidar bir bakış fırlattı.

“Lütfen verdiğiniz bu numarayı şuraya yazar mısınız?”

Müdür, önüne bir çeyrek kâğıt ve kurşunkalem sürmüştü.

Grot omuz silkerek,

“Tabii,” dedi.

Aralarında mesafe bırakarak iki rakam yazdı: O...°°

Müdür sayılara baktı, kafasını salladı ve soruşturmayı devam ettirdi.

“Tenderin numarası?”

“Hatırlamıyorum.”

“İşte bu çok kötü, çok kötü, makinist böyle şeyleri bilmek mecburiyetindedir,” diyerek veciz şekilde fikrini söyledi Müdür. Kısa bir duraklamadan sonra:

“Ateşçinizin adı neydi?”

“Bvajey Yercücesi.”

“İsim doğru da, soyadı hatalı.”

“Ben doğrusunu söyledim.”

“Öyle mi düşünüyorsunuz? Adamın adısoyadı Bvajey Kederli.”

Grot, önemli değil anlamında elini salladı.

“Belki de öyledir. Ama benim için soyadı Yercücesi.”

Müdürle arkadaşları yine anlamlı anlamlı bakıştılar.

“Tren şefinin soyadı?”

“Stanislav Karınca.”

İfadeyi alan, kahkaha patlatmamak için kendini zor tuttu.

“Karınca diyorsunuz, öyle mi? Karınca?! Fıkra gibisiniz valla! Karınca ha?! Hele de bakın kimmiş!”

“Evet öyle. Stanislav Karınca”.

“Hayır, Bay Grot. Tren şefiniz Stanislav Bizonski. Yine yanıldınız.”

Zabıt kâtibi, bilyantınli kafasını amirinden yana eğerek fısıltıyla,

“Müdürüm,” dedi, “bu adam ya sarhoş ya da kafayı bayağı bir sıyırmış.”

“Sanırım sonuncusu,” diye yanıtladı müdür kıkırdayarak, sonra da sorguya çekilene yeni bir soru daha sordu.

“Evli misiniz?”

“Hayır.”

“Yola çıkmadan önce alkol aldınız mı?”

“Alkole tahammülüm yoktur.”

“Kaç saattir görevdesiniz?”

“On altı.”

“Bu kadar uzun süre yol sizi bitkin düşürmedi mi?”

“En ufak bir bitkinlik hissetmiyorum.”

“Peki, bugün niçin treni arka arkaya dört defa istasyona gelmeden önce, olmaması gereken bir yerde durdurdunuz?”

Grot susuyordu. Söyleyemezdi, bunu ne olursa olsun söylemek istemiyordu.

“Evet, cevabınızı bekliyorum.”

Makinist, üzgün üzgün boynunu büktü.

Bunun üzerine müdür, ihtişamla masasından kalktı ve kararını açıkladı:

“Hadi, şimdi gidip uyuyun. Yerinize başka bir arkadaşınız geçecek. Şimdilik size işten el çektiriyorum; belki ileride, zamanı gelince yeniden işe alınırsınız. O zamana kadar tez elden doktor kontrolünden geçmenizi tavsiye ediyorum. Çok hastasınız.”

Grot’un beti benzi atmıştı, ayakta sallanıyordu. İş trajik bir hâle bürünmüştü. Yüz ifadelerinden, seslerinin tonundan ve söylediklerinden, onu burada deli yerine koyduklarını anlamıştı. İşini kaybettiğini, artık bir makinist olmadığını anlamıştı.

“Müdürüm,” -umutsuzluk içinde inleyerek- “sağlığım yerinde. Yola devam edebilirim.”

“İmkânı yok Bay Grot. Yüzlerce insanın kaderini sizin ellerinize bırakamam. Bugün az daha bir kazaya sebebiyet verecektiniz, bunu biliyor

musunuz? İstasyonu geçip uzağa, Çerniava yolcu treni ile makas yapılacak noktaya kadar gittiniz. Yardımcım treni zamanında geri almamış olsa, mutlak bir kaza meydana gelecekti. Uyarılan tren iki dakika sonra geldi o noktaya. Bu işe uygun değilsiniz Bay Grot. Önce iyileşmeniz gerek. Bunun haricinde sorguyu bitirdik. Lütfen artık çıkın.”

Grot odadan, sanki kurşundan dökülmüş, ağır adımlarla çıktı; peronu, bekleme salonunu sarhoş gibi sendeleye sendeleye geçti, demiryolu depoları boyunca amaçsız gezindi.

Başında çıldırtıcı bir ağrı, yüreğinde acı. İşini kaybetmişti.

Bu işten eline geçen birkaç kuruş önemli değildi, önemli olan işiydi, unvanıydı; onsuz yaşayamayacağı makinistlikti. Önemli olan şey, başkalarınca kıymeti bilinmeyen, ama onun için bomboş arazilerle mücadele edebilmenin yegâne mümkün aracıydı. İşini kaybetmesiyle birlikte sanki bastığı yer altından çekiliyor, önünde yaşamın anlamsızlığının kapkara, dipsiz uçurumu açılıyordu.

Hançeresini sıkan bir ağrıya örselenmiş olarak depoları geçti, sonra köprüyü, tüneli geçti ve şuursuzca demiryoluna çıktı.

Artık istasyonun uzaklarındaydı. Grot, soğuk soğuk ışıldayan demirlerin orta yerinde, kesişen rayların tahta traverslerine adım başı takılıp tökezleyerek, makaslara takıla takıla dolanıyordu.

O sıra ardında derin bir inilti işitti, ayakları altında toprağın titrediğini hissetti. Arkasını dönüp baktığında, boştaki ağır ağır yol alan bir lokomotif gördü.

Bir ustanın gözleriyle baktı ona, tenderin dolu, ateşçininse yerinde olmadığını sevinçle fark etti.

Birden aklında şimşek gibi, göz açıp kapamak gibi çabuk bir karar beliriverdi ve anında gelişip olgunlaştı.

Pusuya yatmış bir leoparın dikkatli, yırtıcı adımlarıyla, demirden canavarın yanına yaklaştı ve bir sıçrayışta sahanlığa çıkıverdi.

Hareketi öylesine ani ve beklenilmezdi ki makinist afallamıştı. Grot, bu andan faydalandı. Şaşırın meslektaş, bu davetsiz misafir tarafından yaratılan durumun neyin nesi olduğunu daha anlayamadan, saldırgan, bir hamlede üzerine atılıp ağzını mendille tıkadı, kollarını arkadan çaprazlama bağladı, lokomotifin zeminine devirdi ve sonra da sahanlık köprüsünden fırlatıp attı.

Bütün bunları birkaç dakikada hallettikten sonra, adamın kazan yanındaki yerini almıştı.

Devâsâ bir sevinçle içi içine sığmıyor, göğsünü bir zafer çığlığı zorluyordu, işte yeniden kumanda ondaydı!

Vanalara bastı, buharı saldı, krankı eksenini etrafında döndürüverdi. Lokomotif, sanki bir ustanın elini sezmişçesine temelinden titredi, acı bir veda ısılığı öttürerek şahlandı ve uçsuz bucaksız dünyaya doğru yola koyuldu.

Grot, esriklikten deliye dönmüştü. Raylar labirentinden çıktıktan sonra, bir ok gibi dümdüz uzanıp giden ana hatta ulaştı ve açık araziye vurdu kendini.

Hiçbir şeyden utanıp sıkılması olmayan, duraklarla, molaların sıkıcılığıyla kesilmeyen rüzgârın süratinde gidiyordu. Grot, istasyonlardan şimşek gibi; şehirlerden, şehir olduklarına falan bakmadan, bir cinin hızıyla; duraklardan bir kasırga gibi esip geçiyordu. Kazana kürekle aralıksız kömür aktarmaktaydı, kömürü kazanın ağzına atıyor, ateşi körüklüyor, buharı büyütüyordu; tenderden kazana, kazandan da tendere delirmiş gibi gidip geliyor, su sayacını kontrol ediyor, duman basıncının ne olduğuna bakıyordu.

Hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey duymuyordu; sadece hızla kendinden geçiyor, sadece hareketin savuruculuğuyla soluk alıp veriyor ve süratin devâsâlığı içine gömülüyordu. Zamanın, buharın, saatlerin hesabının ucunu kaçırmıştı. Bu cehennemi gidiş ne kadardır devam ediyordu, bir gün mü, iki mi yoksa bir hafta mı, bilmiyordu...

Lokomotif doludizgindi. Hızla delirmiş tekerlekler, gözle yakalanmaz, olağanüstü hızlı daireler halinde dönüyorlardı; kudurmuş pistonlar geri çekiliyor, sonra yeniden gayretle ileri atılıyor, soluk soluğa kranklar deliler gibi birbirine çarpıyordu. Manometre göstergesi sürekli yukarı çıkıyor, kıpkızıl kızarmış ocak hararet üfürüyor, derisini kavuruyor, avuçlarını yakıyordu. Bu daha ne ki?! Daha fazlası! Daha ileri! Daha hızlı! Dörtnala! Dörtnala!

Yeni atılan kömür, sobanın ağzında kanlı kıvılcımlar demeti halinde patlayıp kayboluvermiş; yeni bir parti buhar, kızgın hava zerk etmişti sıcaktan erimekte olan borulara...

Grot, ateşin perdelediği gözlerini yakuttan boğaza dikmişti ve onun ateşini içiyor, kanını emiyordu...

İşte o sıra... Ortılığı allak bullak etti bir şey, şeytan ulumasıyla uludu; sanki bin top atılmış gibi, sanki onlarca şimşek çakmışçasına bir büyük gürültü yayıldı her yana... Dalga dalga alevli bir bulut; eğilip bükülmüş saclardan, demir kırıntılarından karman çorman bir kazık fırlayıp çıktı göğe;

parçaların, kopmuş bağlantı demirlerinin, çatlamış anların oku fırladı göğe...

Grot'un kan kırmızısı sonu, gecenin matem karasını parçaladı.

HAREKET İBLİSİ

Paris-Madrid yolunda yıldırım ‘Continental’, pistonlarının olanca gücüyle gitmekteydi. Geç bir saatti, geceyarısı, kapalı, yağmurlu bir hava. Çiseleyen yağmurun ıslak kamçıları, iyice aydınlatılmış camları kamçılıyor ve camın üzerinde dağılıp damlaların gözyaşı tespihine karışıyordu. Yağmura batmış vagon gövdeleri, yol kenarı lambalarının ışığı altında sanki ıslak zırhlar gibi parıldayarak, borularından dışarıya şakırdayan sular kusuyorlardı. Siyah gövdelerinden boşluğa, tekerleklerin, çarpıp duran çamurlukların, acımasızca ezilen rayların uğultusuna karışan bir boğuk homurtu yayılıyordu. Kendini koşusuna kaptırmış vagon zinciri, gecenin karanlığında uyutucu yankılar uyandırmakta, donmuş sesleri ormanlar boyunca çekip götürmekte, tatlı tatlı kestiren gölcükleri uyandırmaktaydı. Bazı ağır, uykulu gözkapakları kalkıyor, bazı gözler koca koca açılıyor ve bir anlık korku içerisinde öylece kalıyorlardı. Tren ise bir rüzgâr fırtınasının ortasında, yaprakların bahar dansında yoluna devam ediyordu; ardında sarsılan hava girdaplarının, arkalarda tembel tembel havaya asılan dumanların, isin ve kurumun uzayıp giden rulosunu sürükleyerek, kıvılcımların ve kömür parçalarının kanlı hatırasını dışına atarak soluksuz ilerliyordu, doludizgin...

Birinci sınıf kompartımanların birinde, kırkını geçkin, güçlü, Herkül’ü andıran bir vücut yapısına sahip bir adam, duvarla koltuk minderi arasında bir köşeye sıkışmış halde uyuklamaktaydı. Lambanın kısık, üzerine çekilmiş kapağından dışarıya zor bela sızan ışığı, özenle tıraş edilmiş, uzun, dar dudakları çevresinde acımasız ifadeli bir yüzü aydınlatıyordu.

Yalnızdı; tatlı uykusunu bozan kimse yoktu. Kapalı mekânın sessizliğini bir şey bozuyorsa, tekerlerin zemin altındaki takırtısı ya da gazın ocakta fokurdaması bozuyordu ancak. Pelüş koltuk minderlerinin, narkoz gibi, insanda uyutucu bir etki yapan kırmızısı, ortalığa boğucu ve ağır bir renk yayıyordu. Kumaşın yumuşacık, parmaklar altında hemen eziliveren

dokuması, dışarıdan gelen sesleri susturuyor, takırtıları bastırıyor, ağırlığın altında itaatkâr dalgalarla eziliyordu. Kompartıman, derin bir uykuya gömülmüş gibiydi; örtülü perdeler kornişleri üzerinde uyukluyor, tavanın hemen altında yeşil valiz raflarının fileleri uykulu bir hareketle sallanıyorlardı. Vagonun düzenli temposuyla ileri geri sallanan yolcu, bitkin başını büküp koltuğun kafa dayanacak yerine yaslamıştı ve uyuyordu. Elinden bıraktığı kitap dizlerinden kayıp yere düştü; koyu safran renginde ince deriden yapılma kapağının üzerindeki başlığı görüldü: Eğik Çizgiler; hemen yanında da kabartma harflerle sahibinin adı: Tadeuş Şıgon.

Uyuyan kişi, huzursuz huzursuz kıpırdandı, gözlerini açtı ve çevresine bakındı; bir an yüzüne bir şaşkınlık ifadesi ve nerede olduğunu anlayabilme çabası yansıdı; yolcu, sanki nereden geldiğini ve niçin burada olduğunu kestiremiyor gibiydi. Ancak, dudaklarında hoşgörölü bir vazgeçmişlik gülümsemesi belirmişti artık; kuvvetli, asabi eli, boşvermişliğini gösteren bir jestle kalktı, dudaklarının sıkılı ifadesi bir vazgeçiş ve küçümseyici bir alay işaretiine dönüştü. Yeniden uyku halinin içine düşüverdi...

Vagon koridorunda adım sesleri işitiliyordu; sürgölü kapı açıldı ve kondüktör kompartımana girdi.

“Bilet lütfen.”

Şıgon kıpırdamıyordu, hiçbir yaşam belirtisi vermemişti. Görevli, uyuduğunu sanarak omzundan tuttu:

“Affedersiniz, bilet lütfen.”

Yolcu, davetsiz misafire anlamayan gözlerle bakıyordu.

“Bilet mi?” diye sorarken esnedi umarsızca. “Daha almadım ki...”

“Niçin istasyonda almadınız?”

“Bilmem.”

“Ceza ödeyeceksiniz.”

“Ceza mı? Evet...” diye uykulu uykulu yanıt verdi. “Öderim.”

“Nereden geliyorsunuz? Paris’ten mi?”

“Bilmem.”

Kondüktör kızmıştı.

“Bilmem ne demek? Beyefendi benle dalgasını mı geçiyor? Siz bilmezseniz, kim bilecek?”

“Bir önemi yok. Diyelim ki Paris’ten bindim.”

“Öyleyse nereye bilet keseceğim?”

“En uzağa.”

Kondüktör, yolcuya dikkatli gözlerle baktı.

“Size sadece Madrid’e kadar bilet kesebilirim; orada iner, istediğiniz yere aktarma yaparsınız.”

“Fark etmez,” diyerek, umursamadığını gösterir şekilde ellini salladı. “Sadece bir yerlere gideyim yeter.”

“Bileti sonra vereceğim. Önce kesmem ve cezasıyla birlikte ne tuttuğunu hesaplamam lazım.”

“İyi, tamam.”

Üzerinde demiryolu amblemleri olan yakalar, lime lime olup içeri kıvrılmış yaka uçları, Şıgon’un dikkatini bir anlığına üzerlerine çivilemişlerdi. Kondüktör, alaycı alaycı gülümseyerek kapıya doğru yöneldiğinde, Şıgon birden bu yüzü, benzer bir jestle çarpılmış bu yüzü, daha önce de birkaç sefer görmüş olduğu izlenimine kapıldı. Bir tutku onu yerinden koparıverdi ve adam tam eşikteyken:

“Kanatlı beyim, cereyana dikkat edin!” diye bir ikazda bulundu.

“Sakin olun, kapıyı kapatıyorum.”

“Cereyana dikkat edin!” diye tekrarladı inatla. “Bazen insanı öldürür bu cereyan.”

Görevli artık koridora çıkmıştı.

“Ya deli ya sarhoş...” diye söylendi yarım ağızla ve yandaki kompartımana girdi.

Şıgon yalnız kalmıştı.

O meşhur ‘kaçışlarından’ birinin bir merhalesindeydi. Bu tuhaf insan, günün birinde, durup dururken, memleketi Varşova’nın birkaç yüz mil ötesinde bir yerlerde, Avrupa’nın öteki ucunda, Paris’te, Londra’da ya da İtalya’da üçüncü sınıf bir kasabacıkta ortaya çıkı verir, kendi de şaşarak, bilmediği bir otelin, ömründe ilk kez gördüğü bir odasında uyanıverirdi. Nasıl olup da bu yabancı ortama giriverdiğini, hiçbir seferinde, asla açıklayamamıştı. Bunu sorduğu otel görevlisi, genelde meraklı, bazen ironik bakışlarını sarı yağmurluklu beyefendiye çevirip gerçek durum hakkında bilgi verirdi; yani dün, ya akşam ya da sabah treniyle gelmiş, yemek yemiş ve oda istemişti. Hatta birinde, şakacı çavuşlardan biri, otele hangi soyadla giriş yaptığını hatırlatmasını isteyip istemediğini bile sormuştu. Bu iğneleyici soru aslında asılsız da değildi; bir önceki gün başına ne geldiğini hatırlamayan bir insan, soyadının ne olduğunu da bilmeyebilirdi. Her halükârda, Tadeuş Şıgon’un bu doğaçlama yolculuklarında esrarlı, açıklanmamış bir hal vardı:

Bunların amaçsızlıkları, geçen olayların hiç mi hiç hatırlanamaması, yola çıkış anından bilinmeyen bir yöreye varışına kadar her ne olmuşsa hepsini kapsayan bu garip hafıza kaybı, olayın en azından muammalı bir olay olduğunu layıkıyla anlatıyordu.

Her maceralı yolculuğundan geri döndükten sonra, her şey yine normal akışında devam ederdi: Önceden olduğu gibi yine tutkuyla kumarhaneyi ziyaret eder, *bridge* oynar ya da at yarışları sırasında o pek meşhur bahislerine girerdi. Her şey eskisi gibi alelade olurdu, günlük ve ortalama...

Sonra yine bir sabah ortadan kaybolur ve sırra kadem basardı Şıgon...

Bu kaçışlarının nedeni hiçbir zaman açıklanamamıştı. Bazılarına göre kaynağın, onun asıl doğasında soluk alıp vermeyi sürdüren atalarının yaşantılarında aranması gerekiyordu; Şıgon'un damarlarında sözde çingene kanı dolaşmaktaydı. Ebedi aylaklık özlemini, yolların krallarının yeni şeyler görüp yaşamaya aç tutkusunu, coşkulu göçebe atalarından miras almış olmalıydı herhalde. Doğrudan bu 'göçerlik'ten çıkıp gelen bir örnek olarak, Şıgon'un bir yerde hiçbir zaman çok uzun süre duramayışı, bir mahalleden ötekine taşına taşına habire ev değıştirişı gösterilirdi. Bu tuhaf adamı hangi saikler, açıkça belirlenmiş bir sebep olmaksızın bu romantik yolculuklara sevk etmekteydi? Aslında kendisi de, bunlardan *ex post* bir kıvanç duymazdı dönüşünün ardından. Esrarlı kayboluşundan bir süre sonra, yine umulmadık bir anda, öfkeli, bitkin ve hüzünlü olarak geri dönerdi. Bunu izleyen birkaç gün boyunca, karşılarında utanç ve mahcubiyet duyduğu insanlarla karşılaşmaktan açıkça kaçınarak evine kapanırdı.

Bütün bunlar içinde kuşkusuz en ilgini, Şıgon'un 'kaçış' sırasındaki haliydi.

Bir karanlık güç, onu evinden koparıyor, gara sürüklüyor, tutup bir trene tıkıyordu; karşı konulamaz bir buyruk, onu çoğu kez karanlık bir gecenin ortasında rahat yatağından çıkmaya zorluyor, bir hükümlüymüşesine alıp sokakların labirentinden geçiriyor ve uçsuz bucaksız dünyaya salıyordu. Önünde bir yolculuk olurdu; körlemesine, nasıl denk gelirse öyle, bazı duraklar, meçhul bir istikamete yapılan aktarmalar, sonunda herhangi bir ülkede, herhangi bir göğün altında bir şehre, kasabaya ya da köye varış; niçin başka bir yer değil de, illa orası bilinmezdi ve sonra nihayet yabancı, yabancı bir çevrede o uğursuz uyanış...

Şıgon, hiçbir zaman aynı yere gitmezdi; tren onu her seferinde başka bir yere fırlatıp atardı. Yine hiçbir zaman, 'uyanışı', yani yaptığı şeyin anlamsızlığının bilincine varışı, yolculuk sırasında olmazdı; tam bir

psikolojik hakimiyet, ancak treni tamamen terk etmesinden sonra ve genelde de derin, kesif bir uykunun ardından bir yol kenarı hanında ya da meyhanesinde yerine gelirdi...

İçinde bulunduğu şu an, sanki transa yakın bir haldeydi. Onu taşıyan tren, dün sabaha karşı Paris'ten hareket etmişti. Ama trene Fransa'nın başkentinde mi yoksa yoldaki bir istasyondan mı binmişti, bilmiyordu. Bir yere gidiyordu ve bir yere yetişiyordu; bu konuda söylenebilecekler bundan ibaretti...

Minderlerin üzerinde doğruldu, ayaklarını önüne doğru uzattı ve bir puro yaktı. Bir tatsızlık, handiyse bir tikslenme hissediyordu. Kondüktörü ya da demiryolculardan herhangi birini gördü mü, hep benzer duygular yaşırdı. Bu insanlar, bazı eksikliklerin yahut kusurların sembolü; Şıgon'un tren ve trenyolu trafiği düzeninde gördüğü gayrimükemmeliyetin ete kemiğe bürünmüş hali oluyorlardı. Şıgon, istisnai rekorlarını kozmik doğa güçlerinin etkisi altında trende gitmek suretiyle gerçekleştirdiğini anlıyordu; bu güçler için trende gitmek, alan ve yeryüzü ortamı şartlarının neden olduğu çocukça bir uzlaşmaydı. Yeryüzüne ve onun yasalarına zincirlenmiş oluşu gibi hüznün verici bir durum olmasaydı eğer, gezilerinin, beylik şablon ve metotları bir kenara atarak, kıyaslanamaz derecede coşkulu ve çok daha güzel bir biçime bürünebileceklerinin had safhada farkındaydı.

İşte tren, trenyolu ve görevlileri ise, o dar formülü, onun, yani insanın, yeryüzünün zavallı çocuğunun, parçalayıp içinden çıkmaya boş yere uğraşacağı, o çıkışsız kısır döngüyü temsil ediyorlardı.

Bu insanları hor görmesi, hatta bazen onlardan nefret etmesi bundandı. Onlara taktığı alaycı isimle, 'seyahatin imtiyazlı özgürlüğüne uşak olmuşlara' karşı bu gönülsüzlüğü, belki amaçsızlıklarından değil, ama daha çok böylesine sefil bir ölçekte oldukları için utandığı fantastik 'kaçışları'nı tekrarladığı ölçüde artmaktaydı.

Demiryolu çalışanlarıyla, yolcunun anormal durumu nedeniyle kaçınılmaz olan bir takım sürtüşmeler ve tartışmalar yaşaması da bu duygusunu güçlendiriyordu. Bazı hatlarda görevlileri iyi tanıdığı zannına kapılıyor ve yanlarından geçerken bir hamalın, kondüktörün ya da bir hareket memurunun alaycı gülümsemesini çok kez yakaladığı oluyordu.

Halen seyahat etmekte olduğu vagonun görevlisi, ona özellikle tanıdık biri gibi gelmişti; ona bakarken alaycı bir gülümsemeyle aydınlanan bu tombul, çiçek bozuğu yüz, dalgın, boşluğa dikkat kesilmiş gözlerinin önünden sanki birçok kereler geçmişti. En azından ona öyle geliyordu...

Demiryolu anonsları, reklamları ve üniformaları, Şıgon'u özellikle öfkelenendirirdi. Bekleme salonlarına asılı hareket mecazlarının coşkusu nasıl da komik, hız dahilerinin yaptıkları o büyük jest ne de iddialıydı öyle!

Ama en komiği de, memurların şapkalarındaki ve yakalarındaki kanatlı tekerleklerdi. Hareket denen şey işte buydu! Asıl fantezi buydu!

Bu rozetleri gördüğünde Şıgon, bunları koparıp yerlerine kendi kuyruğu peşinde dönüp duran bir köpek figürü takmak gibi delice bir isteğe kapılıyordu çoğu zaman...

Puro, kompartımana boz duman bulutları yayarak ağırdan ağıra korlaşıyordu. Onu hafifçe tutan parmakları tembel tembel gerildi ve ıtırılı *trabuco*, ufak kıvılcımlarını saçarak kanepenin altına yuvarlandı: İçicisi uyukluyordu...

Boruya taze taze verilmiş sıcak buhar, ayakları altında kısık sesle gevelenip duruyor ve *coupé*'a hoş bir oda sıcaklığı yayıyordu. Gece kalmış bir sivrisinek, belli belirsiz bir şarkı mırıldanıp sinirli birkaç daire döndü ve pelüş tabakaları arasında bir karanlık kuytuya gizlendi. Ve işte yine havagazı lambasının sessiz çıtırtısı ve tekerlerin ritmik tıkırtısı...

Bir saat kadar sonra Şıgon uyanmıştı. Alnını sildi, uyuklama pozisyonunu değiştirdi ve vagona sakın sakın göz gezdirdi. Hoşuna gitmeyen bir şaşkınlıkla tek başına olmadığını fark etti: Bir yol arkadaşı vardı. Bir demiryolu memuru, karşısında, koltuk minderlerinin üzerine rahat rahat kurulmuş oturuyor ve dumanını küstahça ondan yana üfürerek bir sigara tütürüyordu. Önü saygısızca açılmış üniformasının altından görünen kadife yeleğe bakılırsa, Şıgon'un bir seferinde sıkı bir kavgaya tutuştuğu bir istasyon şefinin aynısıydı. Ne ki, üç yıldız ve bir çift kanatlı tekerlek bröveli, jilet gibi yakasının altında, kan gibi kırmızı bir mendilin boynuna öyle bir dolanışı vardı ki, gülümseyişiyle onu gıcık eden küstah kondüktörün işte ta kendisiydi.

“Ne halt oluyor burada!?” diye düşündü, istenmeyen konuğun fizyonomisine dikkatle göz gezdirirken. Ama bu, kondüktörün iğrenç suratı! Aynı o öküzün sarkık yanakları, geçirdiği çiçek hastalığından kalan o aynı izler. Ama şimdi yine nereden çıktı bu müdür brövesi ve üniforması?

Bu arada “davetsiz misafir”, yol arkadaşının kendisine yönelen ilgisini fark etti; ağzından bir duman hortumu üfürdü, kolundaki külü hafiften çırpıp elini şapkasının siperliğine götürdü ve sonra tatlı mı tatlı bir gülümseyişle:

“İyi akşamlar!” dedi.

“İyi akşamlar,” diye yanıtladı kuru bir sesle.

“Uzaktan mı geliyor beyimiz?”

“Şu an arkadaşlık yapacak havada değilim. Genel olarak da yolculuklarımı sessizlikte yapmayı tercih ederim. O yüzden de hep tek başıma oturacağım bir kompartıman seçer ve bunun için epey yüklü bahşış öderim.”

Bu acımasız yanıtla şevki kırılmayan demiryolcu, hoşnut hoşnut gülümsedi ve sarsılmaz bir sükûnetle sözlerini sürdürdü:

“Zararı yok. Ağır ağır canlanırsınız. Bir alışkanlık ve yatkınlık meselesi. Mâlum, yalnızlık kötü bir arkadaşdır. İnsan, toplumsal bir yaratık -*zoon politikon*- değil mi ama?”

“Eğer kendinizi kendi rızanızla hayvandan sayıyorsanız, buna şahsen bir sözüm olamaz. Ben, sadece insanım.”

“*All right!* diye fikrini söyledi memur. Ama beyefendi, görüyorsunuz ya, diliniz nasıl da çözüldü. Görüldüğü kadar da fena değil. Elbette, büyük bir konuşma yeteneğiniz var, hele de soruları savuşturmakta. Ağır ağır kıvamına geliriz. Evet, bir şekilde olur, olur bir şekilde...” diye hoşgörülle yanıtladı.

Şıgon, kuşkulu bir şekilde gözlerini kıstı ve gözkapaklarının aralığından davetsiz konuğu inceledi. Bir anlık susuştan sonra:

“Eğer yanılmıyorsam, eskiden tanışıyoruz. Birkaç kez görüşmüşlüğümüz oldu,” diyerek sözünü bağladı, yorulmak nedir bilmez demiryolcu.

Şıgon’un direnci yavaş yavaş kırılıyordu. Nedensiz yere onu aşagılamaya cüret ettiği halde sanki dokunulmazmış gibi görünen bu adamın küstahlığı, onu savunmasız bırakıyordu. Aslında kiminle karşı karşıya olduğunu öğrenmek için bir merak uyanmıştı içinde.

“Mümkündür,” diye yanıt verdi. “Ancak bana, sanki demin üzerinizde üniforma varmış gibi geliyor.”

O anda demiryolcunun görünümünde esrarlı bir değişim oldu. Altın suyuna batırılmış parıltılı yıldızları olan memur ceketi anında uçup gitti, kırmızı hareket memuru şapkası kayboldu ve nazik nazik gülen ‘müdürün’ yerine, yıpranmış yağmurluğu, göğsüne yapışık, ondan kopmaz ayrılmaz el lambaları buketiyle, kamburu çıkmış, ezik büzük ve acınacak haldeki vagon kondüktörü oturuverdi karşısına.

Şıgon gözlerini ovuşturdu, istemeden itici bir hareket yaparak:

“Değişimleriniz... Of! Cin işi mi şeytan işi mi?!”

Ancak karşı taraftan kibar bir ‘şef, makamının gerektirdiği bütün

rozetlerini takınmış olarak, çoktan ona doğru eğiliyordu artık; kondüktör, amir üniforması altında bir yerlere kayıp gitmişti.

“Ah, evet,” diye konuştu özgürce, sanki hiçbir şey olmamışçasına, “terfi ettim.”

“Kutlarım,” diye homurdandı Şıgon, afallamış gözlerle bakarken habire değişmekte olan adama.

“Evet, evet,” diye geveledi beriki, “orada, ‘yukarıda’, enerjinin ve esnekliğin kıymetini biliyorlar. İnsanı tanıyorlar; müdür yaptılar beni. Tren yolu, beyefendi, büyük şeydir. Hizmet etmeye ve emeğini vermeye değer. Bir medeniyet faktörü! Milletlerin, kültür değişiminin uçan aracısı! Hız, beyim, hız ve hareket!”

Şıgon, horgörüyle dudaklarını şişirdi.

“Müdür bey,” diye alayla vurguladı, “şaka yapıyorlar herhalde. Ne hareketi ki bu? Günümüz şartlarında, en mükemmel teknolojiye adına ‘Express-Pacifique’ denilen birinci sınıf lokomotif, Amerika’da saatte 200 km yapıyor; hadi diyelim ki zaman geçtikçe, tekniğin ilerlemesi ölçüsünde 250 yapsın, hadi olmadı 300 yapsın, ne çıkar? Sonuca bakalım; her şeye rağmen Yerküre’nin dışına bir milimetre dahi çıkıyor değiliz.”

Söyledikleriyle ikna olmayan müdür gülümsedi: “Daha ne istiyorsunuz? Güzelim bir hız işte! Saatte 200 km! Yaşasın tren yolu!”

“Delirdiniz mi?” diye sordu, öfkeden artık kendini kaybetmiş halde Şıgon.

“Hiç de değil. Sadece kanatlı patronumuzun onuruna bir çılgılık atıverdim. Bunda karşı çıkacağınız ne olabilir ki beyim?”

“Saatte 400 km rekoruna erişseler bile, *büyük hareketin* karşısında nedir ki bu?”

“Hı?” diyerek kulak kabarttı davetsiz misafiri. “Pek anlamadım. Büyük hareket?”

“Sizin bu yaptığınız yollar, olası en büyük hızla olsa dahi, en ötelere ulaşan hatlar üzerinde olsa dahi, *büyük hareket* karşısında, her şeye rağmen nihayetinde Yeryüzü’nde kaldığımız gerçeği karşısında nedir ki? Bir saatte Yerküre’nin tamamını dolanacak cehennemi bir tren bile bulsanız, nihayetinde yine trenin yola çıktığı yere döneceksiniz: Yeryüzü’ne zincirlisiniz.”

“He, he!” diyerek bunları alaya aldı demiryolcu. “Zatı muhteremleri şair herhalde. Şakalar fevkalâde.”

“Başdöndürücü bile olsa, masal gibi bile olsa, bir yeryüzü treninin hızı, *büyük harekete* ve onun büyük sonucuna nereden etki edecek?”

“He, he, he!” dedi meler gibi, iyice keyiflenen müdür.

“Hiçbir yerde!” haykırdı Şıgon. Onun büyük yolunu ne bir adım değiştirecek ne de kozmik menzillerini bir milimetre olsun öteye çekecektir. Boşlukta dönmekte olan bir kürenin üzerinde gidiyoruz.”

“Lastik balonun üzerine konmuş bir sinek gibi. He, he, he! Ama ne düşünceler, nasıl yaklaşımlar! Beyimiz, *causeur*, birinci sınıf bir mizahçı.”

“Sefil treniniz, sizin o karınca gibi yavaş, o ciliz demiryolunuz, hani adlandırmayı sevdiğiniz şekliyle o en büyük, en cesur ‘süratindeyken’ bile, aynı anda her biri yarattığı etkide kıyas götürmez derecede daha güçlü, onun o minyatüre hareketinden insafsızca daha kuvvetli yaklaşık yirmi değişik harekete tâbidir -bakın dikkat edin- açıkça vurguluyorum: Kelimesi kelimesine ‘tâbidir.’”

“Hım... Bayağı ilgi çekici, acayip ilginç!” Alay ediyordu karşısındaki. “Yirmiye yakın hareket! Vay, vay! Gösterişli rakam.”

“Hiçbir demiryolcunun herhalde rüyasına dahi girmemiş, tâli olanlarını geçiyorum; artık temel, ilkesel, her ilkokul bebesinin bildiği şeyleri anayım: Dörtmala kalkmış en azgın haliyle A noktasından B noktasına giden bir tren, aynı zamanda bir gün içerisinde Dünya ile birlikte onun eksenini etrafında batıdan doğuya bir dönüş hareketi yapmak zorunda...”

“He, he, he! Haberlere bak sen...”

“Aynı zamanda bütün bir küreyle birlikte Güneş’in etrafında döner.”

“Lamba etrafında dönen pervaneler gibi...”

“Şu şakalarınızdan affedin beni! Hiç de ilginç değiller. Ama bunla da kalmaz. Yerküre’yle ve Güneş’le birlikte bir elips hat üzerinden, enginlerde, bilinmez, Erboğa’ya göre Herkül takımyıldızı istikametinde olan bir noktaya doğru yönelir.”

“Astrolojinin hizmetinde bir filoloji. _____
*Parbleu!** Ustaca!”

* Vay be!

“Aptalsın, sevgili dostum! Şimdi tâli _____
hareketlere geçelim. Yeryüzü’nün tam hareketi diye bir şey duymuş muydun daha evvel?”

“Belki de duymuşumdur, ama bütün bunlar bizi niye ilgilendiriyor ki? Yaşasın demiryolunun hareketi!”

Şıgon bir kudurmuşluğa kaptırmıştı kendini. Çekiç gibi ağır elini kaldırdı

ve alaycının kafasına aniden bırakıverdi. Ancak kolu havayı böldü yalnızca: Davetsiz konuk sanki buhar olup uçmuştu bir yerlere, karşıdaki yer bir anda boşalıvermişti...

“He, he, he!” diye kahkaha attı, kompartımanın diğer köşesinde bir şey.

Şıgon geriye döndü ve koltuğun arkılığı ile puşet arasındaki çıkıntıda oturan ‘müdürü’ gördü; bir biçimde acayip ufalmıştı ve cüce gibi görünüyordu.

“He, he, he! N’oldu? Bir dahaki sefere uslu olacağız değil mi? Benimle konuşmayı sürdürmek istiyorsan adam gibi davran. Yoksa inmem. Yumruk, sevgili dostum, banal bir argüman.”

“Salaklar için bire bir; başka şeyle ikna edemezsin.”

“Dinledim,” diye ağır ağır konuştu beriki, eski yerine dönerken, “hemen hemen bir çeyrek saat dinledim, çıkardığınız ütöpik sonuçları; şimdi de siz beni biraz dinleyin.”

“Ütöpik mi?” diye köpürdü Şıgon. “Yani saydığım hareketler kurgu mu?”

“Onların varolduklarına karşı çıkmıyorum ki! Ama beni niye alâkadar etsinler? Ben sadece trenimin hızına bakarım. Benim için ölçüt, sadece lokomotifin hareketidir. Yıldızlar arasındaki boşlukta bir gıdım ileri gitmişim, bu beni ne ilgilendirir ki? Pratik olmak lazım; ben pozitivistim beyefendi.”

“Saçmalığın daniskası. Uykun derin olmalı ha müdür bey?”

“Teşekkürler, tabii ki de. Allaha şükür, melekler gibi uyurum.”

“Doğal tabii. Tahmin etmesi zor değil. Hareket iblisi senin gibilere azap vermez.”

“He, he, he! Hareket iblisi mi? İşte burada püf noktasına denk geldik! Benim için, aslına bakarsanız benim için değil de, bizim istasyon için yapsın diye tarafımdan bir ressama ısmarlanmış, bayağı kârlı bir buluşuma parmak bastınız.”

“Kârlı fikir mi? İsmarlanan mı?”

“Evet ya, bu dediğim şey, *Vernügugs-* *bahnlinien** diye bilinen, daha yenilerde

* Eğlence hattı

inşa edilmiş birkaç çift tâli hat için basılmış yepyeni bir broşür. Anlıyorsun ya,

kamuoyunu bu yeni demiryollarını kullanmaya teşvik eden bir reklam yahut anons türü. Bir çeşit çizim, bir karalama işte; sanki mecaz gibi, sanki bir sembol gibi bir şey lazımdı.”

“Hareketin sembolü mü?!” Şıgon’un beti benzi atmıştı.

“Aynen. İşte bu bahsettiğim ressam bey, muhteşem güzel bir figür, sadece ülkedeki bütün bekleme salonlarının değil, ama yurtdışındakilerin de anında kapış kapış kapacakları görkemli bir sembol yaptı. Ben de patentini almaya çalıştım ve böyle telif hakları gibi bir şeyi de peşinen kendime saklı tuttum, yani fena para kazanılmadı.”

Şıgon minderlerden kalktı ve bütün o görkemli boyuyla dikeldi.

“Eğer sormamda bir mahzur yoksa, bu sembolünüz neye benziyordu?”

“He, he, he! Hareketin ruhu. Ürkütücü şekilde açılmış kapkara kanatlar üzerinde salınan dev gibi, esmer bir delikanlı, delice bir ışık dansında dönüp duran girdapları kuşanmış; gezegenler arası bir fırtınanın, uyduların yıldızlar içindeki tipisinin, sayısız, ama sayısız kuyruklu yıldızın mucizevi, çılgın koşusunun efendisi iblis...”

“Küfürdür bu!” diye haykırdı Şıgon, ona doğru atılırken. “Köpek gibi küfrediyorsun.”

“Müdür” birden rulo oluverdi, bir şekilde ufaldı, küçücük oldu ve anahtar deliğine girip gözden kayboldu. Tam da bu anda kompartımanın kapısı açılmış ve demin ortadan kaybolan bela şimdi eşikte, kondüktör görünümünde belirivermişti. Görevli, öfkeli yolcuyu kötü kötü süzüp elindeki bileti uzattı:

“Buyrun, biletiniz; cezasıyla birlikte 200 Frank.”

Ancak gülümsemesi, sonu oldu. Daha ne olup bittiğini anlayamadan, yazgı kadar güçlü bir el onu göğsünden yakalayıp içeri çekiverdi. Acı dolu bir yardım feryadı, sonra kırılan bir kemiğin çatırtısı yayıldı ortalığa ve kesif bir sessizlik çöktü.

Bir an sonra bir büyük gölge, boşalmış koridorun camlarına sürüne sürüne, tren duvarıyla kompartıman duvarları arasından hızla geçip gitti ve vagon girişinde kayboldu. Birisi, sahanlığa açılan kapıyı açmış ve alarm zilini sallamıştı. Tren yavaşlamaya başladı...

Karanlık silüet merdivenlerden indi, trenin hareket ettiği yönde eğildi ve tek bir sıçramayla, yol kenarında, şafak aydınlığında parıl parıl parıldayan çalılıkların arasına yuvarlanıp gidiverdi...

Tren durmuştu. Telaşlanan görevliler, alarmı kimin verdiğini uzun süre araştırdılar; hangi vagonan verildiği bilinmiyordu. Sonunda kondüktörler, arkadaşlarından birinin eksik olduğunu fark ettiler. 532 no’lu vagon! Koridora çıkıp kompartımanları aramaya başladılar. Boştu. Nihayet birinci kompartımanda talihsiz kurbanın cesedini buldular. Devâsâ bir güç boynunu

öylesine korkunç bir şekilde çevirmişti ki, yerlerinden fırlamış gözleri sırtına bakmaktaydı. Donuk aklarında sabah güneşi oynaşıyordu korkunç bir gülümsemeyle...

ÇILGIN TREN

(Demiryolu Efsanesi)

Horsk İstasyonu'na hararetli bir hareketlilik hakimdi; bayram arifesiydi, birkaç günlük tatilin öncesi, hayalleri süsleyen bir zaman dilimi. Peron, gelenler ve gidenlerle bir karınca yuvasını andırıyordu. Heyecanlı kadın yüzleri bir parlayıp bir sönüyor, şapkaların rengârenk kurdeleri havalarda uçuşuyor, yolculuk için omuzlara alınmış şallar birbirlerine karışıyordu; şurada kalabalığın ortasına bir silindir misali ite kaka giren boylu poslu bir beyzade, beri yanı cüppesiyle karartan bir rahip; biraz ileride kemerlerin altı, asker çantalarının kalabalığıyla mora boyanıyor, hemen yanını boz renge büründüren işçi tulumları...

Coşkulu bir hayat kaynaşıyor ve garın haddinden fazla dar çerçevesine sığamayıp bir uğultuyla dışarıya taşıyordu. Yolcuların kaotik konuşmaları, hamalların bağırış çağırışları, düdük sesleri, lokomotiflerin dışarı bıraktığı buharların tıslaması, içinde kaybolunan, ufalmış, sağırlaşmış benliğin, yükselsin, havalarda salınsın, başı dönsün diye devâsâ tabiatın dalgalarına bırakıldığı baş döndürücü bir senfoniye akıyorlardı...

Görevliler hani hani çalışmaktaydılar. Emirler veren, dalgın yolcuları rayların üzerinden çekip alan, hareket eden trenleri zeki ve uyanık gözlerle takip eden hareket memurlarının kırmızı kepleri, her an bu karmaşanın bir şurasında bir burasında, bir bakmışsın biraz ötede göze çarpıyordu. Kondüktörler, uzun vagon sıralarını telaşlı adımlarla geçerek aralıksız koşturuyorlar; başmanevracılar -istasyon pilotları- kısa, ama işaret boruları kadar net komutları, yani hareket emirlerini, yerine getiriyorlardı. Her şey canlı, saniyesi saniyesine, dakikası dakikasına hesaplanmış bir tempoda ilerliyor, herkesin gözü, gayriihtiyarı olarak, yukarıdaki saatin çift katranı üzerindeki zamanı kontrol ediyordu.

Ama sakın bir izleyici bir kenarda durup bakacak olsa, kısacık bir gözlemden sonra görünürdeki bu sözde düzene karşıt bir şeyin varlığını hemencecik sezebilirdi. Yürütülen işlerin yasa maddeleri ve gelenekle norm halini almış akışına sanki bir şey gizlice girmiş; kutsanmış hareketin önüne, belirsiz olmasına belirsiz, ama önemli bir engel dikilmiş gibiydi.

İnsanların olağanüstü sinirli hareketlerinde, huzursuz huzursuz bakınan gözlerinde, yüzlerindeki sanki bir şeyler bekliyormuş ifadesinde görülüyordu bu. O ana kadar kusursuz işleyen bir organizmada sanki bir şeyler bozulmuştu. Yüzlerce dala ayrılmış atardamarlarında sanki hastalıklı, şaşırtıcı bir akım dolanıyor ve yarı bilinçli parıldamalar halinde yüzeye sızıyordu.

Demiryolcuların gayretinde, mükemmel işleyen bir mekanizmaya gizlice girmiş esrarengiz bir kargaşalığın üstesinden gelme isteği çok belirgindi. İnsanın sinirini bozan bu karabasanı zorla boğmak ve otomatikleşme derecesinde ideal iş düzenini, çalışmanın yorucu olmasına yorucu, ama güvenli dengesini koruyabilmek için herkes çırpınıyordu.

Sonuçta bu onların alanı, onca gayretli uygulama yıllarını ekip biçtikleri ‘bölgeleri’, *par excellence* havada karada her şeyini biliyoruz sandıkları bir sahaydı. Yani onlar için giz diye hiçbir şeyin olmadığı, hiçbir şeyin karanlıkta kalmadığı, onları şaşırtabilecek herhangi bir esrarın bulunmadığı bir uğraş alanının temsilcileriydiler. Yıllardır her şey hesaplanmış, tartılmış, ölçülüp biçilmişti; karışık da olsa, hiçbir şey yoktu ki insanın aklını aşsın; her yerde, sürprizlere yer bırakmayan, tamı tamına bir ölçü, tekrarlayıp duran, peşinen hesaplanmış hadiselerin düzeni vardı!

Huzur ve tam güvenlik sağlanması gereken yolcu kalabalıklarına karşı sorumlu olduklarını hissederlerdi.

Ama şimdi içlerindeki bu güvensizlik, sanki seyircilerine de sirayet ediyor ve onlardan yayılan bir sinirlilik dalgasıyla, belirsiz yönle akıp giden akıntılara bölüyordu yolcuları.

Bari adına ‘kaza’ denilen, aslına bakılırsa öngörülemez de, sonradan, yani gerçekleşme anından sonra, öncesinde ne olmuş olduğuna bakılarak bir sonucun çıkarılabileceği bir şey olsaydı; bu mesleğin erbabı olarak onlar da, bir kazanın karşısında herhalde çaresiz kalır, ama umutsuzluğa düşmezlerdi. Ama şimdi söz konusu olan, tamamen başka bir şeydi.

Chimera gibi ne yapacağı hesaplanamaz, delilik gibi kaprisli bir şey ortaya çıkmış ve olayların temayül halini almış düzenini bir kalemde silip atmıştı.

Yani kendileri karşısında da, bu meslekten olmayanlar karşısında da bir utanç duyuyorlardı.

İçinde bulundukları bu durumda öncelikle ‘meselenin’ yayılmaması, ‘geniş kitlelerin’ bu işten haberinin olmaması önemliydi; bu ‘tuhaf hikâyenin’ gazetelere düşmemesi ve her ne pahasına olursa olsun bir ‘skandal’ çıkmaması için elden gelen bütün çabayı göstermek gerekiyordu.

O ana kadar konu bir biçimde sır olarak saklanabilmiş, bir mucize eseri, sadece bununla ilgili olan dar bir grubun içerisinde tutulabilmişti. Ender rastlanılan bir durum içindeki bu insanları tam bir dayanışma birleştiriyordu: Susuyorlardı. Aralarında anlaşmayı kolaylaştıran tek şey, anlamlı bakışlar, özel bazı hareketler ve seçilmiş kelimelerle oynanan kelime oyunlarıydı. ‘Seyirciler’ o ana kadar bu konuda hiçbir şey bilmiyorlardı. Ama personelin huzursuzluğu, çalışanların sinirliliği, bir ‘karabasan’ ekimi için uygun bir toprak hazırlayarak, yavaş yavaş onlara da geçiyordu.

Mesele hakikaten tuhaf, hakikaten esrarlıydı.

Devlet demiryollarında bir süredir garip bir tren peyda olmuştu; herkesçe bilinen kayıtlarda yoktu, sefere sokulmuş lokomotiflerden değildi; yani tek kelimeyle ne kaydı ne kuydu olan bir davetsiz konuktu. Hatta sınıfı ve hangi fabrikanın üretimi olduğu bile tespit edilememişti, çünkü her ortaya çıkışında görünmesiyle kaybolmasının bir olduğu kısacık bir süre, bu türden bir gözlem yapmaya imkân vermiyordu. Her halükârda, şaşkın seyircilerinin önünde görülmedik bir hıza ulaşarak uçarcasına gittiğine göre, trenler ölçeğinde derecesi yüksek olmalıydı: En azından yıldırım trendi.

Ancak en çok huzursuzluk veren şey, kestirilemez oluşuydu. Davetsiz misafir bir şurada, bir burada ortaya çıkıyor, demiryolu güzergâhının uzak bir yerinden, durup dururken, birdenbire çıkıp geliyor, şeytanca bir uğultuyla raylar üzerinden uçuyor ve uzaklarda gözden yitiyordu; bugün eğer M. İstasyonu yakınlarında görüldüyse, ertesi gün W. şehrinin ortasında bomboş bir arazinin orta yerinde ortaya çıkıveriyordu; birkaç gün sonra ise G. durağı civarlarında bekçi kulübesinin yakınlarından göz kamaştırıcı bir cüretle geçip gidiyordu.

İlk anda, bu çılgın trenin mevcut kadroya ait olduğu ve kimliğinin henüz tespit edilememiş olmasının da sadece hareket memurlarının uyuşuklukları ya da hatalarından kaynaklandığı düşünülmüştü. Dolayısıyla soruşturmalar başladı, sonu gelmeyen sinyaller, istasyonlarla karşılıklı konuşmalar... Ama bunların hiçbiri sonuç getirmedi: Davetsiz konuk, hep en az beklenildiği yerde ortaya çıkarak görevlilerin çabalarıyla açıkça alay ediyordu.

Hiçbir yerde yakalanamıyor, hiçbir yerde durdurulamıyor olması özellikle can sıkıcıydı. Bu amaçla, kelimenin tam anlamıyla son teknoloji olarak kabul edilen, en seçkin lokomotiflerden biriyle birkaç kez girişilen takip, korkunç bir fiyaskoyla sonlanmıştı: Mucizevi tren, hiç durmadan gitme rekoru kırmıştı.

İşte o andan itibaren, insanların içini batıl bir endişe ve korkunun bastırduğu sessiz bir öfke sarmaya başladı. Hiç duyulmamış bir şeydi! Birbirlerini izleyen yıllar boyunca trenler, müdürlüklerde düzenlenmiş, bakanlıklarda hazırlanmış, hareket memurluğu tarafından uygulanan, baştan belirli bir plana göre gidip gidip geliyorlardı; yıllarca her şeyi hesaplamak, aşağı yukarı öngörmek, bir 'hata' ya da 'gözden kaçma' olsa bile bunu tamir etmek, mantığa uygun şekilde açıklamak mümkün olabilmişken, şimdi birdenbire bir davetsiz misafir çıkıp demiryoluna sızıyor, düzeni altüst ediyor, iyi çalışan bir organizmaya düzensizlik ve dağınıklık tohumları ekiyordu.

Allahtan, bu bela şimdiye kadar bir kazaya yol açmamıştı. Genel anlamda bu, ta en başından beri kendini düşündüren bir ayrıntıydı. Girdiği güzergâh, her nasılsa her zaman boş oluyordu; bugüne değin bir çarpışmaya yol açmamıştı, çılgın. Ne ki bu bugün yarın olabilirdi, hele de böyle bir eğilim kendini yavaştan hissettirmeye başlamışken. Bir süre sonra, trenin hareketlerinde, düzenli seferler yapan meslektaşlarıyla daha yakın bir ilişkiye girme yönünde bir eğilim olduğu, dehşetle tespit edildi. Başlarda, kendisiyle öteki trenler arasında büyük mesafeler bırakarak ya da onların önünde ortaya çıkıp, çok yakın bir komşuluktan sanki kaçınıyormuş gibi görünse de, son zamanlarda, önündeki trenlerin peşi sıra gittikçe daha kısa zaman aralıklarıyla boy gösterir olmuştu raylarda. Bir keresinde O. yolundaki ekspresin yanından şimşek gibi sıyrılıp gitmiş, bir hafta önce S. ile F. arasındaki güzergâhta yolcu trenini geçmiş, evvelsi gün ise W.'den gelen ekspresle aynı makasta kafa kafaya gelmekten ancak bir mucize eseri kurtulmuştu.

İstasyon şefleri, trenlerin birbirleri yanından böyle pek alışık olunmadık ve de sadece makinistlerin uyanıklığına ya da demiryolunun çift hat olmasına yorulması gereken bir şekilde kazasız belasız geçtikleri haberlerini aldıkça, tir tir titiyorlardı. Bu tür 'mucizevi kurtuluşlar' son günlerde çok sık olmaya başlamıştı, ayrıca böyle bir karşılaşmadan kazasız belasız çıkma şansı günden güne görünür şekilde azalmaktaydı.

Davetsiz misafir, sanki manyetik bir çekimle düzenli ve norm altına alınmış olanın içine itilmişçesine, izi sürülen av rolünden çıkıp faal bir role

girmiş; işlerin eski düzenini doğrudan yıkmaya yönelik bir tehdit olmaya başlamıştı. Bu hikâye her an korkunç bir biçimde bitebilirdi.

Horsk hareket memurunun, bir aydan beri, tarifi imkânsız bir keyifsizlik yaşaması da bundandı. ‘Enerjisinin ve ender rastlanan çalışma azminin’ üstlerinde uyandırdığı takdir duygularının bir ifadesi olarak, bir yıldan daha kısa bir zaman önce kendisine emanet edilen görev yerini, istenilmeyen bir ziyaret olacağı korkusuyla, ne gece ne gündüz terk ediyordu, neredeyse aralıksız tetikteydi. Önemli bir duraktı, çünkü birkaç ana demiryolu Horsk İstasyonu’nda keşişiyor ve bütün bir ülke sathının trafiği burada düğümleniyordu.

Özellikle bugün, görülmedik bir yolcu akını olurken, bu gibi gerilimli bir durumda çalışmak iyiden iyiye yorucuydu.

Ağırdan ağıra akşam olmaktaydı. Elektrik lambaları ortalığı aydınlatıyor, reflektörler devâsâ ışıklarını saçıyorlardı. Raylar, makasların yeşil ışığında hüznün verici, kül rengi bir ışıltıyla parıldamaya, demirden yılanların soğuk çizgileriyle kıvrım kıvrım kıvrılmaya başlamışlardı. Alacakaranlığın şurasında burasında kondüktörün soluk idare lambasının ışığı titreşiyor, bekçi sinyali yanıp sönüyordu. İstasyon imi, uzaklardaki karanlığa, ta istasyonun ardında, artık fenerlerin zümrüdî ışıklarının söndüğü karanlığa kendi işaretlerini çiziyordu.

İşte, ufuk çizgisinden çıkarken 45 derece bir açı çizip verev bir konum aldı: Brzesko’dan yolcu treni geliyordu.

Lokomotifin kesik kesik soluk alıp veriş, tekerleklerin tempolu takırtısı duyuluyordu artık; işte burnundaki açık sarı gözlükler görünüyordu. İstasyona girmekteydi...

Açık pencerelerden dışarı, sarı çocuk başları, meraklı kadın yüzleri sarkıyor, istasyondakilere selam veren mendiller sallanıyor...

Peronda bekleyen yığın aniden vagonlara yürüyor, her iki taraftan uzatılmış eller kavuşmaya yöneliyor...

Ama sağdan gelen bu gümbürtü de ne böyle?! Sirenlerin havayı yırtan ürkütücü ısıkları. Şef, hırıltılı, vahşi bir sesle bir şeyler bağıyor:

“Geri bas! Geri, kaçın! Buharı geriye ver! Geri! Geri!... Uğursuz tren!”

Kalabalık, korkuluklara atılıp büyük bir baskıyla kırıyor... Deli gözler, içgüdüsel olarak sağa, görevlilerin olduğu yere kayıyor ve orada, Brzesko’dan gelen trenin durduğu hatta olanca hızıyla gelen bir treni geri döndürmek için sallanan fenerlerin, spazm halinde, amaçsız bir

kudurganlıktaki titreyişlerini görüyor. Düdüklerin fırtınasını, acı sinyaller ve insanların cehennemi feryatları bölüyor. Hiç beklenmedik lokomotif, delice bir hızla yaklaşmaktadır; dev gibi yeşil gözleri karanlığı korkunç bakışlarla parçalıyor, koskocaman pistonları, masalsı, delice bir kusursuzlukla dönüp dönüp duruyor...

Binlerce göğüsten berbat bir korkuyla, dipsiz bir panikle çıkan tek bir büyük haykırış:

“O! Deli tren! Çılgın! Aşağıya! İmdat! Aşağıya inin! Öleceğiz! İmdat! Öleceğiz!”

Dev gibi, kapkara bir kütle, yere serilmiş bedenler üzerinden uçup geçmektedir; kül renginde, sisli, dışarıya ateş etmek için üzerine oyuklar açılmış bir kütle; bu oyuklardan esip gelen şeytani bir cereyan hissediliyor, deli gibi çarpan pencere jaluzilerinin takırtısı duyuluyor, yolcularının hortlak yüzleri görülüyor...

Tam da o an garip bir şey oluyor. Delirmiş tren, artık gelip yetiştiği arkadaşını ezip geçmek yerine, onun içerisinden bir sis gibi geçiyor; iki vagon sırasının birbiri içine nasıl girdiği, vagon duvarlarının hiç ses çıkarmaksızın birbirlerine nasıl sürtündüğü, tekerlek dişli ve dingillerinin bir paradoksal eriyik içinde birbirlerine nasıl nüfuz ettiği, sadece bir an görülüyor; sonra, beklenmedik misafir, bir şimşek kudurganlığıyla, duran trenin organizması içinden geçip kayboluyor ve diğer tarafta tarlalarda bir yerlerde dağılıp gidiyor. Sessizlik...

İstasyonun önündeki hatta, kılına dahi zarar gelmemiş Brzesko treni sakın sakın durmaktadır. Etrafında sınırsız, dipsiz bir sessizlik. Sadece uzaklardaki çayırıktan kısıp kısıp gelen çekirge sesleri, sadece yukarıdaki tellerden homurtuyla akıp giden telgraf sesi...

Perondaki insanlar, görevliler, memurlar, bir uykudan uyanmışçasına gözlerini ovuşturuyor ve şaşkın şaşkın birbirlerine bakıyorlar:

“Bu gerçek miydi yoksa kötü bir düş mü?”

Ağır ağır bütün bakışlar, ortak bir hareketle dönüp Brzesko treni üzerine yoğunlaşıyor. Tren, hâlâ sessiz ve suskun durmaktadır. Sadece, içeride yakılmış lambalar, sabit, sakın bir ışıkla yanıyor; pencerelerde perdeleri hafiften oynatan bir esinti sadece...

Vagonlarda mezar sessizliği; inen kimse yok, pencereden sarkıp bakan kimse yok. Pencerelerin aydınlatılmış dört köşesi içinde yolcular görülüyor: Erkekler, kadınlar ve çocuklar; hepsi sağ ve salim, hiç zarar görmemişler; en

ufak bir yara almış kimse yok. Ama durumları garip şekilde esrarlı...

Herkes ayakta, yüzleri dehşet treninin kaybolduğu yere dönük; korkunç bir güç bu insanları tek bir yöne yapıştırmış ve dilsiz bir şaşkınlığın içinde tutuyor; güçlü bir dalga, bir ruh yığını bölüp geçmiş, hem de bir örnek; öne uzatılmış eller, bilinmeyen, mutlaka uzak bir hedefi gösteriyor; kendi önlerine doğru uzanmış bedenler, baş döndürücü uzaklara, ötelerde bir yerdeki sisli bir diyara doğru yönelen eğik gövdeler; sonra gözler... Delice bir korkuyla ve... hayranlıkla donuklaşmış gözler, sınırsız bir boşluğa batıp gidiyorlar...

Öyle duruyor ve susuyorlar; kas oynamıyor, göz kırpmıyor. Öyle duruyor ve susuyorlar...

Çünkü onların içinden tuhaf bir yel esip geçmiştir, çünkü onlara büyük bir uyanış değip geçmiştir, çünkü artık onlar... Delidirler...

Sonra güçlü ve bildik, güvenli gündelik yaşama sarılmış sesler işitildi; sağlıklı bir göğüse vuran kalp gibi yumuşak vuruşlar, alışkanlığın tempolu tınıları, yıllardan bu yana aynı sesleri veren...

Bim-bam... Ve bir ara, bim-bam... bim-bam... Sinyal sesleri geliyordu...

SİNYALLER

Marşandiz istasyonunda, eski, kullanımdan çoktan çekilmiş bir posta vagonunda, işlerini bitirmiş birkaç demiryolcu, her zamanki gibi çene çalmak için toplanmışlardı. Üç tren amiri, kıdemli kontrolör Tijpien ve istasyon amirinin muavini Haşçıts.

Ekim gecesi bayağı bir serin olduğundan, borusu çatıdaki açıklıktan dışarı çıkartılmış demir bir sobada ateş yakmışlardı. Bu isabetli fikri, bir bekleme salonundan atılmış, pasın yiyip bitirdiği bu sobayı bizzat alıp getiren ve sonra bu yeni şartlara ustaca uyduran Amir Şvita'nın icat yeteneğine borçluydular. Üzerleri delik deşik bir muşambayla kaplı tahtadan üç sıra ile üç ayaklı, tablası kalkan gibi büyük bir masa, içerideki mobilyaları tamamlıyordu. Oturanların tepesindeki, bir kancaya asılı el feneri, yüzlere alacakaranlığın boğuk ışığını saçıyordu.

Geçit İstasyonu görevlilerinin 'demiryolu gazinosunun' görünümü böyledi işte; evsiz bekârlar için tesadüfi bir sığınak, görevde gevşeklik yapan kondüktörler için تنها, sakın bir liman. Yolun bitkin düşürdüğü, yaşlı, saçları kır 'demiryolu kurtları' istasyona varınca, yaptıkları turun ardından biraz soluklanmak ve meslektaşlarıyla çene çalmak için buraya gelirlerdi. Burada, kondüktör pipolarının dumanında, tüttürülen ve çiğnenen tütünün, sarma sigara kokusunun orta yerinde dolanırdı öykülerin, binlerce macera ve anekdotun yankıları; bir demiryolu çalışanının kaderinin ipi burada pazara çıkarılırdı.

Bugünkü toplantı da gürültülü ve hareketliydi, grupta toplananlar birbirlerine anca bu kadar uygun olurdu, tamamı istasyonun 'kaymak' tabakasındandı. Tijpien, kendi yaşamından ilginç bir şeyler anlatmayı daha yeni bitirmişti ve dinleyicilerin dikkatini çekmeyi öyle bir başarmıştı ki, sönmekte olan pipolarını körüklemeyi bile unutmuşlardı ve şimdi ağızlarında, artık soğumuş, sönmüş yanardağ kraterleri gibi tutuyorlardı onları.

Vagona sessizlik yayıldı. Çiseleyen yağmurun taneleriyle nemlenmiş pencereden, vagonların ıslak damları, lambalar altında sanki çelikten zırhlar gibi görünüyordu. Bekçi feneri arada bir yanıp geçiyor, manevra makinesinin mavi sinyali yanıp sönüyordu; geçitin yeşil ışığı karanlığı zaman zaman bölüyor, drezinin kızıl çığlığı çınliyordu. Uzaklardan, uyuklayan trenlerin kara siperinin ardından gardaki kalabalığın uğultusu geliyordu.

Vagonların arasından demiryolunun bir kısmı görünmekteydi; birbirlerine paralel birkaç ray şeridi. Bunlardan birinde, artık yükünü boşaltmış bir tren ağır ağır ilerliyordu; bütün gün koşturmaktan bitkin düşmüş pistonları, tembel tembel işleyerek, hareketlerini uyuşuk tekerlek dönüşlerine çeviriyordu.

Bir an geldi lokomotif durdu. Göğsünün ardından buhar yumakları kıvrıla kıvrıla yukarı çıkıp çatlaklarla dolu gövdesini sardı. Devin alnındaki fener ışıkları, çizgi çizgi olup ebem kuşağı halelerine, altın rengi dairelere dönüşmeye ve duman bulutunu kendisiyle doldurmaya başlamıştı. Bir an geldi, bir göz aldanması ortaya çıktı: Lokomotif, beraberinde de vagonlar, sanki bir bulut yığınının üstüne çıkmış gibiydiler ve bir süre öylece havada asılı kaldılar. Birkaç saniye sonra tren yine rayların seviyesine indi, o andan itibaren de, gece dinlenmesine çekilip uykuya dalmak için organizmasından son bir hırıltı çıkardı.

“Güzeldi,” diye konuştu, uzun bir süredir pencereden bakmakta olan Şvita. “Lokomotif nasıl da havaya kalkar gibi oldu, gördünüz mü?”

“Hakikaten de öyle oldu,” diye tasdikledi birkaç ses.

“Bu bana, yıllar önce işittiğim bir demiryolu efsanesini hatırlattı.”

“Anlatsanıza Şvita, hadi lütfen,” diye teşvik etti Haçik.

“Hadi, hadi!”

“Tabii ki de anlatırım. Esasen kısa hikâyedir; birkaç kelimedede özetlenebilir. Ortadan kaybolmuş bir trenin hikâyesi olarak demiryolcular arasında anlatılır durur.”

“Kaybolmuş da ne demek? Buhar olup havaya mı uçmuş?”

“Yok ya... Kaybolmuş, yok oldu anlamına gelmiyor. Kaybolmuş demek, yani insan gözü için görünmez oldu demek, yani aslında var da, bir yerlerde de, nerede olduğu bilinmiyor demek. Bu olağanüstü hadiseyi yapan bir istasyon şefi, korkunç, acayip bir herif, belki de bir büyücü. Bu numarayı, özel bir sırada birbirlerini izleyen bir dizi sinyalle yapmış. Hadise onu öyle bir şaşırtıvermiş ki, sonra kendisi de buna devam etmiş. Anlayacağınız, türlü

şekilde karıştırarak, sıralarını ve özelliklerini değiştirerek sinyallerle eğleniyormuş. Nihayet bir keresinde, böyle yedi sinyal sesinden sonra, istasyonundan geçmekte olan bir tren birdenbire raylara paralel olarak tam gaz yukarı kalkmış, birkaç kez havada sallanmış, sonra bir köşeye doğru yan yatıp kaybolmuş ve dağılıp gitmiş boşlukta. O günden beri ne treni ne de içindeki insanları bir gören olmuş. Biri çıkıp da aynı sinyalleri, ama ters sırayla çalarsa, yeniden ortaya çıkar diyorlar. Şef, maalesef, bu olaydan kısa bir süre sonra delirmiş ve işin aslını astarını öğrenebilmek için girişilen her türlü çaba boşa çıkmış; kaçık adam sırrın anahtarını da beraberinde götürmüştü. Belki bir rastlantı olur, biri şansına aynı notalara vurur ve treni dördüncü boyuttan alıp yere indirir.”

“Maceranın böylesine az rastlanır,” diyerek fikrini belirtti Şef Zdanski. “Ne vakit olmuş bu mucizevi hadise? Efsane zamanını belirtiyor mu?”

“Bir yüz sene kadar evvel.”

“Vay ki vay! Epey de olmuş! Öyleyse, şimdi trenin içindeki yolcular bir asır yaşlanmışlardır. Bir düşünün hele, ne eğlence olurdu; mesela bugün yarın talihli hergelenin teki o lanetli sinyalleri yeniden buluvermiş de büyüğü bozuvermiş. Durduk yere kaybolan tren, bir asırlık nirvanada iyicene dinlenmiş halde şimdi gökten yere düşüyor ve vagonlarından dışarıya, bir asrın ağırlığıyla iki büküm ihtiyaçların kalabalığını döküyor.”

“Unuttun herhalde, dördüncü boyutta insanlar ne yeme içme ihtiyacı duyar ne de yaşlanırlarmış.”

“Doğru,” diye hükmünü koydu Haşçıts. “Vallahi doğru. Güzel söylenceymiş arkadaşım, çok güzel.”

Bir şeyler hatırlamaya çalışarak sustu. Bir an sonra Şvita’nın sözlerine geri dönüp,

“Sinyaller, sinyaller...” diye dalgın dalgın konuştu. “Ben de onlara ilişkin bir şey anlatabilirim anlatmasına da, söylence değil, gerçek bir hikâye.”

“Hadi bakalım! Dinliyoruz!” diye yanıt geldi demiryolcuları korosundan.

Haşçıts dirseklerini masanın tablasına dayadı, piposunu aldı ağzına ve vagonun tavanına süt rengine birkaç duman bulutu gönderdikten sonra, hikâyesini anlatmaya girişti.

“Bir akşam, saat yedi suları, Donbrova İstasyonu’na sinyalle ‘Vagonlar ayrıldı’ alarmı verildi: Çanın topuzu üç saniye arayla dört defa dörder kez vurdu. Şef Pomian, daha sinyalin nereden geldiğini anlamadan, araziden yeni bir işaret daha geldi: İkisi sırayla değiştirilerek, üçer kez dört vuruştuk çan

sesi duyuldu. Memur anladı bunun anlamını: ‘Bütün trenleri durdurun.’ Görünen o ki tehlike büyümüştü.

Lokomotiften kopmuş, demiryolunun eğiminden ve batıdan esen güçlü rüzgârdan hız alarak yol almakta olan vagonlar, tam da o an istasyondan ayrılan yolcu trenine doğru koşturuyordu.

Treni kesinlikle durdurmak ve de arazinin bu şüpheli kısmını kapatmak için, karşı yöne birkaç kilometre geri çekmek gerekiyordu.

Nöbetçi hareket memuru, genç, enerjik bir memurdu; gerekli talimatları verdi. Yolcu treni kazasız belasız yolundan döndürüldü, aynı anda da istasyondan, başına buyruk gelmekte olan vagonları durdurmakla görevli işçileri taşıyan bir lokomotif yola çıkartıldı. Lokomotif, tehlikenin olduğu yönde, yolunu üç büyük reflektörle aydınlatarak temkinli şekilde ilerliyordu; 700 m. önünde, ellerinde meşaleleriyle iki yol işçisi gidiyor ve hattı dikkatli şekilde gözlüyordu.

Ne var ki, lokomotiften ayrılan vagonlara, bütün bir personelin hayretine şayan şekilde, hiçbir yerde rastlanılamamış ve iki saatlik, son haddine kadar da temkinli bir yolculuktan sonra, lokomotif en yakın istasyon olan Gvajufa kapağı atmıştı. İstasyon şefi, kurtarma ekibini büyük bir hayretle karşılamıştı. Sinyaller hakkında kimse bir şey bilmiyordu, saha tamamen güvenliydi ve bu taraflardan gelen herhangi bir tehlike yoktu. Ne yapacaklarını şaşırان demiryolcular, lokomotife binip saat on bir sularında gerisin geri Donbrova’ya dönmüşlerdi.

Bunlar olurken, buradaki endişe büyümüştü. Lokomotifin dönüşünden on dakika önce, bu kez işçilerle birlikte kurtarma lokomotifinin gönderilmesi talebiyle, yine çanlar çalmıştı. Hareket memuru umutsuzluk içindeydi; Gvajuf istikametinden gelip duran sinyallerle telaşlanmış halde, huzursuz adımlarıyla peronu arşınıyordu; tren hattına kadar geliyor, sonra yine istasyon bürosuna dönüyordu; çaresizdi, endişeliydi, ürkmüştü.

Aslında durum üzücüydü. Birkaç dakika arayla alarm verilen Gvajuf’daki arkadaş, hemen soğukkanlılıkla her şeyin yolunda olduğu yanıtını vermiş; sonra da kendini tutamayıp eksik akıllılara ve delilere sayıp sövmeye başlamıştı. Bu arada sinyal ardına sinyal geliyor, işçi vagonunun gönderilmesi gittikçe daha büyük bir ısrarla talep ediliyordu.

Pomian, batmakta olan bir adamın can simidine sarılması gibi, sinyallerin nedense o yönden geldiğini varsayarak, karşı yöne, Stenjiski’ye telgraf çekti. Elbette oradan da hayır cevabı geldi; orada da her şey örnek bir düzen

içindeydi.

‘Ben mi delirdim, yoksa onların mı kafası yerinde değil’ diye sordu sonunda, oradan geçmekte olan başmanevracıya. “Sroka Bey, o lanet çanları siz de işittiniz mi?”

“İşittim müdürüm, işittim. Bakın işte yine! Ne lanetse?”

Gerçekten de, amansız tokmaklar demirden çubuklara yine vurmuştu; işçi ve doktorları yardıma çağırıyordu.

Saat artık biri geçmekteydi.

Pomian adeta kudurmuştu.

“Lanet olsun, bütün bunlardan bana ne ki? Bu yanda her şey yolunda, şu yanda her şey yerli yerinde, öyleyse ne istiyorsun lanet herif? Gvajufu bir soytarı bize muziplik yapıp bütün bir istasyonun altını üstüne getiriyor! İhbarımı yaparım, ödeşiriz.”

‘Sanmıyorum müdürüm,’ diye söze karıştı yardımcısı. “Mesele, bu bakış açısıyla kavranamayacak kadar mühim. Bunu daha ziyade bir hata olarak anlamak gerekir.”

“Güzel hataymış! Arkadaşım, sen en yakın iki istasyondan bana ne dediklerini duydun mu? Bunların, onların bilmedikleri, hasbelkader bir biçimde yolunu şaşırmış sinyaller olduklarını farz etmek olacak şey değil herhalde. Bunlar bize ulaştıysa, önce onların bölgesinden geçmiş olması gerek. Öyleyse?”

“Öyleyse basit bir sonuç; bu sinyaller bize Donbrova ile Gvajuf arasındaki bir yerlerdeki bir yol işçisinden geliyor.”

Pomian, astına dikkatle baktı.

“Bekçilerimizden birinden diyorsunuz? Hımm... Olabilir. Ama niye? Niçin? Adamlarımız bütün hattı adım adım araştırdılar ya, şüphe çekici hiçbir şey bulamadılar.”

Memur, kollarını göğsünde kavuşturdu.

“Orasını bilmiyorum. Gvajuf’la anlaşılıp sonra bir kez daha araştırma yapılabilir. Her halükârda huzur içinde uyuyabilir ve çanlara da boş verebiliriz. Yapmamız gereken her şeyi yaptık: Sahanın tamamı tamamen arandı, hat üzerinde bize yönelmiş bir tehlikenin izi dahi yok. Bu işaretlerin sahte alarm türünde olduklarını düşünüyorum.”

Yardımcısının sakinliği şefe de sirayet etmişti. Arkadaşını uğurlayıp gecenin geri kalanında bürosuna kapandı.

Ne ki işçiler kendilerini öyle kolay toplayamadılar. Makas civarındaki

binada insanlar toplanmış, esrarengiz şekilde birbirlerine bir şeyler fısıldıyorlardı; zaman zaman, çanın yeni bir vuruşu gecenin sessizliğini böldüğünde, demiryolcularının birbirlerine doğru eğilmiş başları sinyal direğine dönüyor ve batıl bir endişeyle büyümüş birkaç çift göz, demiri döven tokmakların hareketlerini gözlüyordu.

‘Uğursuzluk alâmeti,’ diye homurdanıyordu Bekçi Gijela, ‘uğursuzluk alâmeti!’

Sinyaller günün ilk ışıklarına kadar işte böyle çalıp durdu. Ama sabaha yaklaşıldığı ölçüde sesler de zayıfladı, belli belirsiz oldu, üstelik daha uzun zaman aralıklarıyla gelir oldular, nihayet şafaktan evvel tamamen kesildiler. İnsanlar, sanki göğüslerinin üzerinden bir karabasan kalakmışçasına, derin bir nefes aldılar.

Pomian, hemen ertesi gün Ostuy’daki yetkililere başvurup, önceki gece yaşanan hadiselerin teferruatlı bir raporunu verdi. Telgrafla alınan yanıtta, konuyu etraflıca incelemek üzere gelecek özel bir heyeti beklemesi isteniyordu.

Gün boyunca tren trafiği düzenli şekilde işlemiş ve her şey normal seyrinde ilerlemişti. Ne ki saat akşam yediyi vurduğunda, alarm sinyalleri, yine dünkü aynı sırayla, yani önce ‘Vagonlar ayrıldı’ sinyali, sonra ‘Bütün trenleri durdurun’ talimatı, sonunda da ‘İşçi lokomotifini gönderin’ parolası ile ‘İşçi ve doktorla bir lokomotif gönderin’ şeklindeki acı dolu bir yardım çağlığı sırasıyla çalmaya başladı. Hayali tehlikenin büyümekte olduğunu ele veren her yeni gelen işaretin seçimindeki derecelenme karakteristikti. Elbette sinyaller, farazi bir talihsizlik üzerine hayra alâmet olmayan bir hikâyeyi düşündüren, duraklarla bölünmüş bir zinciri tamamlayarak bir bütün oluşturunyorlardı.

Gel gelgelim bu iş, bir alay ya da aptalca bir şaka gibi görünüyordu.

Şef kuduruyor, işçiler başka başka davranıyordu; kimisi bu hikâyeyi komik tarafından alıp herkesi meşgul eden çanlarla dalga geçiyor, kimileri de batıl inanca kapılıp haç çıkarıyordu. Manevracı Zdun, şeytanın sinyal direğinde oturduğunu ve inadına çana vurduğunu tekrarlayıp duruyordu yarım ağızla.

Her halükârda, kimse bu işaretleri ciddi ciddi açıklamıyor ve istasyonda buna uygun talimatlar uygulanmıyordu. Alarm, aralıklarla sabaha kadar sürmüş ve çanlar ancak, doğuda açık sarı bir hat aydınlandığında sakinleşmişti.

Uykusuz geçen bir gecenin ardından Şef, nihayet sabah on sularında heyetin gelişini görebildi. Ostuy’dan, beraberinde bir memur ordusuyla, uzun boylu, zayıf, gözlerini kötü kötü kırpıŐtırıp duran bir beyefendi, BaŐmüfettiŐ Turner gelmişti. SoruŐturma baŐlatıldı.

‘Yukarılardan’ beyler, konuya ilişkin hazır bir görüŐle gelmiŐlerdi. BaŐmüfettiŐin fikrince bu sinyaller, Donbrova-Gvajuf gzerghındaki bekçi kulübelerinin birinden geliyordu. nemli olan, hangisinden geldiğini bulmaktı. Kadro durumuna göre bu bölgede on yol bekçisi vardı; bunlardan bu tip sinyal verecek cihazı bulunmayan sekizini düŐmek lazımdı. Őüpheler, geriye kalan ikisi üzerine yoĐunlaŐmıŐtı. Müfettiş, her ikisini de yerinde görüp incelemek istedi.

İstasyon ŐefliĐinde yenilen mükellef öğle yemeğinin ardından, öğlen on ikiden sonar, soruŐturma komisyonunu taşıyan özel tren Donbrova’dan hareket etti. Yarım saatlik yolculuktan sonra beyefendiler, Őüphelilerden biri olan Bekçi Civota’nın kulübesi önünde trenden indiler.

Beklemediği misafirlerin geliŐiyle rken zavallı adamcağız, sanki dilini yutmuştu ve somlara derin bir uykudan yeni uyanmıŐŐasına yanıt veriyordu. Bir saatten uzun süren incelemeler neticesinde heyet, Civota’nın, Allah’ın bir garip kulu olduğu ve de hiçbir konuda fikri olmadığı neticesine varmıŐlardı.

BaŐmüfettiŐ bey zaman kaybetmemek adına, adamlarına, onu rahat bırakıp Őphelerinin Şimdi üzerinde yoĐunlaŐıĐı ikinci bekçiye gitmek için yola devam talimatı verdi.

Kırk dakika sonra menzilde durdular. KarŐılamaya koşup gelen kimse yoktu. Karakol sanki ölmüş gibi görünüyordu; bahçede en ufak bir yaşam belirtisi, çevrede birinin yaŐadıĐına dair tek bir iz dahi yoktu. Ev sahibinin babacan sesi iŐitilmiyordu, ne bir horoz tmesi ne bir tavuk gıdaklaması vardı.

Bir ift trabzanın ortasına aldığı dik merdivenden, Bekçi Yajva’nın kulbeciğinin bulunduğu tepeye tırmandılar. Girişte onları ağulu, vızıldayıp duran at sineği sürüleri karşıladı; böcekler, sanki davetsiz misafirlere sinirlenmiŐler gibi, ellere, gözlere, yüzlere atılıyorlardı.

Kapı alındı, içerden kimse yanıt vermedi. Demiryolculardan biri kapı koluna bastırđı, kapı kapalıydı.

“Tuciak Bey?” Pomian, istasyon ilingirine bir baş hareketi yaptı. “Maymuncukla açalım!”

‘Emrin olur müdürüm.’

Demir gıcırdadı, kilit çatırdadı ve açıldı.

Müfettiş kapıyı ayağıyla itip içeri girdi. Girmesiyle, burnunu mendiliyle tıkayarak geri çıkması da bir oldu. İçeriden korkunç ağır bir hava yayılıyordu. Memurlardan biri, eşiği geçmeye cesaret etti ve içeri baktı.

Pencere önündeki masada bekçi, başı önüne düşmüş şekilde oturuyordu; sağ elinin parmakları sinyal cihazının düğmesine dayalıydı.

Memur, masaya yaklaştı ve beti benzi atmış halde çıkışa döndü. Bekçinin eline şöyle kısa bir bakış, düğmelerini kavrayanın parmaklar değil, ama üç çırılçıplak, derisi soyulmuş parmak kemiği olduğunu görmesine yetmişti.

O an, masada oturan yana kaydı ve kütük gibi yere düştü. Yajva'nın tamamen çürümüş cesedi teşhis edildi. Heyetteki doktor, en az on gün kadar önce ölmüş olduğunu belirtti.

Tutanak tutuldu ve ceset, iyice ilerlemiş çürümeden ötürü otopside vazgeçilerek bulunduğu yere gömüldü.

Ölüm nedeni bulunamamıştı. Komşu köydeki köylülere sorulduğunda, Yajva'nın uzun süredir ortalarda görünmediği cevabından başka bir açıklama getiremediler. İki saat sonra komisyon Ostuy'a döndü.

Donbrova istasyon şefi, o gece ve onu izleyen geceler sakin, sinyallerle bölünmeyen uykular uyudu. Ama bir hafta sonra Donbrova-Gvajuf hattında korkunç bir kaza meydana geldi. Bir şanssızlık eseri lokomotiften ayrılan vagonlar, karşı taraftan gelmekte olan eksprese çarpıp onu tamamen ezdiler. Trenin bütün personeli ve seksen küsur yolcu öldü.”

TUHAF İSTASYON

(Gelecek Fantazisi)

Pireneler'in öte yakasındaki ilk büyük liman olan Vendres'in deniz feneri, bir rüya gibi yanıp sönüyordu. Cehennemi tren, temposunu düşürmedi. En fazla elli dakika önce Barcelona'dan yola çıkıp saatte 300 km'yi aşan baş döndürücü bir hızla en yakın istasyona, ki bu ancak Marsilya olacaktı, yönelmişti.

Vagonların çelikten kurdelası, kıvrımları, devâsâ bir yılan gibi, Lion Körfezi'nin geniş kavisini dönerek, kıyı boyunca yayından fırlamış bir ok misali gidiyordu. Kara tarafındaki pencerelerde batının halesinde koskocaman ağustos güneşi duruyor, karşı tarafta deniz manzarasının ultramarin mavisi ağırdan ağıra laciverte dönüşüyordu.

Akşamdı, yedi suları... '2 No'lu Infernal Mediterrane' Akdeniz etrafındaki gözüpek turana her zaman olduğu gibi yine hızla başlamıştı. Devâsâ güçteki elektromanyetik elektrikle hareket eden tren, Akdeniz havzasını aşağı yukarı üç gün içerisinde dolanıyordu. Çıkış noktası Barcelona'ydı. 'Infernal', Pirene boğazlarından birini atlayıp geçtikten sonra, ta Marsilya'ya kadar Güney Fransa düzlüğünü hızla geçip orada birkaç dakika duraklıyor, ardından Toulon ve Nizza üzerinden Alp eteklerine, oradan da Fransız Rivierası'na şimşek hızıyla ilerliyor ve gidip ta Cenova'ya dayanıyordu. Orada üç saatliğine kıyı şeridinden ayrılıyor ve Pad Vadisi'ni arşınlayıp geçtikten sonra, bir çeyrek saatte soluğu Venedik'te alıyordu. Bundan sonrası, Dalmaçya kıyısında Ragusa'daki molaya kadar delice bir yolculuk, Balkanlar üzerinden bir kasırganın engebeli arazide soluk almadan, durup dinlenmeden koşusu ve İstanbul'da uzunca bir molydı. Burada, Altın Boynuz'un kıyısında, iki dünyanın birleştiği sınırda, cehennem arabası tam bir saat durup yolun geri kalanı için nefesini toplardı. Ve Türk camileri artık

gölgelerini uzaklara vurmaya başladığı ve sinyallerin kesintisiz ısıkları hareket vaktinin geldiğini duyurduğunda, demir bloklardan yapılma bir asma köprü düşer ve kocaman bir mıknaş birkaç saniye içerisinde Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlardı. Tren, düşünce hızıyla asma köprüünün üzerine iner, birkaç saniye içerisinde Boğaz'ın üzerinden geçiverir ve kendini Küçük Asya labirentlerinin dönemeçlerine bırakırdı. İzmir'den gelip Beyrut, Yafa, Sina ve köprüyle Süveyş Kanalı'nı geçen yol, bir doğu hayali kadar güzel bir rüyaydı. İskenderiye'den itibaren tren yolu, tam deniz kıyısında, artık arada yolu bölen yarıklar olmadan, bıçakla kesilmişçesine dümdüz uzayıp giderdi. Güneyden çölün harareti eser, kuzeyden ıslak rüzgârın kanatlarında dalgaların okşayışı akıp giderdi. Yolcuların gözleri önünde yemyeşil palmye kümeleri, altın sarısı kum tepeleri, bembeyaz kentlerin kör edici serapları şimşek hızıyla değişerek dört yana dağılırdı. Hareketle esrik tren Tripolis'i, Cezayir'i geçer ve kahramanca bir koşuyla Fas'ın kayalara oyulmuş yollarında eserdi. Yolculuğun bu son kısmı genelde güneşin batışından evvelki saatlere denk geldiğinden, sanki tren, önü sıra altın kızılığında bir meşale gibi Atlantik istikametinde giden güneşi büyük bir özlemle kovalıyormuş gibi görünürdü. Serpe'ye geldiğinde ise, güneşin bütün azametiyle okyanus dalgalarına gömüldüğü çok olurdu. Güneşi böylece uğurlayan 'Cehennem' treni, kısa bir an için Punta Leona'da duraklayıp çılgınca bir atlayışa hazırlanırdı. Liman sireninin ötmesiyle, XXI. yüzyılın teknik mucizesi Herkül Köprüsü'nün çelik zincirleri Cebelitarık'ın her iki burnundan aynı anda iner ve dev gibi kollarını boğaz üzerinde birleştirdikten sonra, Afrika ile Avrupa'yı demirden bir bağla birbirine bağlardı. Havada asılı yola bir kudurmuşlukla çıkardı tren, köprü kavislerinin tüyleri arasında bir delinin tutkusuyla uçup gider ve birkaç dakika sonra da artık İspanya toprağının rayları üzerinde kayıyor olurdu. Gümüşî Şafak Yıldızı Valencia Körfezi'nin dalgalarından doğduğunda ve Balearlar'dan gelen posta güvercinlerinin sabah göğündeki çizgisi dünyaya artık günün doğmakta olduğunu müjdelediğinde, 'Infernal' muzaffer komutanlar gibi girerdi Barcelona Garı'nın peron çatılan altına, işte orada onu, kalabalığın coşkulu haykırışları ve yolunu gözleyen ayak takımının hayranlığı karşılardı:

*"Bravo toro! Tren diabolico! Viva bestia de inferno!"**

* Harika bir boğa! Şeytani tren! Yaşasın cehennem yırtıcısı!

Üç günlük harikulade bir yarış bitmiştir...

'Infernal', beş yıldan bu yana, yani Londralı bir seyyahın aklına böyle bir

treni hizmete sokmak fikri geldiği günden beri, Akdeniz'i çevreleyen sahili dolanıp dolanıp duruyordu işte. 'The International Sportsman'ın giriş makalelerinden birinde sanki istenilmeden ortaya atılmış olan bu proje, turizm ve seyahat işiyle ilgilenen çevrelerde büyük bir takdirle karşılanmıştı. 'The International Mediterranean Railway Association' adıyla, Akdeniz'le en fazla alâkadar olan dev ülkeler, yani İngiltere, Fransa, İtalya ve İspanya'yı temsil eden birkaç multimilyarderin hissedar sıfatıyla dahil oldukları bir şirket kuruldu hemen. Şirket, önemli bir kuruluş sermayesi topladıktan ve etkili hükümetlerden gelecek önemli bir yardımı da garanti altına aldıktan sonra, vakit geçirmeden Akdeniz demiryolunun inşasına girişti.

Dev boyutlarda bir işti, çünkü gelecekte bu güzergâhta gidip gelecek trenin anormal hızı nedeniyle, yeni hat mevcut demiryoluyla hiçbir yerde kesişemiyordu ve yeni demiryolu, sıradan demiryolu hatları açısından tam bağımsızlığını baştan sona korumak zorundaydı. Aynı zamanda, birinci sınıf ustaların gözetiminde, yeni vagon 'takımları' kuruluyor ve lokomotifler üretiliyordu.

Harekete geçirici güç, işi saatte 300 km'yi aşkın bir hız üretmek olacak bir elektrik dinamosu akımı olacağından, trenin konstrüksiyonu o güne kadarki standartlardan bayağı bir farklılaşıyor ve bütününün yapımında da daha önce hiç olmadık bir titizlik gösterilmesini gerektiriyordu.

Bir yıl sonra yeni demiryolu hazırды ve açılışı uluslararası heyetlerin katıldıkları bir törenle oldu. 'Cehennemi Akdeniz Treni', çok dilli bir kalabalığın dinmek bilmez bravo haykırıları içinde, Anglo-Roman bayraklarıyla donanmış halde, Barcelona Garı'nı terk etti ve anca şeytana özgü olabilecek bir hızla Sierra del Cadi'nin karlı zirveleri yönünde süzülüp gitti. Seyircilerin coşkusu sınır tanımıyordu. Açılış töreni, basında da büyük yankı bulan bir milli bayrama dönüşmüştü. Bu konuda gazetelerde yayınlanan sayısız makaleden, bir zafer ve gurur havası yansıyor; Avrupa'nın dehasından, XXI. yüzyıldaki olağanüstü teknik gelişimden dem vuruluyor; en cesurundan gelecek tahminleri yapılıyordu.

Bunlar olurken, 'Infernal' çılgın turlarını şaşırtan bir dakiklikle yapmaktaydı. Zamanla trafiğe aynısından yedi tren daha, yani her gün için bir tren daha sokuldu. Zira, yeni ulaşım aracını kullananların sadece ateşli birer spor, turizm ve seyahat tutkunları değil, tüccarlar, devlet adamları, diplomatlar ve heyecanla yaşamaya aç sanatçılar olduğu görülmüştü.

Böylece, yeni demiryolunun ilk görev kapsamının ölçeği bir hayli genişlemiş oldu ve geniş ve güzel bir ufuk çizerek neredeyse yaşam

gereksinimlerinin tüm alanını kapsadı. Sonuç itibariyle her kültürlü Avrupah, ‘Infernal’la en azından bir kez bir yerlere gidip gelmeyi denemiş olmayı bir onur meselesi addediyordu.

Başlangıcı 23 Ağustos 2345 yılına denk gelen bugünkü, yani salı günü tur, bayağı bir ilgi çekici olacakmış gibi görünüyordu. ‘Mediterrane’, tren tam hızla giderken yolun birkaç yerinde bir dizi ölçüm ve astrofizik deneyi yapacak bir bilim heyetini de beraberinde götürmekteydi; zira o ara, geleceği on yıl önceden bilinmiş olan bir kuyruklu yıldızın ve buna bağlı bazı fenomenlerin ortaya çıkması bekleniyordu. Ayrıca Marsilya’da da, İstanbul’daki bir uluslararası toplantıya yetişmek telaşındaki birkaç İngiliz ve Fransız diplomat trene binmişlerdi.

Toulon geçilmiş, güzelim Nizza arkada bırakılmış ve diabolik bir tempoda ruletin, kumarın ve her şeye kadir rastlantının şehrine, Monaco’ya yaklaşılmıştı.

Trenin ortasındaki restoran vagonuna, tarifi imkânsız bir konuşma uğultusu hakimdi. Gece olmak üzereydi, akşamdı ve akşam yemeği servisi yapılıyordu. İspanyol Çingeleri’nden oluşan müzik grubu, vagonun bir köşesinde, üzeri kıızıl çuhayla örtülü podyuma çıkıp oturduktan sonra, *danze appassionate*’ler, ateşli ve hüzünlü boleralar ve güneşten esmerleşmiş Peru’dan başdöndürücü danslar çalışıyorlardı; ihtirasla yakınıyordu keman, sessiz sessiz ağlıyordu melankolik flüt. Tavanda elektrik lambaları, çiçekler, camdan polip demetleri ya da deniz lelelerinden oluşan buketler gibi parıldayarak, şölen davetlilerinin başlarına ışık hüzmeleri saçıyordu. Bir köşede biri, Picador’dan bir arya mırıldanıyordu...

Masalardan birinde epey hararetli bir tartışma yapılmaktaydı. Seçkin bir gruptu: Birkaç bilim adamı, birkaç sanatçı, sonra iki gazeteci ve de bir diplomat. Yeryüzünde kültürün evrimi, son yüzyıldaki temposu ve tahminî son hedefleri tartışılıyordu. Ünlü İngiliz astronom Sir Reginald Pemberton, sözlerini bitirmek üzereydi:

“Beyle’”; boğuk bir sesle, r’leri birazcık yutarak konuşuyordu. “Beyle’! Dünya kültü’ünün son bi’kaç yüzyıldaki devâsâ gelişimi göz önüne alındığında, eski dönemle’in kaplumbağa hızıyla kıyaslandığında, temposundaki ano’mal hızlanma düşünüldüğünde, ka’sı çıkılamaz bi’ sonuca, insanlığın kısa sü’e içinde kendisini bir k’iz evresinde bulacağı sonucuna ulaşmaktayız.”

“Niçin?” diyerek itiraz etti, *vis-à-vis* oturan Charles Gerard, Bordeauxlu gazeteci. “Niçin, sevgili Pemberton? Benim fikrimce evrim, bir felaket

korkusu uyandırmaksızın, tekdüze olmayan bir şekilde hızlandırılmış olsa da, hareketle ilerlemelidir.”

Astronom hoşgörüyü gülümsedi:

“Şu yüzden ki, sevgili Gé’a’d Bey, ev’enin he’ ye’inde ene’jinin dalgalanma yasası ve ona bağlı olarak da enf opi yasası hüküm sü’e’. Yoğunlaşmasının a’dından ene’jinin, hem mik’o hem de mak’okosmosda, sıfı’a va’ıncaya kada’ ağı’ ağı’ dağılması yaşam’. Bu sanki bi’az ene’jinin, zamanın hudutsuzluğu boyunca amansız bi’ tempoda, devâsâ nefesini alıp ve’mesi gibidi’. Edindiğim izlenime gö’e, bu mevcut canlanmanın a’dından kısa bi’ sü’e içinde, belki de en yakın gelecekte, dünya ene’jisi yine çılgın bir tempoda düşecekti’.”

Gerard düşüncelere daldı.

“Öyleyse,” diye konuştu hemen sonra, “atomların dünyasında keşfedilen dalgalanma yasasını acımasızca makrokosmosa uyguluyorsunuz, doğru mu?”

“Elbette, dünya tekti’.”

“Bir düzeltme yapmaya cüret ediyorum,” diyerek söze karıştı, o ana kadar sessiz kalmış olan, Varşova yüksek okulunda fizik profesörü J. Leşçits. “Dostumuz Pemberton’un görüşünü paylaşmakla birlikte bazı itirazlarım da var. Özde ben de entropinin yakın, ne ki sadece kısmi olacağı olasılığını kabul ediyorum. Zira, bir büsbütün yok oluşun bütün bir âleme, hatta sadece bizim iyi yürekli yaşlı teyzeciğimiz Yeryüzü’ne bile yayılacağını tahmin etmiyorum. Yeryüzü’nden en fazla, fenomenlerin, insanların, nesnelerin bazı kategorileri, belki halkların tamamı yok olabilir.”

“Nasıl olur?” diye atıldı Sven Warborg, İsveçli müthiş seyyah ve coğrafyacı. “Tümünden bir yok oluş mu? Yani mutlak ölüm gibi mi? Hım, garip. Siz, bir ruhçu olarak, mutlak hiçliğe inanıyor musunuz?”

“Ruhun tümüyle maddeleştigi hallerde inanıyorum. Yaşam fenomenlerinin bazı kategorilerinde ve bazı kişilerde fiziksel, fenomenal yan, bazen öyle acımasız bir üstünlüğe ulaşır ki, onlardaki ruhsal töz kat’î bir yok oluşa uğrar; yani ona misafirperver davranmayan bir kalıbın içinden uçup gider.”

“Tam da öyle,” diyerek destekledi onu, Luigi Rovelli, ‘Genç İtalyanlar’ akımı şairi. “Tam da yaşadığımız çağ, pratik materyalizmden yana kaymıştır. Bizim ‘devâsâ’ ilerlememiz, maalesef fazlasıyla tek yönlüdür. 1914-18 arasındaki büyük Avrupa savaşının peşi sıra görülen, kısa bir metafizik canlanmanın ardından, karşı istikamete doğru gittikçe utanç verici bir

reaksiyon ortaya çıkmıştır.”

“Kısmi ent’opi,” diye homurdandı isteksizce İngiliz, “teo’iniz beni pek ikna etmedi.”

“Şimdi size burada bir yığın örnek sıralayabilirim. Mesela bazı insanların ve nesnelerin esrarengiz şekilde kayboluşları çoğu kez anlatılan bir şeydir. Nereye ve nasıl olduğu bilinmeden, sırra kadem basarlar. Anlayacağınız, dünyanın sahnesinden iner, bir daha geri gelmemek üzere boşluğa dağılıp giderler. Buna henüz ölüm denemez, zira bu, varoluşun yeni bir biçimine geçiştir. Ölümden beter bir şeydir, tamamen yok oluştı, amansız bir hiçliğe geçiştir.”

Sir Pemberton, sinirli sinirli kısıkaç gözlüklerini düzeltti.

“Katılmıyo’um,” diye yanıt verdi kuru bir sesle. “Beyle’in çağdaş kültü’ü ho’ gö’mesine katılmıyo’um ve materyalist ve ‘uhcu medeniyet ay’ımının da ne anlama geldiğini anlamıyo’um. Ev’im tekti’ ve insanlığın ası’la’ın ileri akışı içe’isinde yapabileceği nasılsa, öyledi’. Bu nedenle çağdaş medeniyetimize kadeh kaldı’ıyorum. Yaşasın XXI. yüzyıl!”

Birkaç ses, onun ardından tekrarladı bu haykırışı, birkaçı kadehleri dudaklarına götürdü.

Leşçits kadeh kaldırmamıştı. İçinde yakut rengi bir sıvı bulunan kadehi uzağına itmiş, pencereden bakıyordu...

Tren, ay ışığı seline batmış bir plajdan geçiyordu hızla. Demiryolu setinin birkaç metre ötesinde, ay ışığının gümüşliğinde deniz dalgaları çırpınıyordu. Ufukta, uzaklarda bir yerlerde bir buhar gemisinin kızıl fenerleri dipsiz karanlığın içine giriyor, gözlem reflektörlerinin dev gözleri gece revüsündeki kıyıları tarayıp geçiyordu. Amaçsızca gezinen bir uçak, gökyüzünün altında, trenin izlediği hata paralel şekilde enginliği bölüyor ve sessiz ağustos gecesine ışık sinyalleri, ateşten fişekler gönderiyordu...

Leşçits, gözlerini camdan ayırdı, ayağına kalktı ve masa arkadaşlarını sessizce selamlayarak vagonun sağ kanadına doğru uzaklaştı.

Burası biraz daha sessizdi. Aşağı indirilmiş abajurlar koyu pembe, yakıcı, gizem dolu bir ışığı gıdım gıdım dışarıya veriyorlardı.

Bitkin düşmüş halde, en karanlık köşeye çekilip, kendini bir kanepenin üzerine olanca ağırlığıyla bıraktı. Uykusu vardı ve sanki bir şey hevesini kırmış gibiydi.

Hemen yakında, pencere kenarındaki masada iki genç, güzel insan oturuyordu; büyük olasılıkla halayına çıkmış bir çift. Kısık sesle yaptıkları

konuşmanın bazı sesleri, cümle kırıntıları, sözcük parçacıkları uçup geliyordu ona. Kastilya şövalye diliyle konuşuyorlardı. Leşçits, bu dili bilir ve ölçüsüz derecede severdi. An geçmiyor, hassas kulağına Şam çeliği gibi sert, ama aynı zamanda dokunuşu bir gül yumuşaklığında, cıvıltılı ve tatlı sesler geliyordu.

“*Elegida de mi corazón!*” fısıldıyordu _____
tutkuyla erkek. “*Dulcissima Dolores mia!*”* * Yüreğimin biriciği! Tatlım, kıymetlim,

“*Querido amigo mio! Mi noble, mi* _____
carissimo esposo!”** diye yanıt veriyordu _____
senyora, mucize gibi sarı saçlı başını erkeğin
omuzlarına yaslarken.

Sonra yine aşkın şarabıyla esrik, birbirlerine delicesine âşık halde, bir süre konuşmadan gidiyorlardı. Bir an geldi, kadın, erkeğin elini sıkarcasına yakaladı ve dalgaların, pencerenin ardında gümüşî renk alan manzarasını göstererek, değişmiş bir ses tonuyla konuştu:

“Sevgilim! Bir daha bize asla geri dönmeyecek bu ilahi anda, orada, böyle aldatıcı şekilde parlayan bu dalgaların arasında birlikte kaybolmak ne de güzel olurdu.”

Erkek irkildi ve ona dikkatle baktı. Hemen sonra,

“Haklısın,” diye yanıt verdi, sanki uykuda konuşurcasına. “Öyle enfes bir gümüşî yatak ki... Haklısın,” diye tekrarladı kendine gelerek. “Çünkü mutluluğun zirvesine erişmiş olmaz mıydık? Hayattan daha fazla bir şey bekleyemeyiz.”

Sonra, denizdeki ışık yansımalarına hipnotize olmuş gibi bakarken, yine bir anlığına sustular.

Bir an sonra erkek, büyüleyici manzaradan gözünü ayırmaksızın, artık tekdüze, sakın, hatta soğuk bir sesle konuştu:

“Bizi ayıran mesafe de öyle kısa ki. Demiryolunu şöyle belli belirsiz, birkaç metre sağa doğru saptırmak yeter, sonra bir hamle, bir esnek sıçrayış ve tren güzel bir yarım daire çizip raylardan derin sulara kayıverir... Titriyor musun, Dolores? Hayır, yo! Sakinleş!”

Ve şakağını onun şakağına dayayıp teselli edici ve sakinleştirici sözler fısıldadı.

Leşçits, ağırlaşmış göz kapaklarını kaldırmış ve yarı karanlıkta inanılmaz bir biçimde parıldayan kapkara gözlerin bakışıyla karşılaşmıştı. Uyku artıklarını silkeleyip attı üzerinden ve daha dikkatli baktı. Tanımadığı, Hintli

Mahatmalar'ın fantastik giysisi içindeki yol arkadaşının yumuşacık, derin düşüncelerle birazcık buğulu gülümsemesi karşılık verdi ona.

“Amenti Rişivirada,” diye tanıttı kendisini, Ganj kıyısından gelen düşünür. “Gizli bilginin tercümanı ve Madraslı Ulu Buda'nın hizmetkârı.”

Ve ayaklarına kadar uzanan, doğulu yogilere özgü dökümlü örtüsünün kıvrımları arasından ona elini uzattı.

Böylece tanış oldular.

“Şu Kastilyalı gençler,” diye söze başladı Hintli, “kendilerine dair büyük bir gerçeği söylediler. Aslında, yaşam yolunun ulaşabilecekleri en yüksek noktasına ulaşmışlar ve bundan sonra bekleyebilecekleri hiçbir şey yok. Çünkü zaten hayata da kendilerinden çok şey katmıyor ve yukarılara gitmiyorlar. Kendilerini aşklarında tamamen ifade etmişler. Bu yüzden, artık hiçbir şey arzu etmeyen insanlar olarak ölüp dünyanın sahnesinden çekilebilirler.”

O anda pencerelerin ardında, yoğun şekilde ışıklandırılmış binalar ve büyükçe bir istasyona ait tesisler şimşek hızıyla geçip gitti; bir kulenin reflektörü tarafından boşluğa fırlatılmış bir yeşil ışık demeti vagonun derinliklerini bir saniyeliğine işgal ediverdi, istasyon fenerlerinin ışık seli akıp gitti. Tren, Monaco'yu geçiyordu.

Mahatma, küçümseyici bir gülümsemeyle, artık gecenin karanlıkları içinde kaybolup gitmekte olan kenti eliyle işaret etti:

“İşte Avrupa medeniyetinin ve ilerlemenin doruğu.”

“Mahatma, yargınız fazlasıyla tek yönlü,” diyerek karşı çıktı Leşçits. “Avrupa'da da iyi ve ruh için ruhtan çıkıp yüceleşmiş şeyler var.”

“Biliyorum,” diyerek özlü bir yanıt verdi Rişivirada, “ama beden ve onun ihtiyaçları olan kısım daha ağır basıyor. Ve bir eserin niteliğini, içinde neyin ağırlıkta olduğuna bakarak değerlendiririz, değil mi, Lehistanlı arkadaşım?”

“Öyle.”

Hintli, neredeyse beline erişen, uzun, süt rengi sakalını birkaç kez sıvazladı ve karşısındaki yere geçip konuşmayı sürdürdü:

“O masadaki beyler, Avrupalı âlim arkadaşlarınız, dünyadan ve insanlığın içinde bulunduğu durumdan tamamen memnunar. Biraz önce konuştuklarınızın hepsini işittim.”

“Evet, ama herkes değil,” diye düzeltti Leşçits, “çağdaş medeniyetimizle hepimiz o kadar da gururlu değiliz.”

“Biliyorum. Örneğin siz ve o genç İtalyan.”

“Sayımız daha fazla.”

“Belki de öyledir. Başka türlü olsa kötü olurdu. Avrupa biliminin, bizden hâlâ çok uzakken, bize, Büyük Sırrın çocuklarına sık sık yakınlaşıyormuş gibi olması tuhaf şey. Profesör Pemberton, isabetle yakında bir felaket olabileceğini öngörüyor. Biz de bunu öngörüyoruz, ancak bu bize, bu görüşün taraftarlarına görüldüğü şekilde, umutsuzca kasvetli renkler içinde görünmüyor. Çünkü dünya yok olsa bile, asırlar sonra yeniden doğacak ve yine bir bedene girecek; onun ölümsüz ruhu asla ölmez.”

“Ya üzerinde yaşayanlar?”

“O da dokunulmaz olarak kalır. Çünkü kâinat ebedidir ve Ruhtan doğar, ama sadece dönem dönem görülür. Zira belli zaman aralıklarıyla dünyamıza bir yaşam dalgası akar, onu üç yüz milyon yılı aşkın bir süre içinde ağzına kadar doldurur ve işini bitirdikten sonra, başka bir dünyaya geçer, işte, adına manvantara denilen, hayat doğuran bu döngü sırasında, sayıları yedi olan insan ırkları ortaya çıkar ve yok olur. Dünya ve üzerinde yaşayanlar bir döngü süresindeki gelişimlerini bitirdiklerinde, zaman içinde devam edişi manvantaraya erişen bir dinlenme ve soluklanma dönemi, yani dünyanın gecesi, pralaya başlar.”

“İnsanlık, gelişiminin zirve noktasına ne zaman erişecek?”

“Yedinci döngünün sona ermesiyle birlikte. O zaman Ruh, bir kez daha vücut bulmuş olduğu bedenden ayrılacak ve ebediyet öncesi bedeninin rahminde dinlenecek. Sırrına vakıf olunan hesaplamalara göre, dördüncü döngünün sonundayız.”

“Başka bir ifadeyle, dünyanın sonu yakın mı?”

“Ebediyetle kıyaslandığında, evet. Lakin ortalama insan ömrüyle ölçüldüğünde, dördüncü pralayaya- daha epey var. Her halükârda önümüzde daha birkaç bin yıl var.”

Leşçits gülümsedi:

“Yani bir oh çekebiliriz. Her halükârda bizler, o olağanüstü ânı göremeyeceğiz.”

Sigarasının külünü silkeledi ve Hintlinin heykel gibi yüzüne gözlerine dikip konuşmaya başladı:

“Ama dünyanın lehimlerinin dördüncü kez atacağı o gün gelmeden, bunun kısmi bazı alâmetleri meydana gelecektir, değil mi? Mahatma, daha küçük kapsamda bir entropinin meydana gelebileceği fikrine katılır mısınız?”

“Niçin olmasın? Kısmi pralaya bilinen bir şeydir. Kuru dal ölür ve

çiçeklenecek yeni filizler çıkmadan önce düşer toprağa... Aslında bu pralaya da iki türde olabilir: Ya birkaç bin yıllığına olsa da anlık, dönüş umudunun var olduğu bir kayboluş ya da bir kez daha ortaya çıkmanın imkânsız olduğu tam bir yok oluş. Bu ikinci vaka dünya tarihinde nadir olan, ama mümkün bir şey, tamamen vücudun boyunduruğuna girmiş ruhun tembelliğine verilen adil bir cezadır.”

Sustu ve elini pencere pervazına dayadıktan sonra, gözleri önünden geçip gitmekte olan gece manzarasına baktı.

Tam da o sırada tren bir istasyondan geçmekteydi. Peronun çatısından bir ılık kalabalığı bir saniyeliğine camlara çarpıp kayboluverdi.

“Mentone,” diye açıkladı Leşçits, “Fransız Rivierası’nın son istasyonu; birkaç dakikaya kadar sınırı geçip İtalyan topraklarına gireceğiz.”

Saatine baktı.

“20.45. İstisnai bir durum, bana öyle geliyor ki, bayağı bir geciktik. Şimdi bu saatte eğer Porto Murizio’da değilse, en azından San Remo’da olmamız gerekirdi.”

“Hakikaten. Hızımız bayağı düştü. Bir saatten beri böyle, pencereden manzaraya bakarken ayırdına vardım bunun; manzaranın ayrıntıları şimdi önceye göre çok daha yavaş akıyor; önceden akıp giderek her yanı aynı, tek bir bütünlük içinde birleşen şeyler, şimdi çok net seçiliyor.”

Parbleu!” diye bir lanet savurdu Fransızın biri, elinde tuttuğu bir saatle ona doğru yaklaşırken. “Böyle sürüne sürüne gitmeyi sürdürürsek, Venedik’te güneşin doğuşunu göremeyeceğiz.”

“Göremeyeceksiniz,” diyerek onayladı onu Rişivirada, sakın bir sesle, boşluğun uzaklarında bir yerlere bakarken.

Fransız, kısaık gözlüklerinden dikkatli dikkatli bakmıştı ona:

“*Etes-vous prohéte?*”*

Hintlinin sanki onu fark etmemiş gibi yaptığını görünce, topuğu üzerinde dönüp ironik bir gülümsemeyle vedalaştı onunla.

“Ah, *du reste -je m’en fiche.*”* “Sınırı geçiyoruz,” diye konuştu, vagonun diğer köşesinden başka biri.

“*Bendita se tierra de Italia!*”** diye yarım sesle iç geçirdi, huşu içindeki İspanyol.

“Vatanım! Eşiğinde sana da selam olsun,” diyerek şükranlarını belirtti

* Müneccim misiniz?

* Aslında dalgamı geçiyorum bununla.

** Tanrı’nın inayeti İtalya üzerine olsun!

coşkulu İtalyan şair.

“Güzelim Riviera di Poenta coğrafyasına girmek üzereyiz. İşte bu taraftaki ilk büyük istasyon; işte Ventimiglia.”

Tren, istasyonu geçip hızla yoluna devam etti. Kısa bir süre sonra etraftaki manzara bayağı değişti. Anakaranın derinliklerine sapıldığı anlaşılıyordu, çünkü o ana kadar trene sağ tarafından sadakatle eşlik eden deniz parçası bir yerlerde kaybolup gitmişti. Buna karşılık, öte yanında devâsâ kayalardan etekleri yükseliyordu bir dağın...

Dışarıdaki sıcaklık aniden düşmüştü, çünkü vagonların camlarını kıracağı kaplamıştı. Soğuğa karşı hassas olanlardan biri, duvarın altındaki ısıtma sisteminin elektrik kontağını açtı.

“Corpo di Bacco!” diye şikâyet etti Rovelli. “‘Infernal’ bugün hoşuma gitmiyor; yine kaplumbağa hızıyla gidiyoruz.”

Gerçekten de tren hızını düşürmüştü. Sanki çaldığı uvertürün kudurmuş temposuyla bitkin düşmüştü ve şimdi ağır ağır soluk alıp veriyor, dağlık araziye tembel tembel tırmanıyordu. Aniden ortalığa lokomotifin uzun ıslığı, ani bir frenle durdurulan tekerlerin gıcirtısı yayıldı ve tren durdu. Ne oldu diye bakmak için, birkaç kafa vagon pencerelerinden dışarı sarktı.

“Lanet olsun! Dağın bayırın orta yerinde durmuşuz!”

“Yo, yo. Bir sinyal işareti yandı. Mutlaka bir istasyonun yakınlarındayız.”

“İyi de hangi canına yandığının istasyonunun?”

“Galiba San Remo.”

“İmkânsız. Çok erken. Aslında San Remo olsa ne çıkar, niçin durdu ki? Bu trenin en yakın mola yeri Cenova.”

“Sabredin biraz. Bekleyelim, görürüz.”

Leşçits, verilen sinyale dikkatle bakıyordu. İşte orada görülür şekilde yanmaktaydı, yukarıda, tren yolunun sağ yanında semafor kollarından birine tutturulmuş büyük, mor bir fener şeklindeydi.

“Özel bir sinyal,” diye homurdandı, vagonun içine dönüp Rovelli ile göze gelerek:

“Gördünüz mü?”

“Elbette gördüm. Gerçekten de ilk kez böyle bir demiryolu işaretiyle karşılaşıyorum. Ne renk ama! Bugüne kadar sinyal vermek için yeşil, kırmızı, mavi ya da sade beyaz renklerin kullanıldığını işitmişim ya, mor ne anlama geliyor, hiçbir fikrim yok.”

“Kondüktör bey,” diye sordu birisi, yanından koşup gitmekte olan

görevliye, “bu verilen sinyalin anlamı ne?”

“Bilen varsa beri gelsin,” diye yanıtladı dalgın görevli ve trenin ön tarafına doğru hızla yoluna devam etti.

“İyi iş...” diyerek homurdandı Pemberton. “Sinyalle’in ne olduğunu gö’evliler bile bilmiyo’. Bi’ belaya çatmış olmamızdan ko’ka’ım. Belki de inmeli ve öne gidip makinistten so’malı.”

“İnin, inin!” diyen kalabalığın sesi işitildi dışarıdan.

“Bu bağırانlar kim?”

Yanıtı, pencereler altında konuşan insanların sesleri verdi. Anlaşılan yolcular, kitleler halinde terk etmekteydiler vagonları.

“Öyleyse biz de inelim!”

Bir dakika içinde bütün vagonlar tamamen ıssızlaşmıştı. Aynı düşünceyle dışarıya dökülen herkes, istasyon istikametinde yola koyulmuştu. Toprak setlerin eğimlerine, işaret lambasının mor ışığında uzamış erkek, kadın ve çocuk silüetlerinin karartısı düşüyordu. Daha bir an önce konuşup duran heyecanlı insanlar, şimdi bir sessizlik içinde ve sükûnetle, birbirlerine denk adımlarla yürüyorlardı, hiç de acele etmeden...

Leşçits, omzunda bir el hissetti. Arkasını döndü ve Mahatma’nın ciddi yüzüyle karşılaştı.

“Lehistanlı arkadaşım, şimdi benim yanımda dur.”

Bunu söylerkenki tonlaması profesörü biraz şaşırtmıştı, ancak yoga âlimini sempatik buluyordu, dolayısıyla kolunu arkadaşça omzuna atıp,

“Seve seve, Mahatma,” yanıtını verdi.

Lokomotifin yanından geçerlerken, makiniste bir akıl danışmak istemişti, ne ki makinist yoktu; o da diğerlerini izleyip treni Tanrı’nın inayetine bırakmış ve istasyon yönüne gitmişti.

“Çaresi yok, biz de o tarafa gitmek zorundayız. Ama ne istasyonu ki bu lanet istasyon?”

“Yersiz korkunu yakında dindireceksin,” diye konuştu emin bir sesle Rişivirada.

Semaforu geçtikten birkaç metre sonra bir binanın silüeti görülüyordu.

“Lanet olsun, demek oraya gideceğiz,” diye sövdü Leşçits, son makasın yanından geçerken. “Burada her şey aynı renk. Bak, Mahatma! Ray aralarındaki tüm sürgüler mor renkle ışıklandırılmış. Çünkü istasyonun kendisi de baştan aşağı mor; sıradan beyaz kloşla kaplanmış tek bir lamba dahi yok; hepsi de dehşet verici bir mor ışık yayıyorlar.”

“Buon Ritiro istasyonu,” diyen sesi duyuldu arkalarındaki Rovellet’nin.

“Aa, hakikaten de,” şaşırmişti Leşçits, peron çatısının tam ortasındaki yazıyı okuyunca. “Bunun Lehçe’deki karşılığı “tenha yer” gibi bir şey. Güzel isimmiş de bu yolun üzerinde nereden ortaya çıktı?”

“Ben de böyle bir yer hiç mi hiç hatırlamıyorum, gerçi doğma büyüme bir Cenovalı olarak buraları iyi bilirim.”

“Bendeki hareket planında da böyle bir yer yok.”

“Muamma, ne yana baksan muamma, beyler.”

Peronda uyuşuk uyuşuk gezinmekte olan kondüktörlerin yanına yanaştılar.

“Niçin yola devam etmiyoruz? Niçin mola verdik?”

Soru soranlara, şaşkın şaşkın, sanki ne dediklerini anlamıyorlarmış gibi bakmıştı kondüktörler.

“Yola niye devam edelim ki?” Nihayet bir yanıt verme cesareti göstermişti, içlerinde atık olanlardan biri. “Bir sıkıntımız mı var? Burası huzurlu, cennet gibi sessiz bir yer.”

“Allah canımı alsın, tam inzivaya çekilecek yer ha!” diyerek sesini yükseltti beriki.

“Burada hâlâ beyaz ışık veren yegâne lambaları, fenerlerinizi de bu yüzden mi söndürdünüz?”

Yumuşacık bir gülümseyişle karşılık verdiler.

“Herhalde ondandır. Buraya hakim olan rengi bozmanın ne âlemi vardı? Zaten artık bize lazım da değiller. Yola devam etmeyeceğiz ki...”

“Siz!” diye haykırdı artık sabrının son sınırına gelmiş Leşçits. “Delirdiniz mi? Nedir bütün bunların anlamı?”

Rışivirada, yumuşak bir hareketle omzundan tutup bir kenara çekti onu:

“Sevgili profesör, öfkeniz boşunadır. Üçümüzden başka burada hiç kimsenin mevcut duruma öfkeli olmadığını görmüyor musunuz? Herkesin tamamen memnun gözüktüğünü görmüyor musunuz? Öyleyse bu iyi ve basit insanlara şaşmanın ne âlemi var?”

Leşçits, ister istemez etrafına göz gezdirmişti. O an, sanki her yandan binlerce yeni ışık parlayıp, o vakte kadar alacakaranlık içinde olan istasyon çevresini mor bir selle kapladı.

Bilginle şair, gayriiradi olarak, hayranlıkla haykırdılar. Çünkü gördükleri manzara, onlara yine harikulade korkunç görünmüştü. ‘Infernal’ın şimdi dinlenmekte olduğu alan, göğe şöyle bir 3000 m. kadar neredeyse dümdüz

yükselen, ortasından vahşi kayaların sarktığı iki duvarın ön cepheleri arasına sıkışmış dar bir çukurluktu. Buon Ritiro İstasyonu, bu dev duvarlardan birinin eteklerine yapışmıştı. Teslimiyet içinde ve sanki her yanını ölümcül bir korkunun sardığı bir çocuğun sessiz vazgeçmişliğiyle yapışıp kalmıştı oraya. Dağın eteğinden yukarı fırlayan iki korkunç kaya, bir devin iki yırtıcı pençesi gibi istasyonun üzerine sarkmış, onu acımasız bir ölümlle korkutuyordu.

Her şeyi kendisiyle doldurun o mor parıltı, işte birdenbire bu dümdüz duvarlardan yansımıştı. Tenha yerin kayaları fosforlanmıştı.

Bu dehşetli güzel ışıktaki Leşçits, yol arkadaşlarının yüzlerine baktı.

Garip bir şekilde sakın ve uykuluydu bu yüzler. Daha kısa bir süre öncesine kadar, trenin neden durduğunu ısrarla sorup duran, hayat ve ilgi dolu bu insanlar, şimdi sanki her şeye karşı umarsızlaşmışlardı. Hareketleri ağır, uykulu, istasyonun önündeki raylar üzerinde tek tek ya da gruplar halinde dolanıyor, bitkin adımlarla peronda geziniyor ya da bitmiş tükenmiş halde kendilerini bir banka bırakıyorlardı. Kadınlarla çocuklar bekleme odasına sığınmışlardı ve orada geceleme hazırlığına girişmiş gibiydiler. Yola devam etmek kimsenin aklına gelmiyordu. Sanki aralarında esrarlı bir anlaşma varmış gibi, birbirleriyle hiç mi hiç konuşmuyorlardı. Birbirlerinin yanından susarak geçip gidiyor ve sanki göz göze gelmekten kaçınıyorlardı.

“Bu tuhaf istasyonun görevlileri nerede?” Sessizliği böldü Rovelli. “Gelin, müdüre gidelim. Belki o bize bir açıklama getirir. Burada herkes gölge gibi dolanıp duruyor.”

“Hadi gidelim.” Onu eline geçiren özel bir dalgınlığı üzerinden atıp canlanmıştı Leşçits.

“Boşa çaba,” diyerek onları durdurmaya çalıştı Rişivirada.

Ancak kararlarından dönmeye yanaşmadılar ve hareket memurluğuna gittiler. Buldukları şey, masanın üzerinde çalışmayan iki cihazla, bomboş bir odaydı. ‘Infernal’den tanıdıkları bir kondüktör gözlerine takıldı.

“Beyefendi,” diyerek durdurdu onu sabırsızlıkla Leşçits. “Bu istasyonun şefi nerede?”

“Burada şef falan yok.”

“Alay mı ediyorsunuz?”

“Allah korusun, ne alayı. Aradık taradık, istasyonda hiç şef yok. Aslında bizim buraya geldiğimiz anda bir Allahın kulu bile yoktu.”

“Ya yol bekçileri, ya manevracılar?”

“Bizim ‘Infernal’ personelinden başka kesinlikle hiçbir görevli yok.”

“Öyleyse istasyonun düzenini kim sağlıyor, işaretleri oraya kim astı, bu lanet mor ışıkları kim yaktı?”

Kondüktör omuz silkti,

“Benim bildiğim de sizinkinden fazla değil. İyi geceler efendim, uyumaya gidiyorum.”

Ve ağzını geniş geniş açıp esnedikten sonra banklardan birine uzanıverdi. Arkadaşları, bu işte onu zaten çoktan geçmişlerdi. Bunun bir saniye öncesinde, ‘Infernal’ın tüm personeli, kendilerini peron verandasının zeminine atmış ve kaputlarını katlayıp yastık niyetine kafalarının altına koyarak, sanki bir seferden dönmüş gibi huzurlu bir uykuya dalmıştı bile.

“Edindiğim izlenim,” diyerek fikrini söylemeye girişti Rovelli, arkadaşıyla birlikte Mahatma’yı bulacaklarını umdukları tarafa dönerken, “istasyondaki atmosferin uyuşturucu madde etkisi yaptığı.”

“Sanırım şu lanet mor ışığın işi bu. Bakın, aslında insanı şaşırtan özellikleri var; vücuda verevlemesine giriyor, sanki Röntgen ışını gibi dokuların içinden geçip gidiyor.”

“Gerçekten de. Fenomenal bir araz. Sahada dönüp dolaşan birkaç kişi sanki verevlemesine kesilmiş gibi; iskeletlerini ta buradan açıkça seçiyorum. Ama artık onlar da dolaşmaktan bıkmışlar ve araziden çekiliyorlar.”

Bir şekilde demiryolundan inmiş, peron çatısı altına girmişlerdi.

“Baksanıza!” diye seslendi kısık sesle Leşçits. “Şu Sir Pemberton değil mi?”

“Evet, evet o. Ama nasıl da ağlanacak halde! Ayakta zor duruyor. Yanındaki, şu zayıf olan, herhalde gazeteci Boerhaven.”

Bu arada iki erkek yanlarına doğru yaklaşmıştı. Pemberton, uykulu bir sesle homurdandı:

“*I am much ti’ed.*” O yes, beyler! *Whe’e is my sleeping ‘oom? My sleeping ‘oom*”* diye tekrarlayıp duruyordu acıklı acıklı; ve sonra beraberinde arkadaşını da sürükleyerek rayların arasına yığılıp kaldı, şuurunu yitirmiş halde...

* Çok yorgunum! [...] Ah evet [...] Yatak odam nerede? Yatak odam...

Çok geçmeden tüm istasyon kocaman bir yatakhaneyi andırıyordu; insanlar nerede yatacak bir yer bulmuşlarsa, oraya kıvrılıp sandalyelerin, bankların üzerinde, yerde uyukluyordu; birkaçı peron çatısının ayaklarına dayanıp, ayakta durur vaziyette rüyaya dalmış; bazıları ise demiryolu

hatlarının arasındaki boş alanda, rayların üzerinde ya da yolun eğiminde yatıyordu; korkunç bir kitlesel narkoza yakalanmış bu insan yığını üzerine yukarıdan sessiz kayalar ve kıvılcımlı bir ışık yağıyordu; yumuşak, sakinleştiren, koyu mor bir ışık...

Nereden çıktı bilinmez, Leşçits'in aklına Slowacki'nin *Kordian*'ındaki Prolog'unun başkahramanının söylediği dua geldi:

*Rab! Cenkle harap olmuş kavmine sessiz bir uyku
Gönder, sevinçlerin duru menbar ile uyunan bir uyku;
Acı çekmesinler rüyalarında ümitsizlik görüp de,
Arşın gökkuşağı köşelerinden bir perde as ki üzerlerine,
Uyanmasınlar gözyaşları içinde Diriliş gününden evvel...*

“Yok edici bir ışık...” diye fısıldamıştı Rovelli, Leşçits'in elini kuvvetle sıkarken. “Gidelim buradan! Burada bir şey kanımı donduruyor. Hadi beyefendi, çabuk olalım!”

“Nereye gideceğiz? Ne yol biliyoruz ne iz. Bu civarları da hayatımda ilk kez görüyorum.”

“Ben de öyle. Ama Mahatma'ya güveniyorum. Onda ilkel insan içgüdüğü var. İkimizden başka bir tek o, burada olan biteni hissediyor. Bakın, bize işaret ediyor.”

Bunu görmelerinin üzerinden saniye geçmemişti, ama Hintlinin, niyeysen, yanına gelmelerini artık bir sabırsızlıkla beklediği görülüyordu. Asil, ince uzun endamı sanki daha bir uzamış, sanki insanüstü bir şekilde yukarılara yükselmişti. Artık uzaktan sert el kol hareketleri yapıp peşi sıra gelmelerini istiyordu.

Sonunda yolda ona yetiştiklerinde, seçtiği istikamette yürümeyi hiç kesmeden,

“Kaybedecek bir ânımız bile yok,” dedi. “Sizi bu ışığın etki alanından olabildiğince çabuk çıkarmalıyım.”

Böylece hiç konuşmadan, esrarengiz istasyonun doğusuna doğru dar, kayalık bir boğazdan yürüdüler. Geldikleri bir noktada hat aniden bitiverdi ve dağların arasından uzayıp giden daracık bir patıkaya döndü.

“Şimdi bir anlığına geri bakabilirsiniz,” diyerek ilk sözü söyledi, dik bir yamaca sırtını dayayan Rişivirada.

Arkadaşları, aldıkları bu izinden aceleyle yararlandılar. İşte o zaman

Buon Ritiro istasyonunu son kez gördüler, iyiden iyiye derinde kalmıştı, kanyon dışında ise ‘Infernal’ın kararmaya başlayan hatları görülüyordu.

Derken, fosforlu granit kayalardan mor renkte yoğun bir sis çıkmaya ve devâsâ daireler halinde istasyonu ve araziye sarmaya başladı. Sivri kayaların istila ettiği zirvelerden, kayşatlarla kaplı yarıklardan, oyuklardan, geçitlerden çıkıp korkunç hortumlar şeklinde kıvrıla kıvrıla, bir çığ olup aşağıya yağıyordu. Kısa sürede her şeyin üzerini örttü. Bulutların mor hortumunda istasyon bir daha geri dönmemesine kayboldu, tren ve uyuyan yolcular taşlaştı...

“Bitti artık,” diye konuştu kısık bir sesle Hintli. “Bizim de gitme vaktimiz. Üç saat sonra şafağı göreceğiz.”

Ve artık birbirlerine hiçbir şey demeden, doğuya doğru yürümeyi sürdürdüler...

2345 yılının 30 Ağustosunda ve onu izleyen günlerde Avrupa gazeteleri, 23 Ağustos tarihinde Barcelona’dan akşam saat 18.10’da yola çıkan ‘Infernal Mediterranee No. 2’ treninin esrarengiz şekilde kaybolduğunu sansasyonel bir şekilde duyurdular. Trenin saat 21.15’te geçtiğinin bildirildiği son istasyon, İtalya’daki Ventimiglia istasyonu olmuştu. Trene ve yolculara sonradan ne olduğu meçhuldü. Her halükârda San Remo’da artık ne o gece ne de izleyen gecelerde görülmüştü. Öte yandan bir kaza da söz konusu olamazdı, zira hat üzerinde böyle bir düşünceyi haklı çıkarabilecek en ufak bir ize dahi rastlanılmamıştı. Bütün aramalar ve yapılan soruşturmalar boşa çıkmıştı. ‘Infernal’, Ventimiglia ile San Remo arasında bir yerlerde, ardında iz bırakmadan, açıklanamaz bir biçimde kaybolup gitmişti.

KÖR YOL

Güzün geç bir zamanı Gron'a doğru gitmekte olan yolcu treni tıkış tıkış; kompartımanlar ağzına kadar dolu, içerideki hava ağır, sıcaktı. Yer eksikliğinden ötürü sınıf farklılıkları silinmişti; erken gelen yeri kapar hesabı, nerede oturulabiliyorsa oraya oturuluyor, nerede ayakta durulabiliyorsa orada ayakta duruluyordu. Kafaların kaosu üzerinde lambalar, bulanık, loş ışıklarını vagon tavanlarından akıtarak, bezgin suratlara, ekşimiş profillere vuruyorlardı. Ekşi kokulu bir buğuyla bir tütün bulutu yükseliyor, koridorda upuzun, mora çalan bir sicim gibi uzayıp, pencere yarıklarında sis yumaklarına dönüyordu. Tekerlerin tekdüze ritmi bir uyku hali vermekte, monoton tıkırtısıyla, vagonlara yayılan uyuşukluğu güçlendirmekteydi. Tak-tak-tak... Tak-tak-tak...

Bu havaya kendini kaptırmamış tek vagon, III. sınıfta, sondan beşinci vagondu; buradakiler konuşkandı, dinçti, canlıydı. Yolcuların dikkati, sözlerini renkli ve çok açıklayıcı el kol hareketleriyle vurgulayarak hararetle bir şeyler anlatan, düşük rütbeden bir demiryolcu üniforması giyinmiş, ufak tefek, kambur bir adamcağızın üzerindeydi. Etrafına toplanmış dinleyiciler, gözlerini ondan ayırmıyorlardı; bazıları, anlattıklarını daha iyi duyabilmek için, uzak yerlerinden kalkıp orta sıraya yaklaşmışlardı; yan kompartımandaki birkaç meraklı da kafalarını kapıdan uzatmış dinliyordu.

Demiryolcu anlatıyordu. Vagonun sıçramalarıyla titreyen lambanın ışığında bembeyaz saçların fırtınası içindeki büyük, biçimsiz kafası, tuhaf bir ritmle sallanmaktaydı. Burun çizgisinin düzensiz bir biçimde ikiye ayırdığı geniş suratı bir soluyor, sonra kanının fırtınalı ritmiyle erguvana boyanıyordu: Bir fanatiğin biricik, yegâne, tutkulu yüzü. Oradakilerin üstünde dalgınlık içinde kayan gözleri, inatçı, yıllardan bu yana soğurulmuş bir düşüncenin ateşiyle alev alev yanıyordu. Bu adamın güzel görüldüğü anlar da vardı. Bazen, sanki kamburu ve biçimsiz yüz hatları yok olmuş gibi

geliyor, esin sarhoşu gözleri bir safir parlaklığı alıyor ve kamburun görünüşü, soylu, insanı alıp beraberinde sürükleyen bir tutkuyla soluk alıp veriyordu. Ama bir an sonra bu değişim kayboluyor, dağılıp gidiyordu ve dinleyicilerin ortasında yine demiryolcu gömleği giyinmiş, ilgi çekici, ama felaket çirkin bir anlatıcı oturuyordu.

Profesör Rıspans, zayıf, uzun boyuyla, kül rengi bir elbise içinde ve gözünde tek camlı gözlüğüyle, herkesin kulak kesildiği kompartımandan sessiz sedasız geçerken, birden duruverdi ve dikkatle konuşmacıya baktı. Bir şey onu düşündürmüştü; kamburun ağzından dökülen bir söz onu olduğu yere çivilemişti. Bölmenin demir kirişine dirseğini dayadı, gözlüğünü gözüne sıkıştırıp dinlemeye koyuldu.

“Evet efendim,” diyordu demiryolcu, “demiryollarındaki esrarengiz hadiseler son zamanlarda artıyor. Öyle görünüyor ki bütün bunların bir hedefi var, bir şeyi hedefliyor, elbette amansız bir tutarlılıkla.”

Bir an sustu, piposundan bir nefes çekti ve konuştu:

“Ya ‘kahkaha vagonunu’ işitmiş olanınız var mı?”

“Aslında,” diye söze karıştı profesör, “bir sene önce buna dair bir şeyler okumuştum gazetelerde, ama şöyle bir göz ucuyla, pek de önem vermeden; gazeteci dedikodusunu andırıyordu.”

“Ah, nerde beyim, nerde!” Yeni dinleyicisinden tarafa dönen demiryolcu, şiddetle karşı çıktı. “Keşke dedikodu olsa! Hakikatin ta kendisi, görgü şahitlerinin ifadeleriyle kanıtlanmış bir vaka. O vagonda seyahat etmiş insanlarla bizzat konuştum. Bu yolculuktan dolayı hepsi bir hafta geçmeden hasta oluyordu.”

“Lütfen ayrıntısıyla anlatın,” diyen birkaç ses işitildi. “İlginç bir hikâyeymiş!”

“Sadece ilginç olsa neyse, eğlenceli de,” diyerek düzeltti kambur, arslan yelelerini sallayarak. “İşte, kısa tarafından, bundan bir sene önce muzip bir vagon, güvenilir ve ciddi meslektaşları arasına sızıp iki haftayı aşkın bir süre insanları neşelendirerek ve de canlarından bezdirerek demiryollarını kasıp kavurdu. Lakin muzipliği, şüphe çekici bir muziplikti ve bazen sanki kötülüğüne yapılıyormuş gibiydi. Vagona her kim binerse binsin, kendini hemen, yerini kısa sürede coşkulu bir neşeye bırakacak keyifli bir havaya kaptırıyordu, insanlar, sanki gülme gazı verilmiş gibi, ortada hiçbir neden yokken, durup durup gülüyor; karınlarını tuta tuta gülüyor, gözlerinden yaş gelene kadar gülmekten yerlere yatıyorlardı; sonuç itibarıyla gülmek sanki bir

hastalık nöbeti gibi tehlikeli bir hâl alıyordu; Yolcular, gözlerinde şeytani bir mutluluğun yaşlarıyla, çıkışı olmayan çırpılmışlar içinde iki büklüm oluyor ve bir hayvan sürüsü gibi böğürerek ağızlarından salyalar akıtıyorlardı. Gülmekten çatlayıp ölecekler korkusu hasıl olunca da, bu mutlu mutsuzlardan birkaçını, birkaç istasyonda bir, vagondan indirmek gerekiyordu.”

“Peki yetkililerin buna tepkisi neydi?” diye sormuştu, söze verilen aradan faydalanarak, tıknaz, profilden enerjik bir görünüme sahip mühendis Znieslavski.

“Beyler, ilk anda, bir yolcunun diğerlerine bulaştırdığı psikolojik bir salgının söz konusu olduğunu düşündüler. Ama benzer hadiseler her Allahın günü

* Gülme basili; tıp terminolojisinden esinlenmeyle yapılmış bir mizahi adlandırma.

tekrar etmeye başlayınca ve bu hep aynı vagonda olunca, demiryolları doktorlarından biri dahiyane bir fikir attı ortaya. Vagonun bir yerlerinde, *bacillus ridiculentus* ya da *bacillus gelasticus primitivus** adını taktığı bir bakteri var deyip, hastalıklı treni derhal dezenfekte ettirdi.”

“Ha, ha, ha!” Hemen yanda oturan ve konuya meslekî bir ilgi duyan doktor W.’nin kahkahası, eşsiz hatibin tam kulağının dibinde patladı. “Merak ediyorum, acaba hangi dezenfektanı kullandı, lizol müydü yoksa karbol mü?”

“Tutturamadınız beyim, hiçbiri değil. Vagonun üzerine ta tavanından raylara varıncaya dek, özel, bahsettiğim doktor tarafından sadece bu işe mahsus olmak üzere icat edilen bir preparat döküldü; mucidi buna *lacrima tristis* adını vermişti, sizin anlayacağınız ‘bir mutsuzun gözyaşları.’”

“Ki ki ki!” diye kıkırdadı köşede oturan hanımefendi. “Âlem adamsınız! Ki ki ki! Mutsuzun gözyaşları ha!”

“Evet hanımefendiciğim,” diye sözüne devam etti, istifini bozmayan kambur, “hastalığı iyi edilen vagonun yeniden sefere konulmasından kısa bir süre sonra, birkaç kişi vagonda tabancayla intihar etti. Böyle deneylerin acısı çıkar...” Kafasını hüüzünle sallayarak sözlerini bitirdi, “Bu gibi hallerde aşırılık iyi değildir.”

Bir an sessizlik kapladı kompartımanı.

“Bundan birkaç ay sonra,” diye yine konuşmaya girişti görevli, “yine söylentiler yayıldı tüm yurda, bu kez, galiba bu yeni felaketin kurbanlarından biri olmuş bir filoloğun adlandırdığı şekliyle, ‘transformasyon treni’, *carrus*

transformans dedikleri bir trenin ortaya çıktığı ikazı yapılıyordu. Bir gün, hepsi de aynı lanet vagonda seyahat eden yolculardan birkaçının dış görünümünde garip değişiklikler fark edilmişti. Misal, bir aileyle onları garda bekleyen tanıdıkları; trenden inenler, kendilerini samimiyetle karşılayanların bekledikleri kişiler olduklarını asla ve kat'â kabul etmiyorlardı. Güzel ve çekici bir esmer, kadın hakim K., kafasında kocaman keliyle 'Ben senin kocamım,' diye tutturmuş semiz bir beyefendiyi ürküntüyle iterek kendinden uzaklaştırıyordu. Sonra on sekizinde bir genç kız, güzelim sarışın W., 'nişanlısı' sıfatıyla elinde bir buket açelyayla karşısına dikilen, saçında kır düşmedik yer kalmamış, gut hastası bir ihtiyar onu kucaklayıp dururken kramplar geçiriyordu. Ama mesela yaşı geçkince bir hanım olan Avukat Z., hoş bir şaşkınlıkla, kendinden kırk küsur yaş daha genç, temyiz mahkemesi hakimi, güzelim bir delikanlıyı yanında koca diye buluvermişti.

Şehirde bu havadis acayip gürültü kopardı; başka hiçbir şey değil, sadece ve sadece bu tuhaf dönüşümler konuşuluyordu. Bir ay sonra yeni bir sansasyon oldu: Büyülenmiş baylar ve bayanlar, kaderin onlara yazdığı dış görünümlerine dönerek, ağırdan ağıra önceki hallerini geri kazanıyorlardı."

"Bu sefer neyle dezenfekte ettiler vagonu?" diye ilgiyle sordu bir bayan.

"Hiçbir şeyle, hanımefendiciğim, hiçbir şeyle; bu sefer o tedbirlerden vazgeçildi. Tabii ki idare vagona özel bir ihtimam göstermedi değil, hele de onun sayesinde demiryolunun görülmedik şekilde kâr yapacağı ortaya çıktığında. Hatta ve hatta, yeni vagon için özel biletler, yani transformasyon biletleri bile kesilmeye başlandı. Tabii talep büyük. İlk sırada da dizi dizi yaşlı beyler, çirkin dullar ve evde kalmış kızlar başvurup ısrarla bu vagona bilet istediler. Koca arayan hanımlar fiyatı kendiliklerinden yükseltiyor, üç katı, dört katı para ödüyor; memurlara, kondüktörlere ve hatta hamallara bile rüşvet veriyorlardı. Vagonun içinde, önünde, yanında çok kez kanlı mücadelelere varan dramatik sahneler yaşanıyor. Bu dövüşlerin birinde yaşı geçkin birkaç kadın ruhunu teslim etti. Ama bu musibet, gençleşme tutkusunun ateşini söndürmemişti; katliam devam ediyordu. Sonunda bütün bu kavgaya mucizevi trenin kendisi son verdi; insanları iki hafta dönüştürdükten sonra, birdenbire bu tuhaf gücünü yitirdi. İstasyonlar normal bir görünüm kazanmışlardı; ihtiraslı yaşlı kadın ve erkek kadroları ise, yuvalarının sessizliğine, kendi kuytu köşeciklerine geri çekilip gittiler."

Sustu ve öyküde anlatılanlar üzerine hararetli konuşmalar, gülüşmeler ve şakalar içerisinde gizlice süzülüp çıktı *coupé*'dan.

Rışpans, bir gölge gibi izledi onu. Gömleği dirsek yerlerinden iplerle

yamanmış, kendini ortalama bir aydından daha düzgün ifade edebilen bu demiryolcu, bayağı bayağı ilgisini uyandırmıştı; bir şey ona doğru çekiyordu, esrareniz bir sempati dalgası bu kendine has özörlüden yana itmekteydi onu.

I. sınıf koridorunda elini hafifçe omzuna koydu.

“Affedersiniz. Birkaç kelime konuşabilir miyiz?”

Kambur, halinden memnun vaziyette gülümsedi.

“Elbette. Hatta rahat rahat konuşabileceğimiz bir yer de gösteririm size. Bu vagonu avucumun içi gibi tanırım.”

Ve profesörü peşinden sürükleyip, sola, kompartıman duvarının kesilip sahanlığa açılan bir koridora dönuştüğü yere döndü. Orada, istisnai şekilde hiç kimseler yoktu. Demiryolcu, yol arkadaşına son *coupé*’yi kapatan duvarı gösterdi.

“Şu yukarıdaki küçük sürgüyü görüyor musunuz? Gizlenmiş bir kilittir; demiryollarının önemli şahsiyetleri için istisnai durumlarda kullanılan bir zula yer. Şimdi iyice göreceğiz.”

Sürgüyü çekti, cebinden kondüktör anahtarını çıkardı ve deliğe soktuktan sonra döndürdü. Çelik perde, ardında ufacık, zevkle döşenmiş bir vagonu görünür kılarak, yukarı doğru kolayca katlanıverdi.

“Buyrun,” diyerek içeri davet etti demiryolcu.

Bir saniye sonar, koltukların artık yumuşacık, yünle doldurulmuş minderlerine kurulmuş, yeniden kapanan çelik perdeyle trenin seslerinden ve sıkışıklığından kopmuşlardı.

Görevli, profesöre yüzünde bir beklenti ifadesiyle bakıyordu. Rışpans, sorusunu sormakta acele etmedi. Alnını sıvazladı, tek camlı gözlüğünü gözüne iyice oturttu ve düşüncelere dalıp gitti. Ancak ondan sonra, yol arkadaşının yüzüne bakmadan konuşmaya başladı:

“Anlattığınız olayların mizahi yanı ile bunların öncesinde yaptığınız önemli açıklama arasındaki zıtlık beni çarptı. Hatırladığım kadarıyla, son zamanlarda demiryollarında, sanki bir amacı hedefliyormuş gibi görünen esrareniz olayların görüldüğünü söylemişsiniz. Eğer sözlerinizin vurgusunu iyi anlamışsam, ciddi konuşuyordunuz; bu gizli amaçları çok önemli, hatta dönüm noktası niteliğinde bulduğunuz izlenimine kapılmıyordu...”

Kamburun yüzünde esrarlı bir gülümseme belirdi:

“Yanılmamışsınız... O ‘neşeli’ olayları alaycı bir meydan okuma, bir provokasyon, daha başka, daha derin olaylara bir giriş olarak, sanki açığa çıkmakta olan, bilinmeyen bir enerjinin güç denemesi gibi anladığımızda

zıtlık ortadan kalkacaktır.”

“*All right!*” dedi tiz bir sesle profesör. _____
“*Du sublime au ridicule il n’y a qu’un pas.*” * Yücelikle gülünçlük arasında bir adım
Böyle bir şey olduğunu tahmin etmişim. mesafe vardır.
Aksi olsaydı, bu konuşmayı yapmazdım.” _____

“Az sayıdaki istisnalardan birisiniz; şimdiye kadar trende, bu hikâyelerin etkisi altında çok fazla kalan ve bunların doğurduğu sonuçların labirentine benimle girmeye hazır olduklarını beyan eden sadece sekiz kişi bulabildim. Sizinle birlikte yeni bir gönüllü daha mı kazanıyorum?”

“Bana borçlu olduğunuz açıklamaların derecesine ve niteliğine bağlı.”

“Elbette. Zaten bunun için buradayım. İlk bilmeniz gereken, bu esrarlı trenlerin demiryollarına doğrudan ‘kör yoldan’ girmiş olmaları.”

“Anlamı ne bunun?”

“Anlamı, sefere sokulmadan önce uzun bir süre ‘kör yolda’ dinlendirilmiş ve onun özel havasını solumuş olmaları.”

“Anlamıyorum. Her şeyden önce, nedir ki ‘kör yol’?”

“Tâli yol, hor görülen bir ray uzantısı, demiryolunun 50-100 m. arasında bir alana yayılmış, çıkışsız, gelişi olup da gidişi olmayan, önü suni bir tepeyle ve sınır rampasıyla kapanmış, yapayalnız bir dalı. Yeşil bir ağacın kuru dalı gibi; kesilmiş bir koldan geri kalan parça gibi...”

Demiryolcunun sözlerinden derin, acılı bir şiir akıyordu. Profesör, ona şaşkın şaşkın bakmaktaydı.

“Dört bir yanı bakımsız. Paslanmış rayları otlar kaplamış; gür yaban otları, manda gözü, deve kulağı, ısırgan ve zehirliler. Kenarda, bir yana düşmüş köhne makas, üzerinde kırık camıyla bir fener, ki geceleri kimse için yakılmaz. Ne diye yakılsın ki? Zaten hat kapalı; gidip gideceğin en fazla 100 m. yol. Hemen yakınlarındaki hatlarda, ha babam de babam gelip giden lokomotifler, orada hayat var, demiryolunun atardamarları orada atıyor. Buradaysa ebedi sessizlik. Belki bazen yolunu şaşırmış bir manevra lokomotifi, bazen tekerlerini gönülsüz gönülsüz döndürerek manevra yapan bir vagon, sonra çoğu zaman yollarda harap olup uzun bir dinlenme için buraya çekilen bir başka vagon, üzerinde tekerleklerini ağır ağır, tembelce çevirerek gelir ve orada aylarca ya da yıllarca durur. Çürüyen çatısına bir kuş yuva yapar, yavrularını orada besler, köprüsü arasındaki açıklığa otlar saldırır, söğüt dalları fışkırır. Bozuk bir semafor, yerinden çıkmış kollarını rayların kızıl şeridi üzerine sarkıtır ve bir harabenin hüznünü kutsar...”

Demiryolcunun sesi çatallaşmıştı. Profesör, onun duygulandığını hissetti; anlattıklarındaki lirizm onu hem şaşırtıyor hem de ele geçiriyordu. Ama niyeydi bu dokunaklı ton?

“Hissettim,” dedi bir süre sonra, “kör yolun şiirini içimde hissettim, ama bu durumun bahsettiğiniz o olaylara nasıl yol açabileceğini anlayamıyorum.”

“Bu şiirden,” diyerek açıklamaya girişti kambur, “derin bir özlem esiyor. Bitimsiz uzaklara duyulan bir özlem, onlara ulaşan yolun bir sınır tepesiyle kapandığı, rampanın tahtasıyla çivilendiği ötelere duyulan özlem. Hemen yanı başında doludizgin trenler, engin, güzelim bir dünyaya basıp basıp giderlerken; burada bir sınır, üzerini otlar basmış bir tepe. Zarar verme özlemi. Anlıyor musunuz? Gerçekleştirilme umudu olmayan bir özlem horgörü doğurur ve kendisiyle beslenir. Arzuların gücüyle, mutlu gerçekliği, imtiyazlıların gerçekliğini aşip geçinceye dek... Gizli güçler burada doğar, yıllarca hayata geçirilememiş kuvvetler toplanır. Bir doğal afet halinde patlamayacaklarını kim bilir? İşte o zaman günlük yaşantıyı aşacak ve gerçeklikten daha yüksek, daha güzel işler yapacaklar. Onun ötesine geçecekler...”

“Bu demiryolu hattının nerede olduğunu bilmem mümkün mü acaba? Zannederim, belirli bir hattın bahsediyordunuz, değil mi?”

“Hım?” Gülümsedi. “Bu, değişir. Biri mutlaka, çıkış noktasıydı. Ama her istasyonda her yer kör hatlarla doludur. Belki şu, belki de bu.”

“Evet, evet, ama benim bilmek istediğim o tek olan, hani o vagonların sefere çıktıkları hat.”

Kambur, sabırsızlıkla kafasını çevirdi.

“Birbirimizi anlamıyoruz. Belki de o esrarengiz yol her yerde bulunabilir, kim bilir? Sadece onu aramayı bilmek, izini sürmeyi, onu yakalamayı, üzerinden gitmeyi, gidişinizi üzerindeki teker izlerine uydurmayı bilmek gerekir. Ki bunları bugüne kadar da bir tek kişi başarabilmiştir.”

Ara verip profesörün menekşe parıltısıyla parıldayan gözlerinin derinine baktı.

“Kim?” diye sordu beriki, otomatiğe bağlanmış gibi.

“Yol bekçisi Viur. Vavjiniets Viur, kambur, doğa tarafından ezilmiş yol bekçisi; bugün kör demiryollarının kralı ve onların hüznü, kurtulmayı özleyen ruhlarıdır o.”

“Anladım,” diye fısıldadı Rışpans.

“Bekçi Viur,” diyerek sözlerini tamamladı demiryolcu, “bir vakitlerin

âlimi, düşünürü, filozofu; hor görülen raylar arasına kaderin bir oyunuyla fırlatılıp atılmış, unutulmuş demiryolu hatlarının gönüllü bekçisi, insanlar arasında bir aşırı...”

Ayağa kalkıp çıkışa yanaştılar. Rışpans, elini uzattı ona.

“Kabul,” dedi güçlü bir sesle.

Kapı açıldı ve koridora çıktılar.

“Tez zamanda görüşmek üzere,” diyerek onunla vedalaştı kambur. “Yeni ruhlar avlamaya gidiyorum. Önümde sadece üç vagon kaldı...”

Ve geçiş sahanlığının kapısında gözden kayboldu.

Profesör, düşünceler içerisinde pencereye yanaştı, bir sigara çıkarttı ve yaktı.

Dışarıya karanlık hakimdi. Sadece lambaların pencere dörtgenlerinden dışarıya bakan ışıkları, kısa bir an aydınlatıp sonra karartarak, toprak set eğimleri üzerinden hızla kayıyorlardı: Tren, bomboş çayırlardan ve otlaklardan geçmekteydi...

Bir adam, profesörün yanına yaklaşp ‘ateş’ istedi, Rışpans sigarasının külünü silkeleyip nazik bir hareketle adama uzattı.

“Teşekkürler. Ben, mühendis Zniesvavski,” diye tanıttı kendini beriki.

Aralarında bir sohbet başladı.

“Sanki birden tren boşalmış gibi oldu, siz de fark ettiniz mi?” diye sordu mühendis, etrafa göz gezdirirken. “Koridor tamamen boş. İki kompartımana göz attım, bir hayli yer olduğunu memnuniyetle söyleyebilirim.”

“Başka vagonlarda durumun nasıl olduğunu merak ediyorum,” diyerek konuyu devam ettirdi Rışpan.

“Gidip bakarız!”

Böylece, trenin sonuna doğru birkaç vagon geçtiler. Nasılsa, her yerde yolcu sayısının epey bir azalmış olduğunu gördüler.

“Garip,” diye konuştu profesör. “Daha yarım saat evvel korkunç bir kalabalık vardı, bu kısa zaman içinde tren anca bir sefer durdu.”

“Hakikaten,” diyerek bunu onayladı Zniesvavski. “Demek ki bunca insan o zaman indi. Bir istasyona, üstelikte önemsiz bir istasyona bunca rağbet olması esrarengiz bir şey.”

İkinci sınıfın sıralarından birine oturdular. Pencere yanında iki erkek kısık sesle konuşuyordu. Konuşmalarından bölük pörçük bir şeyler yakalıyorlardı:

“Biliyor musunuz,” diye konuşuyordu yolculardan memur görünüşlü olanı, “sanki bir şey beni bu treni terk etmeye kışkırtıyor.”

“Hem de nasıl!” diye yanıt vermişti diğeri. “Beni de öyle. Aptalca bir duygu. Bugün Zaşum’da olmam gerekiyor ve üstelik oraya bilhassa gidiyorum, buna rağmen hemen en yakın istasyonda inip sabah trenini bekleyeceğim. Nasıl bir beyhudelik, nasıl bir zaman kaybı!”

“Ben de sizin yaptığınızı yapacağım, gerçi hiç mi hiç işime gelmiyor ya. Ofise birkaç saat gecikeceğim. Ama başka türlüünü de yapamam. Bu trende daha fazla gidemem.”

“Affedersiniz,” diyerek söze karıştı mühendis. “Onca külfetli olacağı halde, sizi trenden inmeye zorlayan şey ne?”

“Bilmiyorum,” diye yanıtladı memur. “Belirsiz bir duygu.”

“Sanki içimizden gelen bir emir,” diyerek açıkladı arkadaşı. “Açıklanamaz bir manevi endişe olmasın sakın?” diye sordu Rışpans, gözlerini biraz öfkeli öfkeli kırıştıtararak.

“Belki de,” diye yanıt verdi yolcu, telaşsız. “Ama bundan utanmıyorum. Şu an hissetmekte olduğum duygu, öyle *sui generis* ki, korku diye adlandırmaya alıştığımız o şeyle örtüşmüyor.”

Zniesvavski, profesöre anlamlı anlamlı baktı.

“Yolumuza devam mı etsek?”

Hemen ardından, iyiden iyiye tenhalaşmış III. sınıf vagonundaydılar. Burada, sigara dumanları içinde üç adam ve iki kadın oturmuştu. Kadınlardan biri, genç ve gülbüz bir kentsoylu olanı, arkadaşına:

“Tuhaf kadın şu Jietulska!” diyordu. “Benimle Jupnik’e gidiyorken, yolun yarısında, gideceğimiz yere dört mil kala indi trenden.”

“Niye indiğini söylemedi mi?” diye soruyordu öteki kadın.

“Söyledi söylemesine ya, bana hakikatmış gibi gelmedi. Galiba birden içi bir fena mı olmuş ne, artık trende kalamazmış. Allah bilir ne olduğunu.”

“Hani şurada birkaç bey oturuyordu ya, hani yarın sabah Gron’da felekten nasıl bir gün çalacaklarını bağıra çağıra birbirlerine anlatanlar, onlar da Pıtom’da inmediler mi? Turon’u geçmiştik ki birden bir sessizleştiler ve trende huzursuz huzursuz dolanmaya başladılar, sonra da sanki bir şey vagonun dışına döküverdi onları. Aslına bakarsanız, ben de pek iyi hissetmiyorum ya kendimi...”

Komşu vagondaki her iki erkek de, telaş ve huzursuzluk havasını sezmişlerdi. İnsanlar, bagaj raflarından yüklerini çekip alıyor, pencerelerden sabırsız sabırsız bakınıyor, alt alta üst üste sahanlık çıkışına yığılıyorlardı.

“Ne biçim iş bu?” diyerek homurdanmıştı Rışpans. “Baştan aşağı seçkin

bir tabaka, hepsi de şık beyler ve hanımlar. Ama niçin hepsi de en yakın istasyonda inmek istiyor? Hatırladığım kadarıyla da ıssız bir kasabacıdır orası.”

“Doğru,” diyerek onayladı mühendis. “Drohiçin, tarlanın orta yerinde bir istaston, fare deliği gibi bir yer. Varsa varsa bir istasyon, bir postahane ve bir de jandarma karakolu var. Hım... İlginç! Geceleyin orada ne yapacaklar ki?”

Saatine baktı.

“Saat daha sabaha karşı iki...”

“Hım, hım?” diyerek kafasını çevirdi profesör. “Bir psikoloğun, tren kazalarındaki kayıpları inceledikten sonra ulaştığı sonuçlar aklıma geldi.”

“Lütfen söyleyiniz, nasıl sonuçlanmış bunlar?”

“Görece olarak, kayıpların tahmin edilebileceğinden çok daha az olduğunu ileri sürmüştü. İstatistik, kazaya uğrayan trenlerin diğerlerine kıyasla hep daha az yolcu taşıdığını gösteriyordu. Anlaşılan insanlar ya tam vaktinde iniyorlar ya da uğursuz trenle yolculuk yapmaktan vazgeçiyorlardı; bazılarını ise umulmadık bir engel yolculuğa çıkmaktan alıkoyuyordu; bir kısmı da ani bir rahatsızlığa ya da uzun süreli bir hastalığa falan yakalanıyordu.”

“Anlıyorum,” dedi Zniesvavski. “Yani her şey, gerilime göre çeşit çeşit, bazısında daha zayıf, bazısında daha belirgin renklere bürünen bir kendini koruma içgüdüsüne bağlıymış. Şimdi burada görüp duyduklarınızın da benzer bir şekilde açıklanabileceğini mi düşünüyorsunuz?”

“Bilmiyorum. Sadece böyle bir benzerlik aklıma geldi. Aslında öyle olsa bile, bu fenomeni gözlemleme fırsatı doğduğu için mutluyum. Aslına bakılırsa yolculuğumun son durağı olan bir önceki istasyonda inmem gerekiyordu. Ama gördüğünüz gibi, ‘kendi pimpirikliliğim’ yüzünden yola devam ediyorum.”

“Sizin açınızdan güzel bir şey,” diye takdirlerini ifade etti mühendis. “Ben de nöbetteyim. Gerçi bir süredir özel bir duygu hissettiğimi itiraf etmeliyim: Sanki huzursuzluk gibi, gergin bir bekleyiş gibi. Siz bütün bunların tümüyle dışında mısınız?”

“Hayır, değilim,” diye mırıldandı yavaşça porfesör. “Haklısınız. Havada bir şey var: Burada tamamen normal değiliz. Ancak bende bunun etkisi, bundan sonra ne olacak, bundan ne çıkacak ilgisiyle kendini belli ediyor.”

“O zaman her ikimiz de aynı platformdayız. Hatta sanırım, birkaç yoldaşımız daha var. Viur’un etkisi, gördüğüm kadarıyla, bazı çemberler

çizmiş.”

Profesörün yüzü titredi. “Yani siz tanıyor musunuz onu?”

“Tabii ki. Sizin de onun bir yandaşı olduğunuzu sezdim. Yaşasın kör yol kardeşliği!”

Mühendisin haykırışını, vagonun fren yapan tekerlerinin gıcirtısı bölmüştü: Tren, bir istasyonun önünde durdu. Vagonların açılan kapılarından yolcu kalabalıkları döküldü, istasyon lambalarının soluk ışığında, Drohiçin’a bu olağanüstü misafir akınını hayretler içinde seyretmekte olan hareket memuru ile tüm istasyonun biricik makasçısının yüzleri görölüyordu.

“Müdür bey,” diye ısrarla soruyordu silindir şapkalı şık bir bey. “Burada geceleyecek bir yerler var mıdır?”

“Olursa istasyon binasında, yerde olur, saygıdeğer beyim,” diye yanıt vermişti makasçı.

“Hanımefendi, geceleme işi zor olacak,” diye anlatıyordu şef, kakını kürküne sarınmış bir leydiye.

“Allahım! Nereye düştük!” diye hayıflanıyordu, kalabalık içinde incecik bir kadın sesi.

“Hareket!” emrini verdi, sabırsız memur.

“Hareket, hareket!” diye tekrarladı gecenin karanlığında yarım yamalak sesler.

Tren hareket etti. Ve artık gecenin karanlığına dalarken, pencereden dışarı sarkmış Zniesvavski, profesöre peron yakınındaki bir grup insanı gösterdi.

“Şu soldakileri, duvarın yanındakileri görüyor musunuz?”

“Elbette, bunlar bizim trenin kondüktörleri.”

“Ha, ha, ha!” Bir kahkaka patlattı mühendis. “Profesör Bey, *periculum in mora*.* Fareler gemiyi terk ediyor. Kötüye işaret!”

* Tehlikenin eli kulağında!

“Ha, ha, ha!” Kahkayla karşılık verdi profesör. “Kondüktörsüz bir tren! Vagonlarda gel keyfim gel!”

“Eh, ama...” diyerek sakinleştirdi onu Zniesvavski, “o kadar da fena değil, ikisi kaldı. Bakın, birisi şu, hani şimdi vagonun kapısını örtmüş olan. İkincisinin ise tren hareket ederken merdiven basamağına sıçrayıp çıktığını görmüştüm.”

“Viur’un yandaşlarıdır,” diye açıkladı Rışpans. “Trende kaç kişi kaldığına bakmak iyi olurdu.”

Birkaç vagon geçtiler. Vagonlardan birinde, dünyadan elini eteğini çekmiş bir yüz ifadesiyle dualara gömülmüş bir keşiş, bir diğerinde sinek kaydı tıraşlarıyla aktörlere benzeyen iki bey gördüler; birkaç vagonda ise insafsız bir boşluk. II. sınıf boyunca uzanan koridorda, ellerinde valizleri birkaç kişi geziniyordu; huzursuz huzursuz bakan gözleri, telaşlı hareketleri, heyecanlı olduklarını gösteriyordu.

“Mutlaka Drohiçin’da inmek istemişlerdi,” diye bir tahmin ortaya attı mühendis. “Ama son anda vazgeçmişler.”

“Şimdi ise pişmanlar,” diyerek bu sözleri tamamladı Rışpans.

O an, kambur bekçi göründü sahanlıkta. Suratında tehlikeli, şeytani bir gülümseme oynayıyordu. Peşinde sıraya girmiş, onu izleyen birkaç yolcu. Profesör ve arkadaşının yanından geçerken Viur, onları sanki yakın birer dostuymuş gibi selamladı:

“Gösteri bitti. Lütfen peşimden gelin.”

Koridorun girişinde, bir kadın çılgığı yayıldı ortalığa. Erkekler o tarafa baktılar ve kapının ağzında gözden kaybolan bir yolcu silüeti gördüler.

“Atladı mı yoksa düştü mü?” diye soran birkaç ses.

Ve sanki onların sorularına cevapmış gibi, ikinci bir yolcu daha daldı boşluğun derinliğine ve sonra bir üçüncüsü yetişti ona, ardından da vahşi bir kaçış içinde telaşlı grubun tamamı.

“Delirdiler mi ne?” diye sordu derinlerden bir ses. “Tam sürat giden trenden atlamak ha? Cık Cık...”

“Anlaşılan, toprağa kavuşmak için aceleleri vardı,” diye tısladı mühendis.

Ve artık bu olayın üzerinde daha fazla durmadan, bu sefer de bekçinin gözden yittiği kompartımana döndüler. Burada, Viur haricinde, ikisi kondüktör ve üçü kadın olmak üzere dokuz kişi buldular. Herkes, gözlerini dikkatle kompartımanın ortasında dikilen kambur bekçiye dikmiş halde, sıralardaki yerini aldı.

“Baylar, bayanlar!” diyerek sözlerine başladı, alev gibi bakışlarını oradakilerin üzerinde gezdirerek. “Benle birlikte sayımız 13. Uğursuz rakam! Yo... Yanıldım, makinistle birlikte 14, o da benim adamım. Bir avuç, bir avuç insan, ama bana yeter...”

Bu son sözcükleri yarım sesle, sanki kendi kendisine söyler gibi eklemişti ve bir an için sustu. Sadece rayların gıcirtısı ve vagon tekerlerinin tıkırtısı işitiliyordu.

“Baylar, bayanlar!” diye sözlerini sürdürdü Viur. “O müstesna nihayet

gelmiş bulunmaktadır, uzun yıllardır süren özlemleri dindirme ânı; yabancı, umarsız ya da düşman doğal güçler, artık onun organizmasından ayrıldılar. Kör yolun havası ve gücü, buraya artık tamamen hakim. Biraz sonra bu güç görünür olacak. Kendini yeterince hazır hissetmeyen, zamanı varken geri dönsün; sonra çok geç olabilir. Sağlıklarına sıhhatlerine bir zarar gelmeyecektir, temin ederim. Yollar da, kapılar da açıktır. Öyleyse?” Etrafına araştırır gözlerle baktı. “Kimse caymıyor öyle mi?”

Buna cevabı, on iki insanın göğsünden hızla alınıp verilen bir nefesle titreşen, derin bir sessizlik verdi.

Viur, muzaffer bir edayla gülümsedi:

“Tamam öyleyse. Herkes burada kendi iradesiyle, kendi rızasıyla kalıyor; bu andan itibaren artık herkes kendi attığı adımdan sorumlu.”

Yolcular susuyorlardı. Huzursuz, harlı bir parıltıyla yanan gözleri, bekçinin yüzünden ayrılmıyordu. Kadınlardan biri aniden histerik şekilde gülmüştü; Viur’un sakın, soğuk bir bakışıyla kesiliverdi bu gülüş. Bekçi, gömlek cebinden, üzerinde bir çizim olan dört köşe bir karton çıkardı.

“İşte şimdiye kadar geldiğimiz yol,” derken, kâğıt üzerinde karaya çalan çift çizgiyi gösteriyordu parmağıyla. “Şurası, sağdaki küçük nokta, biraz evvel geçtiğimiz Drohiçm; şu ikinci, yukarıdaki nokta ise, gideceğimiz Gron, yani bu hattaki son istasyon. Ama artık oraya gitmeyeceğiz, bu menzil artık umurumuzda değil.”

Sözlerini burada, yoğun bir dikkatle çizime bakarken kesti. Bir dehşet titremesi almıştı dinleyenleri. Viur’un sözleri, yüreklerine ağır bir şey düşer gibi, sanki kurşun dökülüyormuş gibi düşüyordu.

“Burada, sağda ise,” diye açıklamayı sürdürdü, elini çizimin üzerinde kaydırarak. “Kızıl bir çizgi görünüyor. Kırmızı çizgi boyunca, ana hattan gittikçe uzaklaşarak nasıl gittiğini görüyor musunuz?... İşte bu, kör hattır. Bu yola gireceğiz...”

Yine sustu ve bu kan rengi kurdelayı inceledi.

Dışarıda delice dönen tekerleklerin takırtısı; tren görünür derecede arttırmıştı hızını ve tam bir kudurganlıkla ilerliyordu. Bekçi yine konuştu:

“O an geldi. Herkes ya oturur bir konum alsın ya da yere yatsın. Evet... Güzel...” Ve sanki hipnotize olmuş gibi talimatını yerine getiren yolcuların üzerinde dikkatli bakışlarını gezdirerek sözlerini bitirdi. “Şimdi başlayabilirim. Hazır olun! Birazdan göreceğiz...”

Sağ elindeki çizimi göz hizasında tutarken, birden büyümüş göz

bebeklerinin fanatik gücüyle onun içine dalıp gitti bir kez daha... Bir ağaç gibi katılaştı o an, kartonu elinden bıraktı ve kompartımanın orta yerinde sanki donmuş gibi hareketsiz dikildi; gözleri öyle kuvvetle yukarı kalkmışlardı ki sadece göz aklarının kenarı gözüküyordu; yüzü taşlaşmış bir ifade kazanmıştı. Birden açık pencereye doğru yürümeye başladı, ama tahtadan adımlarla, sanki bir kukla gibi... Alt çerçeve üzerine sanki bir fıçı gibi dayandı, ayaklarını yerden kaldırdı ve vücudunun yarısını dışarıya çıkardı; bir iğnenin mıknatısa çekildiği gibi öyle kaskatı halde pencerenin dışına uzanarak, çerçeve ekseninde birkaç kez ileri gidip geldi ve pencere ile vagon duvarının kesiştiği yere gelip durdu öylece...

İşte o sıra bir gümbürtü koptu, sanki vagonlar parçalanıyordu; ufalanan demirin gıcirtısı, kirişlerin, tamponların homurtusu, uğul uğul tekerlerin ve zincirlerin takırtısı yayıldı ortalığa. Anca kibritlik odun olmaya yarayacak kadar ince ince doğranan sıraların, çarpıp duran kapıların şamatasında; çöken çatı, duvar, zemin cayırtısında, patır patır patlayan boru, kanallar, su tanklarının gümbürtüsü içinde uluyordu umutsuz sireni lokomotifin...

Sonra her şey birdenbire sustu, yerin dibine geçti, dağılıp gitti, büyük ve devâsâ, sınırsız bir uğultu doldurdu kulakları...

Ve bu uğultu tüm dünyayı uzun, çok uzun bir zaman sarıp sarmaladı, sanki dünyanın bütün çağlayanları ürkütücü bir şarkı çalıyorlarmış gibiydi ve sanki dünyanın bütün ağaçları yapraklarının sayısızlığınca hışırdıyorlarmış gibiydi... Sonra bu da sustu ve dünyanın üzerini karanlığın büyük sessizliği kapladı. Ölü ve sağır enginliklere, birinin göze görünmez, çok sevecen elleri yayılmıştı da, sanki boşluğun kara matem örtülerini okşuyordu. Ve bu yumuşacık okşayışın altında hafif dalgalar gidiyor geliyor gibiydi, kısık sesle söylenen ninniler halinde vuruyorlardı kıyıya ve sallayarak uyutuyorlardı... Tatlı, sessiz bir uykuyla...

Bir anda ayılıverdi profesör. Bir yarı bilinçlilik halinde etrafına bakındı ve boş bir kompartımanda olduğunu fark etti. Üzerine bir garip yabancılık duygusu çökmüştü; onun dışındaki her şey sanki başka türlü, yeni, alışılması gereken bir şeymiş gibi görünüyordu. Ne ki, buna alışmak garip bir şekilde ayak direyerek ve yavaş yavaş oluyordu. Kısacası, nesnelere 'bakış ve görüş açısının' tamamen değiştirilmesi gerekiyordu. Rışpans, sanki bir millik bir tüneldeki uzun bir yolculuktan sonra gün ışığına çıkan bir insanmış gibi hissediyordu kendisini. Karanlığın körleştirdiği gözlerini ovuşturdu, görüşünü perdeleyen sisi sıyrıp aldı. Hatırlamaya başlamıştı...

Bu şey... Bu şey olmazdan önceki _____

hatıraların soluk resimleri ardı ardına ^{* Düşünüyorum, öyleyse varım!} geçiyordu aklından. Bir gümbürtü, çarpma sesi, bütün duyguları ve bilinci dümdüz eden bir çarpışma... Bir felaket! Hayal meyal görüyordu. Daha dikkatli baktı kendisine, elini yüzünde gezdirdi, alnını sıvazladı, ama hiçbir şey yoktu! Tek kan damlası dahi, en küçük bir acı dahi yok. “*Cogito ergo sum!*”^{*} hükmünü verdi sonunda.

Kompartımanı yürüyüp geçmek istedi. Yerinden kalktı, ayağını kaldırdı ve... Yerden birkaç karış havada öylece asılıp kaldı.

“Kahretsin!” diye homurdandı şaşırılmış halde. “Özgül ağırlığımı mı kaybettim ne? Kendimi tüy kadar hafif hissediyorum.”

Ve yukarıya, vagonun ta tavanına yükseliverdi. “Ama ya ötekilere ne oldu?” diye hatırladı, şaşkınlık içerisinde bir sonraki kompartımana doğru süzülürken.

O an girişte mühendisi gördü, ki o da yerden birkaç santimetre havalanmıştı, samimiyetle tokalaştı onunla.

“Merhabalar beyefendi! Görüyorum ki ağırlık kaideleriyle sizin de işiniz pek tıkrında değil, ha?”

“Ya, ne yapayım?” diye iç geçirdi Rışpans, teslimiyet içinde. “Yaralanmadınız mı?”

“Allah etmesin!” diyerek sağlığının iyi olduğunun teminatını verdi Zniesvavski. “Aslan gibi sıhhatli ve sağlamım. Daha az evvel uyandım.”

“Özel bir uyanış. Merak ediyorum, acaba neredeyiz?”

“Ben de. Öyle görünüyor ki delice bir hızla gidiyoruz.”

Camdan dışarıya baktılar. Hiçbir şey yoktu; bir boşluk. Sadece dışarıdan gelen güçlü, serin bir esinti, trenin deli gibi yol aldığını düşündürüyordu.

“Garip,” diye düşüncesini söyledi Rışpans. “Kesinlikle hiçbir şey görünmüyor. Yukarım, aşağım, karşım hep boşluk.”

“Olaya bak! Sanki gündüz, çünkü aydınlık, ama güneş görünmüyor, üstelik sis de yok.”

“Sanki bir enginlikte yüzüyor gibiyiz. Saat kaçtır ki?”

Saatlerine aynı anda baktılar. Hemen sonra mühendis, gözlerini arkadaşına doğru kaldırdı ve onun aynı şeyi söyleyen bakışıyla karşılaştı.

“Hiçbir şey okuyamıyorum. Saatler tek bir dalgalı çizgiye dönüşmüş...”

“İbreler boş yere, hiçbir şey açıklamayan bir hareketle kayıp duruyorlar bunun üzerinde.”

“Devam ediş’in, biri diğerinin üzerine devrilen dalgaları, başlangıçsız ve

bitimsiz...”

“Zamanın sonu...”

“Bakın!” diye bağırdı birden Zniesvavski, vagonun karşı duvarını eliyle göstererek. “Duvardan bakınca bizimkilerden birini görüyorum, hani şu münzevi keşiş, hatırladın mı?”

“Evet. Bu, Yuzef Birader, Karmelit keşişi. Konuşmuştum onunla. Ama bakın o da bizi fark etti; gülümsüyor, bize işaret ediyor. Nasıl da paradoksal alâmetler bunlar! Bu tahtadan bakıp, sanki camdan bakar gibi arka tarafı görüyoruz!”

“Bedenin geçirmezliği hiç olup gitmiş!” diye bir sonuç çıkarmıştı bundan mühendis.

“Öyle görünüyor ki, bedenin geçememezliği desek daha iyi olacak,” diye yanıt verdi Rışpans, duvardan geçip öteki vagona süzülürken.

“Hakikaten öyle,” bu sözlere hak verip peşi sıra seğirtti Zniesvavski.

Birkaç vagon duvarından böylece geçip gittiler ve üçüncüsünde Yuzef Birader’i selamladılar.

Karmelit keşişi, ‘sabah’ duasını yeni bitirmiş ve ruhu güçlenmişti; buluşmalarına yürekten seviniyordu.

“Tanrı’nın akıl sır ermez işleri!” diyerek, derin derin bakan, hayallerin sisiyle kapanmış gözlerini yukarı kaldırdı. “Tuhaf anlar yaşamaktayız. İşte hepimiz mucizevi şekilde uyandırıldık. Ezeli ve ebedi olana şükürler olsun! Gelin, gidip diğer kardeşlerimizle buluşalım.”

“Biz, sizlerin yanınızdayız,” diyen birkaç ses işitildi her yönden ve vagonun duvarlarından geçerek içeri giren on kişi, konuşanların etrafını sardı. Türlü sınıftan ve türlü meslekten insandı bunlar, aralarında bir makinist ve üç de kadın. Hepsinin gözü, iradeleri dışında, birine bakınıyordu; herkes içgüdüsel olarak hissetmişti birinin yokluğunu.

“13 kişiyiz,” diye konuştu zayıf, keskin hatlı genç adam. “Viur Usta’yı göremiyorum.”

“Viur Usta gelmeyecek,” diye yanıtladı onu Yuzef Birader, sanki bir rüyadaymışçasına. “Bekçi Viur’u burada aramayın. Daha derine bakın, kardeşlerim, kendi ruhlarınızdan içre bakın. Belki onu orada bulacaksınız.”

Sustular ve anladılar. Büyük bir huzur yayıldı suratlarına ve tuhaf bir ışıkla parladılar... Ve birbirlerinin ruhlarında olanı okudular, bir mucizevi kâhinlikle birbirlerine nüfuz ettiler.

“Kardeşlerim!” diye söz söylemeye girişti keşiş. “Biçimlerimiz bize artık

kısa süre için verili, belki birkaç saniye sonra onları fırlatıp atma zamanı gelecek. O vakit ayrılacağız birbirimizden. Her birimiz kendi yoluna, asırlardır alınaya yazılı olan kaderinin onu sürüklediğı yere gidecek, herkes kendi yolundan, öteki tarafta kendisi için hazırladığı alandan yürüyüp gidecek. Zira bizi, kardeş ruhların kalabalıkları bekliyor özlemle. Veda vakti gelmeden evvel, öte taraflardan bir ses daha işitin. Şimdi sizlere okuyacağım sözler, dünya zamanına göre bundan on gün evvel yazılmış sözler.

Sözlerini tamamlarken, bir gazetenin sessizce hışırdayan sayfasını açtı ve derin, etkileyici bir sesle okumaya başladı:

“W* 15 Kasım 1950.

Esrarengiz bir kaza

Zalesna-Gron hattında dün, 14/15 Kasım gecesi, nedenleri henüz aydınlatılamamış, esrarengiz bir kaza meydana geldi. 20 no’lu yolcu treninin, geceyansından sonra saat iki ile üç arasında başına ne geldiğı bilinmiyor. Kazadan önce garip bir takım belirtiler görülmüş. Yolcular, sanki kendilerine yönelik bir tehlike sezmişçesine, gidecekleri yere daha çok olmasına rağmen, korkunç kazanın olduğu yere gelinmeden evvel, istasyonlarda ve duraklarda yığınlar halinde vagonlardan inmişler; istasyon yetkilileri tarafından neden indikleri sorulduğunda, bu tuhaf davranışlarının asıl nedenlerini sanki saklamak ister gibi, açık olmayan yanıtlar vermişler. Özel bir durum da, yola devam etmek yerine katı cezalar almayı ve hatta işlerinden olmayı göze alan birkaç kondüktörün de, görevli oldukları trenden inmiş olmasıdır; trenin tüm personelinden sadece üç kişi görevlerinin başında kalmıştır. Tren, Drohiçin İstasyonu’ndan neredeyse tamamen boş olarak ayrılmıştır. İnmekten son anda vazgeçip vagonlara dönen birkaç kararsız yolcu, çeyrek saat sonra hareket halindeki trenden boş araziye atlamıştır. Atlayanlara mucize eseri hiçbir şey olmamış, sabah dört sularında Drohiçin’a yürüyerek geri dönmüşlerdir. Bu kişiler, trenden atlamalarından birkaç dakika sonra meydana gelmiş olması gereken kazanın hemen öncesinde, uğursuz trendeki son dakikalara tanıklık etmiş kişiler...

Sabah saat beş sularında, Drohiçin’ın 5 km dışındaki Bekçi Zova’nın kulübesinden ilk alarm sinyali alınmıştır. İstasyon şefi, bir drezine binerek yarım saat sonra olay yerine intikal etmiş olup, orada Rakvı’dan gelen inceleme komisyonuyla buluşmuştur.

Gördükleri manzara tuhaftır. Bomboş arazinin ortasında, bekçi kulübesinin birkaç yüz metre ilerisinde, çözülmüş bir tren raylar üzerinde durmaktadır: iki arka vagon hiç hasar görmemiştir; bunların peşi sıra, üç

vagon boyuna denk bir boşluk, sonra zincirle birbirine bağlı, normal görünümde iki vagon, bir vagonluk boşluk, nihayet sonunda da tender bulunmaktadır; lokomotif yoktur. Hat üzerinde, tren sahanlıklarında ve merdivenlerde hiçbir kan izi bulunmadığı gibi, hiçbir yerde yaralıya ya da ölüye rastlanılmamıştır. Vagonların içleri boş ve sessizdir; hiçbir kompartımanda ceset bulunmamış, diğer vagonlarda da en ufak bir hasar izi tespit edilmemiştir...

Tespit edilen ayrıntılar kayda geçirilip demiryolu idaresine gönderilmiştir. Konu esrarengiz görünmekte olup, demiryolu makamları kısa sürede aydınlatılabileceğini beklememektedirler...”

Karmelit keşişi bir an kadar sustu, gazeteyi bir kenara koydu ve bir sonraki gazeteyi okumaya başladı:

“W* 25 Kasım 1950.

Bu ayın 15’inde meydana gelen kazada şaşırtıcı gelişmeler ve ayrıntılar

İçinde bulunduğumuz ayın 15’inde Drohiçin İstasyonu’ndan sonraki demiryolu hattında meydana gelen esrarengiz hadiseler halen aydınlatılabilmiş değil. Bilakis, olayın üzerini gittikçe kalınlaşan bir esrar perdesi örtmekte ve kafaları karıştırmakta.

Bugün, kazayla ilgili olmak üzere olayı daha da karartan ve insanı ağır, çok ötelere giden düşüncelere sevkeden bir dizi haber alınmıştır. İşte, gerçek bir kaynaktan alınan telgraflar:

Bugün, ayın 25’inde, sabaha karşı, on gün önceki kazanın meydana geldiği yerde, 20 no’lu yolcu treninin, kaza günü bulunamayan vagonları ortaya çıkmıştır. Trenin yekpare bir tren olarak değil de, vagonlar arasında ayın 15’inde tespit edilen boşluklara karşılık düşecek şekilde birer, ikişer ya da üçerli gruplar halinde görülmesi önemli bir ayrıntıdır. Bütün donanımı yerli yerinde olan lokomotif, birinci vagonun önünde bulunup, aralarında tenderin boşluğu vardır.

Trenin aniden görünmesiyle korkuya kapılan demiryolu işçileri, gördüklerinin bir göz aldanması yahut hayal olduğunu düşünüp ilk anda vagonlara yaklaşmaya cesaret edememişlerdir. Ancak sonunda, kaybolmadıklarını görünce, cesaretlerini toplayıp vagonların içine girmişlerdir.

İçeride karşılaşılan manzara korkunçtur. Kompartımanlardan birinde, sıraların üzerine uzanmış yahut oturur vaziyette 13 ceset bulunmuştur. Nasıl ölmüş oldukları halen tespit edilmiş değildir. Bu talihsiz insanların

bedenlerinde hiçbir dahili yahut harici yaralanma izi, boğulma ya da zehirlenmeye ilişkin hiçbir belirti bulunmamaktadır. Kurbanların ölümleri, büyük olasılıkla bir muamma olarak kalacak.

Esrarengiz şekilde ölen bu 13 kişi arasında altısının kimlikleri tespit edilebilmiş olup, bunlar: Bazı derin, mistik tezlerin yazarı, Karmelit Papazlar Manastırı'ndan Peder Yuzef Zıgvulski; ünlü psikolog Prof. Rışpans; değerli kâşif Mühendis Zniesvavski, tren makinisti Stvoj ile iki kondüktördür. Diğer kişilerin kimlikleri henüz tespit edilememiştir...

Esrarengiz kazaya ilişkin haber tüm yurda yıldırım hızıyla yayılıp her yerde heyecan uyandırmıştır. Gazetelerde çok sayıda, bazen oldukça derine inen açıklama ve yorum yazılan yayınlanmıştır. Hadisenin sadece bir tren kazası şeklinde açıklanmasına yanıltıcı ve basit damgası vuran görüşler ileri sürülmektedir.

Ayrıca, Psikolojik Araştırmalar Derneği, önemli birkaç psikolog ve psikiyatristin tebliğler sunacağı bir dizi konferans planlamaktadır.

Uzun yıllar boyunca bilimi, ona yepyeni, meçhul ufuklar göstererek meşgul edecek bir hadise meydana gelmiştir..."

Yuzef Birader sözlerini burada bitirdi ve artık silikleşen bir ses tonuyla yoldaşlarına seslendi:

"Kardeşlerim! Ayrılık vakti geldi. İşte biçimlerimiz dağılıp gidiyor."

"Yaşama ölümü ayıran sınırı geçtik," diyen sesi yankılandı profesörün, uzaklardan.

"Daha yüksek bir gerçekliğe adım atmak için..."

Vagon duvarları birbirlerinden kopmaya, havada dağılmaya, soluklaşmaya başladı sis sis... Çatıların ince örtüleri kopuyordu, köprülerin incecik kıvrımları, boruların, kanalların, tamponların yumuşacık kıvrımları, bir daha geri dönmemesine kopup gidiyordu boşluğa...

Yolcuların incelmış ve içlerinden havayı gösteren suretleri zayıflıyor, dağılıyor, lime lime oluyordu...

"Elveda kardeşlerim, elveda!.."

Sesleri söndü, silikleşti, havada dağıldı, dağıldı... Ta ki bu dünyanın ötesinde, gezegenler arası kadar uzak bir yerlerde, tamamen işitilmez oluncaya kadar...

ULTİMA THULE

On yıl önceydi. Hadise artık dağınık, handiyse rüya gibi bir biçime büründü, geçmişte kalan şeylerin mavi sisiyle örtüldü. Bugün ya bir imge ya da delice bir hayal gibi görünüyor; ama ben, en ufak ayrıntısına kadar her şeyin, tam benim hatırladığım gibi olmuş olduğunu biliyorum. O andan sonra birçok olay gördü gözlerim, çok şey yaşadım ve kırılaşan başıma daha nice darbeler indi inmesine ya, kazanın hatırası değişmeden kaldı; o tuhaf anın resmi sonsuza kadar yerinde duracak bir heykel olup kaldı ruhumun derinlerinde; zamanın küfü, keskin hatları karartmıyor anlaşılan; hatta bana öyle geliyor ki, yıllar geçtikçe gölgeleri daha vurguluyor esrarengiz bir biçimde...

O vakitler Krenpaç'ta hareket memuruydum; sınır yakınlarında dağlar ortasında bir ufak istasyondur; benim perondan baktın mı, sınırın uzayıp giden, çentik çentik zinciri avucunun içinde gibi görünürdü.

Krenpaç, sınıra doğru uzanan hat üstünde sondan bir önceki istasyondur; onun haricinde 50 km uzakta bir de Şıçitniska bulunuyordu; meslektaşım ve dostum sınır hareket memuru Kajimiej Joşt'un kedi misali tetikte beklediği, ülkenin son istasyonu.

Kendini Kharon'a benzetmeyi severdi; ona emanet edilen istasyonun adını da antik bir adla değiştirip Ultima Thule demişti. Bu tuhaflıkta tek gördüğüm şey, klasik eğitiminin anıları değildi, zira her iki isim de aslında göründüğünden daha isabetle seçilmiş isimlerdi.

Şıçitniska'nın çevresi acayip güzeldi. Benim görev yerimden yolcu treniyle neredeyse üç çeyrek saatlik mesafede olsa da, bu taraflarda hiçbir yerde rastlanılmayan kendine has ve temelden farklı karakterini hissettirirdi.

Sırtını dimdik aşağıya inen devâsâ bir granit duvara yaslamış ufacık istasyon binası, kaya çıkıntısına tutturulmuş bir kırlangıç yuvasını hatırlatıyordu. Çevresinde 2000 m'ye varıncaya kadar üst üste yığılmış

zirveler, araziye, istasyon ve depoları alacakaranlığın içine gömüyordu. Devlerin alınlarından esip gelen asık yüzlü hüznün, demiryolu durağını göze görünmez bir kefene sarıyordu. Yukarıda daimi sisler yumak yumak olur ve dağın çevresini ıslak dumanlar halinde sara sara aşağıya inerdi. Duvar, 1000 m’de, yaklaşık yarı yüksekliğinde, üzerindeki çukuru gümüşî lacivert bir gölün sanki bir kadeh gibi ağzına kadar doldurduğu, dev bir sahanlığı andıran bir çıkıntı yapıyordu. Yeraltı sularından birkaçı, dağın içlerinde gizli kardeşlikler kurup, bir yanından, bir çağlayanın ebemkuşağı kıvrımlarıyla kendilerini dışarıya vuruyordu.

Solda köknarların ve fıstık çamlarının yeşil örtüsü sonsuza kadar omuzlarına atılmış kaya yamacı; sağda dağ çamlarıyla bir yabancı uçurum; karşıda, sanki bir sınır direği gibi, zirvenin korkusuz sırtı. Üzerinde bulutlu bir gökyüzü ya da sabah güneşinin kızıl ışıltısı, onun ötesinde... Bambaşka bir dünya, yabancı, bilinmez bir dünya. Vahşi, kapalı bir ıssızlık, zirvelerin tehlikeli şarkısıyla sarıp sarmalanmış bir hudut...

İstasyonu dünyanın geri kalanıyla, upuzun, kayanın içine oyulmuş bir tünel birleştiriyordu; o da olmasa bu çıkmaz sokağın dünyadan kopukluğu tam olacaktı.

Trenin hızı, yapayalnız zirveler arasında azalır, zayıflar, tükenirdi. Merkezden sanki meteor gibi fırlatılmış pek az sayıda tren, nadiren tünelin ağzından çıkar ve perona sessiz sedasız, usulca, sanki dağ tanrıalarının düşüncelerini bulandırmaktan çekiniyormuş gibi korka korka girerdi. Gelişleriyle ortaya çıkan belli belirsiz titreyişler, hemen katılışp dağların sessizliğiyle dönüşür ve korku içinde öyle donup kalırdı.

Vagonlarını boşaltıktan sonra lokomotif, peronun birkaç metre dışına çıkar ve tren lacivert bir kayaya oyulmuş, kemerli depoya yanaşırdı. Burada değişme zamanını beklerken, uzun saatler, boş pencerelerinin göz çukurlarıyla mağaranın karanlığına dalgın dalgın bakarak dururdu. Özlenen yoldaş geldiğinde, kayalık sığınağını tembel hareketlerle terkeder ve yaşanan bir dünyaya, kuvvetle atan nabızların yurduna giderdi. Öteki ise onun yerini alırdı. Ve istasyon yine sislerin tesettürüne bürünmüş uyku mahmurluğuna girerdi. Bu inziva sessizliğini artık bolse bolse, çevre yamaçlarda kartal yavrularının çığlıkları ya da belki yuvarlanıp buharlının üzerine dökülen çakılların takırtısı bölerdi.

Bu dağ kuytululuğunu korkunç severdim. Benim için esrarlı sınırların sembolü, iki dünyanın mistik kesişme noktası, hayatla ölüm arasında asılı kalmak gibi bir şeydi.

Bulduğum her boş vakitte Krenpaç'ı yardımcıma emanet edip, drezinle Şıçitniska'ya, arkadaşım Joşt'u ziyarete giderdim. Ta okul sıralarına dayandığından, eski dostluğumuzu, şimdi meslektaşlığımız ve yakın komşu oluşumuz daha da bir güçlendirmişti. Birbirimize çok alışmış ve sık sık yaptığımız fikir alışverişleri sayesinde tuhaf bir bütünlük oluşturmuştuk.

Joşt, ziyaretime hiç gelmezdi.

“Buradan bir adım dışarı atmam,” diye yanıt verirdi genelde benim ısrarlarıma. “Sonuna kadar buradayım. Sonra hayranlıkla dolu bakışlarını çevrede gezdirip hemen eklerdi: “Söyle allasen, güzel değil mi?”

Sessizlikle doğrulardım onu ve her şey eski düzenine dönerdi.

Alışılmadık bir adamdı dostum Joşt, her açıdan tuhaf biri. İçinde bir güvercin kadar yumuşak başlı olsa ve eşi olmayan bir iyi yürek taşısa da, çevre insanının sempatisini kazanmamıştı. Dağlılar, uzaktan onu gördüler mi gözüne gözükmemeye çalışıp, istasyon şefinden uzak durmaya gayret ederlerdi. Bunun nedeni, insanların nereden ve nasıl uydurdukları meçhul bir tuhaf görüşe dayanıyordu. Joşt, halk arasında ‘müneccim’ biliniyordu, ne ki kötü anlamda, insanlara baktı mı ‘ölüm ayrıcalığını’ gördüğü, seçilmiş insanların yüzlerinde, onun soğuk nefesini bir biçimde hissettiği söyleniyordu.

Bunda gerçeklik payı ne kadardı, bilmiyorum; her halükârda onda hassas ve batıl inançlara meyilli bir hissiyatı huzursuz edecek bir şey fark etmiştim. Mesela aşağıda anlatacağım garip rastlantı hafızama çakılıp kalmış.

Şıçitniska'daki istasyon görevlileri arasında, Gvocik adında bir makasçı da vardı, eline tez ve dürüst bir işçiydi. Joşt, onu pek sever, astı gibi değil de bir dostu ve meslektaşı gibi davranırdı.

Bir pazar, hep olduğu gibi onu ziyarete gittiğimde, Joşt'u somurtmuş oturur buldum; hüzünlü ve kederliydi. Nedenini sorduğumda, hemen “Bir şey yok,” deyip geçiştirdi ve ani bir hareketle yüz ifadesini değiştirdi. O ara Gvocik göründü, bir şeyler bildirip şefinin talimatlarını soruyordu. Şef, bir şeyler homurdandı, garip garip gözlerinin içine paktı ve pütür pütür olmuş, çalışmaktan yıpranmış elini sıktı.

Makasçı, şefinin garip davranışıyla şaşırmış olarak, kocaman, kıvrır kıvrır saçlı kafasını bir inanamazlıkla sallayarak uzaklaşmıştı.

“Zavallım...” diye fısıldadı Joşt, üzgün üzgün arkasından bakarken.

Bu sahneden hiçbir şey anlamamıştım. “Niçin?” diye sordum.

İşte Joşt o zaman açıklamıştı:

“Dün gece kötü bir rüya gördüm,” demişti, bakışlarını benden kaçırmaya çalışarak. “Çok kötü bir rüya.”

“Rüyalara inanır mısın?”

“Maalesef, dün gece gördüğüm bu rüya, çok tipik olanlarından ve hiç yanıltmaz. Eski, camları kırık, metruk bir izbelik gördüm. Bu lanetli binayı her gördüğümde bir uğursuzluk olur.”

“İyi de makasçının bunla ne alâkası var?”

“Boş pencerelerden birinde onun yüzünü net şekilde seçtim. O kara delikten eğildi ve boynundan hiç eksik etmediği kareli fularını salladı bana doğru.”

“Ee, n’olmuş?”

“Bir vedalaşma hareketi. Yakında ölecek, bugün yarın, her an ölebilir.”

“Rüyaya kanma, hak yolundan ayrılma,” diyerek onu yatıştırmaya çalıştım.

Joşt, sadece zoraki bir gülümseyişle gülümsedi ve sustu.

Ama Gvocik, hemen daha o akşam yaptığı bir hata neticesinde öldü. Yanlış bir sinyalle hataya sevk ettiği bir lokomotif iki bacağını koparmış, ruhunu hemen oracıkta teslim etmişti.

Hadise beni derinden sarstı ve Joşt’la bu konuyu konuşmaktan epey bir zaman kaçındım. Ama nihayet, galiba üzerinden bir sene geçtikten sonra, bir keresinde sanki istemeden değindim konuya:

“Ne zamandır var bu kötü sezgilerin? Hatırladığım kadarıyla eskiden sende yoktu böyle şeyler.”

“Haklısın,” diye yanıtladı, bu konuya değinilmiş olmasından hoşnut olmadığını belli ederek. “Bu uğursuz şey sonradan gelişti içimde.”

“Bu nahoş konuyla canını sıktığım için affet beni, ama niyetim seni bu uğursuz armağandan kurtarmak. Bunu ne zaman fark ettin ilk kez?”

“Aşağı yukarı sekiz yıl kadar önce.”

“Yani bu civarlara taşınmandan bir yıl sonra.”

“Evet, Şıçıtniska’ya taşınmamdan bir yıl sonraydı. Aralıkta, tam arife günü, o zamanki muhtar Grocela’nın öleceğini sezdiydim. Bunu herkes öğrendi ve birkaç gün geçmeden bana, o hayra alâmet olmayan ‘müneccim’ lakabı takıldı. Dağlılar, benden sanki hortlak görmüş gibi kaçmaya başladılar.”

“Tuhaf. Ama bu işin içinde bir iş olmalı. Zamanında eski büyü kitaplarında bayağı bir okuduğum o ‘ikinci göz’ hadisesinin klasik bir örneği

ortaya çıkıyor olmalı burada. İskoç ve İrlanda dağlılarının da benzer bir özellikle ödüllendirildikten oldukça sık görülür.”

“Öyle, sebebi anlaşılır bir ilgiyle bu konuyu ben de inceledim. Hatta diyebilirim ki, genel hatlarıyla nedenini de buldum. İskoçların gamlı baykuşlarıyla yaptığı bağlantı isabetli, sadece tamamlamak için birkaç söz daha söylemek gerek. Eklemeyi unuttuğun şey, çevreleri tarafından nefret edilen, cüzzamlı gibi kaç kez köylerinin dışına sürülüp atılan bu zavallıcıkların, zararlı yeteneklerinin emarelerini adada kaldıkları sürece gösterdikleri; anakaraya götürüldüklerinde onlara verilmiş bu matem armağının yitirdikleri ve vasat kişilerden hiçbir farklı yanlarının kalmadığı.”

“İlginç bir şey. Söylediğin bu şey, bu sıradışı psikolojik hadisenin esasen kitonik nitelikte unsurlara bağlı olduğunu gösteriyor.”

“Doğru. Bu fenomen, içinde birçok tellürik unsur barındırıyor. Dünyanın çocuklarıyız ve görünürde onun zemininden koparılmış alanlarda dahi onun devâsâ etkilerine tâbiyiz.”

“Kâhinliğini de aynı kaynaklara mı bağlıyorsun?” diye sordum bir anlık tereddütten sonra.

“Tabii ki. Çevre bana etki ediyor, buradaki ortamın etkisi altında kalıyorum. Bendeki bu felaket tellallığı vasfı, tartışılmaz bir mantıkla bu bölgenin ruhundan kaynaklandı, iki dünyanın sınırında yaşıyorum.”

“Ultime Thule,” dedim, başımı önüme eğerek.

“Ultime Thule!” Sanki yankınmış gibi tekrarladı Joşt.

Bir endişe sarsmıştı her yanı, sustum. Bir süre sonra, bu duygunun etkisini üzerimden attığımda, sordum:

“Her şeyi bu kadar açık kavradığına göre, ne diye başka diyarlara taşınmadın?”

“Yapamam. Asla yapamam. Buradan gidecek olursam, kendi yazgıma karşı bir şey yapmış olacağımı hissediyorum.”

“Batıl inançlısın, Kajik.”

“Hayır, bu batıl inanç değil. Bu, yazgı. Sadece burada, dünyanın bu ufacık parçasığında, önemli -ne ki henüz ne olduğunu tam bilmediğim, sadece belli belirsiz hissettiğim- bir görevi yerine getirmem gerektiğine derinden inanıyorum...”

Sanki bu söylediklerinden ürkmüş gibi sözünü yarıda kesti. Bir an sonra, güneşin batışının aydınlattığı kır gözlerini sınırın kayalık duvarına çevirirken, fısıltıyla ekledi:

“Bak, göze görünen dünyanın, sanki burada, bu dik çizgiyle bittiği, öte taraftan bambaşka, yeni bir dünyanın, insan dilinde karşılığı olmayan bir *metre tenebrarum*’un* başladığı duygusuna kapılıyorum sık sık.”

* Karanlıklar denizi

Dağların morluğuyla bitkin düşmüş gözlerini yere eğdi ve kendisi de karşı yöne, demiryolundan tarafa döndü.

“İşte,” diye ekledi, “işte burada bitiyor yaşam, işte onun son çabası, sınır boyundaki son tepeciği. Yaratıcı hızı burada tükeniyor. Yaşamın ve ölümün bekçisi olarak, mezarın öte yanından gizlerin sırdaşı olarak burada dikilişim de bu yüzden.”

Bu sözleri eklerken, yüzüme derinden baktı. Öylesine güzel bir adamdı ki o an. Dalgın gözlerinin, bir ozanın ve gizemcinin gözlerinin esin veren bakışı, kendi içinde onca ateş biriktirmişti ki, onların etkileyici gücüne karşı koyamadım ve saygıyla başımı eğdim. İşte son soruyu orada sormuştu:

“Ölümden sonra bir hayat olduğuna inanıyor musun?”

“Hiç bilmiyorum ki. İnsanlar, hem olduğuna hem de olmadığına dair onca kanıt var diyorlar. İnanmak isterdim.”

“Ölüler yaşarlar,” dedi güçlü bir sesle Joşt.

Aramızda uzun, kendine kulak kesilmiş bir sessizlik oldu.

Bu arada güneş, dış dış bir yarın üzerinde bir kavis çizip, diskini onun sınırları dışına gizlemişti.

“Geç oldu,” dedi Joşt, “dağların gölgeleri çıkıyor. Bugün erken yatmalısın, yol seni yormuştur.”

İşte bu unutulmayacak konuşmamızı bu sözlerle bitirmiştik. Ondan sonra, bu en önemli konular ya da ona armağan edilmiş ikinci göz üzerine artık hiç konuşmadık. Bu tehlikeli konuya girmekten kaçınıyordum, zira onu üzdüğü belliydi.

Ta ki bir gün, bu iç karartıcı yeteneklerini kendisi bana hatırlatana kadar.

On yıl önceydi, yaz ortası, temmuz. Bu olayların tarihini tam olarak hatırlıyorum, hafızama kazınıp kaldılar.

Çarşambaydı, 13 Temmuz, bir bayram günü. Yine her zaman olduğu gibi sabahleyin onu ziyarete gitmişim; tüfeklerimizi alıp yaban domuzlarının görüldüğü komşu koyağa gidecektik. Joşt’u ciddi, düşüncelere dalmış bir halde buldum. Az konuşuyordu, sanki peşini bırakmayan inatçı bir düşünceyle meşgul gibi, kötü atışlar yapıyordu, dalgındı. Akşam vedalaşırken

sıkı sıkıya kucakladı beni ve sonra adressiz bir zarf içinde mühürlü bir mektup verdi.

“Dinle Roman -heyecandan titreyen bir sesle konuşuyordu- hayatımda bazı önemli değişiklikler olacak; ihtimaldir ki buradan uzun bir süre ayrılmak ve ikametimi değiştirmek zorunda kalabilirim. Eğer bu olursa, bu mektubu aç ve zarfın içindeki adrese gönder; şimdi sayamayacağım türlü nedenden ötürü bunu ben yapamam. Ne olduğunu sonra anlayacaksın.”

“Beni bırakıp gitmek mi istiyorsun, Kajik?” diye sordum acıdan kısılmış bir sesle. “Niye? Üzücü bir haber mi aldın? Niçin böyle yuvarlak konuşuyorsun?”

“Bildin. Bugün rüyamda yine o yıkık evi gördüm, inlerinden birinde de bana çok yakın birinin simasını. Hepsi bu. Elveda Roman!”

Uzun, çok uzun bir an birbirimize sarıldık. Bir saat sonra evdeydim artık ve karşıt duyguların fırtınasıyla harap halde, robot gibi talimatlar veriyordum.

O gece gözümü bile kırpmadan, peronu huzursuz huzursuz arşınlayıp durdum. Sabaha karşı, bu belirsizliğe artık daha fazla dayanamayıp Şıçıtniska’ya telefon açtım. Hemen yanıt verdi, onun için kaygılanıyor oluşumdan ötürü teşekkür etti bana. Sakin ve kendinden emin sesi, keyfi yerinde, handiye şakacı sözleri beni sakinleştirmişti; derin bir soluk aldım.

Perşembe ve cuma sakin geçti. Joşt’la birkaç saatte bir telefonla görüşüyor, her seferinde de sakinleştirici bir yanıt alıyordum; önemli hiçbir şey olmamıştı. Cumartesi de böyle geçti.

Tereddütte bir denge kazanmaya başlamıştım ve akşam dokuz civarı görevli lokalinde istirahata giderken, ta baykuşlardan, kuzgunlardan vb. başlayıp, kendileri huzur bulamayan ve başkalarının da huzurunu kaçıran kara haberci tüm mahlûkatın adını onun adının başına getirerek, telefon ahizesinden demediğimi bırakmadım ona. Sözlerimi yumuşak başlılıkla karşıladı ve bana iyi geceler diledi. Nasıl olduysa kısa sürede deliksiz bir uykuya dalmışım.

Birkaç saat uyudum. Sonra birden, uykumun en derin yerinde, telaşlı bir telefon zili işittim. Bir yarı bilinç halinde, lambadaki gazın rahatsız edici ışığından gözlerimi sakınarak, sedirden fırlayıp ayağa kalktım. Telefon bir kez daha çaldı, cihazın yanına koşup kulağımı reseptöre dayadım.

Joşt’u arayan, kesik kesik konuşuyordu:

“Bağışla... Uykunu böldüm... Bugün istisnai olarak treni erken salmam gerekiyor... 21 no’lu marşandiz... Kendimi pek iyi hissetmiyorum... Yarım

saat sonra yola çıkacak... Gerekli sinyali ver... Ha!”

Reseptör zarı, birkaç hırıltılı ses çıkardıktan sonra titremeyi bıraktı.

Acaba bir şey duyar mıyım diye, küt küt atan kalbimle kulak kesildim, ama boşuna. Telin öteki ucundan bana gelen, gecenin kesif sessizliğiydi.

İşte o zaman ben konuşmaya başladım. Cihaz deliğine eğilmiş, sabırsız kelimeler, acının ifadesi olan sözler fırlatıyordum boşluğa... Karşımda taşlaşmış bir sessizlik. Nihayet, sarhoş gibi sendeleyerek odanın ortasına gittim.

Saatimi çıkarıp kadranına baktım; gece on ikiyi on geçiyordu. Gayriihtiyari olarak çalışma masasının üzerindeki duvar saatiyle karşılaştırdın. Garip şey! Saat durmuştu. Hareketsiz akrep ve yelkovanı birbirinin üzerine gelmiş, on ikiyi gösteriyordu; istasyon saati on dakikadır, yani telefon konuşmasının aniden kesildiği andan beri çalışmıyordu. Soğuk bir titreme sardı bedenimi.

Çaresiz halde, kime başvuracağımı, ne yapacağımı bilemeden, odanın ortasında öylece dikiliyordum. Bir an drezine atlayıp olanca hızımla Şıçıtniska’ya gitmek istedim. Ama tam vaktinde durdum, istasyonu şimdi terk edemezdim, yardımcım yoktu, görevliler istirahatteydi, alışılmadık saatinde gelecek marşandiz her an perona girebilirdi. Krenpaç’ın güvenliği benim omuzlarıma yüklenmişti. Beklemekten başka yapacak bir şeyim yoktu.

Ben de bekledim, yaralı bir hayvan gibi odanın bir köşesinden diğerine atılarak bekledim, dişlerim kenetlenmiş bekledim, dakika başı perona çıkarak ve sinyalleri işitmeye çalışarak bekledim. Hepsi boşunaydı; trenin geleceğini gösteren hiçbir şey yoktu. Birkaç kez odayı dört döndükten sonra bir telefon daha açmayı denemek için ofise geri döndüm. Sonuçsuzdu; kimse cevap vermiyordu.

Kör edici beyaz bir gaz ışıyla aydınlatılmış büyük istasyon salonunda, kendimi birdenbire yapayalnız hissettim. Garip, tanımlanamaz bir endişe, sanki beni yırtıcı pençeleri arasına almıştı da öyle bir sarsıyordu ki, sıtma nöbetindeymişçesine titriyordum.

Bitkin bir halde sedire oturdum ve yüzümü avuçlarımla arasına aldım. Hiç değişmeden geceyarısını gösteren saatin kara parmaklarını göreceğim diye karşıma bakmaktan korkuyordum; kanımı donduracak korkunç bir şey göreceğim diye, bir çocuk gibi, etrafıma açık açık bakmaktan korkuyordum. İki saat böyle geçti.

Birden irkildim. Telgraf zilleri çalıyordu. Masanın oraya sıçrayıp alıcısı

aceleyle çalıştırdım.

Uzun, beyaz şerit ağır ağır akmaya başladı dışarıya. Dikdörtgen yeşil çuhanın üzerine eğilmiş, sürüne sürüne dışarı çıkan kurdelayı elime aldım ve üzerinde işaretler aradım. Ama rulo yazılı değildi; telgraf çubuğunun izi dahi yoktu. Dikkat kesilip bekledim, şeridin hareketini izleyerek...

Ve nihayet, uzun, birer dakika aralı ilk sözcükler göründüler; titreyen ve yarım yamalak işler bir elle, büyük bir zorluk ve emekle kurulmuş, bir bilmece gibi kapkaranlık ifadeler...

“... Kaos... karanlık... uykularım düzensiz... uzak... gri... şafak... ah!., ne zor!., ne zor... kurtulmak... iğrenç... iğrenç... bir kara kütle... kesif... kokan... nihayet... koptum ondan... ben...”

Son sözcükten sonra uzun, birkaç dakika süren bir ara oldu; ama kâğıt yine de tembel bir dalga halinde dışarı akıyordu. Ve sonra yine işaretler, şimdi daha sağlam, daha cesur basılmışlar:

“... B e n! B e n! B e n! O... biçimin orada uzanmış... kanapede... soğuk... brr... yavaşça dağılıyor... içeriden... Umurumda değil artık... Dalgalar geliyor... büyük, açık dalgalar... bir girdap!.. Bu dev gibi girdabı hissediyor musun?.. Hayır! Sen onu hissedemezsin... Bütün bunlar benim karşımda... hepsi şimdi... harikulade bir burgaç!.. Alıp götürüyor beni!... Kendisiyle!.. Aldı beni... Gidiyorum, artık gidiyorum... Elveda... Rom...”

Telgraf birden kesildi; cihaz durdu. Galiba o zaman sarsılıp olduğum yere yığıldım. En azından, sabaha karşı üç gibi gelen muavinim öyle demişti; ofise girdiğinde beni, kâğıt şeritler elime dolanmış, şuursuz halde yerde otururken bulmuş.

Kendimi topladıktan sonra marşandizi sordum. Gelmemiştii. İşte o zaman tereddütsüzce drezine atladım ve dağılmakta olan karanlıklar içinde, motoru Şıçıtniska’dan yana sürdüm. Yarım saatlik yolculuktan sonra oradaydım.

Hemen daha girişte, alışılmadık bir şeyin meydana geldiğini fark etmiştim. Genelde hep sakin ve yalnız istasyonu, görevli lokaline doluşup kapılardan taşan bir kalabalık istila etmişti.

Kalabalığı ite kaka içeriye doğru yol açtım. Gözleri kapalı Joşt’un üzerine uzandığı kanapeye eğilmiş birkaç adamı o zaman gördüm.

Birini ittim ve arkadaşımın yanına çöküp elini avucuma aldım. Ama

Joşt'un soğuk ve bir mermer gibi katı eli, elimden kayıp direnç göstermeksizin düştü yatağın köşesinden dışarı. Yüzünde ölümün soğukluğuyla çizilmiş bir gülümseme, gür, kıvrım kıvrım saçlarının girdabına yayılmış, sessiz bir memnuniyet gülümsemesi...

“Kalp sektesi,” diye anlatıyordu yanda duran doktor. “Bugün geceyarısı.”

Sol göğsümde keskin, delici bir ağrı hissettim. Bakışlarımı gayriihtiyari kanapenin üzerinde asılı duvar saatine kaldırdım. O da o trajik anda durup kalmıştı; o da on ikiyi gösteriyordu.

Kanapeye, ölünün yanına oturdum.

“Bilincini hemen mi kaybetmiş?”

“Anında. Gece telefonda telgraf çekerken saat tam on ikide. Geceyarısını on geçe gibi bekçi tarafından çağrıldım, geldiğimde şef artık hayatta değildi.”

“Öyleyse saat iki ile üç arasında bana telgraf çeken kimdi?” diye sordum, gözlerim Joşt'un yüzüne çakılı.

Odadakiler birbirlerine şaşkın şaşkın bakındı.

“Olamaz,” dedi muavin. “İmkânsız. Merhumdan görevi devralmak üzere odaya saat bir sularında girdim ve giriş o giriş, o andan itibaren görev yerimi bir kez olsun terk etmiş değilim. Hayır şefim, ne ben ne de başka bir görevlimiz bu gece telefonu kullandı.”

“Ama,” dedim yarım yamalak bir sesle, “bu gece saat iki ile üç arasında şıçıtıniska'dan telgraf aldım.”

Kesif bir sessizlik, taşlaşmış bir sessizlik oldu.

Zayıf, eksik gedik bir düşünce zorlukla bilincime yükseliyordu...

“Mektup!”

Cebime uzandım, zarfı yırtıp açtım. Bana yazılmıştı. İşte Joşt'un sözleri:

“Ultima Thule, 13 Temmuz

Sevgili Romek!

Yakın zamanda aniden öleceğim. Bugün rüyamda izbeliğin pencerelerinde gördüğüm insan, kendimdi. Belki de az vakit sonra görevimi tamamlayacağım, seni de aracı olarak seçeceğim. İnsanlara anlatacaksın, şahitlik edeceksin. Başka bir dünyanın olduğuna belki inanırlar... Eğer başarırım. Elveda! Yok! Zamanı gelince öte yanda görüşmek üzere...

Kazimierz”

SATORA’NIN ENGRAMLARI

Bomboştı arazi. Sadece ray şeritleri uzayıp gidiyordu göz alabildiğince ve bir de göğē doğru dikilen telgraf direkleri. Rüzgâr bir anlığına sessizleştğinde, tellerde elektriğin kısık sesli uğultusu, taze bir esinti dalgasıyla yeniden güçlendiğindeyse, telgrafların boğuk takırtısı duyuluyordu; enginlik yakınıyordu acı acı...

Yol kenarı ağaçlarından, sararmış yapraklar uçuşuyordu arada bir ve rüzgârların girdabıyla koparılıp toprak setlerin öte yanına geçiyor veya solgun, hışır hışır bir korteje kapılmış halde hat boyunca dolanıp duruyorlardı. Gökyüzünde sonbahar karanlığı, bulutlardan paftasını sermiş ve dünyayı gri bir sıkıntının renklerine büründürmüştü. Bulutlardan yapılmış bir örtü, yağmur serpintilerinin şalı içinde, tarlalarda ne yana gideceğini bilemeden dolanıp duran bir sessiz melankoli...

Satora yağmurluğuna daha bir sıkı sarıldı, yakalarını kaldırdı ve yürümeyi sürdürdü, istasyon şefi, her şeyin bulanıklaştığı, keskin çizgilerin silikleştiği ve karanlıklar krallığının dünyayı hükmü altına aldığı akşam vakitleri, Knieyuv istikametinde yaptığı bu gezintileri seviyordu. Günün bitiminde gölgelerin dünyayı kapladığı ve büyük bir esrarın doğduğu bu garip saati seviyordu. Her bir ağaç, her bir çalı, her bir yeldeğirmeni ya da tarlanın ortasındaki taş, bir bilmece giysisine bürünüp aldatır, yanıltır ve şaşırtır. Alacakaranlığın dar sokaklarından adı konulmamış bir şey uzatır kafasını dışarı, tatlı uykuyla büzülmüş organlarını düzeltir, kafasını kaldırır, gülümser. Karanlık bir saatin zavallı, sakat ucubesi...

Zakliç istasyon şefi, onun derin lirizmini anlıyordu, çünkü karanlığın melodilerinde kendisine ait, yüreğinin en derininden gelen nâmelerin aktığını hissediyordu...

Ludvik Satora, hatıraların sevgilisiydi, çünkü insanların, hadiselerin ve eşyanın ebediyen geçip gidişiyile hiç uyuşamamıştı. Bir daha geri dönüşü

olmaksızın geçmişe düşen her bir an, onun için paha biçilmez, bedeli ödenemez değerdaydı ve her bir anla, kelimelere dökülemez bir hüznün duygusuyla vedalaşırdı. Onu bu yoldan döndürmek için, o dönemeçte kaybolurken durdurmak için neler vermezdi ki! Ama sunacağı adağın boşa gideceğini; hayat nihayetinde bir vedalar ve ayrılıklar teşbihi, geçmiş ve uzaklara esip gitmiş olana sadık bir kalbin derinliklerinde söylenip sınırsız bir lirizm çınlayan bir büyük veda şarkısı olduğundan, artık geçmiş olanı kurtaramayacağını bilirdi.

Satora, iki yıldır, alacakaranlık vakti, bütün trenler geçip gittikten sonra ve de sabah saat üçe kadar da yapacak bir işi kalmadığında, hep aynı istikamete doğru, bugün artık yerinde olmayan Kniejuv'daki durağa doğru gezintiye çıkıyordu. Daha bir yıl önce burada, girişi önünde ufacık bir makas kulesi, iki semaforu ve bir çift sürgüsü ile bir istasyon binası duruyordu. Zakliç'ten toplaşan dört kilometre uzaktaki bu istasyoncuğun şefi, Satora'nın bir dostu, kendi halinde, iyi yürekli ve de gayretli bir memur olan Asistan Dron'du. Sadece yük trenlerinin mola verdikleri Kniejuv durağının asıl niteliği, yollarına devam etmeden önce yan hata alınıp dinlendirilen ağır marşandizler için bir manevra istasyonu olmasıydı.

Fî tarihinden beri burada bulunan bu durak, durduk yere birden ortadan kaldırıldı. Artık gereksiz mi görülmüştü yoksa demiryolları bütçesine yük mü oluyordu bilinmez; netice olarak idare istasyonu kapadı. Dron, sınır bölgelerinde bir yerlere gönderildi, makasçı Zak ise Pohmaj İstasyonu'na atandı. Eski duraktan tek bir iz kalmadı: Binalar tamamen sökülüp götürüldü, müştemilat ve sinyaller de kaldırıldı. Hatta, dostuyla beraber onca akşam vakitlerini geçirdikleri, etrafı çitlerle çevrili küçük bahçe de yeryüzünden silindi, vagon manevra rayları bile söküldü. Telgraf direğinden birkaç adım ötede, istasyonun bir zamanlar kurulu olduğu yeri gösteren, parıl parıl bir mil taşı kalmıştı.

Burada donup kalmış bir yaşamın yegâne izi olan bu taş, bir daha dönüşü olmamacasına geçip gitmiş hadiselerin tanığı bu taş, Satora'nın akşam gezintilerinin hedefi olmuştu. Şef, genelde son treni saat beş gibi gönderdikten sonra, Zakliç'ten çıkıp bir saatlik yürüyüşle Kniejuv'daki kilometre taşına ulaşıyordu. Yazları ve ilkbaharda batan güneşin kızılığında, kış vakti yelde yağmurda, sonbaharın bitiminde geçmişin bu beyaz parçacığı üzerine oturup derin düşünceler içinde piposunu tütürüyordu. Boş arazinin hep sadık hüznü ve tarlaların büyük sessizliği eşlik ederdi ona... Evine, Zaliç'e dönerken tamamen karanlık olurdu hep...

Durağın kapatılmasından sonraki bir yıl böyle geçti. Kniejuv’a doğru yapılan geziler zaruri bir şeye, hani eksik kaldığında yaşamının da mümkün olmadığı bir şeye dönüşmüş; bir ‘ikinci doğa’ olmuştu. Şartlar ne zaman, akşam gezisini yapmasını engelleyecek uğursuz bir hal alsa, Satora kendini hasta hissedirdi.

Sonunda, birçok günün özlemini olağanüstü bir şekilde giderip, yüreğinin sadakatinden dolayı onu ödüllendirecekmiş gibi görünen bir hadise oldu...

Bir hafta önceydi, unutulacak gibi olmayan dokuz ekim günü.

Satora, hep olduğu gibi yine akşamleyin beş sularında yeni üniformasını giyindi, üzerinde şef rütbeleri bulunan yeni dikilmiş kaputunu attı omuzlarına ve üniformasının şapkasını da kafasına sıkı sıkıya bastırıp Kniejuv’a doğru yola çıktı. Akşam bugünkü gibiydi, hüzünlü ve iç karartıcı. Gökyüzünde kurşuni bulutlar rüzgârlarla didişip duruyorlardı; sanki kalburdan geçirilmiş gibi bir yağmur çiseliyordu, ıslak ve küçük kargaların, rüzgârın uğultusunu aşıp gelen boğuk çığlıkları işitiliyordu zaman zaman.

Şef, her zamankinden hüzünlü ve her zamankinden bezgin bir halde hızlandırdı adımlarını.

O akşam, hatıraların içindeki dalgası hiç olmadığı kadar güçlü çırpınıyordu. Çünkü o gün, istasyonun kapatılışının yıldönümüydü. Dostuyla ayrılışlarını sanki bugünmiş gibi anımsamaktaydı. Çene çalarlarken Dron birden susmuş ve sanki arazide bir şeye bakıyormuş gibi bir anda pencerenin yanına gitmişti. Hemen sonra geri dönüp veda için ona elini uzatmıştı, kısa cümlelerle, kısık bir sesle konuşuyordu:

“Sağlıcakla kal eski dost. Yarın gidiyorum.”

“Nereye?” diye sormuştu huzursuzlanarak.

“Sınır bölgesinde, Polonya’nın bir ucundaki istasyonun birine; itin öldüğü bir yer.”

“Şaka mı bu?”

“Ne şakası! Emir. Yarın kulübeyi kapatıyorlar. Öyle lazım gelmiş.” Ona sarıldıktan sonra, handiyse zorla eşiğin dışına itelemişti. İhtiyar yaban, dostunun yanında hüngür hüngür ağlamaktan korkmuştu ve kendi kendisine karşı direniyordu.

İstasyonun yıkımına hemen ertesi gün başlandı...

Bir yıl önce olmuştu, hemen hemen akşamın aynı saatinde... Ve bugün o an, sonbahar rüzgârının kanatlarında, sarı yaprakların hışırtılarında, çiseleyen yağmurun melodisinde geri dönüyordu. Yıldönümü...

Satora, bir zamanlar istasyonun durduğu yere iyice yaklaşmıştı. Alacakaranlığın bulanık aydınlığında taşın gövdesi parıldıyordu artık... O sıra bakışlarını yukarı kaldırdı, titredi. Hattın üzerinde arazinin saçında, gecenin karanlığında uzaklardan bir ışıklı ışaret yanıp sönmekteydi: İki büyük sarı göz.

Bu da ne? Semafor *redivivus* mu oldu yoksa? Adımlarını ışaretlerden tarafa hızlandırdı. Ama taşın hizasına yaklaştığında, ışıklar birden sönüverdi. Yüreği adeta kasılmış halde sinyal direğini aramaya başladı. Ama arayışı boşunaydı. Hani bir yıl önce kaldırmışlardı ya onu.

Peki öyleyse yukarıdaki bu fenerler nereden çıktı... Göz aldanması mıydı, neyin nesiydi?.. Yoksa istasyonun biraz ötesinde miydi, şu tarafta mıydı yoksa?

Ve kilometre taşını geçip Vıgnanki istikametinde yoluna devam etti. Ama on beş dakikalık yoldan sonra da, arzuladığı nesneye rastgelmemişti; Kniejuv’a geri döndü.

“Anlaşılan bir şey görür gibi oldum,” sonucuna varmıştı, sevgili durağına doğru giderken.

Ama şimdi altı kúsur metre yukarısında, kan rengi parıltısıyla bir çift ışaret daha gördüğünde, duyduğu sevinci kim tarif edebilir ki; değişen sinyal kırmızı ışık vererek sahanın dolu olduğunu bildiriyordu.

Satora, gördüklerine inanamayarak gözlerini ovuşturdu ve bir daha ovuşturdu, ama görüntü kaybolmadı; yukarılarında bir yerlerde göze görünmez bir semaforun omzuna asılmış ateş fenerleri hâlâ yanıyordu.

şef, taşın üzerine oturdu ve piposunu yakıp sanki hipnotize olmuşçasına dalıp gitti uyarı sinyaline.

Bu seyrin ne kadar sürdüğünün farkına bile varmadı, belki bir, belki iki, belki de üç saat. Kendine geldiğinde doğudaki yükselteler artık boz renk almış ve kalın çiğ, boz gocuğuyla kaplamıştı çimenleri. Kırmızı ışıklar kaybolmuştu; enginliğin boş alanlarında sadece gergin, kara telgraf telleri uzanıp gidiyordu.

Satora, sabah görevini almak üzere, humma titremeleriyle bitkin, buz kesmiş, yarı yarıya taşlaşmış, ama yüreğinde garip bir sevinçle dönmüştü Zakliç İstasyonu’na.

O akşamın üzerinden bir hafta -şefin yaşamında unutulmaz bir yedi gün- bir mucizenin yedi günü, bilinmezle yüz yüze olabildiği bir yedi gün geçmişti. şimdi Kniejuv’da esrarengiz sinyaller onun için yanıyor, göze

görünmez semafor her gün çalışıyordu. Birinin eli, boş arazi etrafına fenerleri itinayla diziyor, renklerini değiştiriyor, ışıklarını ayarlıyordu. Bu birkaç gün boyunca Satora, sanki eski iyi günlerin geri dönmüş olduğu, istasyonun her an yeniden hayata dönebileceği ve peronda arkadaşının gür sesini yine işiteceği duygusuna kapılmıştı.

“Vagonları son hatta alın! Üçüncü sürgü ileri! Kör hatta!” komutlarını işitivercekti sanki arkadaşının.

Alacakaranlığın kıvrımlarında şimdilik sessiz sessiz sürünen sadece o iki ışıktı, ama çok geçmeden, belki bir, belki de iki hafta sonra... her şey geri dönebilirdi!..

Ve bugün, on yedi ekim günü, Zaklıç istasyonu şefi, hatıralarının olduğu yere yüreği pır pır edererek yaklaşmaktadı. Geçilen kilometre taşlarını nefes nefese okuyor ve sanki özlemin kanatlarında yükselmişçesine olanca hızıyla gidiyordu. Üçüncü yol işaretini geçip de hedefine vardığında, önünde uzanan boşluğa gömdü vaşak bakışlarını ve bir daha da ondan ayırmadı gözlerini. Ancak sinyali göremedi: Dilsiz ve sağır boşluk, sonbahar karanlığının kara matem giysisiyle kararmaktaydı.

O da taşın üzerine oturdu ve bekledi. Bir saat, iki saat, üç saat bekledi, geceyarısını geçirdi ve şafağı buldu: Işıklar yanmamıştı, işte o zaman başı önde, sallanan sarhoş adımlarıyla yürüyüp gitti kendi istasyonundan yana...

Ertesi gün Zaklıç'te üzücü bir kaza meydana geldi. Manevracı Yaksa, kendi dikkatsizliği sonucu, Vıgnanki'den gelen yolcu treninin tekerleri altında kalıp paramparça olarak can verdi. Acımasızca lime lime edilmiş bedeninden geriye, trenin peron önündeki ilk hatta fırlatıp attığı bir el kalmıştı yalnızca. İş gömleğinin yeni içinde kalmış, etleri sıyrılmış beş parmak ve dışarı fırlamış ölü solgunluğunda kemik kırıntılarından bu kanlı insan parçacığı, Satora'nın hafızasına kazınıp kaldı. Ve istasyon görevlileri kaza izlerini gayretle temizlemiş ve Yaksa'nın elinin bulunduğu yere kum dökmüş olsalar da, Zaklıç istasyon şefinin gözünün önünden hiç gitmedi, hâlâ öyle kanlı ve hâlâ öyle yırtıcı...

Birkaç hafta sonra istasyon önündeki hatlardan geçerken rüzgârın özel bir muzipliği dikkatini çekti. Raylar arasında birkaç yerden ufak hortumlar oluşmuş ve bir süre kendi yerlerinde döndükten sonra uzamaya ve birbirlerine doğru çekilmeye başlamışlardı. Böylece oluşan daha büyük huni, birkaç adım daha öteye geçmiş ve orada birkaç kez daha dönüp yeniden rayların arasına çökmüştü.

Satora, o tarafa doğru gitti ve esintilerin ortaklaşa çabasıyla yığılan toprağın, sanki bir insan kolu biçimi almış olduğunu fark etti. Şef, rüzgâr Chimera'sının yaptığı bu heykele daha dikkatli bakınca, sanki endişe gibi bir şey hissetti; sanki bir yenin içinden çıkar gibi duran, tırnakları aynk parmaklarıyla bu kumdan el, Yaksa'nın elinin kalıbı gibi görünüyordu. En ufak ayrıntısına varıncaya kadar benzerlik, çarpıcıydı.

Gözünü bu olağanüstü hadiseden ayırmadan düşüncelere dalmış halde dikilirken, arkasında ayak sesleri işitti. Arkasını döndü ve ona doğru yaklaşmakta olan yardımcısı Derviş'i gördü.

“Şefim, demiryolunda ne gözlüyorsunuz böyle dikkatli dikkatli?” diye sordu genç adam, parmaklarını şapkasına koyarken.

“Özel bir hadise, arkadaşım,” diyerek yanıtladı Satora, kumu gösterip, “ne görüyorsunuz bu figürde?”

“Hangi figür? Nerede?”

“İşte işte, şu kum yığını. Dikkatlice bakınız. Şu an yeni bir esinti geldi ve efemeris heykeli dağıttı.”

“*Sacrebleu!*” diyerek lanet okudu Satora. “Birkaç saniye geciktiniz. Görmeye değdi.” .

Ve bunun ne olduğunu açıkladı ona. Derviş dikkatle dinlemişti, ama inanmış gibi görünmüyordu.

“Ama bütün bunları gördüğünüzü sanmış da olabilirsiniz,” dedi sonunda, sesinde bir şüphe tonuyla. “Belki de o an, şu geçenki kazayı düşünüyordunuz.”

Satora, sadece sabırsızlıkla omuz silkti, ama cevap vermedi. Biraz önce görmüş olduğu şeyin gerçekliğine yardımcısının inanıp inanmaması umurunda değildi.

İzleyen birkaç gün boyunca rüzgârın kumlarda yaptığı muziplik, hattın çeşitli yerlerinde tekrarladı, ne ki gittikçe daha belirsiz, daha yarım yamalak: El kalıbı kısmi ve bitirilmemiş oluyordu, birinde bazı parmaklar eksikse, başka seferinde bu kez dirsekten sonra kısalmış gibi görünüyordu. İzleyen haftalarda bu hadise artık nadiren, başlangıçta iki, sonra üç, en son dört günlük aralarla meydana geldi, nihayetinde de tümüyle kesildi ve bir daha geri dönmedi.

Benzer bir hadiseyi aynı zamanda eski Kniejuv İstasyonu civarlarında da gözlemlemişti. Görülmez semaforun ışıkları birkaç haftalık aralarla birkaç kez daha, ancak her seferinde daha zayıf olarak yanmıştı; sinyalleri görünür

derecede silikleşiyor ve tükeniyordu, nihayet söndüler ve bir daha yanmadılar...

Böylece Satora'nın içinde de bir şeyler kırıldı, bir şeyler söndü. Ruhunda aldatıcı hayalleri bir zaman beslemişti ve artık gerçekleştirmeleri yakinken, hain serap gözlerinin önünde dağılıp gitmişti. Ve işte yine günlük yaşantının renksizliği hakimdi her şeye...

Ancak çevresindeki karanlığın içinden bir teselli parıltısı ağırdan ağıra parlamaya başlamıştı. Olayların ve nesnelerin düzensizliği içinde bir düşünce filizlenmişti. Başlangıçta ürkek ve zayıf olan bu düşünce, zaman geçtikçe dışarı taşan boyutlara ulaştı ve kendinden başka her şeyi susturdu: Yüz kollu sürgünü, sayısız kökle ve sert, koparılamaz kızıl dallarla yayıldı. O andan itibaren Satora artık tek bir düşünceyle ve bir düşünce için yaşıyordu. Bu düşünce, bütün bir ufku gözlerinin önüne sermiş ve ikincil meseleleri gölgeye itmişti. Onun kurtarıcı yol işaretine gözlerini dikmiş olarak, artık bir kere çizilmiş olan bir yönde dümdüz gidiyordu ve hiç kimseye ve hiçbir şeye bakmadan ne sağa ne sola sapıyordu. Şef, ölümcül bir yola girmişti...

Kniejuv'da ve Zakliç İstasyonu'nda gözlemlediği tuhaf belirtilerden, geçmişini kurtaran bir 'engram teorisi' ortaya çıktı. Zira zamanla Satora, dünyada hiçbir şeyin kaybolmadığı, en adisinden bile olsa hiçbir olayın geçip gitmediği ve arkasında bir iz bırakmadan silinmediği inancına kaptırdı kendini. Hiçbir şey silinmiyor, tam aksine her şey kalıyor ve kaydediliyordu. Bunun nerede olduğunu tam bilmiyordu. Belki metafizik bir düzlemde, Hintlilerin *Akaşa*'sında, astral Esîr'de ya da göze görünmez, kozmik bir sıvının içinde, kimbilir?.. Gerçek olaylar, görünen dünyanın arenasında oynandıktan sonra, resimlerini astral bir klişede ebedileştirmek için, büyük bir olasılıkla bir dördüncü boyuta giriyorlardı. Satora, sanki metafizik fotoğraflar ya da panolar gibi, dünyanın dışındaki alanda bir yerlerde kaydedilen geçmiş olayların ve anların bu görünümelerini "engramlar" olarak adlandırıyordu.

Bu engramlar, geçen olay ve hakikatlerin izleri, dünya ötesi klişeler üzerinde, fizikî dünyanın emülsiyonuna batırılmış halde, kâğıtta yahut ışık sayesinde camda canlandırılmış benzer görünüşleri olarak, gizli şekilde devam edip gider. Devam ediyorlar demek, *in potentia* varoluyorlar demek, fırsatını kolluyorlar... Göze görünecekleri alana yeniden dönmek ve yankılarıyla tekrarlanmak için...

Zira olayların ses gibi, tını gibi yankıları vardır; tekrarlanmayı ve birkaç kez, bazen asırlarca yankılanmayı severler. Bunların engramları, bir zamanlar

onları ortaya çıkarmış meseleler örgüsünün kısmen geri dönüşüyle oluşan elverişli durumdan istifade edip gizli durumdan çıkar, faal ve empirik duruma geçerler; aktive olurlar.

Bir engramın yaşamı, ilk olay tarafından dünya ötesi alanda oluşturulmuş modifikasyonların nitelik ve boyutlarına bağlıdır. En kalıcı olanlar trajik olaylardır, çünkü o kıyının alanlarını korkunç sarsarlar. Sıradan ve önemsiz olayların engramları, birisi onları 'çağırmadıkça' gizlilik içinde sessiz kalırlar.

Zira bir engramın faal hale geçmesinde birincil rolü insan duyguları, düşüncesi ve anıları oynar. İnsan, özlemiyle geçmişi alıp 'gökten yere' indirebilir; düşünceleri, geçmiş olayların etrafında inatla dönüp dolaşarak, onların gerçeklik alanına dönüşünü kolaylaştırır; yankıyı çağırırlar. Bu yüzden, onlara duyulan özlem ne denli derinse ve engramları ne denli tazeyse, geçmiş meselelerin 'geri verdiği' ses de onca güçlü olur. En kolay çağrılan, yakın geçmişin yankılandır.

Zamanın perspektifinde ne denli ileri gidilirse, yinelenme o denli güç olur. Çoktan geçip gitmiş nesnelerin engramları, öyle görünüyor ki, röprodüksiyon istemezler. Zamanda bizden uzaklaştıkları ölçüde güçleri zayıflıyor gibi görünmektedir. En güçlü geri dönüş eğilimi, olayın hemen akabindedir; sonra zayıflar, dağılır ve nihayet söner.

Satora, onu yakından ilgilendiren iki vakada yaşayıp görmüştü bunu: İnatçı düşüncesiyle faal hale getirdiği engramlar, geçmiş zamanları birkaç kez yeniden canlandırmış, ancak tükendikten sonra sesleri tümüyle kesilinceye kadar sararıp solmaya, soluklaşmaya başlamışlardı.

Ama Satora, geçmiş, gözünün önünde hep canlı olsun, nabızı hep o anın kanıyla atsın, hep güncel olsun istiyordu; bir bakışıyla hemen koşup yanına gelen sadık bir sevgili gibi, sürekli, hep, her gün, her çağrısında yanında istiyordu onu. Bu arada o, bıkkın ve tükenmiş, onu sevgiyle saran kollarından kayıp gitmiş ve öte dünyanın perdeleri ardında saklanmıştı.

Geriye sadece, bu dünya ile öte dünya arasındaki gizli bir anlaşma sayesinde, ölmüş insanların, olayların ve nesnelerin 'gökten yere' indikleri yıldönümleri, o tuhaf yıllar, günler ve saatler kalmıştı. Onları alıp bize getiren nedir? Yaşayanların büyük özlemi ve düşünceleri mi yoksa Pisagor sayısal bağıntılarına dayalı, kâinatın yapısı içine iyice gizlenmiş bir periyodik geri dönüş yasası mı, bilinmez. Ama yıldönümlerinin, geçmişin engramlarını faal hale getirerek onu dirilttiği kesindir. Bazı insan topluluklarının kitlesel özleminin, sıradan bir insan olmasa bile, tek bir bireyin düşünsel çabasına

göre daha büyük bir ‘çağırma’ gücü vardır kuşkusuz...

Bu yüzden, Zaklıç İstasyonu’nun, olayların yıldönümüne Ölüler Bayramı adını veren şefi, bunların gelişini sabırla beklemeye karar vermişti. Düşüncesinin ve özleminin gücü, sadece birkaç kez tekrarlanan bir yankının doğmasına yetiyordu, çünkü onun manevi gücünün de, tıpkı dünyadaki her şey gibi sınırları vardı. Şimdi başkalarının yardımını, dünyadaki yolculuğuna eşlik eden, kendileri için önemli olayların yıldönümlerinde düşünceleri ve hatıralarıyla onları yeniden canlandırabilecek yoldaşlarının imcesini beklemek zorundaydı...

Bu arada hayat, bekleme azabını kısaltmış ve armağan olarak, öte dünyanın klişelerinde kalıcı ve canlı renklerde resimler basmaya muktedir, korkunç bir kaza getirmişti ona.

Armağan, 1920’nin 8 Temmuz günü, Zaklıç İstasyonu’nda meydana gelen unutulmaz karamboldü. Semafora yanlışlıkla ‘geçiş serbest’ sinyalini koyan, 2 no’lu kule görevlisinin akıl almaz bir hatası neticesinde, Pohmaj istikametinden gelen yolcu treni ile Vıgnaki’den gelen ekspres çarpıştı. Bu sondaki trenin, artık peronun önünde beklemekte olan yolcu trenine bindirmesi öyle güçlü olmuştu ki, her iki tren de birbirlerinin organizmasına girip iç içe geçmişler, demir parçacıklarının titreşip durmasıyla ürkütücü, canavara benzer bir alaşım oluşturmuşlardı. Çarpılan trenden sekiz, çarpandan ise dokuz vagon tamamen kullanılamaz hale gelmişti; onlardan geriye sadece, kanlı insan parçacıklarıyla vahşice karışmış bir ağaç ve demir yığını kalmıştı.

Can kaybı da korkunçtu: Ekspresin neredeyse tüm personeli, yolcu treninden dokuz görevli ve yüz yolcu ölmüştü.

Zaklıç İstasyonu, izleyen o birkaç gün boyunca sanki hastane ya da savaş yeri gibi görünüyordu. Her yandan inlemeler ve ağıtlar geliyordu, havada iyodoform kokusu asılıydı, peronu ve bekleme salonları, doktorların ve sağlık memurlarının kanla lekelenmiş önlükleriyle beyaza boyanmıştı. Satora, sinirle kulaklarını kapatarak, kederli kederli bir o yana bir bu yana gidip geliyor ya da kendisini istasyon ofisine kapatıyordu. Kazayı kimse onun kadar şiddetli yaşamamıştı. Süzölmüş, zayıflamıştı ve insanlar arasında iskelet gibi dolanıyordu.

Ama eğer birisi o an ruhunun derinlerine bakabilseydi, korkunç kazanın sadece bazı çok kesin ayrıntılarının kaldığına kanaat getirirdi. Bunlardan biri, ekspresi süren makinistin resmiydi, kazanın birkaç saniye öncesinden bir resim. Satora, bu adamın yüzünü kritik bir anda görmüştü, yuvalarından

fırlamış gözleriyle boz renk bir yüz, handiyse toprak rengi, umutsuz bir çabayla fren manivelasına bastırıldığı elini izlemişti. Sonra, son anda, asla açıklamayı beceremeyeceği bir şey fark etmişti. Makinist, birden gülümsemiş, aletten elini çekmiş ve bir boşver gitsin hareketi yapmıştı. Neredeyse buna eşzamanlı olarak lokomotif sahanlığında, hemen yanında, hatları biraz silik, ama tümüyle ona benzer ikinci bir silüet ortaya çıkıvermiş ve yine her şeyi hafife alan aynı gülümsemeyle arkasını kazana dönüp merdivenlerden aşağıya inmeye başlamıştı... İşte o an meydana geldi çarpışma...

Cehennemi gümbürtülerin ve çatırtıların ortasında, üst üste binmiş vagonların, aletlerin, insanların, birbirlerine sarılıp dolanmış nesnelerin kaosu içinde, Satora'nın gözleri önünde kırmızı şallı bir genç kız silüeti bir görünüp bir kayboldu. Talihsiz kız, kaçıp kurtulmak isteyerek kompartımanların birinin penceresinden attı kendini. Ancak ölümcül bir atlayıştı, kafasını hatlar arasındaki fenere çarpıp anında öldü... İşte hüznü çekiciliği içinde daha da korkunç olan o son an orada geldi.

Saçları açık renk, altın sarısı, güzelim bir genç kız başı, vagonlardan birinin tekerlekleri altından, transmisyon şeritlerinden, sanki bir demir daire gibi fırlayıp düşmüş ve ona doğru yuvarlanmıştı. Birden, ayaklarının dibinde ölümün artık donukluğuyla örttüğü bir çift güzel menekşe göz, gül goncaları gibi aralık bir çift dudak gördü... Satora, acılar çekmiş bu başa eğildi, sanki bir kutsal kalıntı gibi dikkatle iki avucunun arasına aldı ve dudaklarını onun rengi solmuş dudaklarına bastırdı...

O an dudakları acıyı ve kanın tadını duymuştu. İnci parlaklığındaki ufacık, sıkılı dişleri öpüşme anında ayrılmış ve bir can çekişme kasılmasıyla yeniden örtülmüşlerdi. Satora, dudaklarını aşk bağından çekip aldı ve korku titremeleriyle sarsılarak sevgilisinin başını elinden bıraktı. Gözleri kararmıştı, ayaklarının altında yer fırıl fırıl dönüyordu ve rayların üzerine şuursuzca yıkıldı. Bilinci yerine geldiğinde, artık ölüleri ve yaralıları taşıyorlardı...

Kazadan bir ay sonra, kederli yankıları uyandı Zakliç İstasyonu'nda.

Bu iş, ilk kez hat bitişiğindeki depo duvarı üzerinde şüphe çekici gölgelerin ortaya çıkmasıyla başlamıştı. Satora, bunları ilk kez 9 Ağustos'ta, Zvijal marşandizinin geçişi sırasında fark etmişti. Geçen vagonların binalar üzerine düşen gölgeleri ne boyut ne de biçim olarak vagonlara uyuyordu; depo duvarı üzerinde gördüğü şey, alışıldık, normal konumundaki vagon gölgelerinden çok, alelacele kurulmuş bir barikatın yansıması gibi duruyordu; vagonların genelde simetrik, dört köşe hatları gölgelerinde kırılıp iniş

çıkışlarla, şişkinliklerle dolu karışık, huzursuz bir çizgiye dönüşüyordu.

Gölgelerin en garibi, tenderli lokomotifinkiydi; bu muzip yorumlamasında lokomotif, sanki iki kat olmuş gibi görünüyordu, bir çift bacasını açıkça seçmek mümkündü. Trenin yansıması, korkutucu bir karikatür gibiydi...

Birkaç hafta arayla tekrarlayan bu ilk belirti dahi epey düşündürücüydü. Kısa sürede yeni, daha çok şey ifade eden işaretler de izleyecekti bunu...

Ağustosun sonuna doğru bir akşam Satora, Julava istikametinden gelen yolcu treninin perona girişi sırasında esrarengiz bir fenomen gözlemledi, istasyona düşük hızla giren tren, ona sanki hep olduğundan daha uzun ve iri görünmüştü. Dikkatli bakışlarını vagonların tepe çizgisinde durdurduğunda, nedenini hemen kavradı. Tren, sanki yukarı doğru uzantısıymış gibi, hafiften, ama onun gözleri için görünür bir kenar çerçevesine sahipti. Bulanık, hafif bir kumaştan dokunmuş bu yumuşak örtü, vagonların başka zaman olduklarından daha uzun görünmelerine yol açıyordu.

Satora, izlenimlerini Derviş’le paylaşmayı da ihmal etmedi.

“Arkadaşım,” dedi yanında duran yardımcısına “bu ‘kostüm’de gözünüze çarpan bir şey yok mu?”

Ve o sırada, lokomotif hırıltılarıyla beyaz beyaz buhar dumanları üfürdükten sonra peron önündeki üçüncü hatta duran treni göstermişti eliyle.

Yardımcısı, trenin ‘tertibine’ baştan aşağıya bir göz gezdirdi ve hayır anlamında başını salladı.

“Olağanüstü hiçbir şey görmüyorum. Vagon ekipleri her zaman olduğu gibi, yük orta seviyede. Her şey yolunda.”

“Vagonlar sanki daha iri, sanki daha uzun gibi değil mi?” diye sordu Satora.

Genç adamın gözleri bir kez daha araştırdı treni, sonra sanki biraz şaşırmış olarak gelip amirinin üzerinde durdu.

“Göz aldanması, şefim,” diye yanıtladı sakın sakın. “Belki hava şartlarının anlık durumuyla ortaya çıkmış bir optik ilüzyon. Bugün çok sisli.”

“Ama öyle olsa, sizde de göz aldanması olması gerekirdi.”

“Öyle olacak diye bir şart yok ki. Bizim görme organlarımızın şahsi özellikleri de bunda rol oynar.”

“He, he, he...” Alaycı alaycı güldü Satera. “Diğer bir ifadeyle, hepimizin başka türlü gördüğünü söylemek istediniz. Neyse, sizi iknaya çalışmayacağım. Belki de bakışım diğerlerinden farklıdır.”

Sonra eliyle hareket işaretini verdi.

Eylülle birlikte, yankılar canlı bir biçimde yükselttiler seslerini. Eylülün üçünden dokuzuna kadar olan sürede, handiyse gün be gün, Vıgnanki'den gelen ekspres yolcuları arasında, hiçbir gerekçesi olmayan bir karmaşa patlak verip durdu. Tren, Zakliç İstasyonu'na girerken ürkmüş yolcular vagon pencerelerine yığılıyor ve inmekte görünür şekilde acele ederek sahanlıklarda dolanıp duruyorlardı. Hatta bayağı heyecanlanmış olan birkaçı, istasyona daha epey bir yol varken, hareket halindeki trenden atlayıp iniyordu.

9 Eylül'de, istasyona giriş sırasında, kompartımanların birinde yolcular arasında korkunç bir kavganın çıkmasıyla birlikte panik doruk noktasına ulaştı. Birkaç adam, bastonlarını yukarı kaldırıp, korkmuş kadın ve çocukların yığıldığı çıkışa doğru kendilerine yol açmaya başlamıştı. Tren peronda durmazdan evvel üç cam kırılmış ve birkaç kapı yerinden sökülmüştü. Vagonların içinden spazmlar halinde kadın ve çocuk çığlıkları geliyordu. Vagon merdivenlerinden yuvarlananlardan bazıları hafif, bazıları ağır şekilde yaralanmıştı; birkaç kişi ise, sonucunun ne olacağına bakmadan, pencereden atlamıştı. Tren nihayet durduğunda ve öfkeli Derviş sesini yükseltip paniğin nedenini sormaya başladığında, zavallılar kesin bir yanıt verememişti. Çaresiz, afallamış halde birbirlerine bakıp, suçu vagonlarda kalanlara yüklüyorlardı. Biri 'karambol' diye, bir diğeri 'çarpmışız' diye bağırmıştı ve işte al sana kargaşa. Yardımcısı, samimiyetle çabalamasına karşın, gerçeğin ne olduğuna ulaşamamıştı.

Bu, sadece Satora için açık ve netti. Hatta başka türlü olsa şaşardı. Ama bu sefer susuyor ve açıklama getirmekte acele etmiyordu.

Kargaşanın sadece iki ve hep de aynı iki vagona çıkmış olduğu ayrıntısı da karakteristikti. Bunlar 232 ve 135 no'lu vagonlardı ki, her ikisi de haziran karambolünde kullanılmaz hale gelen trenden hasarsız kurtarılmış, halihazırda yeni bir 'tertibe' eklenmiş trenlerdi. Satora, garip bir öngörüyle olacakları bilmiş gibi, kurtarılan vagonların numaralarını aklında tutmuş ve İstasyon Vaka Kayıt Defteri'ne kaydetmişti. Hata yapması imkânsızdı, çünkü numaraların aynı olduğunu kendi el yazısıyla düştüğü notlar kanıtlıyordu. Yine de bu izlenimini kendine saklayıp kimselere açmadı.

Zaten niye açındı ki! En yakın çalışma arkadaşı olan ve benzer ilgilere sahip olduğu Derviş, yapısı gereği akliselim ve esrarengiz meseleleri hissetme becerisinde olmayan biriydi. Onu dünya ötesi konulara çekmek için yaptığı birkaç deneme, tamamen hayal kırıklığıyla bitmişti. Şimdi de bu 'sözde' belirtileri, 'olayların öyle denk gelmesine', 'tesadüfe' yıkarak veya işi

başka bir banal sözcüğe çevirerek, onu mutlaka alaya alacaktı. Satora, mutlak bir yalnızlığa mahkûm olduğunu ve her şeyin, sonuna kadar, sadece onun bir sırrı olarak kalması gerektiğini anlıyordu.

En fazla da, gerçek olma ihtimali çok düşük olan bir başka izlenimini diğerlerinden gizlemesi gerekiyordu. En büyük paniğin yaşandığı anlarda, pencerelerin birinden kırmızı şallı bir bayan dışarı sarkıyordu. Şef, bu kadını hemen tanımıştı. Kapkara, kabarık saçlarla çevrelenmiş bu yüz, iki ay önceki kazada gördüğü yüzün aynıydı; boş yere yardım aranan deli gözleri aynıydı; dışında onu ölümün beklediği pencere çerçevesine koparırcasına tutunmuş o telaşlı beyaz eller de o aynı ellerdi. Şimdi trajik rolünü tekrarlıyordu kadın...

O denli yanıltıcı şekilde ötekine benziyordu ki, Satora, kadının her ortaya çıkışında vagonun içine girmiş ve 'kendi gözleriyle görüp' emin olmak için onu aramıştı. Ama hep boş yere. Kompartımanların hiçbirinde yoktu, komşu vagonlarda da bulunmuyordu, trenin hiçbir yerinde değildi. Kırmızı şallı kadın, uğursuz vagonlardan birinin penceresinde kısa bir an görünüp kayboluyordu, ardında hiç iz bırakmadan...

Ama engramın aktivizasyonu tam değildi. Tekrar etmesi Satora'nın özlemini dindirmiyordu: Ötekisine... Sarı saçlıya duyduğu büyük, sınırsız özlemi... Öpüşmelerinin hatırası acı verici bir zevk nakaratıyla peşinden sürünüp geliyor ve ondan yankı talep ediyordu...

Ah tatlı, genç kız dudakları! Kana acıkmış arzulu dudaklar!

Sevgilisinin görünmesini bekliyordu gün be gün, bir mucizenin yolunu gözlüyordu gün be gün. Özlem dolu gözleri vagon pencerelerinde geziniyor, yolcuların suratlarında dolaşüyor, kompartıman içlerine bakınıyordu. Boş yere. Sevdiği o başın gölgesi dahi görünmüyordu, en hafif bir çizgisi dahi yakalanmıyordu. Kıskaç öte dünyalar, kurbanını yutmuştu ve şimdi onu geri vermek istemiyorlardı...

Bunlar olurken, kazanın yankıları görünür şekilde azalmaktaydı. Zaklıç şefi, tekrarların her gün biraz daha zayıfladığını, hatlarının silikleştiğini, silindiklerini, yüreğinde bir acıyla görmekteydi. 10 Eylül'den sonra daha da nadir, daha az belirgin oldular ve ayın ortasında tamamen kesildiler. Zaklıç İstasyonu'na, yardımcısı Derviş'i ve de artık sinirleri iyice gerilmiş personeli mutlu edecek, 'sağlıklı ve normal' ilişkiler hakim olmuştu yine.

Bir tek şef, hüzünlü ve mutsuzdu. Sınırsız bir boşluk ve diğerlerinden tamamen kopmuş olduğu duygusu, ruhunu ağzına kadar dolduruyor ve bir zamanların uzun, cevval endamını yere doğru bastırıp iyice eziyordu. Öte

dünyayla belli bir süre için kurduğu bağlantı kopmuştu. Geriye sadece yalnız geçirdiği saatlerin sadık dostu olan bir acı ve ruhunun ilmiklerini yiyip bitiren bir özlem kalmıştı sevgilisinin ardından...

İşte acıdan hasta olmuş benliğinin uçurumlarında, cehennemi bir fikrin nüvesinin ortaya çıkışı da o zaman oldu.

Duyduğu azapla kendi içinde acı çeken beyin, son karambolün yankılarındaki boşlukların ve sonuna kadar söylenmeyip yarım bırakılmış şeylerin nedenlerini araştırmaya girişmişti. Niçin sadece bazı ayrıntılar tekrar etmişti? Engramın faal hale gelmesi diğer hadiseleri niye atlamıştı? O âşık olduğu başın trajik görünümü niçin geri dönmemişti?..

Röprodüksiyon şartları yeterli değildi de, acaba ondan mı?.. Eğer öyleyse, acaba onları daha güçlü bir hale getirmek mi gerekliydi?

Düşüncelerinin çılgın gibi dönen çarkı, burada bir anlığına durdu. Bütün bedenini bir korku titremesi aldı. Satora, bundan nihai sonuçlar çıkarmakta tereddüt ediyordu...

Ama kısa bir süre için. Öte dünyaların muazzam gücü, çekincelerin bariyerlerini yıktı ve peşi sıra onu yok oluşun yollarına sürükleyip götürdü. İstasyon şefi, kendisine, kısacık bir an için bile olsa sarı saçlı kızı görmeyi bahşedecek yeni bir karambole neden olmaya karar vermişti.

Suç işleme düşüncesi, uykusuz bir gecede, sonbahar fırtınalarının ısıkları ve telgraf cihazlarının tıkırtıları içinde olgunlaşmıştı.

Basitti ve yapması kolaydı. Bir treni Zakliç'te biraz uzun tutmak, aynı anda da Pohmaj'a, aynı hatta giden ikinci tren için hareket izni veren bir telgraf çekmek yeterliydi. On dakikalık bir iş. Çarpışma kaçınılmaz...

Satora, planını cesaret ve enegıyla gerçekleştirmeye girişti. Rüzgârın ve hüzünlü kuşların şikâyetleriyle inleyen, bulutlu bir ekim gününü seçmişti.

Öğleden sonra beş gibi, alacakaranlık ağını artık dünyanın üzerine attığında, Satora yardımcısından görevi devraldı. Yirmi dakika sonra ise Rakşava'dan yolcu treni geldi. Şef perona çıktı, sakın bakışlarıyla vagonları gözden geçirdi, postanın alınmasını bekledi ve hareket işareti vermeksizin istasyon bürosuna döndü.

Burada pencereden istasyonu rahatça gözleyebiliyordu.

Çok geçmeden görevliler arasında bir sabırsızlık peyda oldu. Kondüktörler, vagon kapılarını kapamış, fenerleri ardı ardına yukarı kaldırarak 'hareket' işareti veriyorlar; tren şefi, ağzında düdüğü, istasyon şefinin dönüşünü ve eliyle hareket işareti vermesini bekliyordu...

Artık zamanıydı. On dakika sonra aynı hat üzerinden Pohmaj ekspresi geçecekti. On dakika! Ekspresin her iki istasyonu ayıran mesafeyi kat edebilmesi, yolcu treninin ise en yakın makasa ulaşması ve oradan da artık güvenli bir hata geçebilmesi için gereken süre işte bu kadardı.

Ama istasyon şefi, bürodan çıkmıyordu. Demirden iradesi ikiye ayrılmış ve iki cephede birden iş görmeye başlamıştı: Burada artık kopup gitmek için sabırsızlanan trenin zincirini bırakmıyor, öte yanda Pohmaj İstasyonu'na yanıltıcı bir telgraf göndermek için, suçlu elini cihazın maniplesine uzatıyordu...

Aletin verici düğmesini parmakları arasına aldı ve bastı.

Eli birden donuverdi. Karanlık bir gücün felce uğrattığı kolu, ona biraz önce verdiği pozisyonda hareketsiz kalmıştı. Hislerini özel bir uyku hali sarıyor, organlarını tuhaf bir atalet kuşatıyordu. Sanki içinde bir şeyin ayrıştığını, ayrıldığını, koptuğunu, özgürleştiğini hissediyordu. Pencere camına donuk bakışlarını dikti ve peronda kendi silüetini gördü... Hızla trenin ön tarafına, istasyon fenerlerinden saçılan ışıkların çemberine gidiyordu ve bir elini yukarı kaldırdı... Düdüğün sinirli ötüşü çınladı ve hareket etti tren...

Vagonların nasıl gayretle karanlığa daldıklarını; lokomotifin, gecikmeyi telafi etmek isteyerek, boşluğu nasıl da hızlı bir tempoda yardığını; zincirinden salınmış trenin, pistonlarının olanca buhar gücüyle tehlikeli duraktan nasıl kaçtığını görüyordu pencereden... Kurtulmuştu tren!..

Satora, sanki derin bir uykudan irkilip uyandı. Uyuşukluktan kurtulan parmakları, telaşla yakaladı cihazın başını ve ara verdiği işe girişti... Sinyaller basmaya başladı. Şef, elini cihazdan geri aldı ve rüzgâr gibi fırladı perona.

“Rakşava yolcu treni niçin gitti?” diye sordu tehditkâr bir ifadeyle, kenardaki ilk görevliye.

“Anlamıyorum ki Şef Bey,” diye çınladı bir yanıt.

“Ne demek ‘anlamıyorum’?” diye tısladı, zıvanadan ha çıktı ha çıkacak Satora. “Soruyorum sana, yolcu trenini kim saldı?”

Memuru, amirine şaşkın gözlerle bakıyordu.

“Şefim, trenin şevkinde bizzat vardınız ya,” dedi nihayet kekeleyerek, ne olup bittiğini hiç anlamadan.

“Ben mi gönderdim bu treni? Ben? Kendim ha? Olamaz.”

“Daha birkaç dakika evvel, kendi gözlerimle gördüm. Orada durdunuz,

fenerin altında, sonra hareket emri verdiniz. Allah'tan tam vaktinde. Zaten tren istasyonda beş dakika fazla tutulduydı. Pohmaj'dan ekspres ha geldi ha gelecekti. Çıkış sinyalleri vurulmaya başlamıştı.”

Satora, elini alnında gezdirdi.

“İnanılacak gibi değil,” diye fısıldadı gözlerini boş araziye daldırırken. “İnanılacak gibi değil...”

Sonra, ekspresin geleceği yöne doğru hatlar boyunca ağır ağır uzaklaştı. Sesi işitiliyordu. Toprak artık boğuk boğuk uğulduyor, raylar inliyordu...

Ana hattın ayrılıp çapraz bir ray ağı oluşturduğu yerde lokomotifin ışıkları parlıyordu. Altın rengi devâsâ gözler ışık daireleri halinde yayılıyor, öbek öbek oluyor, büyüyordu...

Şef, hatlar arasında durmuş ve sırtını bir makas direğine dayamış bekliyordu. Kulaklarında uğultu, gözlerinde sis...

Lokomotif birkaç metre yaklaştığında, aşağıda, soluk soluğa kalmış canavarın göğsü altında, fener pabuçları arasında, onun başını gördü. Harikulade gök mavisi gözler bakıyordu ona ve minnettarlıkla gülümsüyorlardı; dudaklar, kana susamış genç kız dudakları, zevk vaadiyle baştan çıkarıyorlar...

Bu gülümseme ve bu dudaklar kandırdı onu. Kollarını ileri doğru uzatarak tekerlerin altına, fenerlerin olduğu yere devrildi: Sevgilisiyle birleşmeye gitmişti sonsuza kadar...